

BUSKSKVETTEN

2014 * 30. årgang

HØNSEHAUK OG KRÅKE

**Organ for Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Buskerud**

REDAKSJONELT:

REDAKTØR: Jens Erik Nygård
Brinken 19
3426 GULLAUG
Epost : jenygard@online.no

Stoff til Buskskvetten sendes fortrinnsvis direkte til redaktøren. Manuskripter leveres via epost. Stoff med ferdig layout kan med fordel leveres som pdf-fil. Buskskvetten blir utgitt som nett-tidsskrift. Etter årets slutt blir det produsert en PDF-fil med forside og innholdsfortegnelse.

Medlemskap :

Man blir medlem av gjennom Birdlife Norge. Fylkesavdelingen dekker inntil videre tidligere Buskerud fylke, og er ansvarlig for saker av felles interesse for lokallagene i fylket. Nye medlemmer får tilknytning til fylkesavdeling etter hvor de bor.

Bildet på forsiden ble fotografert i Lier kommune i juni 2014.
Bildet ble også månedsvinner og Årets bilde i 2014.
Nøtteskrika på baksiden ble fotografert i Lier kommune i september 2014.
Begge bilder ble tatt av Jens Erik Nygård.

Innhold :

Side 4	Styrets årsberetning for NOF avd. Buskerud 2013	Egil Mikalsen
Side 6	Vandrefalk i Buskerud 2012–13. Utbredelse og hekkestatus	Tore Gunnarsen
Side 30	Jaktfalk i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeid i 2013	Lars Egil Furuseth og Per Furuseth
Side 46	Sjeldne fugler i Buskerud 2013. Rapport fra LRSK i Buskerud	Steinar Stueflotten
Side 77	Fugler i Øvre Eiker 2009–2013	Anders Hals og Steinar Stueflotten
Side 101	Duer i Buskerud	Steinar Stueflotten
Side 107	Kongeørn i Buskerud 2012–2014	Thor Erik Jelstad
Side 128	Fuglelivet i Linnestranda naturreservat. Rapport 2013	Jens Erik Nygård

BILLEDGALLERI

Vinner i september. Egretthegre, Lier.
Foto: Jorunn Villand

Vinner i mai. Vende-hals, Hol.
Foto: Jostein Myre

Vinner i april. Fasan, Lier.
Foto: Jan-Erik Nyhuus

Vinner i desember. Gråspett, Lier.
Foto: Jorunn Villand

Styrets årsberetning for NOF avd. Buskerud 2013

1: Styrets sammensetning: Leder. Egil Mikalsen
Styremedlem: Audun Jahren
Styremedlem: Jan Mjåland
Styremedlem: Torger Ugstad
Styremedlem: Torhild Graversgaard
Kasserer: Anne Sørensen*

*Anne tok over som midlertidig kontaktperson på begynnelsen av 2014.

Andre funksjoner underlagt NOF avd. Buskerud:

Web. ansvarlig: Jens Erik Nygård

Revisor: Per Øystein Klunderud

LRSK: Steinar Stueflotten (sekretær), Anders Hals, Torgrim Breiehagen og
Frode Norang Bye.

2: Styremøter: Det har vært avholdt et styremøte i perioden.

3: LRSK: Komiteen har ferdigbehandlet 79 sjeldenhetssaker (42 funn) som krever beskrivelse og godkjenning, 6 andre saker fra 2013 var fortsatt under saksbehandling medio februar 2014. I tillegg har NSKF behandlet 29 saker (9 funn) av nasjonalt sjeldne arter fra Buskerud. Av disse er følgende funn blitt godkjent: rustand (Hurum, 6 saker, godkjent som E-art), blåvingeand (Hol, 3 saker), svarthalsdykker (Hole, 2 saker), steppehauk (Hol, 1 sak), enghauk (Kongsberg, 1 sak), svartehavsmåke (Lier, 9 saker) og elvesanger (Øvre Eiker, 5 saker), mens funn av aftenfalk (Hol) og tartarfalk (Lier) ikke ble godkjent. Et mulig funn av kanadavireo (Lier), ny art for Norge, var ikke ferdigbehandlet av NSKF medio februar 2014. Blåvingeand, og enghauk er nye arter for Buskerud, mens steppehauk er første kjente funn siden 1939. 7 av sakene behandlet av LRSK, ble ikke godkjent, noe som betyr at totalt 8 % av ferdigbehandlede sjeldenhetssaker i 2013 ikke ble godkjent, stort sett pga. manglende eller mangelfulle beskrivelser. Totalt ble det registrert 108 sjeldne artsfunn og tre hybrider (kanadagås x grågås, svanegås x kanadagås og pilfink x gråspurv). Dette er rekord. Av spesielle sjeldenheter kan nevnes: brudeand (Nedre Eiker), amerikakrikkand (Hol), glente (Nedre Eiker), myrrikse (Hole), vannrikse – hekking (Lier), tundralo (Ringerike), polarsvømmesnipe (Ål), storjo (Hurum), dvergmåke (Hole, Øvre Eiker, Hurum), hærfulgl (Ringerike, Rollag), svartryggerle (Hol), svartrødstjert Hemsedal), busksanger (Hole), skjeggmeis (Lier) og vierspurv (Ringerike). Totalt ble det registrert 888 funn av sjeldne arter, noe som er 23 % flere enn i 2012. 2013 ble med andre ord et meget godt år for sjeldenheter i Buskerud. Hele 99 % av observasjonene ble rapportert av observatørene selv direkte på Artsobservasjoner. Det er ny rekord. Totalt har 335 personer registrert 50 859 observasjoner av 219 arter på Artsobservasjoner fra Buskerud i 2013. Antall personer og antall observasjoner er ny rekord for fylket. LRSK har som vanlig foretatt kvalitetskontroll av observasjoner av åkerrikse i det nasjonale åkerrikseprosjektet. Ellers er det ikke gjennomført noe prosjekt i regi av LRSK i 2013.

4: NOF avd. Buskerud har hatt følgende prosjekter:

Har ikke hatt noen spesielle prosjekter i 2013, men har fulgt årets fugl fra NOF sentralt som var lomvi.

5: Buskskvetten:

Buskskvetten kom i 2013 ut med 119 sider. Det er 74 sider færre enn i 2012.

Følgende artikler om fuglelivet i Buskerud er publisert i Buskskvetten (<http://www.nofbuskerud.net/buskskvetten.html>) i 2013:

- Stueflotten, S. 2013. Piplerker og erler i Buskerud. Buskskvetten 29. 8 s.
- Nygård, J.E. 2013. Fuglelivet i Linnestranda naturreservat. Rapport 2012. Buskskvetten 29. 15 s.
- Stueflotten, S. 2013. Fugler i Buskerud. Artsliste for fylke og kommuner. Buskskvetten 29. 10 s.
- Furuseth, L.E. and Furuseth, P. 2013. Jaktfalk i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeid i 2012. Buskskvetten 29. 16 s.
- Stueflotten, S. 2013. Sjeldne fugler i Buskerud 2012. Rapport fra den lokale rapport- og sjeldenhetskomiteen (LRSK) i Buskerud. Buskskvetten 29. 27 s.
- Hals, A. og Stueflotten, S. 2013. Fugler i Øvre Eiker 2012. Buskskvetten 29. 31 s.
- Breiehagen, T. og Furuseth, P. 2013. Horndykker (*Podiceps auritus*) i Buskerud 2013. Buskskvetten 29. 12 s.

6: Saker som leder/styret har jobbet med:

Har svart på henvendelser fra media og privatpersoner om forskjellige spørsmål.
Har brukt en god del tid på den nye kontingentordningen til NOF sentralt.

7: Regnskap: Se eget oppsett.

8: NOFs prosjekter:

NOF avd. Buskerud har for tiden ingen egne prosjekter på gang, men vi følger opp på NOF sentralt som har bl.a. Årets fugl som i 2014 er fjellvåk.

For styret: Egil Mikalsen

Vandrefalk i Buskerud 2012-13

Utbredelse og hekkestatus

Tore Gunnarsen

Februar 2014

 **NATURVERNFORBUNDET
I BUSKERUD**

Sammendrag

Denne rapporten fra Naturvernforbundet i Buskerud sammenfatter resultatene fra rovfuglgruppas arbeid med vandrefalk (*Falco peregrinus*) i Buskerud fylke i 2012 og 2013. Tidligere kjente lokaliteter har blitt grundig kontrollerte, men det har også vært gjennomført en omfattende leting etter nyetableringer.

I 2012 ble det funnet 42 par i Buskerud mens dette i 2013 var redusert til 40 par. I tillegg satt det i 2012 to enslige individer på tidligere etablerte hekkeplasser mens det i 2013 ble funnet tre enslige fugler.

Det er en tydelig tendens til at artens tilvekst i Buskerud nå er i ferd med å avta og kanskje nesten helt flate ut.

I 2012 kom det 71 vandrefalkunger på vingene i Buskerud. Det tilsvarende resultatet for året 2013 var redusert til 61.

I det nordlige området av fylket ble det produsert 23 unger i 2010. I 2013 kom det kun 8 unger på vingene i det samme området, en reduksjon på hele 65 %. I den sydlige delen av fylket var ungeproduksjonen begge årene omtrent like stor.

Det ble i årene 2012 og 2013 produsert henholdsvis 1,69 (N=42)/ 1,53 (N=40) unger pr. territorielt par, 1,59 (N=39) / 1,39 (N=38) unger pr. konstaterte/sannsynlige hekkforsøk og 2,21 (N=32) / 2,30 (N=26) unger pr. vellykket hekking.

Andelen voksne fugler med fargeringer var i 2012 på 16 %, men falt til 14 % i 2013. Dette er fugler som tidligere år har blitt merket av *Prosjekt Vandrefalk Sørøst-Norge* og *Prosjekt Pilgrimsfalk Sverige*.

**Forside: Næringssøkende vandrefalk (adult hunn)
fotografert over Linnestranda naturreservat ved
Drammen i august 2011.**

Foto (©): [Jens Erik Nygård](#)

Forfatter:

Tore Gunnarsen,
Fjordsvingen 22,
3427 Gullaug

e-post: tore@storeferder.no

Tlf.: 905 45 285 (m)

INNHold

1. Innledning.....	3
2. Materiale og metoder.....	3
3. Resultater.....	7
a. Bestand og bestandsutvikling.....	7
b. Reproduksjon.....	9
i. Hekkeforsøk.....	9
ii. Ungeproduksjon.....	10
c. Spredning i Buskerud.....	12
d. Merkede individer i bestanden.....	13
4. Skadete og drepte fugler.....	15
5. Praktiske tiltak.....	19
6. Videre arbeid.....	21
7. Takk.....	22
Litteraturliste.....	23

1. Innledning

Vandrefalken (*Falco peregrinus*) var nær utryddelse over store deler av verden på 1960- og 1970-tallet (Hickey 1969, Lindberg 1977, Ratcliffe 1980). Grunnet uforstand ved bruk av pesticider klarte ikke fuglene lenger å reprodusere, og bestanden nådde et lavmål i Skandinavia midt på 1970-tallet.

Det kom etter hvert forbud mot flere av disse giftstoffene. Ved diverse hjelpetiltak klarte man etter hvert å snu den negative tendensen, og fra 1980-tallet begynte bestanden igjen sakte å øke i Skandinavia (Lindberg 2008, Steen 2008).

Rovfuglinteresserte ornitologer i Buskerud har nå i mange år fulgt tilbakekomsten av vandrefalk svært tett. Fylkesdekkende rapporter har fra slutten av 1980-tallet til 2006 blitt publisert av *Prosjekt Vandrefalk Sørøst-Norge* og i årene 2008-2011 av rovfuglgruppa i *Naturvernforbundet i Buskerud (NiB)*. En har derfor i utgangspunktet en svært detaljert studie av artens bestandsutvikling i fylket, en dokumentasjon som har en unik historisk verdi både regionalt og nasjonalt.

Vandrefalk var så sent som i 2006 rødlistekategorisert til «nær truet» (NT), men ble i 2010 tatt ut av lista da bestanden nå betraktes som «livskraftig» (LC) (Kålås m.fl. 2006, 2010). Selv om bestanden nå betraktes som livskraftig, er det likevel mange forhold ved arten som faglig sett nødvendiggjør at den bør følges tett opp også de nærmeste årene.

For året 2012 var det i utgangspunktet ikke planlagt noen omfattende undersøkelser fra Naturvernforbundets side, og det ble derfor heller ikke søkt om prosjektmidler fra Fylkesmannen i Buskerud. Underveis i feltsesongen viste det seg at omfanget av arbeidet og materialet som framkom var av minst like høy kvalitet og oppløsning som tidligere år.

Før sesongen 2013 ble det besluttet å gjøre en fortsatt studie på artens fortsatte utvikling, og NiB søkte derfor dette året om prosjektmidler fra Fylkesmannen i Buskerud. Økonomisk støtte ble innvilget og midlene har i hovedsak blitt brukt til å dekke reiseutgifter for de to feltsesongene.

2. Materiale og metoder

Innsamling av feltmateriale har begge disse to årene blitt foretatt i perioden primo mars til medio august. En har i arbeidet etterstrebet å følge tidligere års metodikk. Historikk og metodikk er mer grundig beskrevet i tidligere rapporter (Gunnarsen 2010).

Innledningsvis i mars har etablerte par blitt oppsøkt først for å registrere tidspunkt for ankomst og paretablering. Gode kikkerter og sterke teleskop gjør det mulig å følge fuglene på god avstand uten å forstyrre disse unødvendig.

Utover i mars ble etter hvert en rekke nye og potensielle hekkevegger over hele fylket undersøkt for å registrere nyetableringer. Dette kan i første omgang bare være enkeltfugler som kan sitte i en potensiell bergvegg, men det oppdages som regel også et fåtall nye paretableringer hvert år.

Fuglene er i perioden mars-april relativt enkle å få øye på ved en slik potensiell hekkelokalitet. De er stadig på vingene utenfor eller over veggen, og svært ofte høres hunnens markante tiggende etter mat. Hannens evne til å kunne bringe inn byttedyr er en viktig del av pardannelsen, og nødvendig for at hunnen etter hvert skal

kunne starte opp med egglegging og ruging. Ettårige hanner som ikke er kjønnsmodne, kommer gjerne inn med byttedyr, men de gir sjelden fra seg byttet og kan sitte og fortære det rett foran den tiggende hunnen.

I Buskerud pleier erfaringsmessig vandrefalkparene i hovedsak å være etablerte omkring 20. mars, og fuglene starter rugingen omkring 20.-25.april. Dette kan variere noe fra år til år, og i lavereliggende og kystnære områder starter som regel rugingen noe før parene i de øvre dalstrøkene. Forskjellene er likevel relativt små og varierer sjelden med særlig mer enn noen få dager.

Figur 1

Majestetiske Veslehorn i Hemsedal hvor et vandrefalkpar ble oppdaget i 2008. I 2012 mislyktes paret med hekkingen og i 2013 sto lokaliteten dessverre igjen tom for falker. Foto: Tore Gunnarsen

Etter at ruging har startet, endrer fuglenes oppførsel seg mye. Det blir svært stille på hekkeplassen og fuglene sees og høres i hovedsak kun ved rugeskifte eller foring. Det er i hovedsak hunnene som står for rugingen, men dette kan variere mye fra par til par.

Antall felttimer er i mai derfor lavere enn i de to foregående månedene da de resultatmessig gir et langt lavere utbytte. Likevel er det nødvendig med oppfølging også på denne tiden for å kunne oppdage avbrutte hekkforsøk og om mulig finne omstendighetene som forårsaket dette.

Etter rugetiden som normalt varer 28-33 døgn, tar den synlige virksomheten seg igjen opp i veggen. Hunnen kan nå ofte sees sittende svært eksponert, gjerne i nærheten av hekkehilla. Når hannen kommer inn med byttedyr, er hunnens tiggning svært lett å høre. Etter at hun har overtatt byttedyret og ribbet mesteparten av det, tar hun med seg byttet og flyr inn på hekkehilla for foring.

Observasjoner av denne typen er svært viktige med tanke på å få klekking konstatert. Kategoriseringen av hekkestatus er en viktig del av undersøkelsene. En skiller mellom konstatert hekking (unger, egg, foring eller ruging observert), sannsynlig hekking (arbeid med hekkegrop, parring sett) og mulig hekking (par observert i veggen, men ingen klare indikasjoner på hekking sett).

Noen ganger kan en som observatør bli svært overrasket over fuglenes endelige plassering av reiret. Ofte var det ikke der hunnen viste spesiell interesse eller aktivitet rett før hekkestart. Arten bygger ikke noen form for reir, men krafser kun opp en enkel reirgrop direkte på underlaget. Ombestemmer hun seg derfor med hensyn på reirplassering, kan dette derfor skje på overraskende kort tid.

Ungene er flyvedyktige i en alder av ca. 38-42 dager, hannene ofte flere dager før de fysisk sett større hunnene. Ungene blir etter hvert svært aktive i området nær hekkeveggen. Det er i denne perioden det er lettest å kontrollere antall unger i kullet. Spesielt nye lokaliteter er lette å oppdage i dette tidsrommet og det blir derfor lagt ned mye ekstra arbeid på sensommeren for å finne nye hekkeberg.

Ungene forblir i nærheten av hekkeveggen til begynnelsen av august, men dette kan variere forbausende mye. En naturlig årsak vil være hvor de viktigste jaktområdene ligger i forhold til hekkeberget. Ungene vil følge etter de jaktende foreldrene, og ungene kan da ofte bli sittende i nærliggende bergvegger.

Enkelte av fuglene har fargeringer på beina. Dette stammer fra tidligere merkinger foretatt av *Prosjekt Vandrefalk Sørøst-Norge* eller *Prosjekt Pilgrimsfalk* i Sverige. Det har disse to årene blitt gjort flere avlesninger av slike ringer. For fysisk å kunne lese av disse ringene må en med bruk av kraftig teleskop være nede i en avstand på ca. 50-75 meter. For å klare dette uten å forstyrre fuglene, har en i flere tilfeller måttet benytte kamuflasjetelt i nærheten av fuglenes faste sitteplasser.

Figur 2

En klassisk vandrefalklokalitet i Ringerike kommune. Stedet ble kontrollert årlig gjennom hele 1990-tallet, men det var først i 2003 at det første falkeparet etablerte seg på stedet. Foto: Tore Gunnarsen

En fylkesdekkende undersøkelse av vandrefalk i Buskerud medfører uunngåelig en omfattende bilkjøring. I feltsesongen 2012 ble det totalt loggført ca. 13 000 km, mens det i 2013 ble kjørt hele 15 500 km. Midler gitt av Fylkesmannen i 2013 ble benyttet til å dekke noe av denne kjøringen, resten av utgiftene dekket deltakerne selv.

Feltarbeidet var tidsmessig også svært omfattende og nærmere 550 felttimer ble loggført i 2012 og hele 670 timer i 2013. Alt feltarbeidet ble utført uten noen form for økonomisk kompensasjon.

Antall besøk varierer fra lokalitet til lokalitet. På lokaliteter med falker har det hekkesesongen 2012 i snitt vært 5,8 besøk, mens det i 2013 lå på hele 7,8 besøk. Dette utgjør en faglig sett svært tilfredsstillende besøksfrekvens for et så stort undersøkelsesområde, men det vil dessverre alltid gjenstå noen lokaliteter ved feltsesongens slutt som en i etterkant kan ha litt usikre konklusjoner om.

Også gamle hekkelokaliteter og potensielt nye lokaliteter har blitt besøkt en rekke ganger, men noen snittverdi har ingen relevans her da lokalitetene varierer stort i oversiktighet og dermed statuskontroll.

Feltarbeidet i denne rapporten har både i 2012 og 2013 i all hovedsak vært utført av artikkelforfatteren, men det har også blitt gitt viktig supplerende informasjon fra Lars Egil Furusest, Per Furusest (2013), Christer Gustafsson, Thor Erik Jelstad, Kenneth Larsen, Martin Lindal og Jan Wessel-Berg.

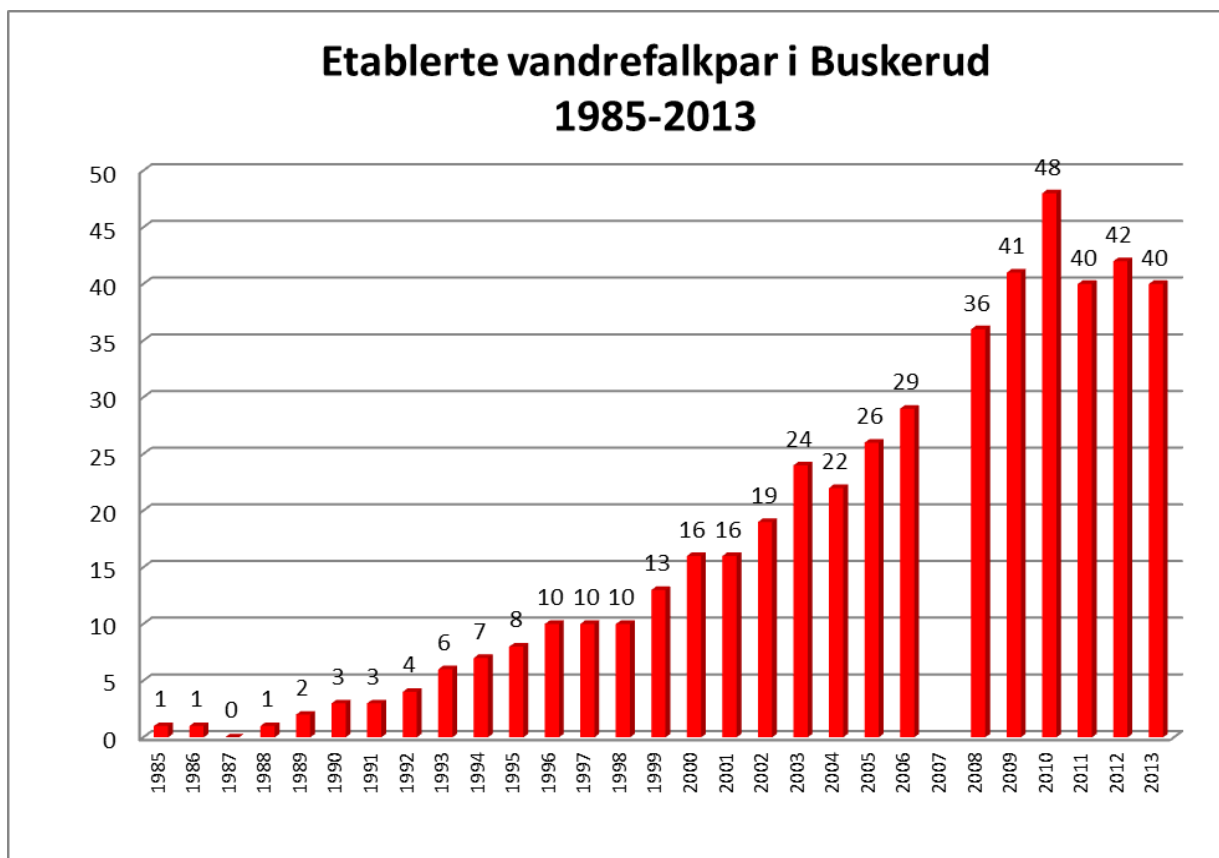
3. Resultater

a. Bestand og bestandsutvikling

Etter et toppår i 2010 falt bestanden det etterfølgende året ned til 40 par (Gunnarsen 2012). Totalt ble det i hekkesesongen 2012 funnet 42 par i Buskerud. I tillegg ble det også funnet enslige fugler på to lokaliteter. For året 2013 ble det konstatert 40 par og tre enslige revirtilknyttede fugler.

Året 2010 var det foreløpige toppåret med beregnede 51 par. Det var et markant fall og en reell nedgang i 2011, men antallet på 51 par har i ettertid dessverre vist seg å være satt for høyt. Tallene dette året ble fastsatt etter at en gjorde et forsøk på å sammenfatte informasjon fra både *Prosjekt Vandrefalk Sørøst-Norge* og *Naturvernforbundet i Buskerud*. Minst tre av disse lokalitetene har etter 2011 vist seg ikke å være reelle og står alle helt tomme. Antall par i 2010 er derfor i denne rapporten blitt nedjustert til 48.

Nedgangen i 2011 var altså ingen tilfeldighet, for det kan se ut til at bestanden i Buskerud nå viser tendens til å stabilisere seg. Det vil fremdeles etableres nye lokaliteter, men kurven med tilnærmet stabil tilvekstrate ser nå ut til å flate ut. Det er vanskelig å fastsette et estimat på potensiell bestand i Buskerud, men et anslag på mellom 45-55 par kan virke realistisk. Det finnes fremdeles en rekke tilsynelatende fine hekkeberg i fylket, men summen av en rekke økologiske faktorer vil etter hvert naturlig stanse tilveksten.

Figur 3

Antall territoriale par i Buskerud i perioden 1985-2013. Resultater fra tidligere år er basert på årlige rapporter fra *Prosjekt Vandrefalk Sørøst-Norge* samt Gunnarsen (2009, 2010, 2012). De samme kildene er også grunnlagsmaterialet i senere figurer. Året 2010 er nedjustert med tre par i forhold til tidligere rapport (Gunnarsen 2012).

Som eksempel på økende negative økologiske faktorer kan nevnes artens påvirkning på egen byttedyrbestand både lokalt og i overvintringsområdene. En art som hettemåke (*Larus ridibundus*) er en av vandrefalkens absolutte mest foretrukne byttedyr. Arten har i løpet av de siste 20-30 årene gått fra å være tallrik i Norge til nå å stå som «nær truet» på rødlista (Kålås m.fl. 2010).

På grunn av økende lokale bestander kan også større konkurranse om gode jaktområder i overvintringsområdene være en økende negativ faktor. I Tyskland har det blitt observert et tilfelle hvor en svensk vandrefalk hann har blitt drept av en lokal falk. Den tyske hannen hadde etablert seg som hekkefugl på en bygning hvor den fargemerkede svenske hannen i flere år i vinterhalvåret hadde hatt sin faste sitteplass. Den lokale falke aksepterte ikke inntrengeren og det resulterte i at den svenske fuglen ble drept.

Norsk Ornitologisk Forening har det siste året jobbet med en omfattende rapport om forvaltning av hekkende rovfugler og ugler i Norge. Rapporten (Heggøy & Øien 2014) er et ledd i Norges bidrag til den internasjonale rovfuglavgtalen (AEBOP) under Bonn-konvensjonen for trekkende arter (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals). Ukjent av hvilken grunn har det i denne rapporten blitt lagt inn for høye estimer for bestanden av vandrefalk i Buskerud i 2011. Minimum er satt til 51 par og maksimum til 63 par. Eksakte tellinger i 2011 viste 40 par (Gunnarsen 2012). Selv om noen par kan være uoppdaget, kan en ikke faglig se at dette vil være mer enn to til tre par, det vil si maks 43 par i 2011.

Overestimeringen betyr selvfølgelig lite eller ingen ting for de forvaltningstiltak som eventuelt siden vil skje, men det er faglig uheldig at ikke mer eksakte verdier benyttes. Disse opplysningene ligger åpent tilgjengelig på nettet og burde vært benyttet. NOF's rapport med sine feilopplysninger kan siden bli benyttet som en historisk referansekilde for Buskerud med en overestimering av bestanden på 30-50 %.

En klar negativ faktor for falkene både i 2012 og 2013 var de uvanlig strenge vintrene i Europa i forkant av disse to hekkesesongene. Forholdet gjaldt ikke bare for våre områder, men var tilfellet ned gjennom hele Vest-Europa inklusive Frankrike. Mange av vandrefalkens byttedyr i overvintringsområdene i Vest-Europa opplevde sannsynligvis stor dødelighet disse vintrene, noe som indirekte også uunngåelig påvirker vandrefalkens mortalitet.

Et typisk trekk, og da spesielt våren 2013, var at fuglene kom uvanlig seint tilbake til hekkebergene. Fuglene var ofte både en og to uker seinere inn enn vanlig. Ofte ble dette forsterket ved at kanskje en av de to opprinnelige hekkefuglene hadde falt fra og det kunne ta ekstra tid før en ny fugl hadde etablert et nytt parforhold i vegg.

Et typisk eksempel var en svensk fargemerket hunn født i 2001 som hadde hekket alle årene mellom 2004 og 2012 på en lokalitet i Lier. Våren 2013 hadde hun falt fra, og det kom inn ett nytt individ først midt i april. Ganske typisk for en førstegangshekker så mislyktest hun senere også med hekkingen.

Det ble i 2012 ikke funnet noen nye lokaliteter, men det ble funnet full reetablering på to gamle lokaliteter. På en lokalitet hadde dessverre begge fuglene forsvunnet, og det ble også konstatert at det var en lokalitet hvor det nå kun satt ett enslig individ.

I feltsesongen 2013 ble det funnet to nye par av vandrefalk. Det første av disse parene ble oppdaget tidlig i juni, men det var ingen ting som tydet på at disse hadde foretatt et hekkforsøk. Lokaliteten var også besøkt i april uten at en da hadde sett noe til fuglene.

Typisk for vandrefalk i Buskerud er at de hekker i høye, ofte markante fjellvegger (*Figur 1 og 2*). Det andre paret var derfor spesielt interessante da de hadde en noe uvanlig reirplassering. Selve hekkehylla med fire unger lå nede i et trangt elvejuv (*Figur 4*), og reiret lå dermed lavere enn omkringliggende terreng. Slike lokaliteter kan ofte være svært vanskelig å oppdage og kan i noen tilfeller forbli uoppdaget i flere år. Det er mistanke om at dette paret egentlig er fuglene fra en nærliggende lokalitet hvor fuglene plutselig forsvant helt for et fåtall år siden.

Figur 4

I 2013 ble det registrert et par som hekket nede i et elvejuv. Lokaliteten lå lavere enn det omkringliggende terrenget og var derfor vanskelig å oppdage. Foto: Tore Gunnarsen

b. Reproduksjon

i. Hekkeforsøk

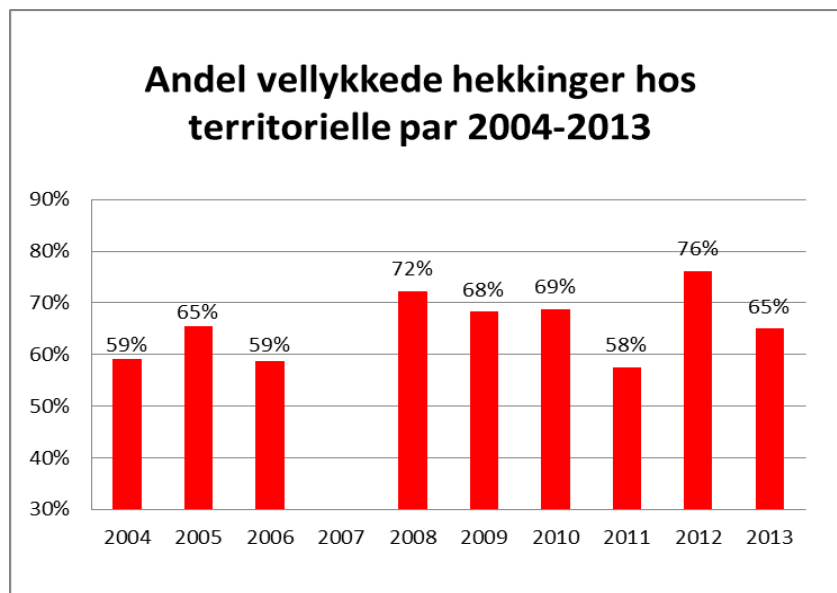
Av de 42 parene i 2012 var det totalt 35 par hvor det ble konstatert hekkeforsøk, ytterligere 4 med sannsynlig hekkeforsøk og 3 med mulig hekkeforsøk.

I 2013 var det 33 par av 40 hvor en konstaterte hekking med sikkerhet, 5 par hvor det sannsynligvis var hekkeforsøk og 2 par med mulig hekkeforsøk.

Andelen av par som lykkes med å få unger på vingene, viser seg å svinge overraskende mye fra år til år (*Figur 5*). I 2012 var det hele 78 % (N=32) av de territorielle parene som fikk fram unger mens det for året før kun var 58 %. I 2013 var det 26 av 40 par (65 %) som fikk unger på vingene.

Dette viser at arten er sårbar for en rekke miljøfaktorer som kan variere fra år til år. Det gjelder forhold som fysiologisk tilstand ved ankomst og ved eggleggingstidspunkt, nedbør og temperatur i rugetiden og når ungene er små og ikke minst tilgang på byttedyr i hekketiden.

Den lave observerte hekkesuksessen i Buskerud må sees i lys av at parene følges svært tett gjennom hele hekkesesongen. Foregår hovedopptellingene i hovedsak i juli og hvor ungene allerede er på vingene, vil hekkesuksessen selvfølgelig ville være for høy og dermed misvisende.

Figur 5

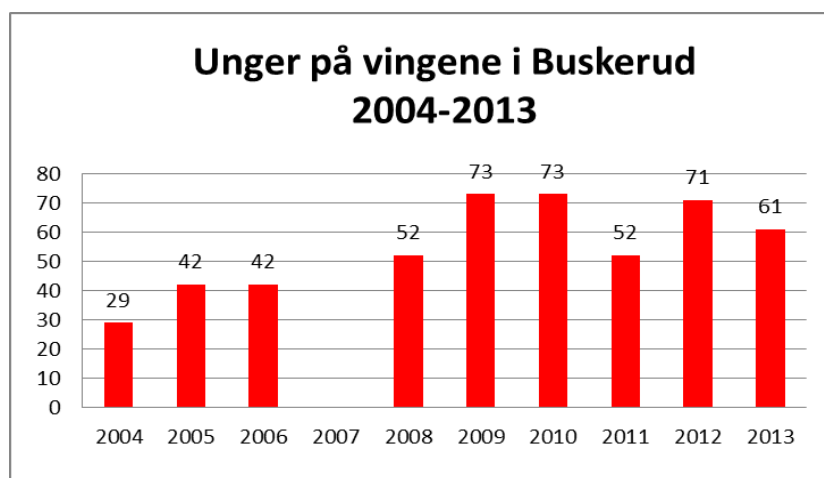
Andel vellykkede hekkinger hos etablerte par av vandrefalk i Buskerud i perioden 2004-2013.

Ser en på snittet for årene 2004 til 2013 ligger hekkesuksessen hos territorielle par i Buskerud på 65,2 %.

Høyeste suksess i denne tiårsperioden var i 2012 med 76 %. Det som var spesielt i 2012 var at det var flere par som i en rekke år ikke hadde klart å produsere en eneste unge, men som dette året overraskende kanskje fikk en eller to. Laveste hekkesuksess i denne tidsperioden lå på 58 % i 2011.

ii. Ungeproduksjon

Ungeproduksjonen året 2012 skulle vise seg å bli svært god med hele 71 flyvedyktige unger. Dette skyldtes i stor grad høy andel vellykkede hekkinger dette året.

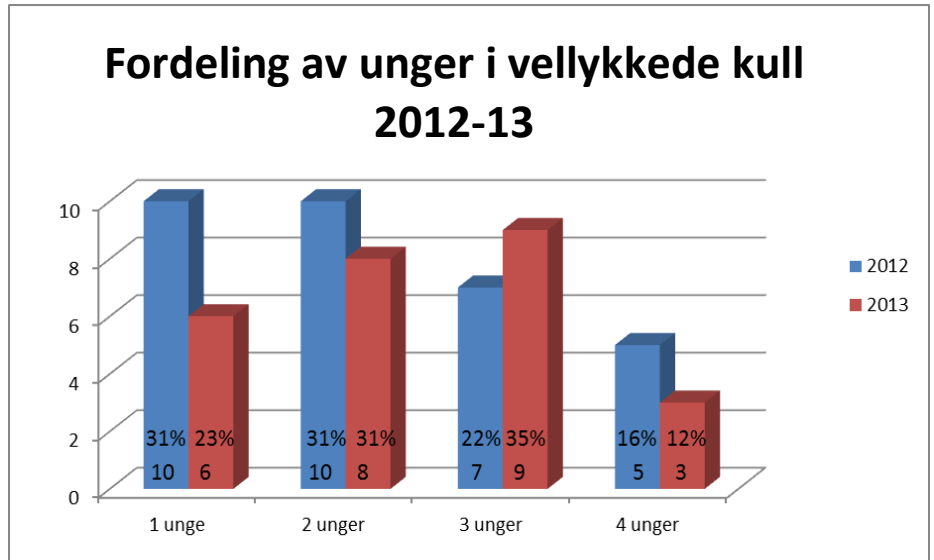
Figur 6

Antall flyvedyktige unger av vandrefalk i Buskerud i perioden 2004-2013.

I 2013 kom det totalt 61 unger på vingene, en reduksjon på 14,1 % i forhold til året før.

Selv om 2012 var en god hekkesesong, viste det seg at fordelingen av kullstørrelse avvek mye fra tidligere år. Det var mange par som fikk fram unger, men andelen med kun 1 eller 2 unger utgjorde hele 62 % (Figur 7). Erfaringsmessig har fordelingskurven de siste årene vist at det er 2 eller 3 unger som er det vanligste. Spesielt dette året er at også kull med hele 4 unger har vært vanligere enn tidligere år.

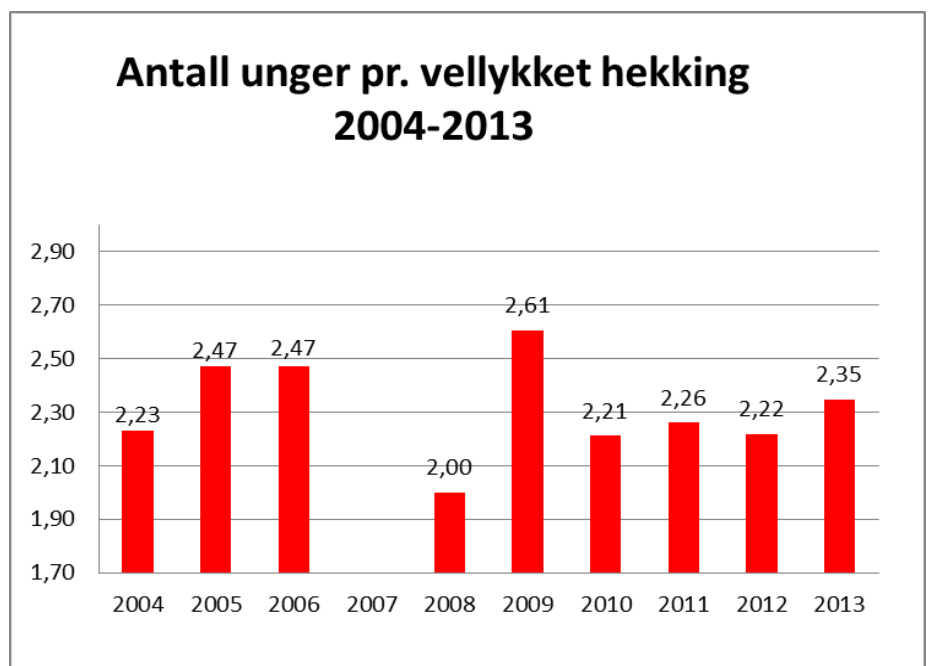
Figur 7
Fordeling av kullstørrelse hos vandrefalk i vellykkede kull i Buskerud i 2012 og 2013.

Året 2013 hadde en mer artstypisk fordeling i ungekullene. Det vanlige er at det er to eller tre unger som topper fordelingstabellene.

Ser en bare på hvor mange unger det har vært i snitt pr. vellykket hekking (Figur 8), er snittet på 2,22 unger (N=32) i 2012 og 2,35 (N=26) i 2013. Disse tallene er ikke på noen måte avvikende fra resultatet for perioden 2002-11 hvor snittet har ligget på 2,4 unger ved vellykkede hekkinger.

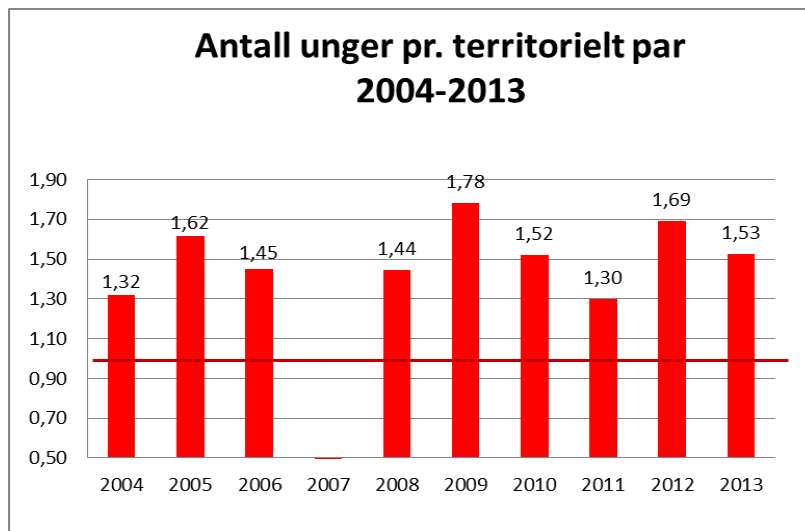
Figur 8
Antall unger av vandrefalk i Buskerud produsert pr. vellykket hekking i perioden 2004-2013.

Ser en derimot på antall unger pr. territorielt par (Figur 9), kan en lettere se de mer positive hekkeresultatene i 2012. Denne kurven viser derfor bedre eventuelle negative eller positive populasjonstrender hos arten.

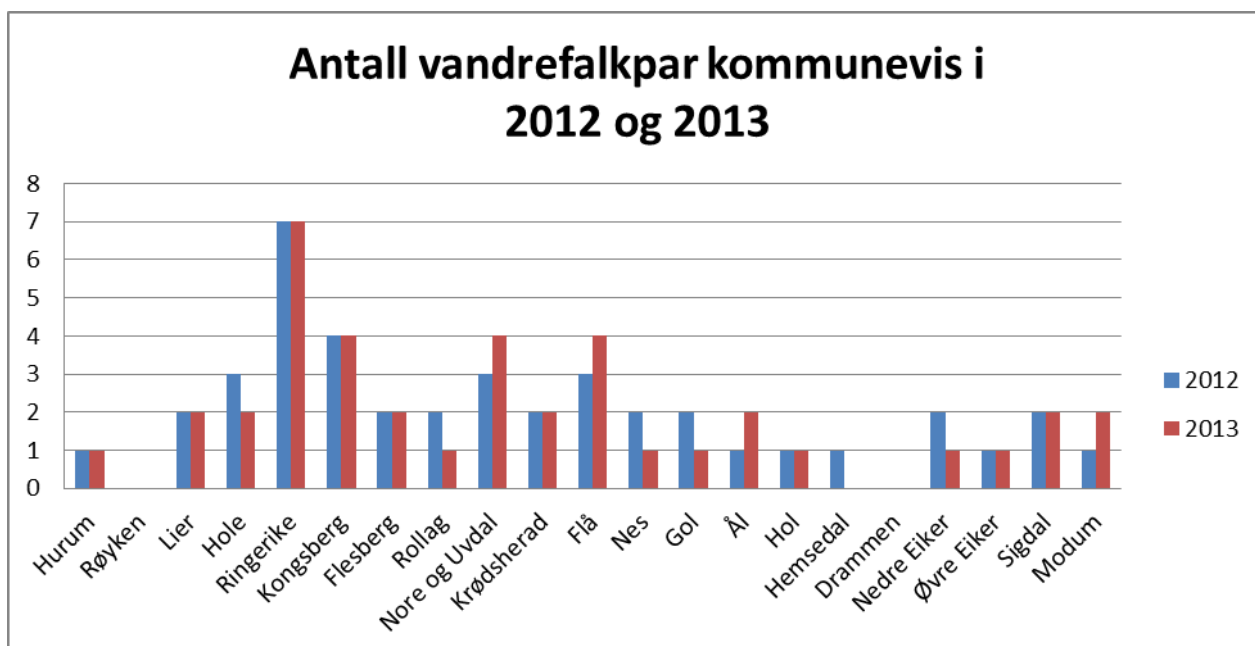
Figur 9

Antall unger pr. territorielt par av vandrefalk i Buskerud i perioden 2004-2013. Rød strek markerer faregrensen brukt av nordamerikanske overvåkningsprogram av arten (U.S. Fish and Wildlife Service 2003).

c. Spredning i Buskerud

Fordelingen av de territoriale parene i Buskerud viser en stor spredning gjennom hele fylket (Figur 10). Kommunen med flest vandrefalker er Ringerike med sju par begge disse to årene. Kongsberg, Nore og Uvdal samt Flå kommer deretter med fire par. Kun Røyken og Drammen er de eneste kommunene som ennå ikke har hatt hekkende vandrefalker, men dessverre er nå også Hemsedal uten vandrefalk da deres ene par i 2012 forsvant i 2013.

Figur 10

Kommunevis fordeling av vandrefalkpar i Buskerud de to årene 2012 og 2013.

Da bestanden nå viser tendenser til stabilisering, er det interessant å foreta en analyse av om reduksjonen i tilvekst er lik over hele fylket. Det er naturlig å dele opp fylket i en nordlig og en sydlig region. Den nordlige er satt til å omfatte områdene av Hallingdal fra nordenden av Krøderen og opp til Hemsedal, videre vestover mot Geilo og så sydover mot Numedal til Veggli. Det sydlige området består da av de resterende områder av fylket.

Benytter en toppåret 2010 som utgangspunkt og sammenlikner det med 2013, finner man klare forskjeller mellom de to områdene (*Tabell 1*). Antall par har klart størst prosentmessig negativ endring i nordfylket med -31,3 % mot sørfylkets -9,4 %. Dette stemmer også med hva en så allerede i 2011 (Gunnarsen 2012).

En naturlig forklaring er at ved høy dødelighet og frafall av individer i overvintringsområdene er det de mest optimale hekkelokalitetene som først fylles opp igjen. Arten er i hovedsak knyttet til kulturmark og spesielt vann og vassdrag i lavereliggende områder. Dette stemmer også i stor grad overens med hvordan etableringen i Buskerud har skjedd. Som en hovedlinje har de fleste etableringene skjedd i syd for så å spre seg nordover og opp i de store dalstrøkene.

	Nordfylket			Sørfylket		
	2010	2013	Endring	2010	2013	Endring
Antall par	16	11	-31,3 %	32	29	-9,4 %
Enslige fugler		1			2	
1.årige fugler i parene		1			1	
Antall unger på vingene	23	8	-65,2 %	50	53	+6,0 %
Unger pr. territorielt par	1,44	0,73	-49,4 %	1,56	1,83	+17,0 %

Tabell 1

En sammenlikning mellom i utviklingen av antall par og ungeproduksjonen i årene 2010 og 2013 for nordlige og sydlige områder av Buskerud. Antallet par har blitt justert ned med tre par i sørfylket for 2010 da antallet det året har vært overvurdert.

Enda tydeligere forskjeller er det mellom nord og syd disse to årene dersom en ser på ungeproduksjonen. I nord har ungeproduksjonen fra 2010 til 2013 gått ned med hele 65,2 %, mens det i syd for disse årene heller er en økning totalt med 6,0 %.

Årlige variasjoner kan være store, men trenden med største endringer vil naturlig skje med størst effekt ut mot artens marginale utbredelsesområde. Varierende lokale vær-situasjoner kan selvsagt bety mye, men også det at det i større grad er unge overskuddsfugler fra mer optimale områder gjør at disse uerfarne hekkfuglene i snitt har lavere hekkesuksess enn eldre etablerte fugler.

d. Merkede individer i bestanden

Det ble av Prosjekt Vandrefalk Sørøst-Norge fram til 2004 fargemerket et større antall vandrefalkunger og da spesielt i Buskerud og Oppland. Etter dette tidspunktet har merkingen blitt mer sporadisk, men det svenske *Prosjekt Pilgrimsfalk* har hele tiden holdt oppe et omfattende ringmerkingsarbeid på svenske hekkelokaliteter.

Det finnes fremdeles en rekke falker som har fargeringer i Buskerud og lokalitetene har blitt forsøkt undersøkt for å se om det fremdeles finnes individer med fargeringer.

Antall individer som har fargeringer er stadig synkende, men fremdeles er det en rekke individer som har ringer og noen av disse har etter hvert en ganske høy alder.

Andel fugler med ringer		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
Hanner	Ringer	4	28,6 %	3	16,7 %	4	17,4 %	0	0,0 %	1	4,8 %	0	0,0 %
	Uten	10	71,4 %	15	83,3 %	19	82,6 %	15	100,0 %	20	95,2 %	17	100,0 %
Hunner	Ringer	5	31,3 %	8	34,8 %	5	20,8 %	5	33,3 %	7	24,1 %	6	23,1 %
	Uten	11	68,8 %	15	65,2 %	19	79,2 %	10	66,7 %	22	75,9 %	20	76,9 %
Antall individer Kontrollert		30	42,3 %	41	49,4 %	47	49,0 %	30	35,3 %	50	60,2 %	43	51,8 %
Andel (%) med Ringer			30,0 %		26,8 %		19,1 %		16,7 %		16,0 %		14,0 %

Tabell 2

Andel vandrefalker med fargeringer i Buskerud fylke. Andelen er fallende, men tilskudd av svenske fugler ser ut til å stabilisere andelen.

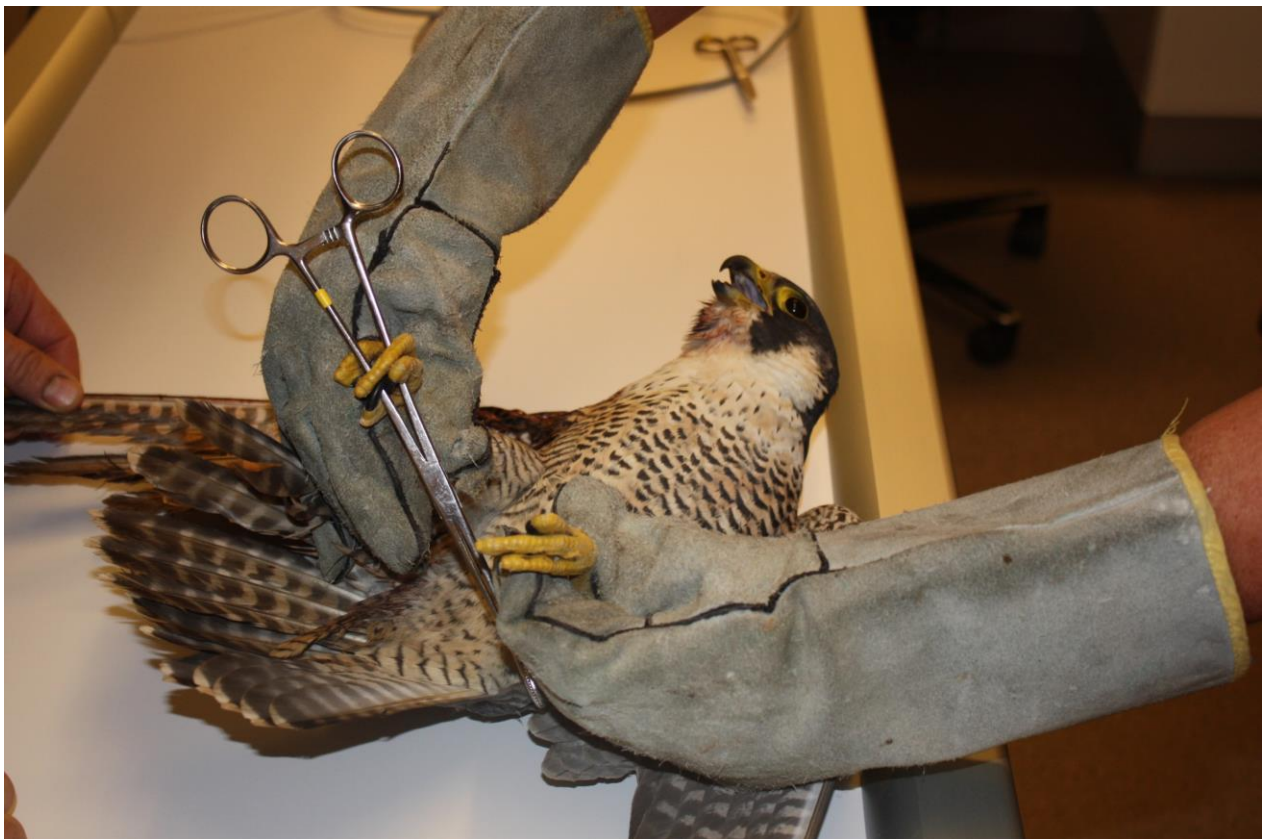
Figur 11

Med teleskop og kamerautstyr kan en med litt hell avlese fargeringene på de voksne fuglene. Her en hunn med stor blå/rød høyrering og liten rød venstrering. Fuglen viste seg å være ringmerket som unge i Modum i 2001 og er her fotografert under parring på en lokalitet i Oppland i 2010. Foto: Thor Østbye.

4. Skadete og drepte fugler

Den 11. april 2012 ble en adult vandrefalk hunn funnet med brukket vinge i veikanten nordøst for Soneren i Sigdal. Fuglen ble fraktet ned til Drammen av Tom Hellig Hofton og fuglen ble der oppbevart i en pappeske over natten.

Dagen etter ble fuglen innbrakt til Drammen Dyreklinikk hvor fuglen ble undersøkt grundig av veterinær Frank Johannesen.

Figur 12

Den skadde vandrefalken ble undersøkt grundig av veterinær Frank Johannesen ved Drammen Dyreklinikk. Her er fuglen fotografert i et øyeblikk hvor det ser ut som om den holder på med selvkirurgi. Foto: Tore Gunnarsen

Røntgenbilde ble tatt av vingen og denne viste et brudd i den ytre del av den høyre vingen (*Figur 13*). Da fuglen fremdeles var vital og ikke viste noen tegn på ernæringsmessig utmattelse, ble det besluttet å gjøre ett operativt inngrep på fuglen. Forenklet sagt ble en stålpinne operert inn gjennom hele det hule vingebeinet.

Mediene hadde fått snusen i hva som skulle skje og **Drammens Tidende** dukket opp under operasjonen og [dokumenterte seansen](#) både på video og med enkeltbilder.

Figur 13 og 14

*Røntgenbilder tatt før og etter operasjonen. En stålpinne har blitt operert inn gjennom det hule beinet innenfor **Alula** og fikserer dermed bruddet i vekstperioden. Foto: Tore Gunnarsen*

Dagen etter ble så fuglen fraktet til et anlegg for rehabilitering for rovfugl som Foreningen Våre Rovdyr har i Nes kommune på Romerike. Her skulle så fuglen få forpleining og bruddet forhåpentligvis gro tilfredsstillende.

Den 7. mai ble så fuglen igjen hentet ned til Drammen og stålpinnen fjernet. Bruddet hadde grodd, men veterinæren var usikker på om vingen virkelig ville bli god igjen da bevegelsen ikke var tilfredsstillende. Fuglen ble så igjen fraktet opp til Romerike for videre rehabilitering.

Den 1. juni skulle den endelige avgjørelsen tas med hensyn på fuglens endelige skjebne. Som en skjebnens ironi hadde fuglen selv allerede avgjort det hele i løpet av den siste natten. Hele den ytre delen av vingen hadde brukket av, sannsynligvis under et flyveforsøk og hele vingspissen lå på gulvet.

Undersøkelsen i etterkant viste at vevet rundt bruddstedet hadde for store fysiske skader. Vevet hadde etter hvert nekrotisert og manglende blodtilførsel hindret bruddet i å gro skikkelig.

Det var i utgangspunktet usikkert om fuglen noen gang ville komme på vingene igjen, og det hadde allerede vært kontakt med *Prosjekt Pilgrimsfalk* i Sverige med spørsmål om de eventuelt kunne bruke fuglen som avlsdyr ved det nåværende falkeoppdrettet de hadde ved [Nordens Ark](#) nord for Uddevalla. Dette måtte de dessverre avslå da de nettopp hadde besluttet å avslutte hele avlsprosjektet etter å ha drevet med dette i over 40 år.

Fuglen måtte dessverre derfor avlives på stedet og den ble allerede samme dag overlevert Zoologisk Museum på Tøyen i Oslo. Den vil der kunne brukes for framtidig forskning på arten.

Hvor fuglen i utgangspunktet kom fra, er fremdeles et uløst mysterium. Vi antok først at fuglen stammet fra en av to kjente hekkelokaliteter i Sigdal, men det viste seg at begge parene der fikk unger på vingene, og at alle de fire voksne fuglene var i live. Det ble også lett etter andre alternative hekkevegger både i 2012 og 2013, men uten at noen lokalitet ble funnet.

Konklusjonen på hele reetableringsprosjektet er at skader av denne typen er svært vanskelig å behandle for denne arten. Vingen er ekstremt finkonstruert sammenliknet med for eksempel en ugle, og det vil derfor være små muligheter for å lykkes med rehabiliteringen.

Den 29. juli 2013 ble det klokken 05.30 om morgenen funnet en trafikkdød vandrefalk i veikanten av E16 i Hole kommune. Fuglen som var en utfarget gammel hunn, hadde fremdeles dødsstivhet i kroppen og hadde tydelige skader i rygg, den ene vingen samt at stjertfjærene var borte.

Et svært sjeldent funn i seg selv, men det spesielle var dessverre at det bare var ca. 200 meter rett opp til en

vegg hvor tre vandrefalkeunger hadde kommet på vingene et par uker før. Jeg var i første omgang derfor ganske sikker på at dette var den gamle hunnen som hadde hekket der, og som nå hadde måttet bøte med livet i en trafikulykke.

Det viste seg ved nærmere ettersyn at fuglen hadde norske fargeringer på beina. Den hadde en liten svart venstrering og en stor svart høyrrering med inskripsjonen «Y6». I etterkant viste det seg at fuglen ble merket som unge på en lokalitet ved Halden i 2004 og var nå trafikkdrept litt i overkant av ni år senere.

Problemet som nå dukket opp var at dette absolutt ikke var hunnen som hadde tilhold på denne hekkeplassen. Den lokale hunnen ble under en parring 20. april 2013 avlest gjennom et teleskop til å ha liten rød venstrering, stor blå

Figur 15

Voksen vandrefalk hunn funnet død i veikanten nær en hekkelokalitet i Hole kommune.

Foto: Tore Gunnarsen

høyrrering og er født så langt tilbake som i 1998. Hun har hekket på stedet siden begynnelsen av 2000-tallet og har vært avlest en rekke år. Hun er altså hele 15 år gammel og er helt i slutten av sin reproduktive livsfase.

Hva som reelt har skjedd på stedet er vanskelig å si. Kanskje har den fremmede hunnen blitt angrepet av den lokale hunnen og blitt presset ned mot veibanen hvor en påkjørsel har medført døden? Og hva gjorde hun egentlig på stedet? Hun burde på dette tidspunktet av året fremdeles befunnet seg i sitt eget revir.

Alle de nærliggende revirene har en god oversikt over, og det er ingen steder i Buskerud hvor denne fargekombinasjonen har vært hos hekkende fugler. Nærmeste potensielle revir må derfor være mot Randsfjorden i Oppland eller i retning Lommedalen i Akershus.

Alle tre ungene ble sett på vingene så sent som 10. august, og en voksen hunn ble sett oppe i veggen den 4. august. Dessverre var det ikke mulig å få sett beina hennes ved den anledningen.

Figur 16

Trafikkdrept ni år gammel hunn ved en hekkelokalitet i Hole kommune. Fuglen bærer preg av stump vold i ryggpartiet (skinnen var revnet) samt at stert manglet og høyre vinge hadde store skader.

Den døde fuglen ble veiet og senere frosset ned sammen med de løse stertfjærene. Også denne fuglen ble levert Zoologisk Museum i Oslo.

En enkel obduksjon vil siden bli foretatt av preparant under skinnlegging. Dette vil bli gjort for å se om noen av skadene i ryggen er forårsaket av spisse klør fra en annen angripende falk .

5. Praktiske tiltak

Felleskjøpets bygg i Drammen har en svært markant bygningsmasse med sin høyde på nærmere 60 meter og ruver godt i terrenget der den ligger ute på Holmen. I Sverige har en ved et tilsvarende bygg i Helsingborg fått vandrefalk til å hekke i en kunstig rugekasse på toppen av *Svenska Lantmännens* silobygg. Et [WEB-kamera](#) har i flere år stått nær hekkekassen, og det har vært mulig for alle interesserte å følge utviklingen hos falkene gjennom hekkesesongen.

Figur 17

Felleskjøpets ruvende bygg på Holmen i Drammen. Et glimrende sted for utplassering av en kunstig hekkkasse for vandrefalk. Kassa er plassert inne i et hjørne i ca. 50 meters høyde. Foto: Tore Gunnarsen

De siste årene har det flere ganger blitt observert overvintrende vandrefalk i området ved siloanlegget. Etter samtaler med personalet på Felleskjøpet ble det derfor enighet om å sette ut en slik kasse også på dette silobygget. De ønsket sterkt at det kunne bli en duefri sone omkring bygget da de i mange år har vært plaget med tamduer som kommer fra Drammen by. Duene kommer seg inn i bygningsmassen og er en potensiell forurensningskilde i matkornet.

Den 19.mars 2012 ble en slik overbygd kasse satt ut nær toppen av bygningen. Selve kassa er ca. 60 cm dyp og har en bredde på litt over en meter. Bunnen ble fylt opp med fin grus, og en forhåpentligvis innbydende reigrop ble laget innerst i kassa.

Figur 18

Hekkekasse for vandrefalk utplassert på Felleskjøpets bygg på Holmen i Drammen.

Etter to år har dessverre ennå ikke kassa blitt tatt i bruk av vandrefalk, men vi har fremdeles ikke gitt opp prosjektet. Kassa vil hver vår bli rensset for, ironisk nok, store mengder dueskitt og fjær og være klargjort for potensielle vandrefalker.

Falkeparet på en lokalitet ute på Hurumlandet har i årene 2010-2012 bare hatt mislykkede hekkinger. Alle ganger på samme hylla og i samme reirgrop. Hunnen har lagt seg på og ruget, men underveis har falkene hvert år gitt opp. Årsaken har vært overvann på hylla da fuglene typisk har gitt opp rugingen etter kraftig regnvær.

Vanligvis vil erfarne falker året etter flytte reiret til ei ny og mer beskyttet hylle, men det var noe denne hunnen tydeligvis ikke ønsket.

Figur 19

Den svært utsatte hekkehylla på lokaliteten i Hurum. I august ligger fremdeles ett egg igjen i den svært vannutsatte reirgropa. Foto: Lars Egil Furuseth

Høsten 2012 ble det etter initiativ av Martin Lindal besluttet å gjøre et forsøk på å utbedre underlaget på hylla. Sand ble fraktet opp og lagt på for at underlaget bedre skulle kunne dreneres ved større nedbørsmengder

Det var med stor spenning vi besøkte stedet våren 2013. Begge fuglene var på plass og tilsynelatende godt i gang med å etablere seg på den faste hylla. Etter hvert som rugingen kom i gang fant vi til vår overraskelse at fuglene hadde etablert seg inne i ei lita trang hule ca. 10 meter under den gamle hylla. Den var så trang i inngangspartiet at det var så vidt hunnen kom inn, men den var tørr innvendig, og for første gang på fire år fikk hun unger på vingene.

Figur 20

Den samme hylla etter at det har blitt laget støttekanter og sand var blitt tilført.

Foto: Lars Egil Furuseth

Selv om fuglene i første omgang ikke benyttet den utbedrede hylla, var resultatet i det minste positivt ved at hun foretok et bedre og sikrere valg av hekkeplass.

6. Videre arbeid

Vandrefalk har helt siden reetableringen i Buskerud i 1985 blitt fulgt svært nøye. Artens spredning og utvikling har blitt detaljert kartlagt, og en ser nå en utviklingstendens som kan tyde på at arten begynner å nærme seg sitt maksimale potensiale i fylket. Faglig sett vil det derfor være svært verdifullt å følge arten tett til en mer avklart og tilnærmet stabil populasjon har etablert seg.

Figur 21

Fugler tilknyttet våtmarksområder er viktige byttedyr for vandrefalk. Her er en ung hunn fotografert spisende på en stokkand. Foto: Svein Andersen

Arten vil også i framtiden være en av de viktigste indikatorartene både i vårt nærmiljø og i en større nasjonal og internasjonal sammenheng. Som en rovfugl som i hovedsak er knyttet til kulturmark og ikke minst vann og

vassdrag. Gjennom spesielt vann og vassdrag vil miljøgifter vaskes ut og akkumuleres i næringskjeden der. Som en predator som i stor grad lever på vannfugler som vadere, måker og ender vil arten være spesielt utsatt på toppen av slike akvatiske næringskjeder og være en av de første artene hvor en vil kunne registrere negative miljøtrender.

7. Takk

Jeg vil takke Lars Egil Furuseth, Per Furuseth, Christer Gustafsson, Thor Erik Jelstad, Kenneth Larsen, Martin Lindal, Jens Erik Nygård, Jan Wessel-Berg og Thor Østbye for bidrag med bilder, observasjoner og supplerende opplysninger til selve feltarbeidet.

Også en spesiell takk rettes til Tom Hellik Hofton, Frank Johannesen og Geir Sjølie i forbindelse med forsøket på å redde den skadete vandrefalken fra Sigdal.

Prosjektmidlene gitt fra Fylkesmannen i Buskerud er et viktig bidrag til mulighetene for den omfattende undersøkelsen i fylket og det takkes meget for dette.

En ekstra takk til Thor Erik Jelstad og Per Øystein Klunderud for å ha tatt seg tid til å lese gjennom rapporten og kommet med konstruktive tilbakespill.

Og helt til slutt: En spesiell takk til min kone, Torild, for utstrakt velvilje og utrolig tålmodighet under et tidkrevende feltarbeid.

Litteraturliste:

- Gunnarsen, T. 2009. Vandrefalk i Buskerud 2008. Rapport fra Naturvernforbundet i Buskerud, 12 pp. , Buskskvetten 25.
<http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2009/Vandrefalk%20i%20Buskerud%202008.pdf>
- Gunnarsen, T. 2010. *Vandrefalk i Buskerud 2009*. Utbredelse og hekkestatus. Rapport fra Naturvernforbundet i Buskerud, 15 pp., *Buskskvetten 26*.
<http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2010/Vandrefalk%20i%20Buskerud%202009.pdf>
- Gunnarsen, T. 2012. *Vandrefalk i Buskerud 2010-11*. Utbredelse og hekkestatus. Rapport fra Naturvernforbundet i Buskerud, 14 pp., *Buskskvetten 27*.
<http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2012/Vandrefalk-i-Buskerud-2010-11.pdf>
- Heggøy, O. & Øien, I. J. (2014) Conservation status of birds of prey and owls in Norway. NOF/BirdLife Norway - Report 1-2014. 129 pp.
- Hickey, J.J. 1969 (red.). *Peregrine Falcon Populations: Their Biology and Decline*. Madison, University of Wisconsin Press.
- Kålås, J. A. ,Viken, Å. & Bakken, T. (red.) 2006. *Norsk Rødliste 2006 - 2006 Norwegian Red List*. Artsdatabanken, Norge
- Kålås, J. A., Viken, Å., Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red.). 2010. *Norsk rødliste for arter 2010*. Artsdatabanken, Norge
- Lindberg, P. 1977. The Peregrine Falcon in Sweden. In: Chancellor, R. D. (red.). World Conference on Birds of Prey, Wien 1975. International Council for Bird Preservation. S. 329-38.
- Lindberg, P. 2008. *Åtgärdsprogram för pilgrimsfalk, 2008-2009*. Naturvårdsverket, rapport 48 s.
- Ratcliffe, D. 1993. The Peregrine Falcon. 2:nd edition. T & AD Poyser. London
- Steen, O. Frydenlund. 2008. Vandrefalkens reetablering på Sør- og Østlandet. *Vår fuglefauna* 31 (2): 54-60.
- U. S. Fish and Wildlife Service. 2003. Monitoring Plan for the American Peregrine Falcon, A Species Recovered Under the Endangered Species Act. U. S. Fish and Wildlife Service, Divisions of Endangered Species and Migratory Birds and State Programs, Pacific Region, Portland, OR 55 s.

JAKTFALK I BUSKERUD

Rapport fra kartleggingsarbeid i 2013

Lars Egil Furuseth og Per Furuseth

Februar 2014

 **NATURVERNFORBUNDET
I BUSKERUD**

SAMMENDRAG

Rapporten presenterer resultatene fra kartlegging av jaktfalk *Falco rusticolus* i Buskerud i 2013. Dette er et prosjekt som har pågått siden 2008, med målrettet feltaktivitet siden 2009 i regi av Rovfuglgruppa i Naturvernforbundet i Buskerud (NiB). Stort sett har kartleggingsmetoden vært den samme alle år, med en jevn økning av feltaktiviteten. Det ble ikke funnet nye lokaliteter, men en antatt lokalitet ble bekreftet som hekkeplass for jaktfalk, og dermed opererer vi nå med 18 kjente lokaliteter. 17 av disse ble besøkt i 2013. På 13 av disse lokalitetene ble det funnet jaktfalk eller ferske spor etter den, og av disse observerte vi 10 lokaliteter med revirhevdende fugl. På 7 av disse lokalitetene var det vellykkede hekkinger med til sammen minst 11 unger på vingene. Det ga da et resultat på 1,1 unger pr. okkupert revir og 1,57 unger pr. vellykket hekking. Det er de laveste produksjonstallene vi har opplevd både i de fem årene dette prosjektet har pågått og fra tidligere kartlegging i samme område. For øvrig har det gjennomgående vært en lav produksjon med små kull i hele denne prosjektperioden – langt lavere enn vi opplevde tidligere, som for eksempel på -90 tallet. Det ser ut til at en relativt høy andel av lokalitetene fortsatt er okkupert av jaktfalk (59 % i 2013 og 64 % for hele femårsperioden). Både fjell- og lirypebestanden har åpenbart vært på et lavmål noen år og kanskje på et historisk bunnivå for øyeblikket. Dette er naturlig å trekke frem som ett, kanskje av flere grunner til jaktfalkens dårlige reproduksjon. Det ble ringmerket 4 unger fordelt på to kull i 2013.

Samtlige fotografier er tatt av forfatterne.

Prosjektet ble støttet med kr 10 000,- fra Fylkesmannen i Buskerud. Arbeidet er utført av Lars Egil Furuseth og Per Furuseth. I tillegg har en rekke personer bidratt med verdifulle opplysninger.

Forsidebilde: Jaktfalk på hekkeplassen i Nore og Uvdal kommune, november 2013.

Lars Egil Furuseth,

Vikavegen 16, 3588 Dagali e-post: furufugl@online.no tlf. m 992 91 477 p 32 09 38 37

Per Furuseth,

3577 Hovet e-post: p-furuse@online.no tlf. m 992 61 638

Rapporten er utarbeidet for Fylkesmannen i Buskerud av:

Naturvernforbundet i Buskerud (NiB)

Åssideveien 525, 3322 Fiskum

Fylkessekretær Per Ø. Klunderud

Tlf. 32 75 05 04, e-post: pedroklu@online.no

www.naturvernforbundet.no/buskerud/

FORORD

Det er gått noen år nå siden vi stiftet bekjentskap med vår første jaktfalkhekking i 1987. Gløden ble tent og siden har interessen nesten tatt helt av. Erfaringene med arten og kjennskapen til lokalitetene har økt. Siden 2008 har vi drevet jaktfalkprosjektet under Naturvernforbundet i Buskerud, med støtte fra Fylkesmannen i Buskerud siden 2009. Det ser ut til at jaktfalken er en art som sliter med reproduksjonen. Derfor føler vi det er viktigere enn noensinne å følge bestandsutviklingen.

Feltarbeidet er stort sett utført av oss, men med god hjelp fra observatører som har bidratt med alt fra observasjoner på hekkeplassene til tilfeldige enkeltindivider. Disse vil vi benytte muligheten til å takke: Geir Sverre Andersen, Petter Bråten, Bent Fjeldheim, Vegard Fjeldheim, Magne Ove Furuseth, Tom Furuseth, Thor Erik Jelstad, Martin Lindal, Thomas Lyche, Agnar Målsnes og Olav Steinnes. Agnar Målsnes som jobber med likelydende jaktfalkprosjekt i Hordaland, i regi av NOF avdeling Hordaland, har vi hatt et særdeles godt samarbeid med, både i diskusjon om jaktfalkens gåter og ikke minst i samarbeid om lokalitetene ved grensa mot vest. Ellers har arbeidet som Kenneth Johansen og Arve Østlyngen mfl. utfører for jaktfalken i Finnmark inspirert oss mye, både innsynet vi får av tilsendte materialer og det som er publisert. Naturvernforbundet i Buskerud (NiB) v/Per Øystein Klunderud takkes for hjelp til arbeidet med prosjektet. Fylkesmannen i Buskerud ved miljøvernavdelingen takkes for økonomisk støtte.

1. INNHOLD

SAMMENDRAG.....	2
FORORD	3
1. INNHOLD.....	3
2. INNLEDNING.....	4
3. OMRÅDEBESKRIVELSE.....	4
4. UNDERSØKELSESMETODE.....	5
5. RESULTATER 2013.....	5
5.1. Feltarbeid.....	5
5.2. Hekkeresultater.....	6
5.3. Ungeproduksjon.....	7
5.4. Bestand.....	8
5.5. Konklusjon.....	9
5.6. Valg av reirplas.....	10
5.7. Ringmerking.....	11
5.8. Sikring av eksisterende reir og bygging av nye.....	12
7. TRUSLER.....	12
7.1. Usikre reirplasser.....	12
7.2. Sviktende næringstilgang.....	13
8. FREMTIDIG ARBEID.....	14
9. LITTERATUR.....	15

2. INNLEDNING

Det foreligger nå to ulike estimat til den norske hekkebestanden; 500-1000 par (Kålås mfl. 2010) og de nyeste tallene på 372 – 651 par (Heggøy og Øien 2014) og 630-1190 par totalt i Norden (Koskimies 2011). Dette er en art som er dårlig undersøkt i Norge, så bestandsestimatet er noe usikkert. Det pågår noen prosjekter med mer eller mindre årlige overvåkinger i en rekke geografiske områder, som deler av Finnmark (Johansen mfl. 2011), Opland (Opheim 2008), Hordaland (Målsnes 2014), Buskerud (Furusest og Furusest 2012), samt mindre geografiske områder spredt i hele landet, hvor det pågår årlige kartlegginger innenfor *program for terrestrisk naturovervåking* (TOV). Dette utføres av Norsk institutt for naturforskning, Universitetet i Oslo og Norsk institutt for skog og landskap og omfatter Børgefjell, Åmotsdalen og Møsvatn (Framstad 2012). I Sverige og Finland foregår mer landsdekkende kartlegginger (f.eks. Falkdalen mfl. 2005, Koskimies 2011). Nær samtlige undersøkelser av nyere dato viser en negativ trend for jaktfalkens reproduksjon. Sviktende næringstilgang i form av lavere bestand av liryte og fjellryte er ofte en samstemt forklaring på dette.

Jaktfalken er oppført som nær truet (NT) i Norsk Rødliste for arter 2010 (Kålås mfl. 2010).

Vårt prosjekt startet i 2008 som en forundersøkelse og oppsummering av viten og erfaring fra tidligere års arbeid, – arbeid som vi har utført siden slutten av åttitallet. Dette arbeidet besto i kartlegging av jaktfalk i Buskerud, i stor grad med samme metodikk som er gjort i denne prosjektperioden (2009-2013), men mer tilfeldig og uten noe systematikk og bare ved noen kjente lokaliteter i Buskerud. Prosjektet er støttet med midler fra Fylkesmannens miljøvernnavdeling hvert år i perioden 2009-2013.

Siden oppstarten av dette prosjektet har vi laget en årsrapport fra hvert av årene 2009-2012, inkl. denne. I tillegg lagde vi en rapport etter 2008 sesongen, som gjorde opp status av vår viten om arten i Buskerud til da. Følgende rapporter er så langt utgitt:

Jaktfalk i Buskerud – Utbredelse og trusler. (Furusest og Furusest 2009 a).

Jaktfalk i Buskerud – Rapport fra kartleggingsarbeid i 2009. (Furusest og Furusest 2009 b).

Jaktfalk i Buskerud – Rapport fra kartleggingsarbeid i 2010. (Furusest og Furusest 2011).

Jaktfalk i Buskerud – Rapport fra kartleggingsarbeid i 2011. (Furusest og Furusest 2012).

Jaktfalk i Buskerud – Rapport fra kartleggingsarbeid i 2012. (Furusest og Furusest 2013).

Se www.naturvernforbundet.no/buskerud/ under Rovfugl.

Disse rapportene presenterer årets resultater, men de forskjellige rapportene tar også opp ulike temaer innenfor arbeidet med jaktfalk, og må derfor sees i sammenheng.

3. OMRÅDEBESKRIVELSE

Undersøkelsen er i utgangspunktet fylkesdekkende for Buskerud fylke, men det begrenser seg til jaktfalkens potensielle hekkeområde, som vanligvis ligger over 1100 moh. Dertil kreves et større fjellområde i tilknytning til hekkeplassene. Så langt er jaktfalken kun funnet hekkende i kommunene Nore og Uvdal, Hol, Ål og Hemsedal. Det er også disse kommunene som blir prioritert i forhold til å finne nye lokaliteter. Kommunene Rollag, Flesberg, Flå, Krødsherad og Nes er også i søkelyset. Hoveddelen av vår jaktfalkbestand ligger i tilknytning til de store fjellområdene som; Hardangervidda og Skarvheimen/Nordfjella (Hallingskarvet, Reineskarvet, Aurlandsfjellet, Lærdalsfjellet og Hemsedalsfjellet). Bare to av lokalitetene ligger i tilknytning til spredt fjellbjørkeskog, øvrige lokaliteter ligger vanligvis langt fra nærmeste skog.

I vår rapport fra 2011 (Furusest og Furusest 2012) er områdebeskrivelsen viet større plass.

4. UNDERSØKELSESMETODE

Etter disse fem årene dette prosjektet har pågått, samt lang erfaring fra oppfølging av arten i samme området fra slutten av åttitallet - om enn med noe varierende intensitet -, føler vi å ha tilegnet oss god kunnskap om jaktfalkens utbredelse. Men den er en vanskelig art å jobbe med og det er åpenbart at det kreves et langsiktig arbeid for å avdekke eksakt leveområde, bestand og reproduksjonssituasjon.

Jaktfalken, i likhet med flere andre berghekkende rovfugler, bruker gjerne samme fjellvegg over lang tid. Har man først funnet den, og det er en stabil lokalitet, kan man følge den over lange perioder, dersom ikke noen endringer skjer i nærheten eller med selve hekkeberget, som for eksempel utbygginger, tilgroing etc. Vi kjenner til hekkeberg innenfor vårt område hvor jaktfalken også hekket for over 70 år siden. Fra andre deler av Norden er det kjent hekkeplasser som er 150 år gamle (Tømmeraas 1994, Johansen & Østlyngen 2011), og fra Grønland viser undersøkelser at dagens jaktfalkreir også kan være brukt for flere tusen år siden (Burnham mfl. 2009). Dette understreker viktigheten av bevaring av hekkebergene som stabile, potensielle hekkeplasser. Dette bidrar også til å gjøre overvåkingsarbeidet lettere – spesielt der hvor alternative hekkeberg er begrenset. Jaktfalken har gjerne flere reirplasser å spille på, opptil flere kilometer unna.

Generelt starter feltarbeidet i mars og pågår hele året så lenge det holder seg snøfritt utover høsten. De forskjellige lokalitetene blir oppsøkt fortløpende etter vær, føre og tilgjengelighet tillater det. Noen få ligger lettere tilgjengelig i nærheten av helårsvei og andre ligger flere dagsturer til fjells. Hovedhensikten med kartleggingen er å bringe på det rene om lokalitetene er okkupert eller ikke, og eventuelle produksjonsresultater. Det i seg selv kan av og til være krevende. På lokaliteter der vi ikke finner noe blir det da å lete opp alternative hekkeberg – ikke sjelden da i andre dalfører, som igjen krever tid og krefter for å oppsøke. I hekketiden blir lokalitetene i stor grad observert på avstander som ikke bidrar til å forstyrre fuglene. Byttedyrrester, gulpeboller og mytefjær blir samlet opp der det er mulig, vanligvis ved ringmerking av unger og etter at hekketiden er over. Etter hekketiden, ultimo juli, blir lokaliteter hvor resultatene ikke er klarlagt oppsøkt gjerne til langt utpå høsten, dette for å finne eventuelle spor etter hekking. Dette vil i stor grad bare gjelde hekkeberg som er så små at eventuelle reirplasser, ribbeplasser etc. er tilgjengelig eller lett å observere på kort avstand. Der vi ikke kan benytte oss av tilgjengelige bilveier er alt feltarbeid så langt utført til fots, med ski, kano eller sykkel.

5. RESULTATER FOR 2013

5.1. Feltarbeid

Årets rapport er basert på ca. 70 observasjoner/lokalitetsbesøk fordelt på ca. 25 lokaliteter/potensielle lokaliteter. Noe som gir et gjennomsnitt på ca. 2,8 observasjoner pr. lokalitet. Dette er observasjoner for det meste utført av forfatterne, men også med bidrag fra en rekke andre personer, og dreier seg om alt fra enkeltobservasjoner utført ved raske lokalitetsbesøk til flere timer lange observasjoner.

Selv om besøk av kjente revir er prioritert, er mye tid også brukt på å lete i potensielle revir samt lete opp eventuelle nye reirplasser i kjente revir. I tillegg er mye tid brukt i potensielle jaktfalkområder der ærende har vært andre arter – som for eks. kongeørn *Aquila chrysaetos*.

Selve utførelsen av feltarbeidet har vært mye det samme som tidligere. Kjente lokaliteter er blitt prioritert der hovedoppgaven er å finne eventuelle reirplasser. Tidlig i sesongen, i mars-april, er det snakk om å finne voksne fugler i tilknytning til hekkebergene, for da å stadfeste status og eventuelt se om reirplass er etablert. Det ble, av ressursmessige grunner, brukt mindre tid enn ønskelig tidlig på

sesongen. Dette straffet seg senere ved at det på lokaliteter med ikke-vellykkede hekkinger ble det vanskeligere å stadfeste status.

5.2. Hekkeresultater

Vi har siden 2010 operert med 17 sikre lokaliteter og som tabell 2. viser, er det nå justert opp til 18 lokaliteter. Det innebærer i og for seg ikke funn av nye lokaliteter, men én lokalitet i Nore og Uvdal kommune er justert opp fra *mulige lokaliteter* til *sikre lokaliteter*. Dette er en lokalitet som det over lengre tid har vært sterke mistanker til jaktfalkhekking, fra observasjoner gjort av eksterne observatører. I sommer kunne vi selv ta lokaliteten i øyensyn og stadfeste antakelsene. Totale *maksimumsestimater* er det samme som i 2012. Det kan tyde på at det er vanskelig å finne egnede områder/ lokaliteter som kan klassifiseres som *mulige lokaliteter*. Men som vi tidligere har påpekt har vi en høy terskel for å klassifisere en lokalitet som *mulig lokalitet*. Vi har en rekke «hull» i undersøkelsesområdet vårt hvor det absolutt skulle tilsi hekkeområder for jaktfalk, men hvor det ikke er vesentlige spor etter den.

Søk etter nye lokaliteter er en kontinuerlig prosess som pågår, både etter konkrete tips fra eksterne observatører og leting i områder vi selv tenker oss som potensielle lokaliteter for arten – selv uten spor.

	1994	2009	2010	2011	2012	2013
Kjente revir	8	15	17	17	17	18
Kontrollerte revir	7	13	13	17	13	17
Revir med observert fugl	7			15	10	13
Okkuperte revir	7	7	10	10	10	10
Andel okkuperte revir	100 %	54 %	78 %	59 %	78 %	59 %
Vellykkede hekkinger	6	4	7	6	6	7
Unger	12+	8	12+	11+	11+	11+
Unger pr. kontrollerte revir	1,71	0,62	0,92	0,65	0,85	0,65
Unger pr. okkuperte revir	1,71	1,14	1,2	1,1	1,1	1,1
Unger pr. vellykkede hekking	2,0	2,00	1,71	1,83	1,83	1,57

Tabell 1. Nøkkeltall for 1994 (som et eksempel fra tidligere år) og prosjektperioden 2009 – 2013

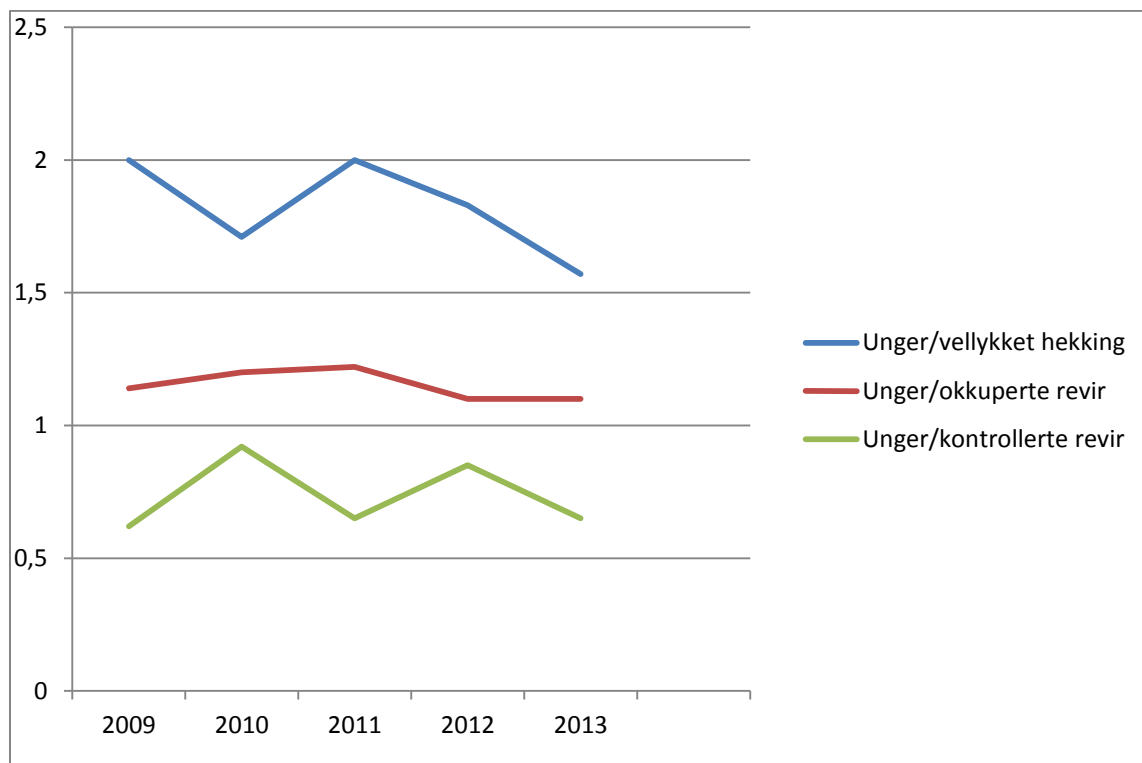
Av de 18 lokalitetene rakk vi å undersøke 17, og det ble observert jaktfalk på 13 av disse. Av de 13 lokalitetene hvor vi observerte jaktfalk anser vi 10 revir som okkuperte. Det utgjør 59 % av de undersøkte lokalitetene. Av disse 13 okkuperte revirene var det 7 vellykkede hekkinger. Med sikkerhet registrerte vi en mislykket hekking. Her var det ruging til midt i mai, men helt dødt ved reiret i midten av juni. Usikker på hva som er årsaken her, men fjellsida som reiret ligger i, er nok utsatt ved kraftig regn. Selve reiret (ferskt ravnereir) har ikke stor overdekning.

Våren 2013 bar preg av store mengder med nedbør. Særdeles i mai og første del av juni. Jaktfalken er en art som sikkert tåler mye vær. Eksempler av vellykkede hekkinger på åpne reirhyller høyt til fjells viser dette til fulle, men store mengder vann ned på reirhylla kan ofte føre til at en hardfør art som jaktfalken også gir opp. Til tider var det i mai-juni så mye nedbør at hele fjellsider fremsto som et eneste vassdrag – der det ellers ikke er tegn til rennende vann. Vi har eksempler fra vandrefalk *Falco peregrinus* der det ved reirbesøk på forlatte reir har vært klare spor etter små vannkilder som har rent ned på de kalde eggene som ligger igjen (egne ikke publiserte data.). Når snøsmeltingen starter for fullt har jaktfalken kanskje ligget på reiret en stund allerede, og det kan fort oppstå små, men ikke ubetydelige sildrebekker som finner seg nye veier og faller ned på reirskåla når reiret ikke har full overdekning, og da med fatale følger.

5.3. Ungeproduksjon

De 7 vellykkede hekkingene produserte til sammen minst 11 unger. Det var 4 kull med 2 unger og 3 kull med 1 unge. Det var 1,10 unger /okkuperte revir og 1,57 unger/vellykkede hekking.

Som figur 1. viser er det ikke de store endringer i de fem årene dette prosjektet har pågått. Men som vi har fokusert på i tidligere rapporter i denne prosjektperioden (2009-2013), har kullstørrelsene vært merkbart lavere enn ved tidligere undersøkelser i samme område (figur 2.). Gjennomsnittet for denne prosjektperioden er 1,77 til sammenligning med perioden 1987-2001 hvor gjennomsnittet er 2,42 (fig 2.). Selv om vi ikke har eksakte kullstørrelser på alle kullene i denne perioden, var dette også gjeldende for perioden 1987-2001, da vi altså hadde langt flere store kull.

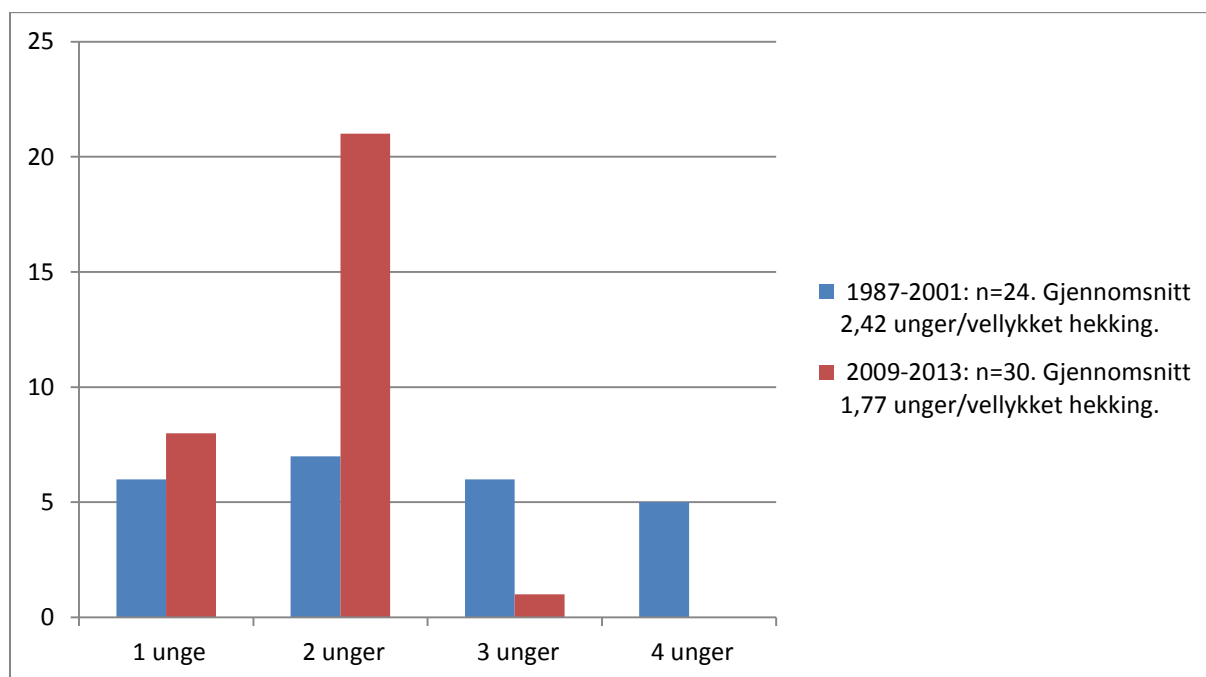

Figur 1. Unger/vellykket hekking, unger/okkuperte revir og unger/kontrollerte revir for prosjektperioden 2009-2013.

Til sammenligning er det i 2013 utført kartlegging av jaktfalk i to nabofylker; Oppland og Hordaland. I Oppland ble det observert jaktfalk på 19 lokaliteter hvor det ble registrert 8 vellykkede hekkinger med tilsammen 21 unger på lokaliteter med sikkert ungetall og ytterligere 3 lokaliteter hvor ungeantallet var ukjent. Altså minst 24 unger fordelt på 11 lokaliteter. Dette gir 2,18 unger/ vellykket hekking, og dersom vi forholder oss til lokaliteter med kjente ungeantall blir det 2,63 unger /vellykket hekking (Opheim 2013). Dette er gode resultater sett i forhold til våre tall fra de siste årene. Fra Hordaland meldes det om forhold som er mer på linje med Buskerud: Av 20 kontrollerte revir ble det funnet bare 2 vellykkede hekkinger som bidro med 5 utfløyne unger (4+1). Det vil si 2,5 unger/vellykket hekking (Målsnes 2014).

Svakheten med undersøkelsen vår er mangelen på eksakte kullstørrelser. Det kan være krevende å ha full oversikt over eksakt kullstørrelse i slutten av reirtiden på samtlige lokaliteter. Noen kull er derfor telt opp like etter utflyging, men da gjerne nær reirplassen, hvor det er lettere å få oversikten over antall unger. Andre ganger opp til 2-3 km. unna reirplassen. Men vi har begrenset oss til dette innenfor

august. Senere på sommeren blir det mer uvisst hvor de enkelte ungene kommer fra. Nygård mfl. (2011) fant ut at jaktfalkunger utstyrt med GPS-sender i stor grad hadde tilhold i territoriet første del av august, men siden mer usikkert.

Figur 2. Fordeling av kullstørrelser i to kartleggingsperioder (1987-2001 og 2009-2013)

5.4. Bestand

Det virker som at hekkebestanden har holdt seg innenfor denne prosjektperioden 2009-2013. I denne perioden har vi hatt andel okkuperte revir på mellom 54 % og 78 % med gjennomsnitt på 65,6% (tabell 1.). Det er heller ingenting som tyder på at andel okkuperte revir har gått nedover de siste årene på grunn av lav produksjon. Kanskje dette vil komme frem først etter noen år. Det er et spørsmål hvor lavt den årlige produksjonen kan komme før det går utover bestanden. Vi kjenner ikke til slike anslag på jaktfalk, men for vandrefalk *Falco peregrinus* blir tall som 0,8 og 1,0 unger /okkupert revir brukt som laveste tall over tid for at bestanden skal holde seg (Ratcliffe 1993, U.S. Fish and Wildlife Service 2003). Skulle den lave tilveksten bare være i «vårt» område vil det naturlig nok jevne seg ut med tilflytting av fugl fra naboområdene. Men mye tyder på lav produksjon over store deler av jaktfalkens utbredelsesområde i Sør-Norge. Vi har ikke brukt tid på å kartlegge alderen på hekkefuglene.

Kommune	Kjente lokaliteter	Mulige lokaliteter	Maksimumsestimat
Nore og Uvdal	6 (5)	0 (1)	6 (6)
Hol	5 (5)	1 (1)	6 (6)
Ål	4 (4)	1 (1)	5 (5)
Hemsedal	3 (3)	0 (0)	3 (3)
Totalt i Buskerud	18 (17)	2 (3)	20 (20)

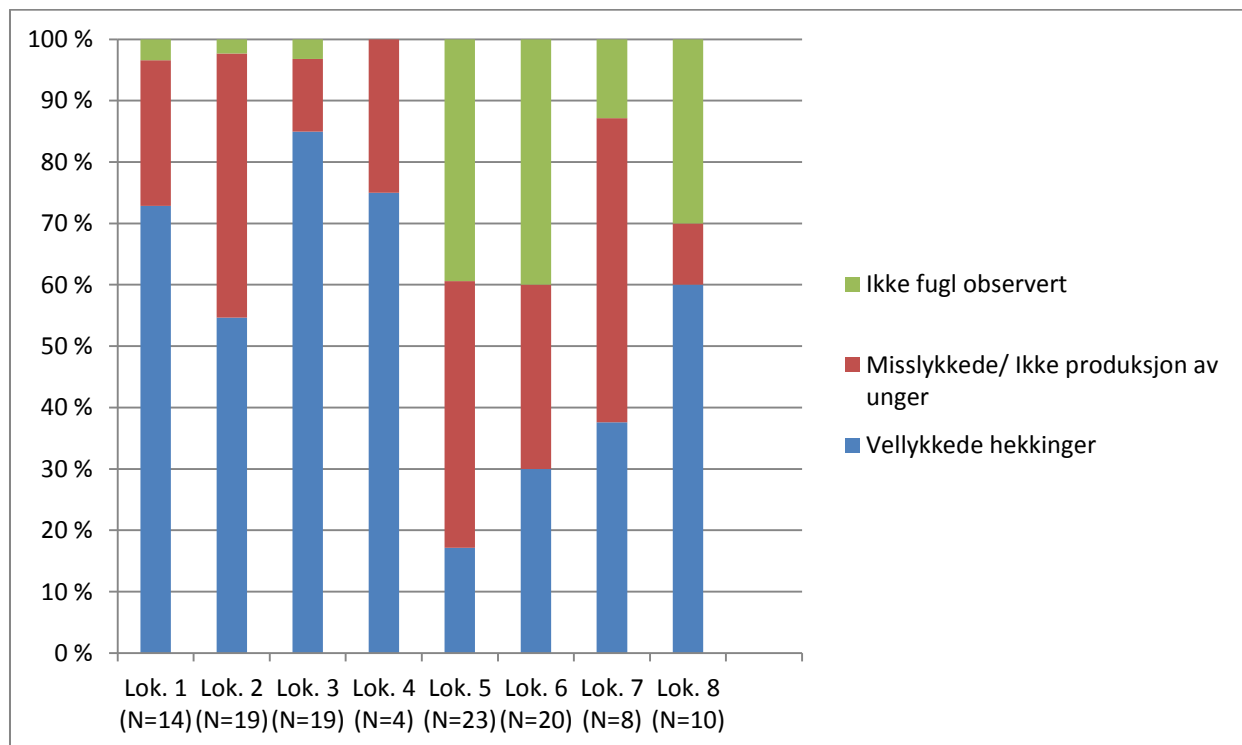
Tabell 2. Kommunevis oversikt over kjente og mulige lokaliteter i Buskerud etter 2013 sesongen, med tall fra 2012 i parentes. Med kjente lokaliteter menes det lokaliteter med sikker hekking i nyere tid. Med mulige lokaliteter menes det lokaliteter med indikasjoner/uverifiserte opplysninger på hekking av jaktfalk, men hvor dette ikke er bekreftet.

I rapporten vår fra 2012 (Furuseth og Furuseth 2013) estimerte vi en bestand for fjellområdet vårt som undersøkelsesområde er en del av (Sør-Norge sør for Jotunheimen), til å være 75-124 par/revir. Dette var i stor grad basert på tilgjengelig litteratur. Nå er det publisert nyere data som tilsier 88 – 153

hekkende par for samme område, riktignok med hele Oppland fylke. For hele landet er bestanden estimert til 372 – 651 par (Heggøy og Øien 2014). Kålås mfl. (2010) estimerer bestanden til å være 500-1000 par.

5.5. Konklusjon

Falkdalen mfl. (2011) kom frem til det faktum at enkelte jaktfalklokalteter produserte langt flere unger enn andre. Dette er noe vi også ser tendenser til i vårt materiale. Riktignok har vi et begrenset materiale å bygge på, men som figur 3. viser er det en viss differanse mellom fire tilfeldige lokaliteter fra sørlige deler av undersøkelsesområdet, og fire tilfeldige fra de nordlige deler av området. Områdene i den nordlige delen av undersøkelsesområdet er noe mer krevende å undersøke, dette kan derfor virke inn på kartleggingsresultatene. Men vi har et bestemt inntrykk av at noen lokaliteter kan produsere bedre over tid. Vi ser det samme med kongeørn i Buskerud, hvor forskjellen på ungeproduksjonen er stor mellom de enkelte lokaliteter. Noen produserer jevnlig unger, ca. 0,6 unger/år i en 10-års periode, mens andre ligger på 0,0 i samme periode. Dette kan skyldes flere grunner; lokalitetens beliggenhet (selve reirplassen, tilgang på byttedyr, forstyrrelser etc.) og parets evne til å fø opp unger (fruktbarhet, alder, evne til å skaffe mat etc.) (egne upubliserte data).

Figur 3. Prosentvis fordeling av hekkeresultatene på åtte forskjellige lokaliteter (lokalitet 1-4 er fra den sørlige delen av undersøkelsesområdet og lokalitet 5-8 er fra den nordlige delen). Tall i parentes viser antall år lokaliteten er bygget på. Materiale er fra perioden 1991-2013

Resultatene fra vår kartlegging viser åpenbart at jaktfalken er i en vanskelig situasjon med stabilt lav produksjon. Sviktende næringstilgang er kanskje den viktigste årsaken til dette. I den sammenheng trekker vi frem følgende to momenter:

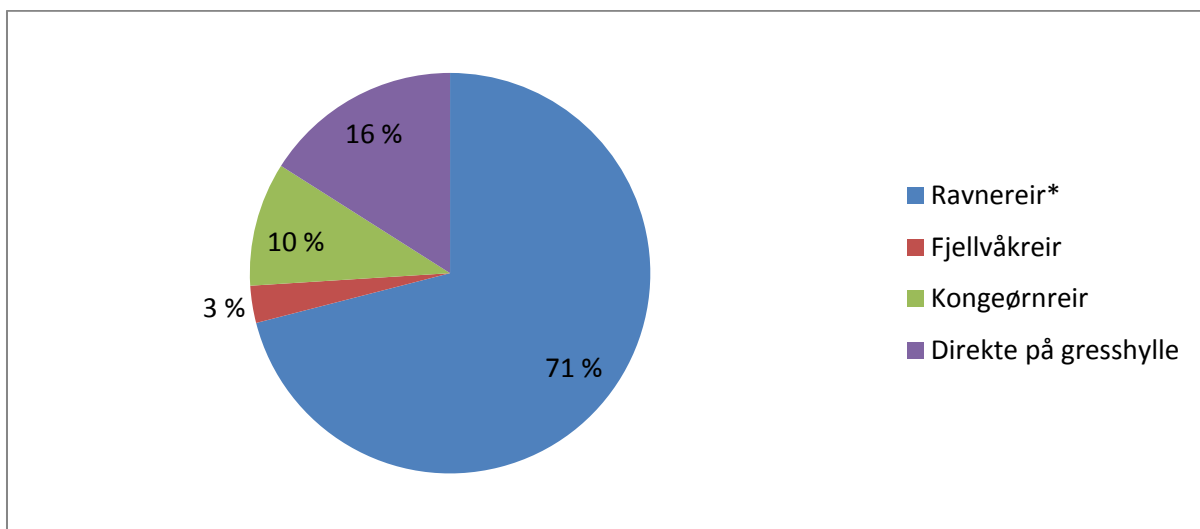
1. Smågnagerbestanden, og særlig forekomsten av lemen, har i lengre tid vært ustabil på Finse (som ligger forholdsvis sentralt i vårt undersøkelsesområde), med fravær av den karakteristiske syklisiteten som fantes i dette fjellområdet tidligere. Siste toppår ble registrert i 1994 (Framstad 2012, Eide mfl. 2013). Det har vært vår oppfatning at dette også er tilfellet for den øvrige delen av vårt

undersøkellesområde. Selv om det til tider har vært små lokale oppblomstringer av smågnagerbestander, så har ikke disse vært store nok eller skjedd under hekketiden. I den grad smågnagerbestanden har direkte eller indirekte innvirkning på jaktfalkens hekkesuksess, har den altså ikke dratt nytte av det de siste 20 årene!

2. Situasjonen for jaktfalkens viktigste byttedyr – lirype *Lagopus lagopus* og fjellrype *Lagopus muta* - er alarmerende. Jaktstatistikker, diverse tellinger, takseringer samt «meningmanns» og våre egne opplevelser av rypebestandene er enstydige. Opplevelse av rype i terrenget begynner faktisk å bli uvanlig. Et eksempel kan trekkes frem: Etter tre døgn i felt etter jaktfalk på Hardangervidda ultimo august 2013, tre døgn der vi oppholdt oss ute døgnet rundt, og stort sett i tradisjonelt rypeterreng utenom stier og der folk ferdes, ble det bare observert én rype - en fjellrype!

5.6. Valg av reirplass

At jaktfalken setter krav til beskyttelse mot vær og vind ved valg av reirplass er ubestridt. Dette henger mye sammen med at når jaktfalken starter hekkingen er det gjerne full vinter i fjellheimen.

Figur 4. Prosentvis fordeling av jaktfalkens valg av reirplass i prosjektperioden 2009-2013, n=31.

*Inkluderer også to tilfeller med hekking i kunstig reir der reirene er etterlignet ravnereir.

Valg av ravnereir som den viktigste type reirplass er gjennomgående i de fleste undersøkelser (Steen 1999, Tømmeraas 1990, 2012). Dette er også vår konklusjon. Figur 4. viser prosentvis fordeling av reirvalg hos jaktfalken innenfor denne prosjektperioden, 2009-2013. Valg av ravnereir utgjør 71 % av totalt 31 hekkinger. Ravnene *Corvus corax* er nøye med plassering av reiret sitt – så godt som uten unntak under overheng i glatte fjellsider – godt beskyttet mot vær og predatorer. Dette kan ofte gå på bekostning av feste til selve reiret som da ikke sjelden medfører at det raser ut under hekketiden. I vårt undersøkelsesområde ser vi en større andel andre typer reirvalg enn en rekke andre undersøkelser i Norge viser (Tømmeraas 2012, Østlyngen mfl. 2011, Steen 1999). Andelen jaktfalkreir direkte på gresshulle ligger hos oss på hele 16 %. Hva dette skyldes er ikke godt å si, men vi har tidligere antydnet at den hekkende ravnbestanden i fjellområdene vi kartlegger har gått ned siden 1990-tallet, og at dette kan ha gått utover jaktfalkens hekkeresultater ved at egnede og sikre reirplasser har vært mangelfulle. På en rekke lokaliteter hvor ravnene hekket fast frem til 1990-tallet er den nå borte. Årsaken til en eventuell nedgang i ravnens hekkebestand kan være flere, men at fraværet av gode smågnagerår har sin innvirkning på ravnens hekkebestand er trolig en av dem. Siste gode lemenår var i 1994 (Framstad 2012, Eide 2013).

I 2013 hadde vi ett tilfelle der jaktfalken hadde etablert seg på en åpen gresshyllje uten noe form for beskyttelse ovenfra. Reirplassen lå i en stor fjellvegg på 1230 moh., og jaktfalken gjennomførte hekkingen med to unger på vingene (figur 5.). Her har altså fuglen ruget på egg i kraftig vind og store snøfall som vi hadde i dette fjellområdet i slutten av april – tidlig i mai. Denne reirplassen ble også valgt i 1999, 2009 og 2011, i en stor fjellside som tilsynelatende bugner av gode reirhyller med overdekning. De øvrige årene de har gått til hekking i denne vegg velger de ravnereir. Lignende tilfelle hadde vi også i 2012 da jaktfalken på en annen lokalitet valgte et slitt fjellvåkreir - også uten noen form for overdekning (Furuseth og Furuseth 2013). Lite snø i fjellet ved etableringen på ettervinteren må nok være en forutsetning for at de i det hele tatt skal kunne slå seg til på slike åpne hyller.

Figur 5. Situasjon fra hekkelokalitet på gresshyllje 1230 moh. Helt åpent og uten noe form for overdekning. Samme reirplass brukt også i 1999, 2009 og 2011, samtlige år med vellykkede hekkinger. Hardangervidda, juni 2013.

5.7. Ringmerking

Som tidligere var ikke ringmerking av jaktfalkunger en prioritert oppgave i vårt kartleggingsarbeid i 2013 heller. Det ble utført når det passet seg slik med vellykkede hekkinger på lokaliteter hvor reirene var tilgjengelige.

Vi ringmerket 4 unger fordelt på to kull (2+2). Ungene ble påsatt en enkel blank ring – som for øvrig er gjort for all ringmerking av jaktfalk siden 2010. Som vanlig ble reirbesøkene også brukt til å samle inn byttedyrrester, gulpeboller og mytefjær i og rundt reirene.

Figur 6. En av to unger i et kull tatt ned fra reiret for ringmerking.

5.8. Sikring av eksisterende reir og bygging av nye

Det ble ikke utført noen form for reirbygging i 2013 selv om dette har stått høyt på ønskelista. Det er mange eksempler på vellykkede reirbyggingsprosjekt myntet på jaktfalk (Knoff og Nøkleby 2011, Tømmerraas 1990, Hansen 1994, Østlyngen mfl. 2011), men tiden har så langt ikke strukket til for oss. Vi har ett kunstig reir som ble bygd opp 2008-2009 hvor jaktfalken slo til med en vellykket hekking i 2013. Dette reiret ble rensset og utbedret i november 2013.

7. TRUSLER

7.1. Usikre reirplasser

Vi har nesten årlig eksempler på jaktfalkreir der unger ramler utenfor eller hele reiret raser ut under hekketiden. Selve årsaken til dette er ikke entydig, men det er åpenbart at reir som raser ut ofte skyldes at ravnereiret, som er plassert på mer eller mindre sviktende underlag som små gresstuer, skrånede fjellsider med for bratt helningsvinkel etc., fort raser ut ved nedbør/belastning. Når unger ramler utenfor reirkanten kan det også skyldes dårlige kvistreir der kanten på reiret gir etter for urolige unger eller at reiret har for liten plass så ungen dyttes utfor når søskenungen/-e flakser med vingene – kanskje under kampen om maten. Vi har funnet alt fra dununger til godt fjærutviklete unger. Skulle større unger falle ut vil de kanskje greie å ta imot fallet ved instinktiv flaksing med vingene, og dermed redusere sjansen for skader under fallet. Senere kan de greie seg dersom de unngår predatorer.

Et eksempel på dette skjedde på en lokalitet vi deler med Hordaland. I år hekket den på Hordalandsiden og da Agnar Målsnes og Eirik Sekse var inne og sjekket den 20. juni, satt det en godt utviklet jaktfalkunge i et ravnereir, og en unge som tydelig var noe mindre utviklet på bakken i steinura ca. 30-40 m. under reiret. Den hadde trolig falt ned fra reiret i nesten fritt fall uten særlig utviklede vinger til å hjelpe seg med. De var vitne til at også denne ungen ble føret av hunnen etter at

ungen i reiret fikk sin del (Målsnes 2014 og Agnar Målsnes pers. meddelelse). Det hører med til historien at ungen ble funnet død ca. tre uker senere da vi var på stedet. Den hadde trolig ligget død en stund før den krabbet innunder et lite fremspring i bergveggen bare noen få meter fra der den ble observert i live tidligere. Selve dødsårsaken vet vi ikke, men sult (blitt nedprioritert i forhold til ungen i reiret) eller skader etter fallet er nærliggende årsaker. Trolig hadde ungen i reiret greid seg (figur 7.).

Figur 7. Hekkeberg der en unge hadde falt ut og ble matet (nederste sirkel), mens en unge fortsatt var igjen i reiret (øverste sirkel). Senere ble ungen som falt ut funnet død på omtrent samme sted som den ble matet.

Dette har vi sett flere eksempler på har skjedd med kongeørn. Unger som har falt ned fra reiret før tiden og har sittet på bakken under reirtreet eller ved foten av reirveggen og blitt foret av foreldrene. Til og med ett tilfelle der hele reirtreet falt ned under et kraftig regnvær, og ungen ble liggende under reiret klemt mot bakken og trolig levde en stund og tigget etter mat. Her hadde foreldrene lagt to byttedyr (andunger) oppå det veltede reiret så nær de kunne komme ungen (egne upubliserte data). Dette viser foreldrenes store trang til å fore tiggende unger, selv om det skjer store fysiske endringer på reirplassen.

Et element for å trygge god hekkesuksess for jaktfalken, er å sikre reirplasser der sjansen for at reiret/ungene ikke ramler ned eller blir utsatt for dårlig vær og predatorer.

7.2. Sviktende næringstilgang

Det er en generell oppfatning at rypebestandene har gått dramatisk ned i hele Norden, og for tiden er på et historisk bunnivå. Uenigheten går mest på årsaken til nedgangen.

Fra 1998/1999 sesongen til 2012/2013 sank antall felte ryer (begge artene) fra 10 250 til 3 450 i Buskerud (Statistisk Sentralbyrå 2013). Dette er en dramatisk nedgang isolert sett. Noe av nedgangen de siste årene kan også skyldes mindre interesse for en jakt på en art som på forhånd er annonsert med

lav bestand, i tillegg til restriksjoner i form av «bag limit», begrenset jakttid og helt stenging av noen jaktterreng.

8. FREMTIDIG ARBEID

Det er et sterkt ønske fra vår side og fortsette kartleggingen av jaktfalk fremover. Sesongen varer vanligvis frem til snøen ligger på bakken. Men vi ser for oss muligheten for å starte feltsesongen noe tidligere enn hva vi har praktisert så langt. Både mer intensivt arbeid i starten på hekkesesongen, men også å overvåke hekkeplassen før selve hekkestart. Jaktfalken kan ha tilhold på hekkeplassen hele vinteren (Koskimies 2011).

Sikring av eksisterende reir og reirplasser samt bygge nye reir tiltenkt jaktfalken vil også være en målsetting fremover. Gode eksempler på slike prosjekt viser nytteverdien av det, også som et vernetiltak (for eks. Østlyngen mfl. 2011).

Figur 8. Vårt første og så langt eneste vellykkede jaktfalkhekking i kunstig reir. Etter jaktfalkens fravær i sju år, på grunn av mangelen på ravnereir, slo den til med hekking i 2013 i vårt kunstige reir. To unger kom på vingene!

9. LITTERATUR

BURNHAM, K. K., BURNHAM, W. A., and NEWTON, I. 2009. Gyrfalcon *Falco rusticolus* post-glacial colonization and extreme long-term use of nest-sites in Greenland. *Ibis* 151.(3):514-522.

EIDE, N. E., ULVUND, K., FLAGSTAD, Ø., KLEVEN, O. og LANDA, A. 2013. Fjellrev i Norge 2013. Resultater fra det nasjonale overvåkingsprogrammet for fjellrev. – NINA Rapport 992. 42 s.

FALKDALEN, U, M. HÖRNELL-WILLEBRAND, T. NYGÅRD, T. BERGSTRÖM, G. LIND, A. NORDIN, AND B. WARENSJÖ. . 2011. Relations Between Willow Ptarmigan (*Lagopus lagopus*) Density and Gyrfalcon (*Falco rusticolus*) Breeding Performance in Sweden. Extended abstract, pages 171-176 in R. T. Watson, T. J. Cade, M. Fuller, G. Hunt, and E. Potapov (Eds.). Gyrfalcons and Ptarmigan in a Changing World. The Peregrine Fund, Boise, Idaho, USA. <http://peregrinefund.org/subsites/conference-gyr/proceedings/217-Falkdalen.pdf>

FRAMSTAD, E. (red.). 2012. Terrestrisk naturovervåking i 2011: Markvegetasjon, epifytter, smågnagere og fugl. Sammenfatning av resultater. – NINA Rapport 840. 107 s.

FURUSETH, L. E. og P. FURUSETH 2009a. Jaktfalk i Buskerud – Utbredelse og trusler. *Buskskvetten* 25. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2009/Jaktfalk%20i%20Buskerud-Rapport%202008.pdf>

FURUSETH, L. E. og P. FURUSETH 2009b. Jaktfalk i Buskerud – Rapport fra kartleggingsarbeid i 2009. *Buskskvetten* 26. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2010/Jaktfalk%20i%20Buskerud%202009.pdf>

FURUSETH, L. E. og P. FURUSETH 2011. Jaktfalk i Buskerud – Rapport fra kartleggingsarbeid i 2010. *Buskskvetten* 27. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2010/Jaktfalk%20i%20Buskerud%202009.pdf>

FURUSETH, L. E. og P. FURUSETH 2012. Jaktfalk i Buskerud – Rapport fra kartleggingsarbeid i 2011. *Buskskvetten* 28. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2012/Jaktfalk-i-Buskerud-2011.pdf>

FURUSETH, L. E. og P. FURUSETH 2013. Jaktfalk i Buskerud – Rapport fra kartleggingsarbeid i 2012. *Buskskvetten* 29. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2013/Jaktfalk-i-Buskerud-2012.pdf>

HANSEN, R. E. 1994. Erfaringer med kunstige reir for Jaktfalk. *Vår Fuglefauna* 17(1):31–34.

HEGGØY, O. & ØIEN, I. J. 2014 Conservation status of birds of prey and owls in Norway. NOF/BirdLife Norway – Report 1 – 2014. 129 pp.

JOHANSEN, K. og A., ØSTLYNGEN, 2011. Ecology of the Gyrfalcon in Finnmark Based on Data from Two 11-Year Periods 150 Years Apart. In R. T. Watson, T. J. Cade, M. Fuller, G. Hunt, and E. Potapov (Eds.). Gyrfalcons and Ptarmigan in a Changing World. The Peregrine Fund, Boise, Idaho, USA. <http://peregrinefund.org/subsites/conference-gyr/proceedings/215-Johansen.pdf>

KOSKIMIES, P. 2011. Conservation biology of the Gyrfalcon (*Falco rusticolus*) in northern Fennoscandia. In R. T. Watson, T. J. Cade, M. Fuller, G. Hunt, and E. Potapov (Eds.). Gyrfalcons and Ptarmigan in a Changing World. The Peregrine Fund, Boise, Idaho, USA. <http://dx.doi.org/10.4080/gpcw.2011.0213>

- KNOFF, C. OG P. NØKLEBY 2011. Erfaringer med kunstige reir for jaktfalk. *Vår Fuglefauna* 34(2):76–79.
- MÅLSNES, A. 2014. Årsrapport Prosjekt Jaktfalk i Hordaland. Resultater av arbeidet gjort i 2013. Norsk Ornitologisk Forening – Hordaland.
- KÅLÅS, J.A., Å. VIKEN, S. HENRIKSEN OG S. SKJELSETH, (red.). 2010. *Norsk rødliste for arter 2010*. Artsdatabanken, Norge.
- NYGÅRD, T, U. FALKDALEN, and H. ENGSTRÖM. 2011. The dispersal of satellite-tagged juvenile Gyrfalcon from an area of wind-farm development in Swedish mountains. Pages 161-170 in R. T. Watson, T. J. Cade, M. Fuller, G. Hunt, and E. Potapov (Eds.). *Gyrfalcons and Ptarmigan in a Changing World*. The Peregrine Fund, Boise, Idaho, USA. <http://peregrinefund.org/subsites/conference-gyr/proceedings/216-Nygaard.pdf>
- OPHEIM, J. 2008. Forekomst av jaktfalk i Oppland fylke. *Våre Rovdyr* 22:48-52.
- OPHEIM, J. 2013. Siste nytt. *Hujon* 39:218-250.
- RATCLIFFE, D. 1993. *The Peregrine Falcon*. Second edition. T&AD Poyser. London
- STATISTISK SENTRALBYRÅ. 2013. Tabell:03886: Utbytte av småviltjakta (F) <https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=Raadyr&KortNavnWeb=srjakt&PLanguage=0&checked=true>
- STEEN, O. F. 1999c. Jaktfalkens *Falco rusticolus* valg av reirplass på Østre Hardangervidda, Sør-Norge. *Ornis Norvegica* 22: 53-59.
- TØMMERAAS, P.J. 1990. Falkens reirbyggere. Utdrag fra rovfuglstudiene ved Alta-Kautokeino- og Reisavassdragene. *Vår Fuglefauna* 13:205-214.
- TØMMERAAS, P. J., 1994. Jaktfalken, ripjägera på vikande front. *Vår Fågelvärld* 6:20-23
- TØMMERAAS, P. J. 2012. Jaktfalkens *Falco rusticolus* reirplass – myter og virkelighet. *Våre Rovdyr* 26:18-37.
- U.S. FISH AND WILDLIFE SERVICE. 2003. Monitoring Plan for the American Peregrine Falcon, A Species Recovered Under the Endangered Species Act. U.S. Fish and Wildlife Service, Divisions of Endangered Species and Migratory Birds and State Programs, Pacific Regions, Portland, OR. 55 pp.
- ØSTLYNGEN, A., K. JOHANSEN, og P. A. HALVORSEN. 2011. Artificial nests—A remedial action in maintaining viable Gyrfalcon populations? In R. T. Watson, T. J. Cade, M. Fuller, G. Hunt, and E. Potapov (Eds.). *Gyrfalcons and Ptarmigan in a Changing World*. The Peregrine Fund, Boise, Idaho, USA. <http://dx.doi.org/10.4080/gpcw.2011.0314>

Sjeldne fugler i Buskerud 2013

Rapport fra den lokale rapport- og sjeldenhetskomiteen (LRSK) i Buskerud

av Steinar Stueflotten

Året 2013 ble et av de beste årene noensinne hva gjelder funn av sjeldne fugler i Buskerud. Det ble registrert to nye arter for fylket – blåvingeand og enghauk. I tillegg ble følgende sjeldne arter observert: amerikakrikkand, svarthalsdykker, grålire, glente, steppehauk, polarsvømmesnipe, svartehavsmåke, elvesanger og busksanger. Hele 10 funn av nasjonalt sjeldne arter ble innsendt til NSKF for godkjenning, mot normalt 1-3 funn per år.

Saksbehandling

Denne rapporten er basert på 899 registrerte observasjoner av 108 arter/underarter og 2 hybrider fra rapporteringsåret 2013. Dette er 13 flere arter og 25 % flere registreringer enn i 2012. Rapporten inneholder kun ett funn som er eldre enn fra rapporteringsåret. Det viser at LRSK nå, gjennom aktiv bruk av Artsobservasjoner, har kommet å jour med oversikten over forekomsten til sjeldne fugler i fylket, og at observatørene er blitt flinke til å rapportere sine funn fortløpende.

LRSK/NSKF har i forbindelse med denne rapporten ferdigbehandlet 120 godkjenningssaker (flere av disse sakene gjelder de samme funnene). Dette er mer enn en dobling i antall saker fra 2012 (53). Av disse er 7 saker (6 %) ikke godkjent. Det er i forbindelse med denne rapporten oversendt 32 saker til NSKF for godkjenning av 10 sjeldne artsfunn: rustand (6), blåvingeand (4), svarthalsdykker (2), steppehauk (1), enghauk (1), aftenfalk (1), tartarfalk (1), svartehavsmåke (9), elvesanger (6) og kanadavireo (1). Av disse ble funn av aftenfalk, tartarfalk og kanadavireo, samt en observasjon av elvesanger ikke godkjent av NSKF. 53 % av godkjenningssakene i 2013 var fotodokumenterte, dvs. en andel litt mindre enn det som har vært vanlig de siste årene (60-65 %).

All saksbehandling i forbindelse med denne årsrapporten er blitt utført ved hjelp av LRSKs saksbehandlingsmodul på Artsobservasjoner (AO). Dette sikrer god samordning mellom LRSKs og NSKFs/NFKFs arbeid og gir en sikker arkivering av all dokumentasjon knyttet til saksbehandlingen, samt en forenklet generering av årsrapporter fra LRSK. Som følge av dette, er det blitt svært viktig at alle observatører rapporterer sine funn av sjeldne arter på Artsobservasjoner og sender inn rapport til LRSK via Artsobservasjoner på de artene som krever beskrivelse.

For beskrivelsesarter er det viktig at observatøren gir en så fyldig beskrivelse av fuglen og dens atferd som mulig, slik at forveksling med andre arter kan utelukkes. Når LRSK ber om slik dokumentasjon, er det ikke fordi vi tviler på observasjonen, men fordi NOF stiller krav til at funn av et bestemt utvalg sjeldne arter skal kvalitetssikres av LRSK før de kan inkluderes i den norske funnlisten. En oversikt over hvilke arter som skal rapporteres og hvilke som krever beskrivelse, finner du bakerst i denne rapporten og i brukermanualen på AO. All innsending av funnbeskrivelse og dokumentasjon skjer nå vha. rapporteringsmodulen på AO. Hvordan du gjør dette er beskrevet på hjemmesiden til LRSK - <http://www.nofbuskerud.net/sjeldenhetskomiteen.htm> og i brukermanualen på AO.

I 2013 registrerte 336 personer til sammen nesten 51 000 observasjoner av 219 arter fra Buskerud på AO. Dette er en økning på 15 personer og ca. 19 % flere observasjoner enn i 2012. Ca. 99 % av alle funn som inngår i denne rapporten, ble registrert av observatørene selv på AO, jamført ca. 92 % i 2012. De resterende observasjonene er blitt registrert av LRSK på vegne av observatøren. LRSK ønsker selvfølgelig at alle registrerer og rapporterer sine egne funn på AO.

Vi takker alle rapportører som har bidratt til å holde kunnskapen om sjeldne arters forekomst i fylket oppdatert.

Noen hovedtrekk fra forekomsten i 2013

Fugleåret 2013 ble et svært bra år hva gjelder sjeldenheter i Buskerud. Det ble bl.a. observert og godkjent to nye arter for fylket: blåvingeand og enghauk. Andre observerte sjeldenheter som bør nevnes, er: rustand (funn nr. 2), amerikakrikkand (funn nr. 8), svarthalsdykker (funn nr. 3), grålire (funn nr. 2), glente (funn nr. 7), steppehauk (funn nr. 3), polarsvømmesnipe (funn nr. 4), storjo (funn nr. 10), svartehavsmåke (funn nr. 3), teist (funn nr. 9), elvesanger (funn nr. 6), busksanger (funn nr. 7) og vierspurv (funn nr. 6). I tillegg ble det observert to hybrider: grågås x kanadagås og pilfink x gråspurv, sistnevnte er ny for Buskerud. Verdt å nevne er også nye funn av brudeand, mandarinand, rapphøne, havsule, tundralo, kvartbekkasin, lappspove, fjelljo, dvergmåke, ub. grønlandsmåke/polarmåke, hubro, hærfulg, svartryggerle, svarttrødstjert, skjeggmeis, polarsisik, båndkorsnebb, konglebit og ub. dvergspurv/vierspurv, hekkefunn av havørn, storskarv, vannrikse og nattergal, samt et hekkforsøk av sivhauk, vinterfunn av bergand, toppdykker, hornedykker, tårnfalk, dvergfalk, vandrefalk, hornugle, linerle, munk, bergirisk og sivspurv. En stor invasjon av haukugle høsten 2012 fortsatte inn i 2013 og på nytt høsten 2013.

Det ble en kald start på året og en sein vår med en middeltemperatur for januar og mars et par grader under normalen. Isen på Linnestranda (Lier) ble liggende til godt ut i midten av april, og på Fiskumvannet (Øvre Eiker) forsvant ikke isen før de siste dagene av april. Mai var mild, men svært nedbørsrik med 2-3 ganger normal nedbørsmengde. Også juni var våt med lokalt store nedbørsmengder under ekstremværet Geir 21. juni. Juli derimot var varm og tørr med temperatur på to grader over normalen og en nedbørsmengde på bare ¼ av normalen. Høsten ble stort sett mild og fin, og i desember lå middeltemperaturen på hele 5-6 grader over normalen. Snøen la seg ikke i lavlandet før etter nyttår.

Kommuneoversikten nedenfor viser antall funn registrert på AO per kommune de tre siste årene. For første gang på mange år er Øvre Eiker skjøvet ned fra toppen av lista av Hurum som nå topper lista for første gang. Dette skyldes primært et stort antall rapporterte krykkjer og andre sjeldne sjøfugler utenfor Hurum i november og desember, men også økt feltaktivitet i kommunen generelt. Også Lier har en markert økning i antall rapporterte funn og rykker en plass opp til tredjeplass. Nordfylket ligger fortsatt høyt på lista med Hol på 4. plass. En fin framgang for Flesberg og Nore og Uvdal skyldes bl.a. flere funn av haukugle på slutten av året. Midt fylket er dårligst representert på funnstatistikken og Krødsherad er eneste kommune uten rapporterte funn av sjeldne arter i 2013.

Tabell 1: Funnstatistikk per kommune (antall godkjente funn av sjeldne arter på Artsobservasjoner).

Kommune	2011	2012	2013
Drammen	18	13	19
Flesberg	6	2	10
Flå	4	2	4
Gol	15	15	20
Hemsedal	7	14	19
Hol	79	97	90
Hole	102	48	63
Hurum	69	90	173
Kongsberg	45	42	33
Krødsherad	2	7	0
Lier	51	65	101
Modum	16	17	17
Nedre Eiker	25	19	28
Nes	7	2	2
Nore og Uvdal	1	3	17
Ringerike	65	55	49
Rollag	1	3	4
Røyken	27	13	17
Sigdal	4	11	6
Øvre Eiker	159	149	167
Ål	55	54	60
Sum Buskerud	758	722	899

Endringer i rapporteringslista

Det er gjort flere nye endringer i NSKFs rapportliste fra og med 1. januar 2014. Fra denne dato skal ikke svartglente, steppehauk, svartehavsmåke, sibirpiplerke eller elvesanger lenger vurderes av NSKF, men av LRSK. En tidligere uteglemt endring fra NSKF om at funn av sibirgransanger ua. *tristis* ikke lenger skal behandles av NSKF, men av LRSK, er rettet opp i rapporteringslista bakerst i rapporten. Underarten sørlig blåstrupe er fjernet fra rapporteringslista, se under «Ikke godkjente funn» til slutt i rapporten. Blåvingeand og enghauk er lagt til lista som nye arter for fylket. Forekomsten av tyrkerdue er nå godt dokumentert i Buskerud. LRSK har derfor besluttet å endre status for denne arten fra generell rapportart til kun å gjelde observasjoner av flokker på 5 eller flere individer. I tillegg er observasjoner av brunsisik justert til bare å gjelde hekkefunn og flokker på 10 eller flere individer. Endringene gjelder f.o.m. 1.1.2014. Alle 67 funnene av tyrkerdue i 2013 er inkludert i funnstatistikken ovenfor, men i artsomtalen lenger bak i rapporten har vi av plasshensyn valgt å vise bare funn av 5 eller flere individer.

Oppbygging av rapporten

Denne rapporten er bygd opp etter samme systematikk som fjorårets årsrapport. Listen over observasjoner er generert direkte fra Artsobservasjoner. Opplysningene i artsomtalen er satt opp på følgende vis: (1) fuglens norske navn, (2) vitenskapelig navn, (3) * funnkategori som inngår i rapporten, f.eks. alle funn, hekkefunn eller vinterfunn, (4) antall registrerte funn i parentes med angivelse av antall akkumulerte funn/individer før rapportåret, hvis kjent, etterfulgt av antall funn/individer i rapportåret. LRSK til slutt betyr at arten er en beskrivelsesart godkjent av LRSK og NSKF en beskrivelsesart godkjent av NSKF, (5) nyregistrerte etterrapporteringer fra tidligere år, (6) antall observerte individer i rapportåret med kjønn og alder hvis bestemt, (7) funntype hvis registrert, (8) lokalitet, (9) kommune, (10) observasjonsdato(er), (11) * bak dato angir et positivt belegg med beleggstype i parentes (F - fotografi, V - video/filmopptak, L - lydopptak og D - drept eller funnet død hvis den er innsamlet og skinnlagt/utstoppet), (12) navn på den/de som observerte fuglen (med * foran navnet til den som oppdaget fuglen, hvis kjent), (13) kommentarer til observasjonen(e).

Antall oppgitte funn/individer gjelder bare funn som er innrapportert til og godkjent av LRSK.

Rapporterte og godkjente funn

Sangsvane *Cygnus cygnus*

* hekkefunn (1), sommerfunn (12)

2013: 1 ind. næringsøkende Tingvollfjorden, Ål 31.5-2.6 (Torgrim Breiehagen). 2 ad Fiskumvannet, Øvre Eiker 1.6-11.6 (Eirik Kristoffersen, Steinar Stueflotten m.fl.). 2 2K næringsøkende Torkjellsettjørn, Ål 6.6 (Torgrim Breiehagen). 1 par stasjonær Viketjønne, Vergjedalen, Nore og Uvdal 8.6 (Finn Gregersen). 2 ind. Murmyrene, Hemsedal 8.6 (Ketil Toska). 2 2K næringsøkende Tangevika, Strandafjorden, Ål 9.6 (Torgrim Breiehagen). 1 par obs i h.tid, pass. biotop Dokkavannet, Flesberg 9.6 (Christoffer Mikalsen). 3 ad rastende Porstjerna, Flesberg 15.6 (Thor Erik Jelstad). 1 ad rugende skjernet lok. Golsfjellet, Gol 15.6 (Per Furuseth). 1 ind. næringsøkende Tingvollfjorden, Ål 15.6 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 2K næringsøkende Grandane, Strandafjorden, Ål 15.6 (Per Furuseth). 1 ind. næringsøkende Botntjern, Flå 16.6 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. overflygende Krakmyra, Flesberg 6.7 (Henning A. Johansen). 1 ind. rastende Hallingdalselva v/Eilevmoen, Gol 5.8 (Per Furuseth).

Arten hekker fast på noen få lokaliteter i fylket, bl.a. i Nes og Gol kommuner. Bestand trolig økende.

Sædgås *Anser fabalis*

* alle funn (38/195 - 4/5)

2013: 2 ind. Onsakervika, Hole 6.4 (Eirik Kristoffersen, Jens Tøndel Fossum). 1 ind. rastende Soneren, Sigdal 1.6 (Øystein Mortensen). 1 ind. Drammenselva v/Steinberg, Nedre Eiker 5.10 (Jens Tøndel Fossum, Erik Fossum). 1 ind. rastende Åros, Røyken 31.10 (Morten Rudlang).

Sædgås ua. *fabalis*, Drammenselva v/Steinberg, 13.10.13. Foto: S.Stueflotten

Sædgås, underarten *fabalis*

* alle underartbestemte funn (5/15 - 1/1) LRSK

2013: 1 ind. stasjonær Drammenselva v/Steinberg - Horgen, Nedre Eiker 6.10-13.10 *(F) (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson).

Arten observeres fåtallig nesten årlig i trekketidene vår og høst. Observasjonen ved Steinberg 5.10. gjelder samme individ som det som seinere ble underartsbestemt. Funnet i Soneren 1.6. og på Åros 31.10. er de første kjente funnene av sædgås fra henholdsvis Sigdal og Røyken.

Kortnebbgås *Anser brachyrhynchus*

* vinterfunn (1), store antall ≥ 1000 ind.

2013: 1000 ind. ptN Skogen, Gamle Kongsbergvei, Øvre Eiker 21.4 (Jan Trygve Bollerud, Anne Sørensen). 4 800 ind. overflygende Bergsvingen, Øvre Eiker 21.4 (Magne Sjøblom). 18 300 ind. ptN Nordfjorden, Ringerike 21.4 (Kendt Myrmo). Til sammen 2 040 ind. ptN Verket, Hurum 21.4 (Eli Gates, John Apeland). 3 500 ind. ptN Linnestranda, Lier 21.4 (Jens Erik Nygård, Rolf E. Andersen). 1 100 ind. ptN Bergsvingen, Øvre Eiker 21.4 (Steinar Stueflotten). 30 ind. ptSØ Engersand, Lier 13.12 (Tore Gunnarsen).

Vårtrekket startet 5.4. Gjennomsnittlig ankomstdato: 3.4. \pm 7 dager (17 år). Vårtrekket varte til 19.5. Det ble registrert til sammen minst 23 100 ind ptN gjennom Buskerud denne våren, med topp trekkdag på minst 18 300 ind. 21.4. 1 ind oversomret i Vik, Steinsfjorden (Hole). Høsttrekket startet 17.9. og varte til 14.10. Det ble til sammen registrert minst 4 000 ind ptS gjennom Buskerud denne høsten. 2 ind rastet i Strandafjorden, Ål 14.11., mens en flokk på 30 ind ptSØ over Engersand, Lier 13.12. (Tore Gunnarsen) er å regne som et vinterfunn.

Grågås x kanadagås *Anser anser X Branta canadensis*

* alle fotodokumenterte funn (12/12 - 1/1) LRSK

2013: 1 ind. næringsøkende Vik, Steinsfjorden, Hole 28.7 *(F) (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass).

I tillegg foreligger det flere udokumenterte observasjoner av 1 ind av denne hybridene fra Vik og Sundvollen i Steinsfjorden 28.7.-7.12. (Kendt Myrmo, mfl.), og et par funn samme sted fra mai og juni, samt et funn fra Nordfjorden (Ringerike) i august. Alle disse hybridene dreier seg trolig om det samme individet.

[Svanegås x kanadagås] *Anser cygnoides X canadensis*

(En hybrid svanegås x kanadagås skal være observert flere ganger i Steinsfjorden (Hole) høsten 2013 (6.9-7.12) (Kendt Myrmo m.fl.), samt en gang i Onsakervika (Hole) i oktober. Ingen av disse observasjonene er fotodokumentert, noe som kreves for at funnet skal kunne innlemmes i oversikten over sjeldne fugler i Buskerud. Det dreier seg ganske sikkert om den samme hybridene som ble sett i dette området både i 2011 og 2012).

Hvitkinngås *Branta leucopsis*

* hekkefunn (3), vinterfunn (0)

2013: 3 par i hekkebiotop Geitungholmen, Slemmestad, Røyken 20.5 (Geir Sverre Andersen, Morten Bergan). 3 par i hekkebiotop Høvikskjæra, Røyken 20.5 (Geir Sverre Andersen, Morten Bergan). 8 par i hekkebiotop Sundbyholmene, Røyken 20.5 (Geir Sverre Andersen, Morten Bergan).

Flere par hekker nå på øyer og holmer i Røyken og Hurum. Hekkefunnene i Røyken er hentet fra Sjøfugltellingene i 2013 (Andersen og Bergan 2013). Totalt 14 par er rekord for Vestfjorden i Buskerud. Første påviste hekking her i 2003.

[Knoppand] *Cairina moschata*

* alle funn (3/6 -1/1)

2013: 1 ind. stasjonær Drammenselva v/Mjøndalen, Nedre Eiker 6.7.-28.8. (Jens Tøndel Fossum, Ivar Uggerud, Lennart Wam Hansson), 1 ind. stasjonær Drammenselva v/Mjøndalen, Nedre Eiker 6.10.-2.11. (Steinar Stueflotten).

Knoppanda stammer opprinnelig fra Mellom- og Sør-Amerika. Arten er en vanlig holdt pryddand i Norge, og rømte/frittgående knoppender blir sett sporadisk. Observasjonen er derfor plassert i kategori E. Denne helhvite knoppanda oppholdt seg på en foringsplass like ved Mjøndalsbrua hele sommeren og høsten og var et populært innslag for mange turgåere langs Drammenselva. Den ble fanget inn før vinteren og overlatt til en som driver med oppdrett av tamender.

[Rustand] *Tadorna ferruginea*

* alle funn (1/1 - 1/1) NSKF

2013: 1 hunn Sem, Klokkarstua, Hurum 10.10-16.10 *(F) (*Jostein Bærø Engdal, Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten, Torger Hjalmar Ugstad mfl.).

(Rustanda hekker i det sørøstlige Russland og videre østover til Sentral-Asia. Den har spredt tilhold i Middelhavsområdet. Rustanda er en sjelden gjest i Norge). Noen observasjoner av denne arten kan være fugler rømt fra fangenskap. Denne rustanda var ringmerket med en blå plasering på høyre fot: NF 15 12 01722 22. Norsk Rasefjærforbund har bekreftet at anda stammer fra et oppdrett på Spydeberg i Østfold. Dette er mao. en ikke

Rustand hunn, Sem, 10.10.13. Foto: J. Bærø Engdal

spontan forekomst, og funnet er derfor plassert i kategori E av NSKF. Rustanda ble sett næringsøkende inne på jordene ved Sem og ute i Semsbukta i sørenden av Sandungen. Til å være en rømling fra fangenskap, virket den nokså sky. Sist en rustand ble sett i Buskerud var 1 hunn på Linnestranda (Lier) 20.5.1978 (Øyvind Syvertsen).

[Brudeand] *Aix sponsa*

* alle funn (1/1 - 1/1) LRSK

2013: 1 hann Drammenselva v/Mjøndalen, Nedre Eiker 5.11 *(F) (Christoffer Mikalsen).

Brudeand er opprinnelig en amerikansk art som er en vanlig parkfugl og pryndand i Europa. Funn i Norge antas å være rømte fugler. Arten er derfor plassert i kategori E (funn av arter som regnes som rømlinger). Dette er andre funnet av denne flotte anda i Buskerud. Det første funnet ble gjort på samme sted våren 2009. Det er en person i Krokstadelva som driver med oppdrett av forskjellige pryndere, så trolig var også dette mest sannsynlig en rømling derfra.

Mandarinand *Aix galericulata*

* alle funn (14/14 - 1/1)

2013: 1 hann Kongsberg Sentrum, Kongsberg 11.5 *(F) (Morten Jagdum, Torhild Graversgaard).

Funn av mandarinand er plassert i kategori C (forvillede arter som reproducerer i vill tilstand). Arten observeres stort sett bare vår og høst i Buskerud. Kongsberg og Sætre (Hurum) er de to lokalitetene der arten oftest blir sett.

Snadderand *Anas strepera*

* alle funn (50/93 - 2/3)

2013: 1 par næringsøkende Vikersund, Modum 13.4 (Eirik Kristoffersen). 1 hann stasjonær Nedredammen-Mellodammen-Sætrepollen, Sætre, Hurum 12.10-14.11 *(F) (*Steinar Stueflotten, Jostein Bærø Engdal, Eli Gates m.fl.).

Arten er i seinere år blitt observert årlig på vårtrekket (april-mai), gjennomsnittlig ankomstdato: 22.4. ± 12 dager (18 år), noe sjeldnere observert på høsttrekket (sep-okt). Høstfunnet på Sætre er det første av arten i Hurum og det seineste som er gjort i Buskerud.

Snadderand, Sætre, 20.10.13. Foto: O.Rygh.

Amerikakrikkand, Hovsfjorden, 08.05.13. Foto: P.Furuseth

Amerikakrikkand *Anas carolinensis*

* alle funn (7/7 - 1/1) LRSK

2013: 1 hann Hovsfjorden, Hol 27.4-8.5 *(F) (*Per Furuseth, Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass m.fl.).

Dette er det andre funnet av denne nordamerikanske arten på Hovsfjorden. Første funn ble gjort her 23-30.5.2005 (Per Furuseth m.fl.).

Knekkand *Anas querquedula*

* alle funn (- 5/8)

2013: 1 hann næringsøkende Landemosletta, Kongsberg 18.4 (Kjeld Erik Rasmussen). 1 hann rastende Linnestranda, Lier 5.5 (Jens Erik Nygård, Rolf E. Andersen, Rune Zakariassen m.fl.). 1 hann Lahelldammen, Lier 5.5 (*Steinar Stueflotten, Hans Petter Rømme). 1 hann næringsøkende Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 7.5 (Torhild Graversgaard m.fl.). 2 hann Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 17.5-19.5 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson, Jon Åge Ruud). 3 ad rastende Linnestranda, Lier 19.5 (Jens Erik Nygård, Bård Kyrkjedelen, Steinar

Stueflotten m.fl.). 1 hann Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 20.5 (Eirik Kristoffersen, Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 1 hann næringsøkende Grefstad, Modum 1.6 (Øystein Mortensen).

Arten observeres regelmessig i sommerhalvåret, men bare fåtallig. Sees oftest om våren (april-mai). Gjennomsnittlig ankomstdato: 25.4. ± 9 dager (33 år). Funnet på Grefstad, Simostranda er det første i Modum.

Blåvingeand *Anas discors*

* alle funn (0/0 - 1/1) NSKF

2013: 1 hann Hovsfjorden, Hol 3.5-9.5 *(F) (*Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass, Per Furuseth, Egil Frantzen m.fl.).

(Nord-Amerika). Førstefunn i Buskerud. Det foreligger kun åtte godkjente funn av arten i Norge per 2012. Det oppholdt seg også en amerikakrikkand på Hovsfjorden primo mai, mao.to sjeldne amerikanske ender samtidig på lokaliteten!

Blåvingeand, Hovsfjorden, 04.05.13. Foto: P.Furuseth

Skjeand *Anas clypeata*

* alle funn (-18/32)

2013: 1 par Synneren, Ringerike 1.5-11.5 (*Kendt Myrmo, Jens Tøndel Fossum, Rune Zakariassen, Eirik Kristoffersen). 1 par Linnestranda, Lier 9.5 (Rolf E. Andersen, Jorunn Villand, Leif Bjørn Lunde, Jostein Bærø Engdal). 2 par Linnestranda, Lier 10.5 (Jan-Erik Nyhuus, Jorunn Villand, Eli Gates). 1 hann næringsøkende Hovsfjorden, Hol 11.5 (Per Furuseth, Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 hann Fjellheim våtmark, Vatsfjorden, Ål 12.5 (Stian Sannes). 1 par ptN Filtvet, Hurum 12.5 (Jens Tøndel Fossum). 1 par Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 12.5 (Jens Tøndel Fossum). 1 hann Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 16.5 (Jens Tøndel Fossum). 1 par rastende Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 16.5 (Kendt Myrmo). 2 par næringsøkende Hovsfjorden, Hol 18.5 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass, Per Furuseth). 1 par Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 20.5-27.5 (*Eirik Kristoffersen, Steinar Stueflotten, Magne Sjøblom). 1 hann Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 23.5-26.5 (Audun Jahren, Steinar Stueflotten). 1 hunnf næringsøkende Linnestranda, Lier 8.7-10.7 (Jan-Erik Nyhuus, Geoffrey Acklam, Hans Petter Rømme, Jorunn Villand). 1 2K+hann Linnestranda, Lier 13.7-21.7 (Steinar Stueflotten, Jorunn Villand, Jens Erik Nygård, Jan-Erik Nyhuus). 2 ind. Linnestranda, Lier 26.8 (Lennart Wam Hansson). 1 hunnf Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.9 (*Steinar Stueflotten, Anders Hals, Bent Ellingsen, Eirik Kristoffersen). 1 hunnf Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 26.9 (Jens Tøndel Fossum). 1 hunnf Bergsjø, Modum 26.9 (Eirik Kristoffersen). 2 hunnf Langebru, Hokksund, Øvre Eiker 29.9 (Steinar Stueflotten). 1 hunnf næringsøkende Drammenselva v/Steinberg, Nedre Eiker 20.10-23.10 (*Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson m.fl.). 1 hunnf Verket, Hurum 22.10-23.10 (Eli Gates). 1 hunnf næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 24.10 (Audun Jahren).

Arten observeres fåtallig, men regelmessig, spesielt i trekktidene vår (medio april – mai) og høst (sept – okt), gjennomsnittlig ankomstdato: 25.4. ± 11 dager (30 år). Rekordmange observasjoner i 2013. Observasjoner i Hallingdal, som de på Hovsfjorden (Hol) i mai, er relativt sjeldne.

Taffeland *Aythya ferina*

* alle funn (- 3/3)

2013: 1 hann næringsøkende Mælingen og Busund, Ringerike 30.3-8.4 (*Kendt Myrmo, Jens Tøndel Fossum, Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 hann næringsøkende Fjellheim våtmark, Vatsfjorden, Ål 29.5-4.6 (Andrew W. Clarke, Elsa Wallumrød, Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 hann næringsøkende Strandafjorden nedre, Ål 10.6-18.6 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass, Agnar Målsnes, Torgrim Breiehagen).

Arten sees regelmessig i lite antall på Fiskumvannet og Nordre Tyrifjorden både vår (medio april – medio mai) og høst (medio sept – medio nov), sjeldent ellers. Gjennomsnittlig ankomstdato: 15.4. ± 15 dager (27 år). Sjelden gjest i Hallingdal. De to observasjonene av en hann i Ål, dreier seg trolig om samme individ.

Bergand *Aythya marila*

* hekkefunn (1), vinterfunn (5/8)

2013: 1 hunnf næringsøkende Strandafjorden øvre, Ål 5.1-24.2 (*Per Furuseth, Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass m.fl.). 1 hann Bergsjø, Modum 11.1-12.1 (Eirik Kristoffersen). 3 ind. (1 ad + 2 pull) pull/nylig utflydd Kråkhamarvatnet, Ål 17.8 (Torgrim Breiehagen). 2 hunnf næringsøkende Nordfjorden, Ringerike 30.11-7.12 (Kendt Myrmo, Lennart Wam Hansson m.fl.). 3 ind. næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 3.12 (Lennart Wam Hansson). 1 hunnf rastende Nordfjorden, Ringerike 29.12 (Kendt Myrmo).

Sparsom hekkefugl i øvre deler av fylket. Sees ellers årlig på vår- og høsttrekket. Vinterfunn er sjeldne.

Ærfugl *Somateria mollissima*

* innlandsfunn (9 - 1/1)

2013: 1 hann rastende Utøya, Hole 14.6 (Kendt Myrmo).

Vanlig og tallrik art i kystområdene, hekkefugl, sjelden gjest i innlandet om våren. Sist observert 1 hann ved Drolsum i Tyrifjorden (Modum) 26.04.2005.

Havelle *Clangula hyemalis*

* alle funn (- 8/12)

2013: 1 hunn næringssøkende Holsfjorden, Hol 7.1-18.5 (*Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass, Per Furuseth m.fl.). 1 hann rastende Skottebøl, Strandafjorden, Ål 14.5 (Torgrim Breiehagen). 1 hunn næringssøkende Strandafjorden nedre, Ål 19.5 (Per Furuseth). 1 ind. næringssøkende Tofteholmen, Hurum 4.6 (Kjetil Johannessen). 2 hunn næringssøkende Tuva turisthytte, Hol 1.7 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 2 ind. Synneren, Ringerike 18.10-2.11 (*Rune Zakariassen, Eirik Kristoffersen, Jens Tøndel Fossum m.fl.). 1 2K+ hunn næringssøkende Oppsjø, Ål 25.10-26.10 (Torgrim Breiehagen, Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 4 ind. næringssøkende Synneren, Ringerike 9.11 (Kendt Myrmo). 1 hunnf næringssøkende Holsfjorden, Hol 16.11-5.12 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass, Per Furuseth).

Sjelden hekkefugl i indre fjellstrøk (ingen hekkefunn rapportert i 2013), ellers fåtallig og kun sporadisk observert i lavlandet vår (april-mai) og høst (oktober-november). Gjennomsnittlig ankomstdato: 3.5. ± 13 dager (17 år). Sjelden vintergjest. Funnet i Hovsfjorden er det første kjente vinterfunnet i Hallingdal.

Svartand *Melanitta nigra*

* vinterfunn (- 11/41), hekkefunn (0)

2013: 12 ind. næringssøkende Løkka, Storsand S, Drøbaksundet, Hurum 1.1 (Jostein Bærø Engdal). 4 ind. Storsand, Drøbaksundet, Hurum 2.1 (Eli Gates, John Apeland). 2 hunnf næringssøkende Gamlebrua, Kongsberg Sentrum, Kongsberg 6.1 (Morten Jagdum). 3 ind. næringssøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 3.12 (Lennart Wam Hansson). 1 hunnf rastende Kroksund, Sundvollen, Hole 13.12 (Kendt Myrmo). 1 ind. rastende Linnesstranda, Lier 14.12 (Jorunn Villand). 6 hunnf Drammenselva v/Steinberg, Nedre Eiker 14.12 (Steinar Stueflotten). 1 1K hann Hellefossen, Øvre Eiker 15.12 (Steinar Stueflotten). 1 hunn næringssøkende Nærnesbukta, Nærnes, Røyken og 1 hann rastende Dyna, Slemmestad, Røyken 25.12 (Rune Zakariassen, Anne Stine Zakariassen). 1 hunnf Filtvet, Hurum 25.12-30.12 (Eli Gates, Jostein Bærø Engdal, Jorunn Villand). 11 ind. Neset, Drøbaksundet, Hurum 28.12 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. Storsand, Drøbaksundet, Hurum 30.12 (Jorunn Villand). 2 hunnf næringssøkende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 31.12 (Eli Gates, John Apeland). 3 hunnf Storskjær, Drøbaksundet, Hurum 31.12 (Eli Gates, John Apeland).

Fåtallig hekkefugl i fjellet i nordfylket (ingen hekkefunn rapportert i 2013). Fåtallig, men nå årvisst vintergjest, da hyppigst observert rundt Hurumlandet. Flere funn og høyere antall de siste vintrene.

Sjøorre *Melanitta fusca*

* vinterfunn (- 15/46), hekkefunn (2)

2013: 1 hunn Drøbaksundet, Hurum 1.1-6.1 (Jostein Bærø Engdal, Eli Gates, John Apeland, Steinar Stueflotten). 1 ind. næringssøkende Filtvet, Hurum 1.1 (Jostein Bærø Engdal). 2 ind. Ekrebukta, Filtvet, Hurum 2.1 (Eli Gates, John Apeland). 1 ind. Skjæra, Tofte, Hurum 2.1 (Eli Gates, John Apeland). 2 hunnf rastende Nakkerud, Ringerike 11.1 (Kendt Myrmo). 2 ind. næringssøkende Storsand, Drøbaksundet, Hurum 12.1 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 2 ind. rastende Ramsvik, Hurum 18.1 (Margrethe Brynem). 5 ind. næringssøkende Filtvet brygge, Filtvet, Hurum 26.1 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 hann næringssøkende Storskjær, Drøbaksundet, Hurum 26.1 (Jostein Bærø Engdal). 6 ind. Sagene, Hurum 30.1 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. Ekrebukta, Filtvet, Hurum 30.1 (Eirik Kristoffersen). 6 ind. Eltornstranda, Hurum 30.1 (Eirik Kristoffersen). 4 ind. næringssøkende Skjæra, Tofte, Hurum 30.1-9.2 (Eirik Kristoffersen, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 5 ind. (2 hann +3 hunn) Tofte, Hurum 17.2 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Filtvet brygge, Filtvet, Hurum 18.2 (Steinar Pedersen). 2 hann rastende Tofte, Hurum 18.2-19.2 (Steinar Pedersen, Rune Zakariassen). 11 ind. Solfjellskjæret, Hurum 24.2 (Eli Gates, John Apeland). 1 2K hann næringssøkende Skjæra, Tofte, Hurum 25.2 (Michael Wam Hansson m.fl.). 5 ind. (1 ad +4 pull) Flotatjønne, Nore og Uvdal 30.7 (Espen Sundet Nilsen, Morten Tjemsland). 8 ind. (1 ad +7 pull) pull/nylig utflydd Brisketjønnane, Ål 1.8 (Arnfred Antonsen). 8 ind. Filtvet, Hurum 16.12-31.12 (Eli Gates, Jostein Bærø Engdal m.fl.). 3 ind. Drøbaksundet, Hurum 16.12-31.12 (Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten, Rune Zakariassen m.fl.). 1 hunn Tofte, Hurum 21.12 (Steinar Stueflotten). 1 hann rastende Dyna, Slemmestad, Røyken og 1 hann rastende Geitungholmen, Slemmestad, Røyken 25.12 (Rune Zakariassen, Anne Stine Zakariassen). 1 ind. rastende Tofte, Hurum 28.12 (Rune Zakariassen). 3 ind. rastende Halvorshavn, Hurum 31.12 (Eli Gates, John Apeland).

Sjøorren hekker spredt i indre fjellstrøk, og sees sporadisk i lavlandet utenom hekketida og på kysten høst og vinter. To bekreftede hekkefunn i 2013. Normalt fåtallig langs Hurumlandet om vinteren, sjelden >10 ind. sammen. Antall vinterfunn har økt de siste årene.

Lappfiskand *Mergus albellus*

* alle funn (134 - 6/8)

2013: 1 hunn næringsøkende Bergsjø, Modum 9.1 (Eirik Kristoffersen). 1 hann Sætrepollen, Sætre, Hurum 15.4-19.4 (*Jostein Bærø Engdal, Solveig Engdal, Eli Gates). 1 par Sætrepollen, Sætre, Hurum 18.4 (Jostein Myre, Jan-Erik Nyhuus, Lennart Wam Hansson m.fl.). 3 ind. (1 par + 1 hann) Sætrepollen, Sætre, Hurum 18.4 (Steinar Stueflotten). 1 hann Efteløt, Kongsberg 1.5-19.5 (Frank T. Brandbu). 1 hunnf næringsøkende Linnestranda, Lier 21.10 (Lennart Wam Hansson). 1 hunnf stasjonær Steinsfjorden, Hole 10.11-15.12 (*Jens Tøndel Fossum, Vegard Bunes, Kendt Myrmo m.fl.). 1 hunnf rastende Nakkerud, Ringerike 29.12 (Kendt Myrmo).

Lappfiskand hann, Sætrepollen, 19.04.13. Foto: E.Gates

Arten overvintret tidligere regelmessig i Buskerud, oktober – april, men ingen vinterfunn ble rapportert i 2011 og 2012. Derfor gledelig at arten nå er tilbake som vintergjest i fylket. Sees ellers hyppigst på vårtrekket ultimo mars - primo mai.

[Rapphøne] *Perdix perdix*

* alle funn (7/8 - 1/3) LRSK

2013: 3 ind. Unnelsrud, Skoger, Drammen 4.8 (Livar Frøyland, Marit Helen Frøyland).

Funn som gjøres av rapphøner i Buskerud dreier seg kun om rømte/utsatte fugler, og funnene plasseres derfor i kategori E. Arten ble sist observert på Sætre (Hurum) i juni 2011.

Vaktel *Coturnix coturnix*

* alle funn (- 5/6)

2013: 1 ind. sang/spill Flåtan nordre, Skoger, Drammen 16.6-17.6 (Steinar Stueflotten). 1 ind. sang/spill Jordbrekke, Skoger, Drammen 17.6 (Steinar Stueflotten). 1 ind. sang/spill Steinsletta, Hole 18.6-22.6 (Rune Zakariassen, Lennart Wam Hansson). 1 ind. Hals, Øve Eiker 3.7 (Anders Hals). 1 ind. sang/spill Bergsvingen, Øvre Eiker 6.7 (Eirik Kristoffersen). 2 ind. sang/spill Bergsvingen, Øvre Eiker 11.8-20.8 (Eirik Kristoffersen, Steinar Stueflotten, Bent Ellingsen, Jorunn Villand m.fl.). 1 ind. sang/spill Sørby, Bergsvingen, Øvre Eiker 17.8 (Steinar Stueflotten).

Arten observeres årlig i nedre deler av fylket fra ultimo mai til medio august. Gjennomsnittlig ankomstdato: 30.05. ± 10 dager (20 år). Fortsatt syngende individer medio august, som i Bergsvingen 2013, er ikke vanlig.

Smålom *Gavia stellata*

* hekkefunn (4), vinterfunn (0)

2013: Hekking: 1 par m/2 pull/nylig utflydd skjermet lok. Skurdalen, Hol 6.6-9.8 (Jostein Myre, Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). Hekking: 1 ad m/2 pull/nylig utflydd skjermet lok. Frosen-området, Ål 8.6-11.7 (Per Furuseth, Andrew W. Clarke, Elsa Wallumrød). 1 ind. rugende skjermet lok. Sangefjellet, Ål 9.6 (Torgrim Breiehagen). 1 par m/2 1K Tvist 1.8 (Bill Sloan).

Arten hekker spredt i nordfylket og sees regelmessig på vårtrekket i Tyrifjorden og langs kysten av Hurum, mer sporadisk i lavlandet ellers i nedre deler av fylket. Fire rapporterte hekkefunn i 2013 (nøyaktige hekkelokaliteter er skjermet). Gjennomsnittlig ankomstdato: 16.04. ± 10 dager (17 år). Sein vår og sein ankomst i 2013 (1.5.). Normalt sjelden å se på høsttrekket og om vinteren. Rapportering er begrenset til hekkefunn og vinterfunn f.o.m. 2013.

Storlom *Gavia arctica*

* hekkefunn (5), vinterfunn (0)

1 ind. rugende Ragnhildtjørne, Tvist, Ål 8.6-9.6 (Per Furuseth, Andrew W. Clarke, Elsa Wallumrød). 1 par m/1 pull/nylig utflydd Mørkvannet Nord, Hurum 23.6 (Eli Gates, John Apeland). 1 ad mat til unger Langevatn, Nes 8.7 (Per-Morten Nyhuus). 1 par m/1 unge Lauvsjøen, Gol 20.7-7.8 (Jan Erik Haugen, Terje Haugland). 3 ind. (2 ad+1 pull) Rauhelleren, Nore og Uvdal 8.8 (Stian Edvardsen).

Vanlig men spredt og heller fåtallig hekkefugl over det meste av fylket. LRSK ønsker innrapportert flere hekkefunn av denne rødlistede arten.

Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis*

* alle funn (- 14/19)

2013: 1 ind. Busund bru, Ringerike 11.1 (Kendt Myrmo). 1 ind. næringsøkende Langebru, Hokksund, Øvre Eiker 12.1 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Bergsvingen, Øvre Eiker 19.2-4.4 (*Eirik Kristoffersen, Magne Sjøblom). 1 ind. Næringsøkende Tangane, Strandafjorden, Ål 22.2-13.4 (*Torgrim Breiehagen, Per Furuseth, Arild Gauteplass m.fl.). 1 ind. Langebru, Hokksund, Øvre Eiker 17.3 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Juveren, Ringerike 27.3 (Kendt Myrmo). 1 ind. rastende Linnestranda, Lier 6.5 (Rolf E. Andersen, Tom Schandy). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.9-6.10 (Steinar Stueflotten, Bent Ellingsen, Lennart Wam Hansson m.fl.). 3 ind. Linnestranda, Lier 1.10-11.10 (*Bent Ellingsen, Jorunn Villand, Vegard Bunes, Jens Erik Nygård m.fl.). 3 ind. næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 11.10 (Magne Sjøblom). 1 ind. Sætrepollen, Sætre, Hurum 15.10-25.10 (Eli Gates, Jostein Myre, Jostein Bærø Engdal m.fl.). 1 ind. Juveren, Ringerike 2.11 (Jens Tøndel Fossum). 1 ind. Næringsøkende Miletjern, Nedre Eiker 4.11-13.11 (Lennart Wam Hansson). 2 ind. Drammenselva v/Krokstadelva, Nedre Eiker 8.11 (Steinar Stueflotten). 1 ind. næringsøkende Bjørsrudvika, Steinsfjorden, Hole 12.11 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass).

Regelmessig overvintrende i lite antall i nedre Buskerud, mer sjeldent i øvre deler av fylket.

Toppdykker *Podiceps cristatus*

* hekkefunn (5), vinterfunn (1)

2013: 1 ind. rugende Vik, Steinsfjorden, Hole 4.5 (Rune Zakariassen). 5 ind. (1 reir m/egg) Vik, Steinsfjorden, Hole 9.5 (Steinar Stueflotten). 1 ind. reir, egg/unger Vik, Steinsfjorden, Hole 10.5 (Rune Zakariassen). 1 par reir, egg/unger Ulvenvannet N, Lier 11.5 (Heiko Liebel). 2 par rugende Bjørsrudvika, Steinsfjorden, Hole 28.5 (Simon Rix, Per Buertange). 2 par rugende Fiskumvannet, Øvre Eiker 31.5 (Audun Jahren). 5 par reir i bruk Fiskumvannet, Øvre Eiker 10.6 (Audun Jahren, Magne Sjøblom). 1 ind. rugende Vik, Steinsfjorden, Hole 3.7 (Rune Zakariassen). 7 ad + 2 pull/nylig utflydd Fiskumvannet, Øvre Eiker 4.8 (Steinar Stueflotten). 5 ind. (2 ad + 3 1K) Svarstadvika, Sælabonn, Hole 10.8 (Eirik Kristoffersen). 3 ind. (1 ad+2 pull) Ulvenvannet N, Lier 12.8 (Bård Kyrkjedelen). 8 ind. (7 ad + 1 1K) Fiskumvannet, Øvre Eiker 25.8 (Steinar Stueflotten). 3 ind. (2 ad + 1 1K) mat til unger Fiskumvannet, Øvre Eiker 1.9 (Steinar Stueflotten). 4 ind. (2 ad + 2 1K) mat til unger Vik, Steinsfjorden, Hole 6.9 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 8 ind. (4 ad + 4 1K) næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 7.9 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 9 ind. (6 ad + 3 1K) Fiskumvannet, Øvre Eiker 8.9 (Steinar Stueflotten). 3 1K Flesaker, Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.9 (Anders Hals). 9 ind. (6 ad + 3 1K) Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.9 (Steinar Stueflotten, Anders Hals m.fl.). 3 ind. (1 ad + 2 1K) varslende, engstelig Ulvenvannet N, Lier 23.9-24.9 (Leif Jørgensen, Bård Kyrkjedelen). 1 pull/nylig utflydd Fiskumvannet, Øvre Eiker 29.9 (Steinar Stueflotten). 3 ind. stasjonær Vik, Steinsfjorden, Hole kommune 2.12 (Rune Zakariassen).

Hekket i 2013 på de faste lokalitetene: 1 par i Vik, Steinsfjorden (Hole), 3-5 par Fiskumvannet (Øvre Eiker) og 1 par Ulvenvannet (Lier). 2 par hekket i Bjørsrudvika, Steinsfjorden (Hole) som er ny lokalitet, og observasjon av et par med 3 unger i Svarstadvika (Hole) tyder på ny hekking her i 2013. I Fiskumvannet ble det observert et par med en dununge så seint som 29.9. da de andre ungene var tilnærmet flygedyktige, trolig en unge fra et omlagt kull. Førsteobservasjon dette året ble gjort på Linnestranda (Lier) 4.4, siste i Vik, Steinsfjorden 2.12 som regnes som vinterfunn.

Horndykker *Podiceps auritus*

* alle funn (- 16/45), derav 4 hekkefunn (kull) og 2 hekkeforsøk

2013: Maks. 8 ind. Nordfjorden, Ringerike 1.5-5.5 (Kendt Myrmo). 1 ind. næringsøkende Sandåker-Dalseide-Sundbrei, Strandafjorden, Ål 6.5 (Torgrim Breiehagen). 1 ind. Eikredammen, Hemsedal 7.5 (Stian Sannes). 1 ind. Nordfjorden, Ringerike 9.5-16.5 (Steinar Stueflotten, Kendt Myrmo). 1 ad Storskjær, Drøbaksundet, Hurum 11.5 (Eli Gates). 1 ind. næringsøkende Skottebøl, Strandafjorden, Ål 11.5 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringsøkende Strand, Strandafjorden, Ål 18.5 (Torgrim Breiehagen). 1 par i hekkebiotop Gautetjernet, Brennflæi Naturreservat, Gol 20.5 (Per Furuseth). 1 par i hekkebiotop Lite tjern ved Rv51, Golsfjellet, Gol 20.5 (Per Furuseth). Hekking: 1 ad m/2 pull Brennoddvikji, Tingvollfjorden, Ål 31.5-23.7 (Torgrim Breiehagen). Hekking: 1 par m/4 pull Torkjellsettjøni, Ål 6.6-5.7 (Torgrim Breiehagen). 1 par i hekkebiotop Drammedalshølen, Golsfjellet Syd, Gol 15.6 (Per Furuseth). 4 ind. (1 ad + 3 pull) Raudbekktjernet, Brennflæi Naturreservat, Gol 17.7 (Torgrim Breiehagen). 2 ad næringsøkende Tingvollfjorden, Ål 23.7 (Torgrim Breiehagen). 1 ind. Lite tjern ved Rv51, Golsfjellet, Gol. 27.7 (Erik Bangjord). 4 1K næringsøkende Drammedalshølen, Golsfjellet Syd, Gol 5.8 (Per Furuseth). Hekking: 1 par m/2 1K Tingvollfjorden, Ål 9.8-31.8 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ad Lite tjern ved Rv51, Golsfjellet, Gol 23.8 (Bjørn Harald Larsen). 1 1K næringsøkende Veslefjorden, Hol 27.8 (Hege Kvarstein Gauteplass, Arild Gauteplass). 3 ind. Nordfjorden, Ringerike 1.9-4.9 (Vegard Bunes, Inna Pak, Jens Tøndel Fossum). 2 ind. Averøya Naturreservat, Nordfjorden, Ringerike 6.9 (Kendt Myrmo). 1 1K næringsøkende Veslefjorden, Hol 8.9 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. Nordfjorden, Ringerike 21.9-28.9 (Eirik Kristoffersen, Vegard Bunes). 1 ind. Røsholmstranda, Nordfjorden, Ringerike 19.10 (Eirik Kristoffersen, Kendt Myrmo). Maks. 8 ind. næringsøkende Bjørsrudvika, Steinsfjorden, Hole 9.11-2.12 (Kendt Myrmo, Vegard Bunes, Jens Tøndel Fossum m.fl.).

Arten sees regelmessig i sørfylket på vårtrekket (medio april - mai) og høsttrekket (august - november). Gjennomsnittlig ankomstdato: 24.4 ± 9 dager (25 år). 2-3 par har hekket på Golsfjellet de siste årene; 2 kull og 2 mislykkede hekkeforsøk

i 2013. I tillegg 2 vellykkede hekkinger i Ål, derav et kull på en ny lokalitet i Tingvollfjorden (bare 336 moh). Totalt 13 unger i 2013 (Breihagen og Furuset 2013) Bestanden synes å være stabil på 4-5 par. Vinterfunn som det i Steinsfjorden (Hole), er sjeldne.

Svarthalsdykker *Podiceps nigricollis*

* alle funn (2/3 - 1/1) NSKF

2013: 1 ind. Bjørsrudvika, Steinsfjorden, Hole 27.5 *(F) (Bjørn Harald Larsen, Viggo Ree, Morten Brandt, Kendt Myrmo).

(Mellom- og Øst-Europa inn i Sentral-Russland, Nord-Amerika). Dette er det tredje godkjente funnet av denne sjeldne dykkeren i Buskerud. Første funn ble gjort i Steinsvika (Hole) 19.05.1997. I 1999 hadde 1-2 ind fast tilhold på Fiskumvannet (Øvre Eiker) fra 27.4. til 7.12.1999.

Svarthalsdykker, Bjørsrudvika, Steinsfjorden, 27.05.13. Foto: B.H.Larsen

Havhest *Fulmarus glacialis*

* alle funn (23/56 - 4/10)

2013: 1 ind. Storskjær, Drøbaksundet, Hurum 18.8 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Storskjær, Drøbaksundet, Hurum 27.10 (Steinar Stueflotten). 5 ind. Filtvet, Hurum 28.12-31.12 (Eli Gates, Jostein Bærø Engdal, Eirik Kristoffersen, John Apeland). 2 ind. ptS Halvorshavn, Hurum 31.12 (Eli Gates, John Apeland). 3 ind. ptS Drøbaksundet, Hurum 31.12 (Eli Gates, John Apeland).

Årvisst gjest i Oslofjorden om høsten (sep-nov), mer sporadisk om vinteren. Funnet i Drøbaksundet 18.8. er det første august-funnet av arten i Buskerud. Noen av observasjonene i desember kan dreie seg om de samme individene.

Grålire *Puffinus griseus*

* alle funn (1/1 - 1/1) LRSK

2013: 1 ind. ptN Filtvet, Hurum 27.10 *(F) (Per Buertange, Øyvind Hagen).

(Hekker på den sørlige halvkule, men tilbringer vinteren lenger nord, observeres årlig langs kysten av Sør-Norge i august-oktober). Grålire er observert bare en gang tidligere i Buskerud: 1 ind ved Sundbyholmene (Røyken) 25.08.1974 (Rolf E. Andersen, Per Ole Syvertsen). Grålira som ble observert 28.10.2013, ble først sett utenfor Krokstrand på Akershus-sida av Oslofjorden før den dro over mot Buskerud ved Filtvet og videre raskt innover fjorden forbi Halvorshavn (fotodokumentert).

Havsule *Morus bassanus*

* alle funn (13/26 - 3/10)

2013: 2 ind. ptS Breiangen, Hurum 12.5 (Jens Tøndel Fossum). 2 ad ptN Storskjær, Drøbaksundet, Hurum 27.10 (Steinar Stueflotten). 3 ind. Ekrebukta, Filtvet, Hurum 27.10 (Steinar Stueflotten). 1 1K ptSV Tofteholmen, Hurum 27.10 (Steinar Stueflotten). 1 2K+ ptSV Skjæra, Tofte, Hurum 28.10 (Eli Gates). 7 ind. trekkende Mølen, Hurum 29.10 (Simon Rix, Per Buertange). 1 1K Storskjær, Drøbaksundet, Hurum 2.11-3.11 (Eli Gates, John Apeland, Steinar Stueflotten, Jostein Bærø Engdal). 1 ind. næringsøkende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 31.12 (Eli Gates, John Apeland). 1 ind. rastende Halvorshavn, Hurum 31.12 (Eli Gates, John Apeland).

Sjelden gjest i Buskerud, som regel observert i forbindelse med høststormer på kysten. De fleste observasjoner blir derfor gjort i september - oktober. Observasjonen 12.5. er første vårfunn i Buskerud. Flere av observasjonene i oktober 2013, dreier seg trolig om noen av de samme individene. Observasjoner av >5 ind er sjeldne.

Havsule utenfor Filtvet, 31.12.13. Foto: E.Gates.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

* hekkefunn (1)

2013: 1 ind. reir m/1 egg Nordre Sundbyholmen, Røyken 22.5 (Geir Sverre Andersen, Morten Bergan).

Storskarv (underarten *sinensis*) ble første gang påviste hekkende på Saltskjær i Hurum i 2008, og har hekket der siden. Det nye hekkefunnet (reir med 1 egg lavt i ei lita guanodød furu) i Røyken er dermed det andre i Buskerud (Andersen og Bergan 2013).

Gråhegre *Ardea cinerea*

* hekkefunn (1)

2013: 3 1K nylig utflydd Tingvollfjorden, Ål 23.7 (Torgrim Breiehagen).

Fåtallig hekkefugl i Buskerud. Konkrete reirfunn blir sjelden rapportert. Observasjonen ved Tingvollfjorden tyder på hekking i dette området.

Glente *Milvus milvus*

* alle funn (6/6 - 1/1) LRSK

2013: 1 ind. Miletjern, Nedre Eiker 17.6 (Christoffer Mikalsen).

Sjelden gjest som oftest observeres på vårtrekket i april. Er blitt en hyppigere gjest i Norge de siste årene, og er observert i Buskerud både i 2011 2012 og 2013.

Havørn *Haliaeetus albicilla*

* alle funn (89/98 - 15/19), derav hekkefunn (1) LRSK

2013: 2 ind. overflygende Verpen, Hurum 9.1 (Harald Werpen). 2 ind. overflygende Verpen, Hurum 19.2 (Harald Werpen). 1 ind. Drammen By, Drammen 20.2 (Bent Ellingsen). 1 ind. overflygende Fiskumvannet, Øvre Eiker 24.2 (Tore Haare). 1 ind. rastende Verket, Hurum 3.3-4.3 (Steinar Stueflotten, Eli Gates). 1 ind. rugende skjernet lokalitet, Røyken 3.3-9.5 (Jostein Bærø Engdal, Steinar Stueflotten m.fl.). 2 ind. overflygende Storsand, Drøbaksundet, Hurum 7.3 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ad overflygende Langseth, Sætre, Hurum 23.3 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. Drammenselva v/Mjøndalen, Nedre Eiker 26.3 (Tore Gunnarsen). 1 3K+ næringsøkende Onsakervika,

Onsaker, Hole 7.4 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Storelva v/Stadum, Hole 7.4 (Steinar Stueflotten). 1 3K+ næringsøkende Gulsviktjernet, Gulsvik, Flå 17.4 (Tore Gunnarsen). 1 2K+ overflygende Sætre, Hurum 20.4 (Heiko Liebel). 1 ad overflygende Sætrepollen, Sætre, Hurum 20.4 (Eli Gates, John Apeland). 1 ad Linnestranda, Lier 2.5 (Jorunn Villand). Hekking: 1 par m/2 pull reir, egg/unger skjermet lokalitet, Røyken 18.5-18.8 (Jostein Bærø Engdal, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 ind. Åros, Røyken 25.5 (Jens Erik Nygård, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 1 ad næringsøkende Sætre, Hurum 4.6 (Patric Gullström). 1 ind. Skogsborg, Sætre, Hurum 14.6 (Kristoffer Bøhn). 1 ind. overflygende Linnestranda, Lier 14.6 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ad overflygende Haugane, Tranby, Lier 19.7 (Rolf E. Andersen). 1 ad overflygende Langseth, Sætre, Hurum 26.7 (Jostein Bærø Engdal). 1 ad overflygende Sætrepollen, Sætre, Hurum 27.7 (Rolf E. Andersen). 1 ad overflygende Sætre, Hurum 17.8 (Jostein Bærø Engdal, Solveig Engdal). 1 ind. Sætre, Hurum 26.8 (Jan-Erik Nyhuus). 2 ind. overflygende Grønndalsbotnvatn, Hemsedal 1.10 (Ståle Snartland). 1 ind. overflygende Sætrepollen, Sætre, Hurum 6.10 (Heiko Liebel). 1 ad overflygende Sætrepollen, Sætre, Hurum 8.10 (Eli Gates). 1 ind. overflygende Juveren, Ringerike 12.10 (Kendt Myrmo). 1 ind. overflygende Mølen, Hurum 29.10 (Simon Rix). 1 ind. overflygende Numedalslågen v/Dagali, Hol 4.11 (Per Furuseth). 1 ad overflygende Hyggen, Røyken 9.12 (Jan Trygve Bollerud). 1 ind. overflygende Sætre, Hurum 21.12 (Eli Gates).

Antall observasjoner av havørn i Buskerud har økt jevnt de siste årene. Mange av observasjonene dreier seg trolig om de samme individene. Arten hekket for første gang i Buskerud på en lokalitet i Røyken i 2009 (1 unge). Hekkingen i 2010, 2011 og 2012 ble mislykket trolig pga. ny pardannelse. I 2013 ble derimot hekkingen vellykket med 2 flygedyktige unger. Hekkingen kunne imidlertid ha endt i en tragedie da reiret falt ned medio juli før ungene var flygedyktige. De ble sittende i toppen av reirtreet og matet av foreldrene fram til de forlot reirtreet primo august. Havørna var på plass i reiret allerede medio mars og ruging ble observert første gang 3.4. Pull observert første gang 28.5. Adulte havørner sees nå jevnlig i Røyken og Hurum i det meste av året. Dette dreier seg trolig om de samme individene fra hekkeparet. Som tidligere år, ble det også i 2013 observert havørner flere steder langs de store vassdragene helt opp i de øvre deler av fylket (Hemsedal). Den 7.4. ble det observert en subadult (3K/4K) havørn som slo ei sothøne i en råk ved utløpet av Storelva utenfor Onsakervika (Hole).

Sivhauk *Circus aeruginosus*

* alle funn (- 30/33), hekkeforsøk (1)

2013: 1 hann overflygende Linnestranda, Lier 15.4 (Rolf E. Andersen). 2 ad overflygende Linnestranda, Lier 16.4 (Rolf E. Andersen, Jorunn Villand, Jan-Erik Nyhuus). 1 hann Steinsletta, Hole 19.4 (Kendt Myrmo). 1 ad hann Linnestranda, Lier 22.4 (Jan-Erik Nyhuus). 1 4K+ hann Hegstadmyra, Fiskumvannet, Øvre Eiker 27.4 (Steinar Stueflotten). 1 hann Linnestranda, Lier 28.4 (Jan-Erik Nyhuus). 1 hann Steinsletta, Hole 28.4 (Kendt Myrmo). 1 ad hann Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 1.5 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 1 hunn ptN Linnestranda, Lier 1.5 (Jens Erik Nygård, Rolf E. Andersen, Steinar Stueflotten, Jan-Erik Nyhuus). 1 hunn Juveren, Ringerike 1.5 (Kendt Myrmo). 1 ad hann Hals, Øvre Eiker 5.5 (Anders Hals). 1 ad hann næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 5.5 (Viggo Eriksen, Rune Zakariassen). 1 ad hann overflygende Linnestranda, Lier 5.5 (Jens Erik Nygård, Rolf E. Andersen, Bård Kyrkjedelen m.fl.). 1 hann Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 6.5 (Torhild Graversgaard, Magne Sjøblom, Audun Jahren, Per Øystein Klunderud, Morten Jagdum m.fl.). 1 hann reirbygging Fiskumvannet, Øvre Eiker 8.5 (Torhild Graversgaard, Magne Sjøblom). 1 ad hann næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 8.5 (Olav Sätvedt). 1 hunn Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 9.5 (Eirik Kristoffersen). 2 ind. (1 3K hann +1 hunnf) Fiskumvannet, Øvre Eiker 9.5 (Anders Hals). 1 hunnf Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 9.5 (Kendt Myrmo). 1 hunn Juveren, Ringerike 9.5 (Steinar Stueflotten). 1 ad hann Linnestranda, Lier 10.5 (Rolf E. Andersen, Eli Gates, Jan-Erik Nyhuus). 2 i par Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 12.5 (Anders Hals). 1 hann Fiskumvannet, Øvre Eiker 14.5 (Torhild Graversgaard). 1 3K hann Dynodammen, Linnestranda, Lier 16.5 (Jorunn Villand). 1 hunn næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 17.5 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 3K hann Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 17.5 (Kendt Myrmo). 1 ind. overflygende Mørkvann S, Hurum 17.5 (Celina Mathiesen). 2 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 18.5 (Anders Hals, Steinar Stueflotten). 1 hunn Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 18.5 (Jens Tøndel Fossum). 1 hunn Askeladden, Røyse, Hole 18.5 (Jens Tøndel Fossum). 1 hunn overflygende Fiskumvannet, Øvre Eiker 19.5 (Lennart Wam Hansson). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 20.5 (Jorunn Villand). 1 hunn overflygende Linnestranda, Lier 20.5 (Steinar Stueflotten). 1 hunn Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 20.5 (Eirik Kristoffersen). 1 hann Fiskumvannet, Øvre Eiker 21.5 (Magne Sjøblom). 1 4K+ hann ukjent dødsårsak Fiskumvannet, Øvre Eiker 21.5-24.5 (Audun Jahren). 1 hunn overflygende Linnestranda, Lier 30.5 (Jan-Erik Nyhuus, Lennart Wam Hansson). 1 ind. overflygende Darbu, Øvre Eiker 13.6 (Jonatan Andresen). 1 hunn overflygende Mælingen, Ringerike 16.6 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 hunn Linnestranda, Lier 17.6 (Jorunn Villand). 1 hann næringsøkende Svenskerud, Vikersund, Modum 25.6 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. overflygende Linnestranda, Lier 6.8 (Jorunn Villand). 1 hunnf næringsøkende Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 10.8 (Kendt Myrmo). 2 ind. (1 hann +1 hunn) Flesaker, Fiskumvannet, Øvre Eiker 11.8 (Eirik Kristoffersen). 1 3K+ hann Bergsvingen, Øvre Eiker 11.8 (Steinar Stueflotten). 1 1K Fiskumvannet, Øvre Eiker 17.8-8.9 (Steinar Stueflotten, Magne Sjøblom m.fl.). 1 1K Linnestranda, Lier 18.8 (Anders Hangård). 1 1K Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 23.8 (Kendt Myrmo). 1 hunnf overflygende myrer SØ for Tubbetjernet, Gol 23.8 (Bjørn Harald Larsen). 1 hunnf Røyse, Hole 24.8 (Kendt Myrmo). 1 ind. Linnestranda, Lier 27.8 (Jan-Erik Nyhuus, Lennart Wam Hansson).

Årviss på vår- og høsttrekket ved Fiskumvannet, Linnestranda og Nordre Tyrifjorden, mer sporadisk ellers. Har blitt stadig vanligere å se de siste årene. Et par gjorde hekkeforsøk (reirbygging) ved Fiskumvannet i 2013. I slutten av mai ble hannen funnet forkommen i vannet, tatt i pleie hos Magne Sjøblom, men døde 3 dager seinere. Dette førte til at hekkeforsøket ble oppgitt. Flere av observasjonene i Øvre Eiker, Lier og Tyrifjordsområdet dreier seg trolig om de samme individene. Gjennomsnittlig ankomstdato: 25.04. ± 11 dager (25 år).

Magne Sjøblom med skadet sivhauk hann, Fiskumvannet, 23.05.13.

Foto: A.Jahren

Myrhauk *Circus cyaneus*

* alle funn (- 32/34)

2013: 1 hunn Bergsvingen, Øvre Eiker 20.4 (Steinar Stueflotten, Magne Sjøblom, Audun Jahren, Torhild Graversgaard). 1 hann Veggli, Rollag 24.4 (Kari Auestad). 1 hunn overflygende Fiskumvannet, Øvre Eiker 27.4 (Steinar Stueflotten). 2 ind. Leveld Sør, Ål 28.4 (Egil Mikalsen). 1 hann Torpo, Ål 28.4 (Egil Mikalsen). 1 hann overflygende Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 28.4 (Kendt Myrmo). 1 hann næringsøkende Flåmyra, Hemsedal 29.4-1.5 (Ketil Toska). 1 hann overflygende Svarstadvika, Sælabonn, Hole 1.5 (Kendt Myrmo). 1 ad hann Synneren, Ringerike 3.5 (Jens Tøndel Fossum). 1 hunn overflygende Eimå v.b, Hol 6.5 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 hunn næringsøkende Pålgardvatnet, Hol 6.5 (Per Furuset). 1 hann overflygende Hovsfjorden, Hol 14.5 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 hann næringsøkende Fjellheim våtmark, Vatsfjorden, Ål 19.5 (Torgrim Breiehagen, Anne Mette Monclair). 1 hunn rastende Båsheim, Sigdal 27.5 (Audun Jahren). 1 hann næringsøkende Fjellstølen, Lauvdalen, Ål 31.5 (Andrew W. Clarke). 1 hann næringsøkende Budalsvatnet, Geilo, Hol 3.6 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 hunn næringsøkende Hovde, Modum 3.6 (Eirik Kristoffersen). 1 ad hunn overflygende Storhovda, Ål 4.6 (Andrew W. Clarke, Elsa Wallumrød). 1 hann næringsøkende Eimakroken, Såbal, Hol 6.6 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 hann næringsøkende Beidhovdstølen, Ål 9.6 (Ketil Toska). 1 hann næringsøkende Grønli, Vats, Ål 10.6 (Andrew W. Clarke, Elsa Wallumrød). 1 hunn Fjellset, Hol 28.6 (Jostein Myre). 1 hann overflygende Tuva turisthytte, Tuva, Hol 1.7 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 ad hann næringsøkende Storhovda, Ål 5.8 (Per Furuset). 1 hann overflygende Eimakroken, Såbal, Hol 13.8 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 ad hann næringsøkende Hyttun, Ustaoset, Hol 24.8 (Hans Z. Munthe-Kaas, Aurora Munthe-Kaas). 2 i par næringsøkende Budalsvatnet, Geilo, Hol 25.8 (Bill Sloan). 1 hann næringsøkende Eimakroken, Såbal, Hol 12.9 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 hunnf Holværvatnet, Hol 12.9 (Eirik Kristoffersen). 1 hunnf næringsøkende Ånevatnet, Nore og Uvdal 17.9 (Per Furuset). 1 1K Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.9 (Steinar Stueflotten, Bent Ellingsen). 1 ind. overflygende Linnestranda, Lier 28.9 (Jorunn Villand, Jens Erik Nygård, Steinar Stueflotten). 1 ind. rastende Rødby, Hurum 5.10 (Joachim G Stubberud). 1 hunnf ptS Linnestranda, Lier 6.10 (Vegard Bunes, Jens Erik Nygård, Jan-Erik Nyhuus).

Arten hekker fåtallig i fylkets nordlige deler, men ingen sikre hekkefunn er rapportert i 2013. I nedre deler av fylket observeres den fåtallig, men regelmessig på vårtrekket (medio april – mai) og høsttrekket (ultimo august – oktober). Gjennomsnittlig ankomstdato: 20.04. ± 12 dager (34 år).

Steppehauk *Circus macrourus*

* alle funn (2/2 - 1/1) NSKF

2013: 1 1K næringsøkende Byrkjedalen, Hol 20.9 (NRK/Stian Kallekleiv m.fl. via Andreas Gullberg).

(Hekker på de store eurasiske steppemrådene fra Moldova og Ukraina i vest til Mongolia i øst. Observeres årlig i Norge i lite antall vår og høst). Et artig og litt spesielt funn som ble rapportert av Andreas Gullberg etter at han hadde sett et TV-innslag på NRK Forbrukerinspektørene om utprøving av forskjellige jakttinger i Hallingskarv-området http://www.nrk.no/video/fbi_tester_jakttinger/ED3EE934F18BB731/. Ca. 2:35 min ut i dette innslaget dukker det opp en ung steppehauk i flukt over fjellandskapet! Siste gang steppehauk ble observert i Buskerud var i Hokksund (Øvre Eiker) 10.5.1939! (Skind av 2K hann i Naturhistorisk Museum Oslo (N003025), ref. Haftorn 1971). Første funn, en 2K hunn, ble gjort på Åmot (Modum) 11.5.1933.

Steppehauk 1K, Byrkjedalen, 20.09.13. Videoklipp: NRK. Engshauk 2K, Røsholt, 13.05.13. Videoklipp: F.T.Brandbu

Engshauk *Circus pygargus*

* alle funn (0 - 1/1) NSKF

2013: 1 2K Røsholt, Passebekk, Kongsberg 13.5 *(V) (Frank T. Brandbu, Berit Brandbu).

(Hekker spredt på steppe-, eng- og jordbruksområder i store deler av Sør- og Mellom-Europa fra Portugal og Spania i vest, gjennom Baltikum, Russland og Sentral-Asia østover til Jenisej i Sibir, sjelden nord til Sør-Finland. Observeres nesten årlig i Norge i lite antall, primært om våren). Førstefunn for Buskerud. Omstendighetene rundt dette funnet var også litt spesielle. Observatøren Frank T. Brandbu hadde gjort et videopptak i mai av en kjerrhauk som spiste på et trosteegg(?) ute på et svartjorde ved Passebekk. Video-opptaket ble vist på et foreningsmøte i NOF Øvre Eiker lokallag uten at noen reagerte på at dette var en litt uvanlig kjerrhauk. Først da opptaket ble vist på nytt på et høstmøte, ble det klart at dette dreide seg om en ung engshauk! 2K engshauker kan være vanskelig å artsbestemme sikkert, men de gode video-opptakene til Frank viste flere sikre karaktertrekk som gjorde det enkelt for NSKF å godkjenne funnet.

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

* funn i nedre Buskerud (82 - 16/20)

2013: 1 ind. Øytjern, Øvre Eiker 10.1 (Hans Jørgen Nilsen). 1 ind. næringsøkende Løkemyråsen, Kongsberg 11.1 (Finn Gregersen). 1 ind. overflygende Revshalsåsen, Kongsberg 25.1 (Kjell Gregersen). 1 ad næringsøkende Kolknuttfjellet, Kongsberg 31.1 (Finn Gregersen). 2 ind. Meheia-området, Kongsberg 3.3 (Ø. Haugen). 1 1K overflygende Ertsvika, Hurum 5.3 (Tommi Bordvik, Kjell Gunnar Holland-Jensen). 1 ind. Konnerud, Drammen 10.3 (Alexander Klose). 1 4K+ næringsøkende Meheia-området, Kongsberg 10.3 (Finn Gregersen). 2 ad Jondalen, Kongsberg 10.3 (Finn Gregersen). 1 1K+ Jondalen, Kongsberg 10.3 (Finn Gregersen). 1 3K- overflygende Knivsfjellet, Hurum 27.3 (Tore Gunnarsen). 1 ind. overflygende Hostvedt, Kongsberg 31.3 (Torhild Graversgaard). 2 5K+ ptSØ Soterud, Hole 7.4 (Rune Zakariassen). 1 ind. overflygende Vikersund, Modum 18.4 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. overflygende Hajeren, Kongsberg 18.5 (Vidar Øverbye, Carmen Gundersen). 1 1K+ overflygende Solbergelva, Nedre Eiker 24.8 (Bjørn Terje Ulvnes). 2 ind. Skrimfjella, Kongsberg 7.9 (Johs Edvardsen). 1 1K ptS Burud, Hurum 21.9 (Roger Ehnebom). 1 ind. overflygende Fiskumvannet, Øvre Eiker 24.9 (Magne Sjøblom). 1 ind. overflygende Hjarnesdeltaet, Hjarnes, Kongsberg 6.10 (Bjørn Roar Skullestad). 1 1K Holtefjell, Øvre Eiker 26.11 (Anders Hals). 1 ad Holtefjell, Øvre Eiker 21.12 (Anders Hals).

Arten hekker spredt i høyreliggende deler av fylket og har i seinere år også etablert seg som hekkefugl i lavlandet i nedre deler av fylket. Slike hekkefunn/indikasjoner er ikke referert i denne rapporten. Nøyaktige observasjonssteder i hekketida er generalisert til et litt større område, hvis ikke lokalitet allerede er publisert.

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

* hekkefunn (3)

2013: 1 par permanent revir HU02a, Hurum 29.4 (Torger Hjalmar Ugstad). 1 ind. besøker bebodd reir FÅ05a, Flå 11.6 (Per Furusest). 1 hunn reir i bruk ØE06a, Øvre Eiker 16.6 (Steinar Stueflotten). 1 ad varslende, engstelig v/HU02a, Hurum 3.8 (Webjørn Svendsen). 1 unge med tiggelyder v/HU02a, Hurum 11.8 (Odd Rygh).

Bare tilfeldige hekkefunn er registrert av LRSK i 2013. Fiskeørna ankommer normalt Buskerud medio april, gjennomsnittlig ankomstdato: 14.4 ± 11 dager (30 år). Ankomst i 2013: 13.4.

Tårnfalk *Falco tinnunculus*

* vinterfunn (9/10 - 1/1)

2013: 1 ind. Skjøl, Øvre Eiker 3.12 (Anders Hals).

Sjelden vintergjest i Buskerud, men enkeltindivider er observert minst en gang hver av de tre siste vintrene.

Dvergfalk *Falco columbarius*

* vinterfunn (9 - 1/1)

1 ind. overflygende Hønefoss, Ringerike 10.2 (Sondre Søndrål Slettemoen).

Sjelden vintergjest i Buskerud. Forrige vinterfunn ble gjort på Efteløt (Kongsberg) 2.1.2008.

Lerkefalk *Falco subbuteo*

* alle funn (222 - 16/23)

2013: 1 ind. næringsøkende Hals, Øvre Eiker 24.4 (Anders Hals). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 27.4 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Hegstadmyra, Fiskumvannet, Øvre Eiker 1.5 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. Halshaugen, Hals, Øvre Eiker 4.5 (Anders Hals). 1 ind. Linnestranda, Lier 14.5 (Jan-Erik Nyhuus). 1 ind. Hals, Øvre Eiker 18.5 (Anders Hals). 1 ad overflygende Fiskumvannet, Øvre Eiker 18.5 (Olav Sätvedt). 1 ad Fiskumvannet, Øvre Eiker 18.5 (Steinar Stueflotten). 2 ad næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 25.5 (Geir Magne Pedersen). 3 ind. næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 26.5 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 ad Fiskumvannet, Øvre Eiker 26.5 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 28.5 (Erlend Landsverk, Jan Landsverk). 1 ind. overflygende Lyngås, Efteløt, Kongsberg 31.5 (Bård Engelstad). 1 ind. næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 2.6 (Steinar Stueflotten). 1 ind. næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 5.6 (Ole Bosse, Lars Ågren). 1 ind. Fure, Tyrifjorden, Modum 8.6 (Jon Trygve Johnsen). 1 hann næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 10.6 (Audun Jahren). 1 par i hekkebiotop Lokalitet 1, Efteløt, Kongsberg 15.6 (Bård Engelstad). 2 ind. næringsøkende Hegstadmyra, Fiskumvannet, Øvre Eiker 16.6 (Steinar Stueflotten). 1 ind. næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 17.6 (Lennart Wam Hansson). 1 ind. Hals, Øvre Eiker 2.7 (Anders Hals). 1 ad overflygende Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 8.7 (Edvin Thesen). 1 ind. overflygende Bergsund, Ringerike 24.7 (Gunnar Numme). 1 ind. overflygende Linnestranda, Lier 26.7 (Jorunn Villand). 2 ind. næringsøkende Flesaker, Fiskumvannet, Øvre Eiker 11.8 (Eirik Kristoffersen). 1 ad overflygende Stikkvannet, Hurum 25.8 (Rolf E. Andersen). 4 ind. (2 ad) Nordfjorden, Ringerike 31.8 (Eirik Kristoffersen). 1 hann næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 4.9 (Magne Sjøblom). 1 ind. overflygende Bergsvingen, Øvre Eiker 18.9 (Magne Sjøblom). 1 ind. overflygende Askeladden, Røyse, Hole 18.9 (Jens Tøndel Fossum). 1 ind. overflygende Mølen, Hurum 22.9 (Kasper Andreassen, Johnathan Stenstrøm).

Arten er påvist hekkende på ca. tjue lokaliteter i Buskerud, og sees jevnlig i sommerhalvåret i nedre deler av fylket. Observasjoner i øvre deler av fylket er sjeldne. De fleste av observasjonene ved Fiskumvannet sommeren 2013 antas å dreie seg om de samme individene. Gjennomsnittlig ankomstdato: 4.5. ± 10 dager (26 år). 24.4. er blant de tidligste observasjonene som er gjort i Buskerud.

Jaktfalk *Falco rusticolus*

* alle funn (- 6/7)

2013: 1 ad næringsøkende Ustaoset, Hol 2.1 (Heikki Savolainen). 1 par rastende Såtebotn, Hol 11.3 (Petter Braaten). 1 ind. overflygende Bergsvingen, Øvre Eiker 10.4 (Magne Sjøblom). 1 ind. overflygende Bergsjøen, Ål 28.6 (Carl-Ludvig Thorsen). 1 ind. overflygende Ål, Ål 3.9 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ad overflygende Pålbufjorden, Nore og Uvdal 29.9 (Jan Trygve Bollerud).

Jaktfalken hekker spredt i fjellet i øvre deler av fylket, og sees bare sjeldent på streif i lavlandet, jf. funnet i Øvre Eiker i 2013. Det er kjent 18 hekkelokaliteter for jaktfalk i Buskerud. På 7 av de besøkte lokalitetene i 2013 var det vellykkede hekkinger med til sammen minst 11 unger som kom på vingene (Furuseth og Furuseth 2014).

Vandrefalk *Falco peregrinus*

* vinterfunn (20 - 3/3)

2013: 1 ad næringsøkende Bergsvingen, Øvre Eiker 11.1 (Jan Trygve Bollerud). 1 ad Sem, Øvre Eiker 12.1 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Hvittingfoss, Kongsberg 11.2 (Leif Bjørn Lunde). 1 ad Småøyene, Steinsfjorden, Hole 21.12 (Kendt Myrmo).

Minst 40 par hekker i Buskerud (Gunnarsen 2014), men er sjelden å se om vinteren. 1 ad hunn har overvintret i området Hokksund-Vestfossen (Øvre Eiker) flere av de siste vintrene, men ble sett her bare et par ganger i januar 2013. Vinterfunnene i Kongsberg og Hole er de første i disse to kommunene.

Vannrikse *Rallus aquaticus*

* alle funn (76/89 - 2/6), derav hekkefunn (1)

2013: 1 ad hann sang/spill Møysund, Linnestranda, Lier 2.5 (Marius Omland). 2 ind. lokkelyd, øvrige lyder Hegstadmyra, Fiskumvannet, Øvre Eiker 23.5 (Steinar Stueflotten). Hekking: 1 par m/2+ pull Møysund, Linnestranda, Lier 1.8-6.8 *(F) (Marius Omland, Jens Erik Nygård). 1 ad lokkelyd, øvrige lyder Møysund, Linnestranda, Lier 6.8-2.9 (Jorunn Villand, Marius Omland). 2 ind. Møysund, Linnestranda, Lier 22.8 (Marius Omland). 3 ind. Linnestranda,

Lier 14.9 (Steinar Stueflotten, Jens Erik Nygård, Jorunn Villand, Jostein Bærø Engdal m.fl.). 1 ind. lokkelyd, øvrige lyder Linnestranda, Lier 28.9-14.10 (Jorunn Villand, Jens Erik Nygård, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 ind. Linnestranda, Lier 24.11 (Jorunn Villand).

Arten er i seinere år blitt observert årlig i perioden mai – november, hyppigst ved Fiskumvannet. Marius Omland som bor like ved Møysund på Linnestranda, hørte jevnlig lyder fra vannrikse på lokaliteten utover sommeren, noe som kunne tyde på hekking. 1.8. observerte han 1 ad med 2 små pull, og 6.8. ble Buskeruds første hekking av vannrikse fotodokumentert av Jens Erik Nygård. Familien flyttet i september ut til området ved fugletårnet der arten ble hørt til langt ut på høsten. Gjennomsnittlig ankomstdato til Buskerud: 13.5. ± 15 dager (15 år).

Vannrikse pull, Møysund, 06.08.13. Foto: J.E.Nygård

Myrrikse *Porzana porzana*

* alle funn (46/53 - 2/2)

2013: 1 ind. sang/spill Domholtevja, Hole 29.6 (Viggo Ree). 1 ind. sang/spill Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 17.7 (Viggo Ree).

Arten observeres fåtallig nesten årlig i nedre deler av fylket i perioden mai-juli. Gjennomsnittlig ankomstdato: 23.5. ± 9 dager (16 år).

Åkerrikse *Crex crex*

* alle funn (74 - 9/10)

2013: 1 ind. sang/spill Nedre Lobben, Øvre Eiker 19.5-19.6 (*Geir Fossum, Jens Tøndel Fossum, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 ind. sang/spill Verp, Øvre Eiker 22.5-23.5 (Ole Kristian Grønlund). 1 ind. sang/spill Sørby, Bergsvingen, Øvre Eiker 26.5-1.6 (Steinar Stueflotten). 2 ind. sang/spill Svenskerud, Vikersund, Modum 27.5-7.6 (Eirik Kristoffersen). 1 hann sang/spill Kolbræk, Øvre Eiker 2.6-4.6 (Tor Jan Eikeland). 1 ind. sang/spill Skjøldammen, Øvre Eiker 6.6 (Roar Sjønnegård). 1 ind. sang/spill Jordbrekke, Skoger, Drammen 3.7-13.7 (*Steinar Stueflotten, Jostein Bærø Engdal, Jens Erik Nygård). 1 ind. sang/spill Frydenlundbakken NV, Åros, Røyken 8.7-12.7 (*Lars Strand, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 ind. sang/spill Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 11.8 (Bent Ellingsen).

Arten observeres fåtallig nesten årlig i nedre deler av fylket. Funnet ved Åros er det første i Røyken kommune. Funnet i Skoger er det første her siden 1999! Arten ankommer normalt Buskerud ultimo mai, gjennomsnittlig ankomstdato: 27.05. ± 9 dager (16 år). Observasjonen ved Fiskumvannet 11.8. er blant de seineste som er gjort av arten i Buskerud.

Sivhøne *Gallinula chloropus*

* hekkefunn (3)

2013: Hekking: 1 par m/2 pull/nylig utflydd Nedredammen, Sætre, Hurum 26.6-31.8 (Jostein Bærø Engdal, Steinar Stueflotten). Hekking: 1 par m/5 pull/nylig utflydd Dynodammen, Linnestranda, Lier 10.7-31.7 (Jorunn Villand, Jens Erik Nygård, Steinar Stueflotten m.fl.). Hekking: 1 par m/1 pull/nylig utflydd Mellodammen, Sætre, Hurum 22.7-22.8 (Jostein Bærø Engdal, Odd Rygh, Steinar Stueflotten m.fl.).

Vellykket hekking ble påvist på kjente hekkeplasser i begge dammene på Sætre, og i Dynodammen på Linnestranda, første påviste hekking her siden 1980! I Miletjern (Nedre Eiker), tidligere kjent hekkeplass, ble det jevnlig observert 1-2 sivhøner om våren, og i slutten av august ble det observert en juv sammen 1 ad (1.9.) samme sted. Det er usikkert om dette er et resultat av hekking på lokaliteten. 1 IK i Juveren (Ringerike) 5.9. kan antyde mulig hekking i Nordre Tyrifjorden i 2013. Gjennomsnittlig ankomstdato: 16.4. ± 10 dager (23 år). Førsteobservasjon i 2013: 23.4.

Trane *Grus grus*

* hekkefunn (5), vinterfunn (0)

2013: 1 ind. reir, egg/unger Murmyrene, Hemsedal 8.6-9.6 (Ketil Toska). 1 par reir, egg/unger Budalsvatnet, Geilo, Hol 16.6 (Torgrim Breiehagen). 1 par varslende, engstelig Sjutjernmyra, Flesberg 25.6 (Finn Gregersen). 3 ind. reir, egg/unger Barhaugen, Sigdal 27.6 (Hege Haugaard). Hekking: 1 par m/1 pull/nylig utflydd Raudbekktjernet, Brennflæi Naturreservat, Gol 17.7 (Torgrim Breiehagen).

Fåtallig hekkefugl i Buskerud, bestand trolig økende. Det er gjort flere observasjoner av traner på passende hekkebiotoper i 2013, men bare observasjonene nevnt ovenfor med bekreftet hekking.

Dverglo *Charadrius dubius*

* hekkefunn (4)

2013: Hekking: 1 par m/3 pull/nylig utflydd Gilhus, Linnestranda, Lier 25.5-30.6 (Jens Erik Nygård). 1 par varslende, engstelig Bogen, Verket, Hurum 3.6 (Eli Gates). 2 ind. varslende, engstelig Flåtan nordre, Skoger, Drammen 16.6-17.6 (Steinar Stueflotten). 2 ind. varslende, engstelig sandtaket, Verket, Hurum 18.6 (Eli Gates). 2 ind. varslende, engstelig Bogen, Vollebukta, Verket, Hurum 24.6 (Eli Gates, John Apeland).

Dverglo 2 juv, Gilhus, Lier, 30.06.13. Foto: J.E.Nygård

Fåtallig hekkefugl i Buskerud.

Boltit *Charadrius morinellus*

* alle funn (- 7/55)

2013: 1 hunn næringsøkende Ustedalsfjorden, Hol 13.5 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 41 ind. rastende Steinsletta, Hole 14.5 (Kendt Myrmo). 7 ind. Sørums Vest, Steinsletta, Hole 15.5 (Jens Tøndel Fossum, Michelle J. L. Fossum). 1 ind. rastende Tindehæ, Hol 30.6 (Jostein Myre). 2 ind. Gavlen, Imingfjell, Nore og Uvdal 11.7 (Anne Grethe Meyer). 1 hann varslende, engstelig Halnetunga, Hol 13.7 (Jostein Myre). 2 ind. overflygende Sangefjellet, Ål 23.8 (Torgrim Breiehagen).

Arten hekker spredt i høyfjellet i øvre deler av Buskerud, men hekkefunn blir sjelden rapportert til LRSK. Sjelden art på vårtrekket (mai) i lavlandet. Gjennomsnittlig ankomstdato: 17.5 ± 6 dager (10 år). 41 rastende individer i to flokker på Steinsletta 14.5. (16 ind Vf Fegata og 25+ ind sett flygende Øf Mo gård) er det høyeste antallet som er sett i Buskerud.

Tundralo *Pluvialis squatarola*

* alle funn (36 - 1/1)

2013: 1 1K Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 21.9-22.9 (*Eirik Kristoffersen, Vegard Bunes).

Arten opptrer forholdsvis regelmessig, men fåtallig på høsttrekket (august – medio oktober) i nedre deler av Buskerud, sjeldent ellers. Sist sett på Karlsrudtangen 22.09.2007.

Vipe *Vanellus vanellus*

* hekkefunn (5), vinterfunn (0)

2013: 1 par rugende Birkelund, Hovsfjorden, Hol 12.5-17.5 (Per Furuset). Hekking: 2-3 par m/4+ pull/nylig utflydd Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 26.5-16.6 (Steinar Stueflotten m.fl.). 4 pull pull/nylig utflydd Birkelund, Hovsfjorden, Hol 8.6 (Per Furuset). Hekking: 2 par m/4+ pull/nylig utflydd Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 15.6-30.6 (Steinar Stueflotten). 4 ind. reir, egg/unger Narveset, Gol ca. 1.7 (Olav Håkon Rudningen). Hekking: 1 par m/3 pull/nylig utflydd Jordhaugene, Linnestranda, Lier 9.7-16.7 (Jens Erik Nygård m.fl.).

LRSK ønsker at flere hekkefunn av denne rødlistearten skal rapporteres. Ingen vinterobservasjoner i 2013.

Temmincksnipe *Calidris temminckii*

* alle funn (- 9/20)

2013: 4 ad rastende Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 17.5 (Kendt Myrmo). 5 ind. ptN Linnestranda, Lier 17.5 (Steinar Stueflotten). 2 ind. næringsøkende Vesle Ustevatnet, Ustaoset, Hol 17.5 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 2 ind. Kinnerud, Drammen 17.5 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. næringsøkende Veslefjorden, Hol 18.5 (Bill Sloan). 3 ind. Linnestranda, Lier 20.5 (Steinar Stueflotten, Jan-Erik Nyhuus, Bent Ellingsen). 2 ind. Linnestranda, Lier 26.5-29.5 (Jens Erik Nygård, Jan-Erik Nyhuus, Jorunn Villand). 1 ind. Dokkavannet, Flesberg 9.6 (Christoffer Mikalsen). 1 ind. næringsøkende Ragnhildtjørne, Tvist, Ål 9.6 (Andrew W. Clarke, Elsa M. Wallumrød). 1 ind. Linnestranda, Lier 8.8-10.8 (Jorunn Villand, Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten m.fl.).

Arten hekker sparsomt i øvre deler av fylket, og observeres regelmessig på trekket i nedre deler, hyppigst på vårtrekket (mai), mer sporadisk på høsttrekket (medio august – ultimo september). Gjennomsnittlig ankomstdato: 16.5 ± 6 dager (27 år).

Kvartbekkasin *Lymnocyrtus minimus*

* alle funn (- 3/3) LRSK

2013: 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 5.6 (Ole Bosse, Lars Ågren). 1 ind. rastende Rauddalselvi, Gol 3.10 (Bjørn Harald Larsen). 1 ind. næringsøkende Linnestranda, Lier 12.10 (Rolf E. Andersen).

Arten observeres oftest på høsttrekket fra medio september til medio november. Mer sjeldent på vårtrekket i siste halvdel av april. Observasjonen ved Fiskumvannet 5.6. er svært uvanlig, og det første (vår)funnet som er gjort i fylket seinere enn primo mai. Også observasjoner i øvre deler av fylket, som den på Golsfjellet (920 moh.) 3.10. er sjeldne.

Dobbeltbekkasin *Gallinago media*

* alle funn (- 9/12)

2013: 1 ind. næringsøkende Eimå v.b, Hol 15.5 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. rastende Dagalifjellet, Nore og Uvdal 17.5-18.5 (Gunnar Bjørn Gade). 1 hann sang/spill Slåtteliseter, Nore og Uvdal 8.6 (Frode Nordang Bye). 1 ind. Bergsjøen, Ål 6.7 (Sjur Mørk). 4 ind. næringsøkende Lauvsjøen, Gol 7.8 (Terje Haugland). 1 ad næringsøkende Dokki, Fetjastølsdalen, Ål 7.8-8.8 (Torgrim Breiehagen, Anne Mette Monclair). 1 1K næringsøkende Dokki, Fetjastølsdalen, Ål 9.8 (Torgrim Breiehagen). 1 ind. rastende Fjellheim våtmark, Vatsfjorden, Ål 17.8 (Carl-Ludvig Thorsen). 1 ind. Skjerpingsflæin, Ål 23.8 (Bjørn Harald Larsen).

Arten hekker spredt i øvre deler av Buskerud og ses sporadisk på vårtrekket (mai) og høsttrekket (ultimo august - primo oktober) i nedre deler av fylket. Gjennomsnittlig ankomstdato: 10.5. ± 8 dager (24 år).

Lappspove *Limosa lapponica*

* alle funn (17 - 1/1) LRSK

2013: 1 ad rastende Linnestranda, Lier 2.9 *(F) (Lennart Wam Hansson, Ragnar Sandbæk).

Arten er sjelden og observeres ikke årlig i Buskerud. De fleste funn er gjort ved Fiskumvannet og i Nordre Tyrifjorden på vårtrekket medio mai og høst-trekket i august-september. Arten ble sist sett på Linnestranda 5.8.2010.

Småspove *Numenius phaeopus*

* hekkefunn (1)

2013: 1 ind. varslende, engstelig Lauvnesvatnet, Sigdal 5.6-5.7 (Hege Haugaard, Halvard Lykseth).

Arten hekker spredt i fjellregionen i øvre deler av fylket. Arten ble i tillegg til nevnte funn observert på flere passende hekkebiotoper i 2013. LRSK ønsker flere rapporter om hekkefunn.

Sotsnipe *Tringa erythropus*

* alle funn (66 - 3/4)

2013: 1 ad rastende Synneren, Ringerike 5.5 (Kendt Myrmo). 2 1K rastende Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 17.8 (Kendt Myrmo). 1 ind. Linnestranda, Lier 18.8 (Anders Hangård).

Arten observeres nesten årlig i Buskerud i lite antall på vårtrekket (mai) og høsttrekket (august-september). Gjennomsnittlig ankomstdato: 9.5. ± 8 dager (26 år).

Svømmesnipe *Phalaropus lobatus*

* alle funn (- 6/10)

2013: 2 ind. næringsøkende Øvre Vassfjorden, Ål 21.5 (Per Furuseth). 1 ind. næringsøkende Fjellheim våtmark, Vatsfjorden, Ål 29.5 (Andrew W. Clarke, Elsa M. Wallumrød). 3 ind. næringsøkende Syningstøltjørne, Hol 31.5-8.6 (Hege Kvarstein Gauteplass, Arild Gauteplass, Jostein Myre). 1 ind. Linnestranda, Lier 8.6 (Jan-Erik Nyhuus). 1 ind. overflygende Hovdestølen, Lauvdalen, Ål 11.6 (Andrew W. Clarke, Elsa M. Wallumrød). 1 par næringsøkende Leirtjørne, Skurdalen nord, Hol 2.7 (Hege Kvarstein Gauteplass, Arild Gauteplass). 1 ind. næringsøkende Leirtjørne, Skurdalen nord, Hol 15.8 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass).

Arten hekker flere steder i øvre deler av Buskerud, men sees sjelden på trekket i lavlandet. Gjennomsnittlig ankomstdato: 22.5. ± 5 dager (18 år). Observasjonen på Linnestranda er ny art for lokaliteten.

Polarsvømmesnipe *Phalaropus fulicarius*

* alle funn (3/3 - 1/1) LRSK

2013: 1 hunn næringsøkende Strandafjorden nedre, Ål 18.6 *(F) (Agnar Målsnes).

Arten er svært sjelden i Buskerud. Alle tre tidligere funn er gjort i kystområdene: to i november (1939 og 2010) og ett fra våren (1916). Det nye funnet, som ble gjort under heldige omstendigheter i Strandafjorden, er en meget spesiell og sjelden observasjon også i nasjonal sammenheng (sommerfunn i innlandet i Sør-Norge). Funnet dokumenterer at arten kan krysse innlandet på vårtrekket og dette skjer sannsynligvis hurtig.

Svømmesnipe, Syningstøltjørni, 08.06.13. Foto: J.Myre

Polarsvømmesnipe hunn, Ål, 18.06.13. Foto: A.Målsnes

Fjelljo *Stercorarius longicaudus*

* alle funn (11 - 1/1) LRSK

2013: 1 2K+ trekkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 3.6 (Fredrik Georg Gade, Peder August Gade, Arne Labraaten).

Arten hekker fåtallig i fjellet i Hol og Ål i gode smånagerår og sees kun sjeldent på trekket vår og høst i nedre deler av fylket. Sist observert på Fiskumvannet 21.5.2005.

Storjo *Stercorarius skua*

* alle funn (9/13 - 1/2) LRSK

2013: 1 ind. ptSV Coop, Tofte, Hurum 4.11 kl.18:48 (Eli Gates). 1 ind. ptSV Skjæra, Tofte, Hurum 4.11 kl.18:51 (Eli Gates).

Sjelden gjest i Buskerud som oftest blir observert om høsten fra september til november. Siden begge storjoene som ble observert 4.11. på to forskjellige lokaliteter på Tofte, fløy ut Oslofjorden, dreier dette seg trolig om to forskjellige individer.

Svarthavsmåke *Larus melanocephalus*

* alle funn (2/2 - 1/1) NSKF

2013: 1 1K rastende Linnesstranda, Lier 14.9 (*Jan-Erik Nyhuus, Jorunn Villand, Jostein Bærø Engdal, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson m.fl.). 1 1K stasjonær Linnesstranda, Lier 27.9-8.10 (Jan-Erik Nyhuus, Jens Erik Nygård, Steinar Stueflotten, Jostein Bærø Engdal m.fl.). 1 1K næringsøkende Børreshaugen, Lier 6.10 (Jens Tøndel Fossum).

Svarthavsmåke 1K, Linnesstranda, 29.09.13. Foto: S.Stueflotten

(Spredt i Europa, med tyngdepunkt i øst rundt Svartehavet). Meget sjelden gjest i Buskerud. Dette er funn nr.3 i fylket. Alle er gjort på Linnestranda, sist sett her 22.9-26.9.2012, også da et 1K individ. At denne sjeldne arten skulle dukke opp på samme lokalitet på samme tid to år på rad, var overraskende. Den ble sett regelmessig rastende på Linnestranda i perioden, men ikke daglig, og var fraværende i perioden 15.9-26.9. Det ble spekulert på hvor den oppholdt seg når den ikke rastet på Linnestranda. Observasjonen til Jens Tøndel Fossum 6.10. viser at den drev næringsøk sammen med fiskemåker på jordene innover i Lierbygda.

Dvergmåke *Hydrocoloeus minutus*

* alle funn (30/59 - 4/7) LRSK

2013: 2 ind. (1 ad + 1 3K) næringsøkende Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 11.5-12.5 *(F) (*Kendt Myrmo, Jens Tøndel Fossum). 1 1K Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.9 *(F) (Anders Hals, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 ad Filtvet brygge, Filtvet, Hurum 29.12 (Jostein Bærø Engdal). 2 ad Ekrebukta, Filtvet, Hurum 29.12 (Jostein Bærø Engdal). 2 1K ptS Ekrebukta, Filtvet, Hurum 31.12 (Eli Gates, John Apeland).

Arten er blitt observert årlig i lite antall de siste årene i Buskerud. De fleste funnene blir gjort om høsten (august-oktober), mer sporadisk i mai. Vinterfunn som de på Filtvet i desember, er sjeldne, men vinteren 2013/2014 (ultimo desember - primo januar) ble det observert mange dvergmåker i Oslofjorden.

Hettemåke *Larus ridibundus*

* hekkefunn (1)

2013: 6 par rugende Torkjellsettjørne, Ål 6.6 (Torgrim Breiehagen). Hekking: 1 ad m/1 pull/nylig utflydd Torkjellsettjørne 5.7 (Torgrim Breiehagen).

Hekkefunn av hettemåke ble f.o.m. 2011 inkludert i LRSKs årsrapport. Dette fordi arten har hatt stor tilbakegang som hekkefugl i fylket som i landet for øvrig. Kolonien i Torkjellsettjørne, Ål (958 moh.) ble oppdaget i 2012. Bare 1 av 6 reir lyktes med hekking i 2013. Ukjent hekkeresultat ellers i fylket.

Fiskemåke *Larus canus*

* hekkefunn (13) inkl. kolonier

2013: 3 par rugende Nybrufoss, Kongsberg Sentrum, Kongsberg 12.5 (Anders Hals). 2 egg reir Grønland - Strømsgodset, Drammen 16.5 (Bent Ellingsen). Hekking: 1 par m/2 pull reir Gilhus, Linnestranda, Lier 26.5-30.6 (Jens Erik Nygård). 1 par rugende Stryken, Hokksund, Øvre Eiker 26.5 (Steinar Stueflotten, Bent Ellingsen, Morten Jagdum). 30 ind. varslende, engstelig Ustedalsfjorden, Hol 26.5 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. rugende Kongsberg Sentrum, Kongsberg 29.5 (Morten Jagdum). 25 par reir, egg/unger Mølen, Hurum 4.6 (Kjetil Johannessen). 5 par reir, egg/unger Vealøs, Hurum 4.6 (Kjetil Johannessen). 1 ind. rugende Langetjørne-Skjerpetjørn, Hol 9.6 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. rugende Svartsteintjørne, Hol 12.6 (Per Furuseth). 1 par m/2 pull/nylig utflydd Verket, Hurum 30.6 (Eli Gates). 1 par m/1+ pull/nylig utflydd Lahell, Lier 2.7 (Steinar Stueflotten). 1 par m/2 pull Sætrepollen, Sætre, Hurum 4.7 (Jostein Bærø Engdal). 1 par + 3 1K Nystølen, Gol 30.7 (Arnfred Antonsen, Keth Kvalsvik).

Hekkefunn av fiskemåke ble f.o.m. 2011 inkludert i rapporteringslisten til LRSK. Dette fordi arten har vist sterk tilbakegang i fylket de seinere årene. Hekking er påvist på 13 lokaliteter i 2013. Høyeste hekkefunn 1230 moh. ved Langetjørne på Hardangervidda. Kolonien i Nybrufossen, Kongsberg skal ha blitt tatt av flommen.

Ub. Grønlandsmåke/Polarmåke *Larus glaucoides/hyperboreus*

* alle funn (- 1/1) LRSK

2013: 1 ind. overflygende Linnestranda, Lier 8.5 (Jostein Bærø Engdal, Sindre Løvli).

Denne observasjonen, som ble gjort av to uavhengige observatører, kunne ikke med sikkerhet artsbestemmes til grønlandsmåke. Funnet er derfor godkjent som ubestemt grønlandsmåke/polarmåke, mest sannsynlig en grønlandsmåke. Hvitmåker er sjeldne i Buskerud. De blir stort sett bare observert i perioden januar-mai.

Krykkje *Rissa tridactyla*

* alle funn (- 2/41+)

2013: 1 1K Filtvet, Hurum 2.11 (Steinar Stueflotten). 2 ind. Storskjær, Drøbaksundet, Hurum 3.11 (Jostein Bærø Engdal). 14 ind. Ekrebukta, Filtvet, Hurum 4.11 (Eli Gates). 1 1K ptNØ Ramsvik, Hurum 4.11 (Eli Gates). 6 ind. Coop, Tofte, Hurum 4.11 (Eli Gates). 8 ind. Skjæra, Tofte, Hurum 4.11 (Eli Gates). 2 ind. ptS Sagene, Hurum 5.11 (Anders Hals). 2 1K ptN Ekrebukta, Filtvet, Hurum 10.11 (Steinar Stueflotten, Eli Gates, Gustav Ersdal, Jan Gylder). 1 1K Tofte, Hurum 10.11 (Steinar Stueflotten, Eli Gates). Sum 3 ind. trekkende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 12.11 (Eli Gates). 1 1K stasjonær Skjæra, Tofte, Hurum 12.11 (Patric Gullström). 1 ind. overflygende Storsand, Drøbaksundet, Hurum 13.11 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 3 ind. (2 ad + 1 1K) Coop, Tofte, Hurum 14.11 (Jostein Bærø Engdal). 3

ad Storskjær, Drøbaksundet, Hurum 14.11 (Jostein Bærø Engdal). 1 1K Filtvet, Hurum 14.11 (Jostein Bærø Engdal). 1 1K Ekrebukta, Filtvet, Hurum 14.11 (Jostein Bærø Engdal). 2 1K ptS Filtvet brygge, Filtvet, Hurum 16.11 (Steinar Stueflotten). 2 ind. (1 ad) Ekrebukta, Filtvet, Hurum 25.11 (Jostein Bærø Engdal). 1 1K Sætrepollen, Sætre, Hurum 6.12 (Jostein Bærø Engdal). 1 1K Skjæra, Tofte, Hurum 22.12 (Jostein Bærø Engdal). 1 ad Filtvet brygge, Filtvet, Hurum 25.12-26.12 (Eli Gates, Jorunn Villand). 2 1K næringsøkende Drøbaksundet, Hurum 25.12 (Eli Gates). Sum 8 ind. trekkende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 28.12 (Eli Gates). 7 ind. (4 ad +3 1K) trekkende Tofte, Hurum 28.12 (Rune Zakariassen m.fl.). 3 ad ptS Drøbaksundet, Hurum 28.12 (Eli Gates, Eirik Kristoffersen). 3 1K ptS Filtvet brygge, Filtvet, Hurum 28.12 (Eli Gates, Rune Zakariassen, Eirik Kristoffersen). 3 ind. (1 ad +2 1K) Filtvet brygge, Filtvet, Hurum 29.12 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. Ekrebukta, Filtvet, Hurum 29.12 (Jostein Bærø Engdal). 2 ind. Filtvet brygge, Filtvet, Hurum 30.12 (Jorunn Villand). Sum 27 ind. trekkende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 31.12 (Eli Gates, John Apeland). Sum 4 ad Halvorshavn, Hurum 31.12 (Eli Gates, John Apeland). Sum 6 ind. ptS Slottet, Drøbaksundet, Hurum 31.12 (Eli Gates, John Apeland).

Arten forekommer relativt hyppig langs kysten av Hurumlandet i vinterhalvåret fra oktober til februar, spesielt i uværsperioder om høsten, sjelden ellers. De mange observasjonene i Oslofjorden utenfor Hurum i november-desember 2013 er summert opp i to funn, hhv. minst 14 ind i perioden 2.11.-6.12 og minst 27 ind i perioden 22.12-31.12. da det antas at mange av de observerte krykkjene i disse perioden dreier seg om de samme fuglene.

Makrellterne *Sterna hirundo*

* hekkefunn (2), funn i øvre deler av fylket (0) LRSK

2013: 28 par reir, egg/unger Mølen, Hurum 4.6 (Kjetil Johannessen). 3 par reir, egg/unger Ramvikholmen, Hurum 4.6 (Kjetil Johannessen).

Mølen synes nå å være en av de sikreste hekkelokalitetene i Buskerud. LRSK ønsker å få registrert alle hekkefunn av makrellterne grunnet artens generelle tilbakegang i fylket og landet for øvrig.

Rødnebbterne *Sterna paradisaea*

* hekkefunn (1), funn i nedre Buskerud (- 4/8+) LRSK

2 ind. rugende Svartsteintjørne, Hol 4.6-12.6 (Per Furuseth). 1 ad rastende Sætrepollen, Sætre, Hurum 4.7 (Jostein Bærø Engdal). 1 1K næringsøkende Linnestranda, Lier 16.8 *(F) (Jon Grunde Roland). 2 1K Linnestranda, Lier 17.8-18.8 *(F) (Steinar Stueflotten, Jens Erik Nygård, Jorunn Villand m.fl.). 5 ind. (1 ad +4 1K) næringsøkende Linnestranda, Lier 18.8 *(F) (Jens Erik Nygård). 1 1K Linnestranda, Lier 24.8-25.8 (Steinar Stueflotten, Jens Erik Nygård m.fl.). 1 1K Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 19.9 (Vegard Bunes).

De fleste observasjoner av rødnebbterner i sørfylket blir gjort i trekketidene i mai og august-oktober. Arten hekker fåtallig i fjellet i nordfylket, men få slike hekkefunn blir rapportert til LRSK. Svartsteintjørne (Hol) er fast hekkeplass for arten.

Teist *Cepphus grylle*

* alle funn (8/9 - 1/1)

2013: 1 1K næringsøkende Tofte, Hurum 28.8-31.8 *(F) (*Patric Gullström, Steinar Stueflotten, Eli Gates).

Sjelden art langs kysten av Hurum og Røyken. Sist arten ble sett, var i Sætrepollen (Hurum) 12.11.2005.

Teist 1K, Tofte, 31.08.13. Foto: S.Stueflotten

Alkekonge *Alca alle*

* innlandsfunn (- 1/1)

2013: 1 ad død av sykdom/kulde/sult Blåfargeverket, Modum 1.11 (Ole Edvard Bakken).

Arten observeres regelmessig langs kysten av Buskerud seinhøstes fra oktober til desember, noen ganger til ut i januar. 1-2 ind ble sett sporadisk i perioden 27.10-31.12.2013. Innlandsfunn er mer sjeldne og forekommer normalt bare i forbindelse med stormperioder og alkefuglinvasjoner på kysten. Få slike innlandsfunn i Norge høsten 2013.

Skogdue *Columba oenas*

* hekkefunn (0), funn i øvre Buskerud (6/8 - 1/1) LRSK

2013: 1 ind. næringsøkende Ustedalsfjorden, Hol 23.5 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass).

Skogdua hekker fåtallig i nedre deler av fylket, men er sjelden å se i de øvre delene av Buskerud. Regelmessig på vårtrekket i nedre deler av fylket. Sist arten ble sett på Geilo, var i 2010.

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto*

* alle funn ≥ 5 ind (2)

2013: 7 ind. Prof. Hans Strøms vei, Hokksund, Øvre Eiker 12.1 (Steinar Stueflotten). 11 ind. Steinsletta, Hole 22.9 (Rune Zakariassen, Vegard Bunes).

Totalt ble det registrert 67 funn av tyrkerdue i 2013 (alle er inkludert i funnstatistikken). Fordi LRSK nå har fått en god og oppdatert oversikt over forekomsten til tyrkerdua i Buskerud, er rapporteringen fra 1.1.2014 endret til kun å gjelde observasjoner av 5 eller flere individer samlet. Av plasshensyn velger vi bare å presentere de to funnene som oppfyller dette kriteriet også i 2013.

Hubro *Bubo bubo*

* alle funn (- 1/1) LRSK

2013: 1 ind. sang/spill skjermet lokalitet, Hurum 24.2 (Jostein Bærø Engdal).

Det gjøres kun et fåtall observasjoner av hubro i Buskerud hvert år, oftest i vinterhalvåret. Det antas at 5-10 par fortsatt kan hekke i fylket.

Haukugle *Surnia ulula*

* alle funn (- 51/52), hekkefunn (0)

2013: 1 ind. næringsøkende Haugastøl, Hol 1.1 (Eirik Nydal Adolfsen). 1 ind. næringsøkende Usta øst, Hol 6.1 (Magne Ove Furuseth). 1 ind. næringsøkende Linnes og Linnestranda, Lier 6.1 (Hans Petter Rømme, Rune Zakariassen). 1 ind. død-elektrokusjon Lio, Hemsedal 10.1 (Olav Huso). 1 ind. næringsøkende Damvann, Lier 12.1 (Ståle Snartland). 1 ind. Lierskogen, Lier 12.1 (Jostein Myre). 1 ind. næringsøkende Fuglehaugen, Mørkevamdalen, Hemsedal 20.1 (Ståle Snartland). 1 ind. stasjonær Hovlandsfjellet, Modum 24.1 (Audun Jahren). 1 ind. næringsøkende Vik, Steinsfjorden, Hole 25.1 (Per Christian Moan). 1 ind. rastende Efteløt Skole, Efteløt, Kongsberg 28.1 (Kjeld Erik Rasmussen). 1 ind. næringsøkende Lofthusmyrene, Øvre Eiker 2.2 (Jon Ludvig Hals). 1 ind. Kustein, Heggelivann, Ringerike 2.2 (Kjetil Johannessen). 1 ind. Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 2.2 (Steinar Stueflotten). 1 ind. næringsøkende veikryss nedenfor Koboltgruvene, Modum 3.2 (Per Inge Værnesbranden). 1 ind. Attjerne, Hemsedal 15.2 (Henning A. Johansen). 1 ind. stasjonær Øytjern, Øvre Eiker 17.2 (Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 1 ind. næringsøkende Rødungen nord, Rødungen, Ål 22.2 (Rune Zakariassen, Anne Stine Zakariassen). 1 ind. næringsøkende Skjærslia, Sigdal 25.2 (Audun Jahren). 1 ind. næringsøkende Hjartingstølane, Gol 26.2 (Terje Haugland). 1 ind. Bumberud, Ål 16.3 (Stian Sannes). 1 ind. Minde østre, Øvre Eiker 3.4 (Torhild Graversgaard). 1 ind. næringsøkende Eimå v.b, Hol 7.4 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. Sørum Vest, Steinsletta, Hole 8.4 (Jens Tøndel Fossum). 1 ind. Hemsedal Hytte og Feriepark, Hemsedal 11.4 (Stian Sannes). 1 ind. rastende Basserudåsen, Kongsberg 12.4 (Torhild Graversgaard). 1 ind. Grasåsen, Øvre Eiker 16.4 (Anders Hals, Svein M. Søggen). 1 hann sang/spill Skogen, Gamle Kongsbergvei, Øvre Eiker 21.4 (Jan Trygve Bollerud). 1 ind. Vats, Ål 23.4 (Carl-Ludvig Thorsen). 1 ind. rastende E 134 Hokksund-Basserudåsen, Øvre Eiker 30.4 (Torhild Graversgaard). 1 ind. rastende Grøndalen, Hemsedal 8.6-9.6 (Ketil Toska). 1 ind. Lykkja, Hemsedal 11.9 (Sven Andersen, Marte Kristine Onsrud). 1 ind. Vats, Ål 22.9 (Carl-Ludvig Thorsen). 1 ind. Votnedalssetra, Rollag 22.9 (Jan Gylder). 1 ind. næringsøkende Ulland, Flesberg 27.9-29.9 (Ivar Lien). 1 ind. næringsøkende Grøndalen, Hemsedal 4.10 (Ståle Snartland). 1 ind. næringsøkende Hølsetra, Flesberg 5.10-6.10 (Bård Kyrkjedelen). 1 ind. næringsøkende Kljaadalen, Hemsedal 5.10 (Ståle Snartland). 1 ind. Uksehølet, Flesberg 6.10 (Bård Kyrkjedelen). 1 ind. næringsøkende Syningstøltjorni, Hol 6.10 (Kari Bakkegård, Svein Gauteplass). 1 ind. Votnedalssetra, Rollag 7.10-12.10 (Jan Gylder). 1 ind. næringsøkende Hjartingstølane, Gol 8.10 (Terje Haugland). 2 ind. næringsøkende Ånevatnet, Nore og Uvdal 9.10 (Per Furuseth). 1 ind. næringsøkende Krokstulelva, Flesberg 12.10 (Knut Eie). 1 ind. loddelyd, øvrige lyder Krambudalen, Øvre Eiker 15.10 (Lennart Wam Hansson). 1 ad næringsøkende Gaulen, Sigdal 15.10 (Audun Jahren). 1 ind. næringsøkende Bergli, Hol 22.10-24.10 (Per Furuseth). 1 ind. næringsøkende Vasstulan, Nore og Uvdal 22.10-29.10 (Per Furuseth). 1 ind. næringsøkende Gamle Vasstulan, Nore og Uvdal 25.10 (Per Furuseth). 1 ind. næringsøkende Smettbakstølen, Ustaoset, Hol 28.10 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. rastende Oset, Golsfjellet, Gol 2.11-3.11 (Bjørn Kjellemyr). 1 ind. Saupeset, Rukkedalen, Nes 9.11-10.11 (Kristin Kaasa). 1 ind. næringsøkende Lio, Hemsedal 15.11 (Olav Huso). 1 ind. næringsøkende Kaklelie, Ustaoset, Hol 21.11 (Hege Kvarstein Gauteplass, Arild Gauteplass). 1 ind. næringsøkende Finset, Hemsedal 22.11-23.11 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim). 1 ind. næringsøkende Haugastøl stasjon, Haugastøl, Hol 24.11 (Thomas Furuseth). 1 ind. næringsøkende Krakmyra, Flesberg 7.12 (Henning A. Johansen). 1 ind. næringsøkende Kaklelie, Ustaoset, Hol 10.12 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringsøkende Ånevatnet, Nore og Uvdal 13.12 (Per Furuseth). 1 ind. stasjonær Dagalifjellet, Nore og Uvdal 15.12 (Gunnar Bjørn Gade). 1 ind. næringsøkende Kaklelie, Ustaoset, Hol 18.12 (Hege Kvarstein Gauteplass, Arild Gauteplass). 1 ind. næringsøkende Karidalen, Haugastøl, Hol 30.12 (Einar Grieg). 1 ind. næringsøkende Bergli, Hol 30.12 (Per Furuseth). 1 ind. næringsøkende Fuglehaugen, Mørkevamdalen, Hemsedal 31.12 (Ståle Snartland).

Arten hekker spredt i øvre deler av fylket i gode smågnagerår. En stor invasjon i 2012 med uvanlig mange observasjoner i sørfylket, ble fulgt opp med rekordmange observasjoner utover vinteren og våren 2013. Totalt ble 2013 det beste året for haukugle i Buskerud så langt med over 50 funn. Flere av observasjonene ovenfor dreier seg trolig om de samme individene. Funnene fordeler seg på kommunene som følger: Lier (2), Øvre Eiker (5), Kongsborg (2), Flesberg (3), Rollag (1), Sigdal (2), Modum (2), Hole (2), Ringerike (1), Nes (1), Gol (3), Hemsedal (11), Ål (4), Hol (9), Nore og Uvdal (3). Litt overraskende ble det ikke registrert noen hekkinger i 2013.

Haukugle, Skjærslia, Sigdal, 25.02.13. Foto: A.Jahren

Hornugle *Asio otus*

* hekkefunn (2), vinterfunn (1)

2013: 1 ind. Hafnor, Hole 24.2 (Jens Tøndel Fossum, Michelle J. L. Fossum). 1 ind. reir, unger hørt Sørum Vest, Steinsletta, Hole 25.6 (Jens Tøndel Fossum). 1 ind. reir, unger hørt Domholt, Hole 25.6 (Jens Tøndel Fossum).

Arten hekker stort sett bare i gode smågnagerår. Tiggende unger ble hørt på kun to lokaliteter i Hole i 2013. Vinterfunn som det på Hafnor i Hole, er relativt sjeldne i Buskerud.

Nattravn *Caprimulgus europaeus*

* alle funn (- 21/36)

2013: 1 ind. Fiskumelva nedre, Fiskumvannet, Øvre Eiker 6.5 (Roar Sjønnegård). 2 ind. sang/spill Tørrbekk, Eikeren, Øvre Eiker 18.5 (Steinar Stueflotten). 1 ind. sang/spill Tryterud Øvre Eiker 19.5-1.6 (Kristin Bjartnes). 1 ind. sang/spill Røskestadvannet, Hurum 25.5 (Odd Rygh). 1 ind. sang/spill Storekleiv, Eikeren, Øvre Eiker 1.6-2.6 (Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson, Eirik Kristoffersen). 2 hann sang/spill Skoklevann søndre, Hurum 4.6-5.6 (Jostein Bærø Engdal). 1 hann sang/spill Bjorvann, Hurum 4.6 (Jostein Bærø Engdal). 1 hann sang/spill Skoklevann søndre, Hurum 9.6 (Rune Zakariassen). 2 hann sang/spill Rokkemyråsen, Hurum 10.6 (Per Buertange, Steinar Pedersen). 2 hann sang/spill + 3 hann ringmerket Skoklevann søndre, Hurum 15.6 (Frode Nordang Bye, Eli Gates, Kjell Isaksen, Odd Rygh m.fl.). 4 ind. Langvann, Hurum 15.6 (Hans Petter Rømme, Thomas Nielsen). 2 ind. Rødbyvannet, Hurum 15.6 (Hans Petter Rømme, Thomas Nielsen). 1 hann sang/spill Soterudleiken, Hole 15.6 (Terje Bøhler, Rune Zakariassen). 1 ind. sang/spill Svartvann, Rødbyvannet, Hurum 15.6-2.7 (Jostein Bærø Engdal, Odd Rygh). 2 ad sang/spill Rødbykollen, Hurum 15.6-25.6 (Jostein Bærø Engdal, Eli Gates, John Apeland). 1 ind. sang/spill Tveitåsen, Hurum 15.6 (Odd Rygh). 2 ind. sang/spill Tørrbekk, Eikeren, Øvre Eiker 15.6 (Steinar Stueflotten). 1 ind. sang/spill Nygård, Hurum 23.6 (Eli Gates, John Apeland). 1 ad sang/spill Lagåsen, Hurum 24.6-25.6 (Eli Gates, John Apeland, Jostein Bærø Engdal). 1 ind. sang/spill Vollebukta, Verket, Hurum 24.6 (Eli Gates, John Apeland). 1 ad sang/spill Breidmosan, Hurum 25.6 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. sang/spill Rødbysætra, Hurum 2.7 (Odd Rygh). 1 ind. næringsøkende Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 6.7 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. næringsøkende Skjøttelvik, Hurum 1.8-2.8 (Terje Bøhler).

De fleste funn er gjort på tidligere kjente lokaliteter. Følgende lokaliteter er nye på Hurum: Tveitåsen, Vollebukta og Breidmosan. På den årlige foreningsturen til Skoklevanna på Hurum 15/6, ble 2 ind ringmerket, 1 ind kontrollert og ytterligere 2 ind til hørt synge. Gjennomsnittlig ankomstdato for nattravn i Buskerud er 14.05. ± 12 dager (17 år).

Hærfugl *Upupa epops*

* alle funn (33 - 2/2)

2013: 1 ind. Inngjerdinga 11, Haugsbygda, Ringerike 7.5 (Kendt Myrmo). 1 ind. Søre Tråen, Rollag 4.10 (Even Tråen).

Arten observeres kun sporadisk i Buskerud, men er sett nesten årlig i de siste årene. De fleste funn blir gjort vår (ultimo april – mai) og høst (okt-nov). Funnet på Søre Tråen i Rollag ble fanget opp via et oppslag i Laagendalsposten.

Fjellerke *Eremophila alpestris*

* alle funn (- 5/16)

2013: 1 ind. næringsøkende Ustetind, Hol 30.6 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ad hann Selstjønndalen, Nore og Uvdal 1.7 (Anne Grete Nebell). 3 ind. Tindehæ, Hol 4.7 (Jostein Myre). 3 ind. (2 ad + 1 1K nylig utflydd) Flotatjønne, Nore og Uvdal 30.7 (Espen Sundet Nilsen, Morten Tjemsland). 8 ind. Ustetind, Hol 5.8 (Jostein Myre). 1 ind. næringsøkende Fjellset, Hol 13.9 (Jostein Myre).

Arten hekker spredt i høyfjellet i nordfylket. Sees bare sjelden på trekket i lavlandet (ingen slike observasjoner i 2013). Gjennomsnittlig ankomstdato: 27.4. ± 12 dager (9 år).

Skjærpiplerke *Anthus petrosus*

* alle funn (- 10/17)

2013: 2 ind. næringsøkende Sandåker-Dalseide-Sundbrei, Strandafjorden, Ål 9.4 (Torgrim Breiehagen). 1 ind. næringsøkende Strandafjorden, Ål 13.4 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 2 ind. næringsøkende Breiehagen V, Strandafjorden, Ål 14.4-15.4 (Per Furuseth, Torgrim Breiehagen). 1 ind. næringsøkende Strandafjorden nedre, Ål 15.4 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 2 ind. næringsøkende Hovsfjorden, Hol 16.4-27.4 (*Per Furuseth, Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass m.fl.). 2 ind. næringsøkende Skottebøl, Strandafjorden, Ål 17.4 (Per Furuseth). 2 ind. stasjonær Skjæra, Tofte, Hurum 25.4 (Patric Gullström). 1 ind. Verket, Hurum 9.10 (Eli Gates). 1 ind. Skjæra, Tofte, Hurum 28.10-5.11 (Eli Gates, John Apeland, Anders Hals). 2 ind. Filtvet brygge, Filtvet, Hurum 28.10 (Eli Gates). 2 ind. Skjæra, Tofte, Hurum 30.10 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. loddelyd, øvrige lyder Coop, Tofte, Hurum 2.11 (Steinar Stueflotten). 1 ind. næringsøkende Skjæra, Tofte, Hurum 16.11-11.12 (John Apeland, Jorunn Villand, Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson). 1 ind. Slottet, Drøbaksundet, Hurum 25.12 (Eli Gates). 1 ind. Coop, Tofte, Hurum 26.12 (Jorunn Villand).

Arten hekker sporadisk og heller sjeldent langs kysten av Hurumlandet, sees heller sjeldent på trekket, kan også overvintre på kysten av Hurum enkelte år som vinteren 2013/2014. Innlandsobservasjoner på vårtrekket i nordfylket forekommer relativt ofte. Mange slike observasjoner i april 2013. Gjennomsnittlig ankomstdato: 1.4 ± 10 dager (18 år).

Linerle *Motacilla alba*

* vinterfunn (2)

2013: 1 1K næringsøkende Engersand, Lier 30.11-17.12 (Tore Gunnarsen). 1 ind. overflygende Verket, Hurum 7.12 (Eli Gates).

Vinterfunn i desember måned forekommer sporadisk, siste gang i Drammen i desember 2011. Desember 2013 var uvanlig mild og snøfattig.

Svartryggerle *Motacilla alba yarrellii*

* alle funn (11 - 1/1) LRSK

2013: 1 hann næringsøkende Hovsfjorden, Hol 24.4 *(F) (Per Furuseth).

Denne mørke underarten av vår egen linerle sees av og til på vårtrekket i Buskerud, en sjelden gang også om vinteren. Gjennomsnittlig ankomstdato: 13.4 ± 11 dager (9 år).

Svartryggerle, Hovsfjorden, 24.04.13. Foto: P.Furuseth

Nattergal juv, Linnestranda, 12.07.13. Foto: J.Villand

Nattergal *Luscinia luscinia*

* hekkefunn (1)

2013: 1 par mat til unger Linnestranda, Lier 4.7 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. varslende, engstelig Linnestranda, Lier 8.7 (Geoffrey Acklam). 1 ad mat til unger Linnestranda, Lier 9.7 (Jorunn Villand). 1 1K Dynodammen, Linnestranda, Lier 12.7 (Jorunn Villand). 1 ad mat til unger Linnestranda, Lier 13.7 (Jorunn Villand). 2 1K Linnestranda, Lier 15.7 (Jorunn Villand). 1 1K Linnestranda, Lier 19.7 (Jorunn Villand).

Arten hekker sikkert årvisst i nedre deler av Buskerud, men blir sjelden konstatert hekkende. Siste påviste hekking fant også sted på Linnestranda i 2008 (reirfunn).

Svartrødstjert *Phoenicurus ochruros*

* alle funn (18 - 1/1) LRSK

2013: 1 ind. trekkende Lio, Hemsedal 16.4 (Olav Huso).

De fleste observasjoner blir gjort på vårtrekket i april og mai, mer sjeldent på høsttrekket i september-oktober. Gjennomsnittlig ankomstdato: 24.4 ± 13 dager (15 år). Dette er det første funnet i Hemsedal og det første i øvre deler av fylket siden 1977. Fuglen var hunnfarget dvs. en hunn eller 2K hann.

Elvesanger *Locustella fluviatilis*

* alle funn (5/5 - 1/1) NSKF

2013: 1 ind. sang/spill Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 1.6-21.6 *(L/F) (*Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Jostein Bærø Engdal m.fl.).

(Øst-Europa og sentrale deler av Russland, nordover til Sør-Finland). Dette er det sjettede funnet av denne sjeldne arten i Buskerud, og det fjerde for Fiskumvannet. Sist observert her i 2006. Denne elvesangeren sang hver natt i hele tre uker. Mange besøkte lokaliteten og fikk høre denne sjeldne nattsangeren. F.o.m. 2014 er godkjenning av nye funn overlatt til LRSK.

Elvesanger, Råen, 10.06.13. Foto: P.Furuseth

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus*

* alle funn (- 7/7)

2013: 1 ad hann sang/spill Dynodammen, Linnestranda, Lier 13.5 (Jens Erik Nygård). 1 ind. sang/spill Rud, Flå 10.6 (Per Furuseth). 1 ind. sang/spill Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 11.6-9.7 (Per Buertange, Steinar Pedersen, Lennart Wam Hansson, Eirik Kristoffersen m.fl.). 1 ind. sang/spill Gilhusodden, Linnestranda, Lier 14.6 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 ind. Lahellholmen, Røyken 2.7 (Jorunn Villand). 1 ind. sang/spill Lahell, Lier 4.7 (Jorunn Villand). 1 ind. Linnestranda, Lier 15.8-17.8 (Jan-Erik Nyhuus, Steinar Stueflotten, Jens Erik Nygård, Jorunn Villand). 1 1K Fiskumvannet, Øvre Eiker 29.9 (Steinar Stueflotten).

Arten er relativt sjelden, men observeres årlig i lite antall. De fleste observasjonene blir gjort i trekketidene vår og høst. Gjennomsnittlig ankomstdato: 17.5. ± 7 dager (22 år). Relativt mange funn i 2013. Observasjonen på Rud 10.6. er førstefunn for Flå kommune.

Busksanger *Acrocephalus dumetorum*

* alle funn (6/6 - 1/1) LRSK

2013: 1 hann sang/spill Leine, Røyse, Hole 12.6-19.6 *(F/L) (*Bjørn Harald Larsen, Kendt Myrmo, Viggo Ree).

Sjelden østlig nattsanger som bare er observert seks ganger tidligere i Buskerud. Alle funn er gjort i juni måned. Busksanger ble sist observert ved Skjelbred i Øvre Eiker 7.6-11.6.2011.

Busksanger, Røyse, 14.06.13. Foto: K.Myrmo.

Myrsanger *Acrocephalus palustris*

* alle funn (- 14/21)

2013: 1 ind. sang/spill Linnestranda, Lier 19.5-21.6 (*Jens Erik Nygård, Jostein Bærø Engdal, Jorunn Villand m.fl.). 1 ind. Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 23.5-2.6 (Steinar Stueflotten, Audun Jahren, Eirik Kristoffersen). 1-3 ind. sang/spill Fiskumvannet, Øvre Eiker 25.5-14.6 (Lennart Wam Hansson, Geir Magne Pedersen, Christoffer Mikalsen m.fl.). 1-2 ind. sang/spill Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 26.5-19.6 (Steinar Stueflotten, Anders Hals, Jostein Bærø Engdal m.fl.). 1 ind. sang/spill Vestfosselva v/Berg-Sørby, Bergsvingen, Øvre Eiker 28.5-1.6 (Steinar Stueflotten,

Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 1 ind. sang/spill Rudstua, Fiskumvannet, Øvre Eiker 1.6 (Steinar Stueflotten). 1 ind. sang/spill Dynodammen, Linnestranda, Lier 1.6-6.6 (Jens Erik Nygård, Jorunn Villand, Christian Wexels Riser, Marius Omland). 1 ind. sang/spill Bomenga, Hokksund, Øvre Eiker 1.6 (Steinar Stueflotten). 1 ind. stasjonær Miletjern, Nedre Eiker 6.6 (Lennart Wam Hansson). 2 ind. sang/spill Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 8.6-16.6 (Steinar Stueflotten). 4 hann sang/spill Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 9.6 (Jostein Bærø Engdal). 2 ind. sang/spill Bergsvingen, Øvre Eiker 11.6-15.6 (Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten). 1 ind. sang/spill Lore, Steinsletta, Hole 14.6-25.6 (Steinar Stueflotten, Rune Zakariassen, Jens Tøndel Fossum m.fl.). 1 ind. sang/spill Søndre Vaker, Ringerike 15.6 (Kendt Myrmo). 1 ind. sang/spill Hesleberg, Ringerike 15.6 (Kendt Myrmo). 1 ind. sang/spill Flåtan nordre, Skoger, Drammen 16.6-17.6 (Steinar Stueflotten). 1 ind. sang/spill Nedre Lobben, Øvre Eiker 18.6 (Rune Zakariassen). 2 ind. sang/spill Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.6-3.7 (Jorunn Villand, Steinar Stueflotten, Eirik Kristoffersen). 2 ind. sang/spill Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.6 (Steinar Stueflotten). 3 ind. sang/spill Fiskumvannet, Øvre Eiker 23.6 (Hans Jørgen Nilsen). 1 hann sang/spill Sætrepollen, Sætre, Hurum 24.6-4.7 (Eli Gates, John Apeland, Jostein Bærø Engdal). 1 ind. sang/spill Kongsdelene, Sætre, Hurum 24.6 (Eli Gates, John Apeland). 1 ind. sang/spill Herstrøm, Nedre Eiker 25.6 (Lennart Wam Hansson). 1 ad hann sang/spill Gilhus, Linnestranda, Lier 29.6-16.7 (Jens Erik Nygård). 1 ind. sang/spill Lahell, Lier 4.7 (Jorunn Villand). 1 hann sang/spill Linnestranda, Lier 4.7 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. Dynodammen, Linnestranda, Lier 13.7 (Jorunn Villand). 2 ind. Lahell, Lier 24.7 (Jorunn Villand). 1 ind. Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 11.8 (Steinar Stueflotten).

Arten ankommer Buskerud i slutten av mai, gjennomsnittlig ankomstdato: 26.5. ± 8 dager (26 år). Ingen påviste hekkefunn i 2013.

Munk *Sylvia atricapilla*

* vinterfunn (22 - 1/1)

1 hunn Øren, Drammen 9.12 (Bent Ellingsen).

Enkelte individer kan overvintre i milde vintrer, og arten opptrer da ofte på foringsplasser.

Skjeggmeis *Panurus biarmicus*

* alle funn (10/117 - 1/5) LRSK

2013: 5 ind. Linnestranda, Lier 16.1-17.1 *(F) (*Jorunn Villand, Jan-Erik Nyhuus). 2 2K (1 hann +1 hunn) Linnestranda, Lier 3.2 (Jorunn Villand, Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 2K hann Linnestranda, Lier 16.2-22.2 (Jorunn Villand, Jan-Erik Nyhuus, Jostein Bærø Engdal m.fl.).

Arten observeres bare sporadisk i nedre Buskerud. De fleste funn er gjort på Linnestranda, seinest 17.10.2010, hyppigst om høsten i oktober-november. Med unntak av ett tidligere funn i desember (12.12.1998), er dette første gang at arten er observert om vinteren i Buskerud. En mulig forklaring kan være god frøsetting hos takrør på Linnestranda, noe også flere overvintrende sivpurver kan tyde på. Skjeggmeisene oppholdt seg på lokaliteten i over en måned. 5 ind på det meste ble etter hvert redusert til 1 hann før også den forsvant i slutten av februar.

Skjeggmeis, Linnestranda, 17.01.13. Foto: J-E.Nyhuus

Varsler *Lanius excubitor*

* alle funn (- 20/21)

2013: 1 ind. stasjonær Linnestranda og Gullaugodden, Lier 8.1-19.3 (Jorunn Villand, Jan-Erik Nyhuus, Jens Erik Nygård, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 ind. næringssøkende Grøslund, Skurdalen, Hol 9.1 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. rastende Bergsvingen, Øvre Eiker 11.1 (Jan Trygve Bollerud). 1 ind. næringssøkende Eimå v.b, Hol 24.1-4.3 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringssøkende Eide, sør Skurdalen, Hol 26.1 (Knut Eide). 1 ind. næringssøkende Sætehaugen, Skurdalsfjorden, Hol 7.2 (Per Furuseth). 1 ind. Røsholmstranda, Nordfjorden, Ringerike 6.4 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. næringssøkende Dokki, Fetjastølsdalen, Ål 6.4 (Torgrim Breiehagen). 1 ind. Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 9.4-13.4 (Morten Jagdum, Steinar Stueflotten). 2 ind. næringssøkende Lauvsjøen, Gol 7.8 (Terje Haugland). 1 ind. stasjonær Steinsletta, Hole 22.9 (Andreas Gullberg, Magne Klann, Bjørn Olav Tveit). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 26.9-19.10 (Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten, Morten Jagdum m.fl.). 1 ind. næringssøkende Øyenlågen, Hostvedt, Kongsberg 6.10 (Bård Engelstad). 1 ind. næringssøkende Hjarnesdeltaet, Hjarnes, Kongsberg 6.10 (Bjørn Roar Skullestad). 1 ind. næringssøkende Mørkvann S, Hurum 11.10 (Linda Mathiesen). 1 ind. Hals, Øvre Eiker 19.10 (Anders Hals). 1 ind. Teigtjern, Kongsberg 24.10 (Anders Hals). 1 ind. Rødby, Hurum 10.11 (Joachim G Stubberud). 1 ind. stasjonær Fiskumvannet, Øvre Eiker 17.11

(Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 ind. næringsøkende Geilo, Hol 7.12 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 31.12 (Anders Hals).

Fåtallig og spredt gjest i vinterhalvåret i nedre deler av Buskerud. Fåtallig hekkefugl spesielt i midtre og øvre deler av fylket. Ingen bekreftede hekkefunn i 2013. Noen færre observasjoner i 2013 enn foregående år.

Lavskrike *Perisoreus infaustus*

* funn i nedre Buskerud (- 1/1)

2013: 1 ind. Svarttjern, Holtefjell, Øvre Eiker 16.11 (Anders Hals). 1 ind. Holtefjell, Øvre Eiker 27.12 (Anders Hals).

Lavskrika er en vanlig, men ikke særlig tallrik hekkefugl i øvre og midtre deler av fylket. Sjelden streifgjest i nedre deler av Buskerud. Begge observasjonene på Holtefjell ble gjort på samme lokalitet. Siden arten ikke har fast tilhold i dette området, dreier det seg trolig om samme individ.

Nøttekråke *Nucifraga caryocatactes*

* hekkefunn (1)

2013: 1 ad +3 1K pull/nylig utflydd Hals, Øvre Eiker 10.7 (Anders Hals).

Sikre hekkefunn av nøttekråke blir relativt sjeldent rapportert, selv om arten hekker årlig i nedre deler av fylket.

Kornkråke *Corvus frugilegus*

* alle funn (- 10/17)

2013: 1 ad Krokstadelva, Nedre Eiker 5.1 (Christoffer Mikalsen, Egil Mikalsen). 1 ind. Steinberg, Nedre Eiker 7.2-21.2 (Egil Mikalsen). 1 ad overflygende Høvik, Lier 24.3 (Hans Petter Rømme). 1 ind. Bergsvingen, Øvre Eiker 6.4-7.4 (Steinar Stueflotten, Anders Hals, Magne Sjøblom). 2 ind. overflygende Bergsvingen, Øvre Eiker 10.4 (Magne Sjøblom). 1 ind. Hemsedal Sentrum, Hemsedal 19.4-20.4 (Per Gustafsson). 1 3K+ næringsøkende Hovsfjorden, Hol 26.4-28.4 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass, Per Furuseth, Torgrim Breiehagen). 1 2K næringsøkende Mørk, Hovsfjorden, Hol 26.4 (Per Furuseth). 1 ind. næringsøkende Fougner, Fiskumvannet, Øvre Eiker 3.5 (Torhild Graversgaard). 1 2K+ næringsøkende Hovsfjorden, Hol 5.5 (Arild Gauteplass, Bill Sloan). 2 ind. overflygende Fiskumvannet, Øvre Eiker 8.5 (Torhild Graversgaard, Magne Sjøblom). 1 ind. næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 10.6-14.6 (Audun Jahren, Magne Sjøblom, Arild Gauteplass m.fl.). 1 ind. overflygende Flesaker, Fiskumvannet, Øvre Eiker 2.10 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. Tyristrand, Ringerike 6.10 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. Jensvoll, Lierstranda, Lier 16.10 (Jan-Erik Nyhuus). 4 ind. Sem, Øvre Eiker 18.10 (Anders Hals). 2 ind. Jordhaugene, Linnestranda, Lier 26.10-27.10 (Jorunn Villand, Lennart Wam Hansson, Jens Erik Nygård).

Arten observeres årlig i Buskerud - primært i vinterhalvåret fra oktober til april, de fleste i trekketidene vår (medio mars - medio mai) og høst (oktober-november). Normalt sees bare enkeltindivider eller noen få individer sammen, ofte sammen med vanlige kråker.

Stillits *Carduelis carduelis*

* hekkefunn (2)

2013: 1 ind. reir, unger hørt Helgelandsmoen, Hole 27.6 (Jens Tøndel Fossum). 1 par mat til unger, reir Sætre, Hurum 5.7 (Jostein Bærø Engdal).

Arten hekker sparsomt i nedre deler av Buskerud, men konkrete hekkefunn blir sjeldent rapportert. Reiret på Sætre lå hele 8 mob. i en stor lønn midt i sentrum.

Tornirisk *Carduelis cannabina*

* hekkefunn (1), vinterfunn (0)

2013: 1 par reirbygging v/Gullaug skole, Linnestranda, Lier 1.6 (Jens Erik Nygård).

Fåtallig hekkefugl, men konkrete hekkefunn blir sjeldent rapportert.

Bergirisk *Carduelis flavirostris*

* hekkefunn (0), vinterfunn (1)

2013: 4 ind. Skjæra, Tofte, Hurum 1.12 (Steinar Stueflotten).

Vanlig, men ikke særlig tallrik hekkefugl i fjellområdene. Sjelden vintergjest.

Polarsisik *Carduelis hornemanni*

* alle funn (- 4/4) LRSK

2013: 1 ind. næringsøkende Eimå v.b, Hol 29.3 *(F) (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringsøkende Eimå v.b, Hol 23.9 *(F) (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringsøkende Slottet, Drøbaksundet, Hurum 25.11 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. næringsøkende Eimå v.b, Hol 21.12-22.12 *(F) (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass).

Sjelden vintergjest i Buskerud (ultimo oktober-april), med relativt mange funn de to siste årene.

Båndkorsnebb *Loxia leucoptera*

* alle funn (- 7/15) LRSK

2013: 2 ind. lokkelyd, øvrige lyder Rolvsrud, Nore og Uvdal 16.7 (Øyvind Nyvold Larsen, Finn Gregersen). 5 ind. næringsøkende Sørmyrseter, Skrim, Kongsberg 20.7 (Sindre Løvli). 2 i par næringsøkende Hyrnekuven, Hol 22.7 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. lokkelyd, øvrige lyder Rudshaugen 38, Hole 12.8 (Vegard Bunes). 1 ind. lokkelyd, øvrige lyder Røsholmstranda, Nordfjorden, Ringerike 18.10 (Rune Zakariassen). 1 ad hann rastende Prestebråten, Krokstadelva, Nedre Eiker 23.10 *(F) (Melvin Åsum). 1-3 ind. næringsøkende Åssiden Elvepark, Drammen 27.10-15.12 *(F) (Jorunn Villand, Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten m.fl.).

Sjelden gjest i Buskerud som stort sett bare blir observert i invasjonår, slik tilfellet var i 2013. Siste større invasjon i Norge fant sted i 2002. Observasjonene i 2013 kom i to puljer: den første på seinsommeren juli-august, den neste i oktober. Flere båndkorsnebb drev jevnlig næringsøk på lerkekongler i Åssiden Elvepark, Drammen helt fram til jul. Mange fikk der anledning til å studere og fotografere denne sjeldne korsnebben på nært hold.

Båndkorsnebb hann, Åssiden Elvepark, 12.12.13. Foto: J-E.Nyhuus, og hunn samme sted 12.12.13. Foto: J.Villand

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

* hekkefunn (1)

2013: 1 par (2K hann og en hunn) parring Dynodammen, Linnestranda, Lier 1.6 *(F) (Jens Erik Nygård).

Fåtallig hekkefugl i Buskerud. Observasjonen på Linnestranda indikerer mulig hekking på lokaliteten. Gjennomsnittlig ankomstdato: 19.5. ± 7 dager (33 år). Førsteobservasjon i 2013: 12.5.

Konglebit *Pinicola enucleator*

* alle funn (- 5/23)

2013: 1 ind. overflygende Ustaoset, Hol 1.1 (Heikki Savolainen). 8 ind. næringsøkende Kjenner, Lier 6.1 (Hans Petter Rømme). 1 hann næringsøkende Eide, sør Skurdalen, Hol 9.1 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 10 ind. næringsøkende Tivoliåsen, Åros, Røyken 28.1 (Tormod Vaaland Burkey). 3 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 25.4 (Christoffer Mikalsen).

Konglebiten opptrer tidvis invasjonsartet i Sør-Norge. Rester av invasjonen høsten 2012 fortsatte inn i januar 2013.

Kjernebiter *Coccothraustes coccothraustes*

* hekkefunn (1)

2013: 1 par reirbygging Holtnesdalen NR, Hurum 5.5
*(F) (Steinar Stueflotten, Gustav Ersdal, Jan Gylder, Odd Rygh, Torger Hjalmar Ugstad m.fl.).

Fåtallig hekkefugl i Buskerud med en bestand i vekst. Arten er meget vanskelig å påvise hekkende, ikke minst med reirfunn. Derfor var det spesielt å finne et par som var i gang med reirbygging på NOF Drammen og omegns foreningstur til Holtnesdalen i mai. Reiret var passert oppe i ei tredelt greinkløft ca. 12 mob. i en høy ask. Det halvferdige reiret bestod av små tynne kvister.

Kjernebiter reirbygging, Holtnesdalen, 05.05.13. O.Rygh

Vierspurv *Emberiza rustica*

* alle funn (5/5 - 1/2) LRSK

2013: 2 ind. sang/spill, ikke hekking Svarttjernskollen, Vikersfjellet, Ringerike 15.5 (Gøran Bolme).

Meget sjelden gjest i Buskerud og en art som i visse drakter lett kan forveksles med sivspurv. Gode beskrivelser og helst fotodokumentasjon er derfor nødvendig for at funn skal kunne godkjennes. Flere av de godkjente funnene i Buskerud er for øvrig gjort i perioden medio mai til medio juni oppe i fjellbjørkeregionen i midtre og øvre deler av fylket.

Ub. dverg-/vierspurv *Emberiza pusilla/rustica*

* alle funn (0 - 1/1) LRSK

2013: 1 ind. overflygende Rudshaugen 38, Hole 22.9 (Vegard Bunes).

Både dvergspurv og vierspurv er meget sjeldne arter i Buskerud. Det kreves derfor god dokumentasjon for at funn av disse artene skal kunne godkjennes. Dette individet ble kun hørt 6-7 ganger, men ikke sett. Mest sannsynlig var det en dvergspurv som ble hørt, men da vierspurv ikke helt kan utelukkes, er funnet godkjent som ub. dverg-/vierspurv. Uansett et sjeldent funn i Buskerud.

Sivspurv *Emberiza schoeniclus*

* vinterfunn (2/4 - 0/7)

Maks 7 ind. Linnestranda, Lier 8.1-28.2 (Jorunn Villand, Jan-Erik Nyhuus, Lennart Wam Hansson, Jens Erik Nygård m.fl.).

Sjelden vintergjest i Buskerud. 1-3 individer opptrådte regelmessig på Linnestranda i desember 2012. De holdt stand til over årsskiftet og antallet økte til maks. 7 ind. i januar og februar (typisk 3-7 ind observert jevnlig i perioden og videre utover i mars). Vinteren 2012/2013 var ikke spesielt mild og snøfattig, så det er uklart hvorfor flere sivspurver valgte å overvintre på lokaliteten denne vinteren. Sivspurvvene beitet hovedsakelig på takrør, så en god frøsetting her kan være en mulig forklaring. Det er bare gjort ett sikkert vinterfunn av arten tidligere i Buskerud: 1 ind Linnestranda, Lier 18.1.1998 (Jens Erik Nygård).

Pilfink x gråspurv *Passer montanus X domesticus*

* alle funn (0 - 1/2) LRSK

2013: 2 hann Mellomdammen, Sætre, Hurum 11.8 *(F) (Odd Rygh).

Hybride pilfink x gråspurver har de siste årene blitt observert flere steder i Norge, flest er rapportert fra Møre og Romsdal. Dette er første godkjente funn av denne hybridene i Buskerud. LRSK krever fotodokumentasjon for å kunne godkjenne slike hybrider.

Ikke godkjente funn

Snøugle *Bubo scandiacus* **LRSK**

2011: Sigdal 17.4.

Aftenfalk *Falco vespertinus* **NSKF**

2013: Hol 3.6.

Tartarfalk *Falco cherrug* **NSKF**

2013: Lier 5.5.

Rødnebbterne *Sterna paradisaea* **LRSK**

2013: funn i nedre Buskerud, Lier 21.8.

Elvesanger *Locustella fluviatilis* **NSKF**

2013: Øvre Eiker 22.6.

Kanadavireo *Vireo philadelphicus* **NSKF**

2013: Lier 6.9.

Observasjonen er ikke tilstrekkelig dokumentert til å kunne inkluderes på den norske funnlisten som ny art for Norge.

Pilfink x gråspurv *Passer montanus x domesticus* **LRSK**

2013: Hol 19.11.-12.12.

NSKF har revurdert samtlige funn av **blåstrupe ua**. *cyaneola* (**sørlig blåstrupe**). I den forbindelse er to eldre funn av denne underarten i Buskerud vurdert og ansett som ikke å være tilstrekkelig dokumentert til at de fortsatt kan inkluderes på den norske funnlisten. Dette gjelder:

- 1 hann Ål, Hallingdal 12.5.1967 (Lars Oluf Odden).
- 1 hann Ål, Hallingdal 19.5.1968 (Thor Warberg).

Det betyr at det ikke lenger foreligger godkjente funn av denne underarten i fylket. Underarten er derfor strøket fra den offisielle artslisten for Buskerud.

Funn som inntil videre er plassert i kategorien «avventes»

Ingen

Rettelser til LRSK-rapport 2012

Ingen

Referanser

- Andersen, G.S. og Bergan, M. 2013. Hekkende sjøfugl i Buskerud 2013 – Drøbaksund og Vestfjorden. Rapport NOF avd. Oslo og Akershus, 14 s.
- Breiehagen, T. og Furuseth, P. 2013. Horndykker (*Podiceps auritus*) i Buskerud 2013. Buskskvetten 29 (<http://nofbuskerud.net/buskskvetten.htm>), 12 s.
- Furuseth, L.E. og Furuseth, P. 2014. Jaktfalk i Buskerud 2013. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2013. Buskskvetten 30 (<http://nofbuskerud.net/buskskvetten.htm>), 16 s.
- Gunnarsen, T. 2014. Vandrefalk i Buskerud 2012-13. Utbredelse og hekkestatus. Buskskvetten 30 (<http://nofbuskerud.net/buskskvetten.htm>), 24 s.
- Stueflotten, S. 2013. Sjeldne fugler i Buskerud 2012. Buskskvetten 29 (<http://nofbuskerud.net/buskskvetten.htm>), 27 s.

LRSKs innrapporteringsliste

Koder:

Alltid med beskrivelse:

X	Observasjoner skal rapporteres til LRSK med utførlig beskrivelse. NSKF bak koden indikerer at NSKF skal godkjenne funnet.
---	---

I tillegg kommer alle arter som ikke tidligere er registrert i Buskerud og/eller Norge. Dette gjelder også vinterfunn av flere trekkfuglarter. Bare fotodokumenterte hybrider blir innlemmet i årsrapporten.

Beskrivelse ikke nødvendig:

x	Observasjoner skal rapporteres til LRSK
H	Hekkefunn skal rapporteres til LRSK.
S	Sommerfunn skal rapporteres til LRSK.
V	Vinterfunn skal rapporteres til LRSK.
I	Innlandsfunn skal rapporteres til LRSK.
N	Funn fra nedre deler av Buskerud skal rapporteres til LRSK.
Ø	Funn fra øvre deler av Buskerud skal rapporteres til LRSK
≥ n	Flokker på ≥ n individer skal rapporteres til LRSK

Versjon 2014, gyldig fra 01.01.2014

X	Dvergsvane	H	Vepsevåk	x	Krykkje	X NSKF	Østsanger
SH	Sangsvane	X	Svartglente	X	Sabinemåke	X NSKF	Fuglekongesanger
X	Svartsvane	X	Glente	X	Dvergmåke	X	Gulbrynsanger
x	Sædgås	X NSKF	Båndhavørn	X NSKF	Rovterne	V	Gransanger
V, ≥ 1000	Kortnebbgås	x	Havørn	X	Splitterne	X	<i>Sibirgransanger</i>
x	Tundragås	x	Sivhauk	XØ/H	Makrellterne	X NSKF	Rødtoppfuglekonge
x	Stripegås	x	Myrhauk	XN/H	Rødnebbterne	X	Dvergfluesnapper
x	Snøgås	X	Steppehauk	X NSKF	Dvergeterne	X NSKF	Halsbåndfluesnapper
VH	Hvitkinngås	X NSKF	Enghauk	X	Svartterne	X	Skjeggmeis
x	Ringgås	H	Hønehauk	I	Lomvi	XØ	Løvmeis
X NSKF	Niland	V	Musvåk	X	Polarlomvi	X	Lappmeis
X NSKF	Rustand	V	Fjellvåk	I	Alke	X	Pirol
V	Gravand	X NSKF	Steppeørn	x	Teist	X NSKF	Rødhalevarsler
x	Knoppand	N	Kongeørn	I	Alkekonge	H	Tornskate
X	Brudeand	H	Fiskeørn	x	Lunde	x	Varsler
x	Mandarinand	V	Tårnfalk	X NSKF	Steppehøne	N	Lavskrike
H	Brunnakke	X NSKF	Aftenfalk	VH/XØ	Skogdue	H	Nøttekråke
X NSKF	Amerikablesand	V	Dvergfalk	≥ 5	Tyrkerdue	X	<i>Sibirnøttekråke</i>
x	Snadderand	x	Lerkefalk	X	Turteldue	x	Kornkråke
X	Amerikakrikkand	x	Jaktfalk	X	Hubro	X	Svartkråke
X NSKF	Rødfotand	V	Vandrefalk	X	Snøugle	X	Rosenstær
VH	Stjertand	x	Vannrikse	x	Haukugle	X NSKF	Gulirisk
x	Knekkand	x	Myrrikse	X	Slagugle	H	Stillits
X NSKF	Blåvingeand	x	Åkerrikse	X	Lappugle	VH	Tomirisk
x	Skjeand	H	Sivhøne	VH	Hornugle	VH	Bergirisk
X NSKF	Rødhodeand	VH	Trane	VH	Jordugle	H, ≥ 10	Brunsisik
x	Taffeland	V	Tjeld	x	Nattravn	X	Polarisisik
VH	Bergand	X	Avosett	x	Isfugl	X	Båndkorsnebb
I	Ærfugl	H	Dverglo	X NSKF	Bieter	H	Grankorsnebb
x	Havelle	x	Boltit	X NSKF	Blåråke	H	Furukorsnebb
VH	Svartand	x	Tundralo	x	Hærfugl	H	Rosenfink
VH	Sjøorre	VH	Vipe	H	Gråspett	x	Konglebit
x	Lappfiskand	x	Polarsnipe	H	Dvergspett	H	Kjernebiter
X NSKF	Stivhaleand	x	Sandløper	X	Hvitryggspett	V	Lappspurv
X	Rapphøne	x	Dvergsnipe	X NSKF	Dverglerke	X	Hortulan
x	Vaktel	x	Temmincksnipe	X NSKF	Topplerke	X	Vierspurv
X NSKF	Berghøne	X	Tundrasnipe	X	Trelerke	X	Dvergspurv
X NSKF	Rødhøne	x	Fjæreplytt	V	Sanglerke	V	Sivspurv
X NSKF	Gullfasan	V	Myrsnipe	x	Fjellerke	X NSKF	Svarthodespurv
VH	Smålom	X	Fjellmyrløper	V	Heipiplerke	X NSKF	Lazulispurv
VH	Storlom	VH	Brushane	X	Lappiplerke	X	Hybrider (fotodok.)
X	Islom	X	Kvartbekkasin	x	Skjærpiplerke		
X	Gulnebbblom	x	Dobbeltbekkasin	X	<i>Sørlig gulerle</i>		
x	Dvergdykker	V	Rugde	X	<i>Engelsk gulerle</i>		
VH	Toppdykker	X	Svarthalespove	V	Vintererle		
X	Gråstrupedykker	X	Lappspove	V	Linerle		
x	Horndykker	H	Småspove	X	<i>Svartryggerle</i>		
X NSKF	Svarthalsdykker	H	Storspove	V	Jemspurv		
X NSKF	Svartbrynalbatross	x	Sotsnipe	H	Nattergal		
X NSKF	Gråhodealbatross	x	Steinvender	X NSKF	Sornattergal		
x	Havhest	x	Svømmesnipe	X	Svarttrødstjert		
X	Grålire	X	Polarsvømmesnipe	X	Svartstrupe		
X	Havlire	X	Polarjo	V	Ringtrost		
x	Havsule	X	Tyvjo	V	Måltrost		
H	Storskarv	X	Fjelljo	x	Gresshoppesanger		
X	Toppskarv	X	Storjo	X	Elvesanger		
X NSKF	Rørdrum	X	Svartehavsmåke	x	Sivsanger		
X	Egretthegre	H	Hetemåke	X	Busksanger		
H	Gråhegre	H	Fiskemåke	x	Myrsanger		
X NSKF	Stork	V	Sildemåke	X NSKF	Trostesanger		
X NSKF	Bronseibis	X	Grønlandsmåke	X	Hauksanger		
X NSKF	Skjestork	X	Polarmåke	V	Munk		

Fugler i Øvre Eiker

2009 - 2013

Feltutvalget i NOF, Øvre Eiker v/Anders Hals og Steinar Stueflotten

Utgiver: Norsk Ornitologisk Forening, Øvre Eiker lokallag,
Postboks 31,
3301 Hokksund.
www.nof-eiker.org

Feltutvalget: Anders Hals Steinar Stueflotten
a-hals@online.no sstuef@broadpark.no
Tlf. 97 06 23 42 Tlf. 91 33 41 23

Trendanalyse for perioden 2009 - 2013

For alle observerte arter er det gjort en statistisk trendanalyse for å finne arter som har hatt en signifikant endring i antall registrerte observasjoner i perioden 2009-2013.

Resultatet av denne trendanalysen er vist i kolonne «Trend». Her betyr 0 = ikke signifikant endring, +/- signifikant økning/nedgang på < 25 % pr år, +/- - signifikant økning/nedgang på > 25 % pr år. Trend i parentes betyr art med tilsynelatende sterk, men ikke signifikant endring på > 25 % pr år.

For mange arter er datagrunnlaget altfor tynt til å kunne si noe noenlunde sikkert om utviklingen, og noen arter er åpenbart underrapportert. Det er neppe mange lesere av denne rapporten som mener at bestanden av skjære har gått nevneverdig ned gjennom perioden, mens eksempelvis blåstrupe knapt nok er blitt registrert de siste årene. For den virker nedgangen meget reell.

Ulike eller nye observasjonsrutiner kan spille inn. I «gamle dager» var eksempelvis blåstrupa en typisk langs-jernbanen-art, men der i dag forbudt å gå. Et fugletårn plassert og bygd for å favne mest mulig, kan derfor vri trafikken vekk fra smale nisjer som gjør at enkeltarter «forsvinner».

Kilder er Artsobservasjoner.no, LRSK-materiale, tårnbok og ringmerkingsstatistikk. AO viser ellers at det kommer inn observasjoner fra større deler av kommunen som sikkert påvirker antallet observasjoner for en del arter. Dette er imidlertid arter som det er grunn til å anta at tidligere ble underrapportert.

Fem år er egentlig kort tid for å få data som det kan utarbeides noenlunde sikre trendanalyser av. Statistikken må altså brukes med omhu, men er likevel – så langt rapportforfatterne ser det, et langt skritt framover for å beskrive utviklingen for fuglelivet i Øvre Eiker de siste fem årene.

Art	2009	2010	2011	2012	2013	Snitt	Trend	Endring pr. år
Knoppsvane <i>Cygnus olor</i>	96	197	157	137	137	145	0	
Sangsvane <i>Cygnus cygnus</i>	67	95	62	63	61	70	0	
Svartsvane <i>Cygnus artatus</i>	1	-	-	-	-	0	0	
Kortnebbgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	19	23	34	32	31	28	+	+ 12 %
Tundragås <i>Anser albifrons</i>	1	-	-	-	-	0	0	
Grågås <i>Anser anser</i>	34	65	89	101	110	80	+	+ 24 %
Ringgås <i>Branta bernicla</i>	1	-	-	-	-	0	0	
Stripegås <i>Anser indicus</i>	-	-	1	-	-	0	0	
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	50	99	87	79	44	74	0	
Hvitkinngås <i>Branta leucopsis</i>	2	7	1	11	1	4	0	
Tundragås <i>Anser albifrons</i>	1	-	-	-	-	0	0	
Knoppand <i>Carina moschata</i>	1	-	4	-	-	1	0	
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	1	-	-	-	-	0	0	
Brunnakke <i>Anas penelope</i>	26	59	48	51	27	42	0	

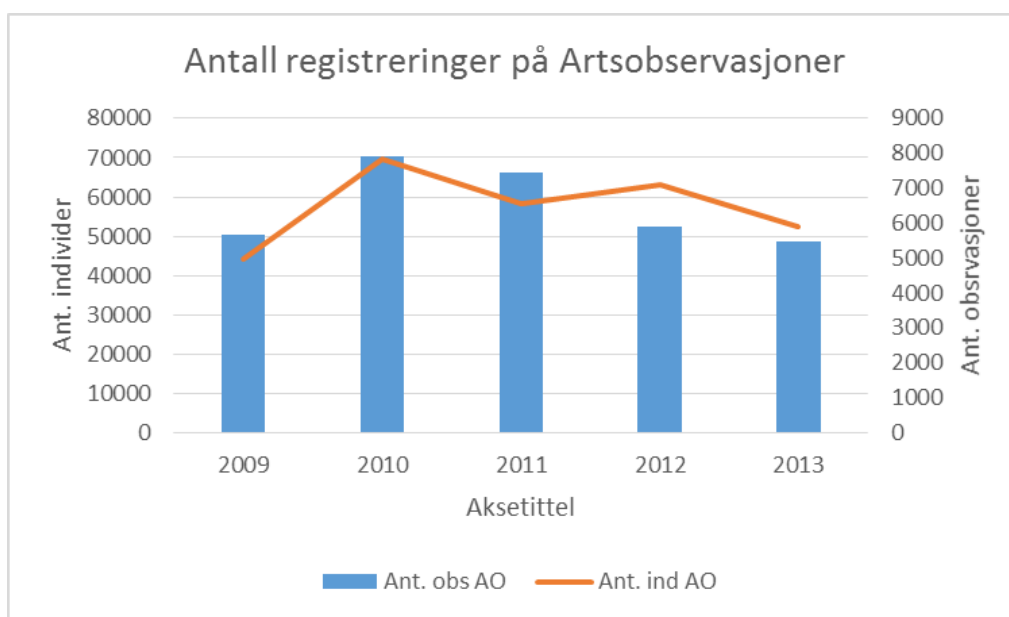
Art	2009	2010	2011	2012	2013	Snitt	Trend	Endring pr. år
Snadderand <i>Anas strepera</i>	-	-	-	6	-	1	0	
Krikkand <i>Anas crecca</i>	48	73	91	80	54	69	0	
Amerikakrikkand <i>Anas carolensis</i>	1	-	-	-	-	0	0	
Stokkand <i>Anas platyrhynchos</i>	92	203	236	167	155	171	0	
Stjertand <i>Anas acuta</i>	1	2	4	3	4	3	++	+ 25 %
Knekkand <i>Anas querquedula</i>	1	2	-	10	3	3	0	
Skjeand <i>Anas clypeata</i>	1	9	-	17	5	6	0	
Taffeland <i>Aythya ferina</i>	2	-	2	7	-	2	0	
Toppand <i>Aythya fuligula</i>	62	119	79	74	58	78	0	
Bergand <i>Aythya marila</i>	2	2	1	3	5	3	0	
Havelle <i>Clangula hyemalis</i>	-	-	1	3	-	1	0	
Svartand <i>Melanitta nigra</i>	8	2	2	8	8	6	0	
Sjørre <i>Melanitta fusca</i>	-	1	-	-	-	0	0	
Kvinand <i>Bucephala clangula</i>	100	215	189	134	142	156	0	
Lappfiskand <i>Mergus albellus</i>	-	1	-	1	-	0	0	
Siland <i>Mergus serrator</i>	27	39	29	18	21	27	0	
Laksand <i>Mergus merganser</i>	39	63	57	42	45	49	0	
Jerpe <i>Bonasa bonasia</i>	5	14	28	12	9	14	0	
Orrfugl <i>Tetrao tetrix</i>	16	24	23	17	11	18	0	
Storfugl <i>Tetrao urogallus</i>	13	16	13	10	13	13	0	
Fasan <i>Phasianus colchicus</i>	-	1	-	-	-	0	0	
Vaktel <i>Coturnix coturnix</i>	1	-	12	18	4	7	0	
Smålom <i>Gavia stellata</i>	-	1	-	2	-	1	0	
Storlom <i>Gavia arctica</i>	8	20	10	14	12	13	0	
Islom <i>Gavia immer</i>	1	-	-	-	-	0	0	
Dvergdykker <i>Tachybaptus ruficollis</i>	10	23	2	14	5	11	0	
Toppdykker <i>Podiceps cristatus</i>	61	113	84	69	90	83	0	
Gråstrupedykker <i>Podic. grisegena</i>	-	1	-	-	-	0	0	
Horndykker <i>Podiceps auritus</i>	2	8	5	11	-	5	0	
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	35	41	24	32	31	33	0	
Egrretthege <i>Egretta alba</i>	-	-	1	-	-	0	0	
Gråhege <i>Ardea cinerea</i>	35	58	39	63	37	46	0	
Vepsevåk <i>Pernis apivorus</i>	4	8	8	7	-	5	0	
Glente <i>Milvus milvus</i>	-	-	1	-	-	0	0	
Havørn <i>Haliaeetus albicilla</i>	1	2	5	1	1	2	0	
Sivhauk <i>Circus aeruginosus</i>	17	24	11	23	26	20	0	
Myrhauk <i>Circus cyaneus</i>	6	2	5	6	3	4	0	
Hønehauk <i>Accipiter gentilis</i>	17	40	32	22	23	27	0	
Spurvehauk <i>Accipiter nisus</i>	29	39	67	45	50	46	0	
Musvåk <i>Buteo buteo</i>	59	75	121	71	111	87	0	
Fjellvåk <i>Buteo lagopus</i>	2	2	1	2	-	1	0	
Kongeørn <i>Aquila chrysaetos</i>	4	6	5	2	4	4	0	

Art	2009	2010	2011	2012	2013	Snitt	Trend	Endring pr. år
Fiskeørn <i>Pandion haliaetus</i>	15	26	14	9	24	18	0	
Tårnfalk <i>Falco tinnunculus</i>	6	27	17	41	22	23	0	
Dvergfalk <i>Falco columbarius</i>	9	18	31	9	21	18	0	
Lerkefalk <i>Falco subbuteo</i>	11	13	16	20	22	16	+	+ 18 %
Jaktfalk <i>Falco rusticolus</i>	-	1	-	-	1	0	0	
Vandrefalk <i>Falco peregrinus</i>	7	22	54	44	14	28	0	
Vannrikse <i>Rallus aquaticus</i>	8	2	3	1	1	3	--	- 50 %
Myrrikse <i>Porzana porzana</i>	-	-	-	3	-	1	0	
Åkerrikse <i>Crex crex</i>	9	-	-	3	6	4	0	
Sivhøne <i>Gallinula chloropus</i>	1	8	4	3	-	3	0	
Sothøne <i>Fulica atra</i>	69	123	74	115	82	93	0	
Trane <i>Grus grus</i>	18	64	90	61	52	57	0	
Tjeld <i>Haemantopus ostralegus</i>	1	1	1	-	4	1	0	
Dverglo <i>Charadrius dubius</i>	1	6	8	1	-	3	0	
Sandlo <i>Charadrius hiaticula</i>	6	4	4	-	1	3	--	- 57%
Heilo <i>Pluvialis apricaria</i>	25	11	12	7	4	12	--	- 39 %
Vipe <i>Vanellus vanellus</i>	51	119	151	93	78	98	0	
Polarsnipe <i>Calidris cantus</i>	-	3	-	-	-	1	0	
Tundrasnipe <i>Calidris ferruginea</i>	-	1	-	-	-	1	0	
Myrsnipe <i>Calidris alpina</i>	3	8	2	2	2	3	0	
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	6	2	4	1	1	3	(-)	- 39 %
Kvartbekkasin <i>Lymno. minimus</i>	-	-	-	-	1	0	0	
Enkeltbekkasin <i>Gallinago gallinago</i>	52	84	73	49	58	63	0	
Dobbeltbekkasin <i>Gallinago media</i>	-	4	2	2	-	1	0	
Rugde <i>Scolopax rusticola</i>	10	17	19	13	12	14	0	
Lappspove <i>Limosa lapponica</i>	2	-	-	-	-	0	0	
Småspove <i>Numenius phaeopus</i>	5	7	1	2	3	4	0	
Storspove <i>Numenius arquata</i>	14	22	9	3	11	12	0	
Sotsnipe <i>Tringa erythropus</i>	-	-	2	3	-	1	0	
Rødstilk <i>Tringa totanus</i>	6	16	13	3	3	8	0	
Gluttsnipe <i>Tringa nebularia</i>	23	16	31	13	24	21	0	
Skogsnipe <i>Tringa ochropus</i>	25	62	61	29	37	43	0	
Grønnstilk <i>Tringa glareola</i>	28	32	40	31	14	29	0	
Strandsnipe <i>Actitis hypoleucos</i>	25	25	34	28	17	26	0	
Steinvender <i>Arenaria interpres</i>	-	-	1	-	-	0	0	
Fjelljo <i>Stercorarius longicaudus</i>	-	-	-	-	1	0	0	
Dvergmåke <i>Larus minutus</i>	-	1	-	-	1	0	0	
Hettemåke <i>Larus ridibundus</i>	12	10	14	12	11	12	0	
Fiskemåke <i>Larus canus</i>	43	84	73	58	46	61	0	
Sildemåke <i>Larus fuscus</i>	12	20	16	11	13	14	0	
Gråmåke <i>Larus argentatus</i>	34	62	49	44	34	45	0	
Svartbak <i>Larus marinus</i>	5	6	6	5	10	6	0	

Art	2009	2010	2011	2012	2013	Snitt	Trend	Endring pr. år
Makrellterne <i>Sterna hirundo</i>	3	1	-	1	-	1	(-)	- 60 %
Rødnebbterne <i>Sterna parasisaea</i>	1	2	-	-	-	1	0	
Svartterne <i>Chlidonias niger</i>	1	-	-	-	-	0	0	
Lomvi <i>Uria aalga</i>	-	-	-	2	-	0	0	
Alkekonge <i>Alle alle</i>	-	-	4	-	-	1	0	
Bydue <i>Columba livia</i>	18	46	26	25	24	28	0	
Skogdue <i>Columba oenas</i>	4	8	17	5	9	9	0	
Ringdue <i>Columba palumbus</i>	88	205	213	141	151	160	0	
Tyrkerdue <i>Streptopelia decaocto</i>	5	-	8	1	12	4	0	
Gjøk <i>Cuculus canorus</i>	10	25	19	16	3	15	0	
Hubro <i>Bubo bubo</i>	1	-	-	-	-	0	0	
Haukugle <i>Surnia ulula</i>	-	-	-	12	8	4	(+)	+ 70 %
Spurveugle <i>Glaucidium passerinum</i>	3	5	8	1	3	4	0	
Kattugle <i>Strix aluco</i>	11	21	15	13	3	13	0	
Lappugle <i>Strix nebulosa</i>	1	-	-	1	-	0	0	
Hornugle <i>Asio otus</i>	4	6	16	3	2	6	0	
Jordugle <i>Asio flammeus</i>	6	-	1	3	-	2	0	
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>		1	2		1	1	0	
Nattravn <i>Caprimulgus europæus</i>	3	6	6	7	8	6	+	+ 18 %
Tårnseiler <i>Apus apus</i>	40	66	88	50	71	63	0	
Hærfugl <i>Upupa epops</i>	-	1	-	1	-	0	0	
Vendehals <i>Jynx torquilla</i>	6	6	4	18	11	9	0	
Gråspett <i>Picus canus</i>	11	24	12	21	20	18	0	
Grønnspekk <i>Picus viridis</i>	9	17	18	21	16	16	0	
Svartspett <i>Dryocopus martius</i>	15	28	35	35	24	27	0	
Flaggspett <i>Dendrocopos major</i>	97	129	87	62	64	88	0	
Dvergspett <i>Dendrocopos minor</i>	-	4	11	4	3	4	0	
Tretåspett <i>Picoides tridactylus</i>	1	2	8	6	6	5	0	
Sanglerke <i>Alauda arvensis</i>	56	129	117	89	78	94	0	
Sandsvale <i>Riparia riparia</i>	21	22	30	13	24	22	0	
Låvesvale <i>Hirundo rustica</i>	55	95	103	74	110	87	0	
Taksvale <i>Delichon urbicum</i>	21	30	38	22	33	29	0	
Trepipplerke <i>Anthus trivialis</i>	9	25	35	24	20	23	0	
Heipiplerke <i>Anthus pratensis</i>	42	59	34	38	30	41	0	
Gulerle <i>Motacilla flava</i>	14	16	14	10	10	13	-	- 11 %
Vintererle <i>Motacilla cinerea</i>	4	4	3	7	7	5	0	
Linerle <i>Motacilla alba</i>	103	188	135	92	124	128	0	
Sidensvans <i>Bombycilla garrulus</i>	13	29	15	12	13	16	0	
Fossefall <i>Cinclus cinclus</i>	7	16	22	6	21	14	0	
Gjerdsmett <i>Trogl. troglodytes</i>	24	23	15	19	19	20	0	
Jernspurv <i>Prunella modularis</i>	22	35	35	44	18	31	0	
Rødstrupe <i>Erithacus rubecula</i>	105	163	116	104	66	11	0	

Art	2009	2010	2011	2012	2013	Snitt	Trend	Endring pr. år
Nattergal <i>Luscinia luscinia</i>	23	9	14	-	1	9	--	- 56 %
Blåstrupe <i>Luscinia svecica</i>	4	6	1	-	-	2	--	- 64 %
Svartrødstjert <i>Phoenicurus ochruros</i>	1	-	-	1	-	0	0	
Rødstjert <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	7	6	4	10	3	6	0	
Buskskvett <i>Saxicola rubetra</i>	31	43	51	46	65	47	+	+ 15 %
Steinskvett <i>Oenanthe oenanthe</i>	25	40	22	21	18	25	0	
Ringtrost <i>Turdus torquatus</i>	5	3	2	2	14	5	0	
Svarttrost <i>Turdus merula</i>	88	219	159	131	88	137	0	
Gråtrost <i>Turdus pilaris</i>	132	222	136	138	131	152	0	
Måltrost <i>Turdus philomelos</i>	30	67	80	76	53	61	0	
Rødvingetrost <i>Turdus iliacus</i>	38	106	81	72	54	70	0	
Duetrost <i>Turdus viscivorus</i>	9	29	20	9	15	16	0	
Gresshoppesanger <i>Locust. naevia</i>	-	-	5	3	-	2	0	
Elvesanger <i>Locustella fluviatilis</i>	-	-	-	-	6	1	0	
Sivsanger <i>Acrocephalus palustris</i>	1	-	1	-	6	2	0	
Busksanger <i>Acroc. Dumetorum</i>	-	-	1	-	-	0	0	
Myrsanger <i>Acrocephalus palustris</i>	9	24	44	49	16	28	0	
Rørsanger <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	18	19	29	32	30	26	+	+ 14 %
Gulsanger <i>Hippolais icterina</i>	19	29	19	22	17	21	0	
Munk <i>Sylvia atricapilla</i>	36	52	77	67	39	54	0	
Hagesanger <i>Sylvia borin</i>	15	36	51	39	28	34	0	
Møller <i>Sylvia curruca</i>	4	12	8	2	9	7	0	
Tornsanger <i>Sylvia communis</i>	19	24	45	46	35	34	0	
Bøksanger <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1	3	4	2	2	2	0	
Gransanger <i>Phylloscopus collybita</i>	28	65	67	51	51	52	0	
Løvsanger <i>Phylloscopus trochilus</i>	62	122	119	87	76	93	0	
Fuglekonge <i>Regulus regulus</i>	8	9	14	13	15	12	+	+ 15 %
Gråfluesnapper <i>Muscicapa striata</i>	15	22	13	25	22	19	0	
Svarthvit fluesnapper <i>Fic.hypoleuca</i>	20	60	33	37	18	34	0	
Stjertmeis <i>Aegithalos caudatus</i>	2	4	11	1	2	4	0	
Løvmeis <i>Poecile palustris</i>	4	4	4	14	8	7	0	
Granmeis <i>Poecile montanus</i>	62	4	43	33	46	38	0	
Lappmeis <i>Poecile cinctus</i>	1	-	-	-	-	0	0	
Toppmeis <i>Lophophanes cristatus</i>	27	35	18	18	28	25	0	
Svartmeis <i>Periparus ater</i>	45	29	32	28	32	33	0	
Blåmeis <i>Cyanistes caeruleus</i>	216	242	163	130	117	174	-	- 18 %
Kjøttmeis <i>Parus major</i>	238	247	173	128	135	184	-	- 18 %
Spettmeis <i>Sitta europaea</i>	116	87	60	26	30	64	--	- 37 %
Trekryper <i>Certhia familiaris</i>	8	16	9	8	14	11	0	
Pirol <i>Oriolus oriolus</i>	1	1	1	-	-	1	--	- 50 %
Tornskate <i>Lanius collurio</i>	10	14	14	6	23	13	0	
Varsler <i>Lanius excubitor</i>	15	23	24	24	6	18	0	

Art	2009	2010	2011	2012	2013	Snitt	Trend	Endring pr. år
Nøtteskrike <i>Garrulus glandarius</i>	83	117	53	53	57	73	0	
Lavskrike <i>Perisoreus infaustus</i>	-	1	1	1	2	1	++	+ 50%
Skjære <i>Pica pica</i>	214	250	211	122	126	185	-	- 16 %
Nøttekråke <i>Nucifr. caryocatactes</i>	5	3	7	15	11	8	(+)	+ 29 %
Kaie <i>Corvus monedula</i>	46	74	81	61	61	65	0	
Kornkråke <i>Corvus frugilegus</i>	2	4	9	15	7	7	0	
Kråke <i>Corvus cornix</i>	136	264	243	248	158	210	0	
Ravn <i>Corvus corax</i>	32	93	72	69	66	66	0	
Stær <i>Sturnus vulgaris</i>	52	108	93	68	66	77	0	
Gråspurv <i>Passer domesticus</i>	16	63	28	13	23	29	0	
Pilfink <i>Passer montanus</i>	199	165	105	60	67	119	--	- 31 %
Bokfink <i>Fringilla coelebs</i>	207	261	213	156	119	191	-	- 15 %
Bjørkefink <i>Fringilla montifringilla</i>	38	80	26	52	51	49	0	
Grønnfink <i>Carduelis chloris</i>	246	193	161	99	90	158		- 26 %
Stillits <i>Carduelis carduelis</i>	43	57	68	65	79	62	+	+ 13 %
Grønnsisik <i>Carduelis spinus</i>	113	139	63	101	54	94	0	
Tornirisk <i>Carduelis cannabina</i>	22	15	14	25	13	18	0	
Bergirisk <i>Carduelis flavirostris</i>	7	13	3	14	10	9	0	
Gråsisik <i>Carduelis flammea</i>	81	58	16	23	33	42	(-)	- 31 %
Brunsisik <i>Carduelis f. cabaret</i>	3	4	8	8	5	6	0	
Grankorsnebb <i>Loxia curvirostra</i>	16	27	15	3	7	14	0	
Furukorsnebb <i>Loxia pytyopsitacus</i>	-	4	2	-	2	2	0	
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	14	29	32	41	51	33	++	+26 %
Konglebit <i>Pinicola enucleator</i>	-	-	-	1	1	0	++	+75 %
Dompap <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	199	163	94	63	64	117	--	- 32 %
Kjernebiter <i>Cocc. coccothraustes</i>	24	55	23	27	15	29	0	
Lappspurv <i>Calcarius lapponicus</i>	-	-	2	1	-	1	0	
Snøspurv <i>Plectrophenax nivalis</i>	2	8	2	2	1	3	0	
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	147	216	180	154	137	167	0	
Sivspurv <i>Emberiza schoeniclus</i>	54	114	82	69	89	82	0	
Sum arter år for år	179	178	174	176	165	174		- 2 %
Observatører/rapportører	61	81	70	81	81	75	0	
Antall artsobservasjoner	5670	7922	7458	5910	5464	6485	0	
Antall individer	44044	69801	58364	62993	52289	57498	0	
Antall individer pr. observasjon	7,8	8,8	7,8	10,7	9,6	8,9	0	

Utvikling av antall registrerte observasjoner og antall individer på Artsobservasjoner fra Øvre Eiker i fem-perioden 2009-2013

2013 - utvalgte arter for årsomtale.

Valgt ut pga. endring i forekomst – i utgangspunktet endring gjennom perioden på +/- 10 % eller mer, men også etter subjektivt vurderte spesielle forhold rundt/for arten.

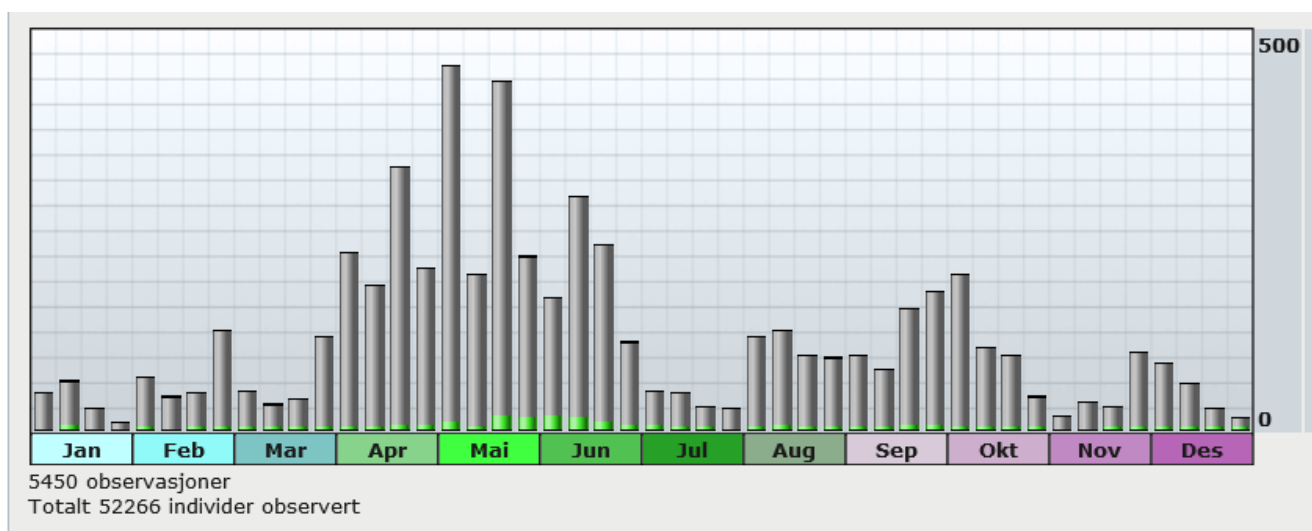
Art	Kommentar
Kortnebbgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	Signifikant økning i perioden, trekk vår og høst, antall
Grågås <i>Anser anser</i>	Signifikant økn. i perioden, første og siste, store antall
Hvitkinngås <i>Branta leucopsis</i>	Se årsomtale 2013
Stjertand <i>Anas acuta</i>	Signifikant økning i perioden, obs. i 2013.
Knekkand <i>Anas querquedula</i>	Obs. i 2013
Skjeand <i>Anas clypeata</i>	Obs. i 2013
Bergand <i>Aythya marila</i>	Obs. i 2013
Svartand <i>Melanitta nigra</i>	Obs. i 2013
Vaktel <i>Coturnix coturnix</i>	Obs. i 2013
Dvergdykker <i>Tachybaptus ruficollis</i>	Obs. i 2013
Havørn <i>Haliaeetus albicilla</i>	Obs. i 2013
Sivhauk <i>Circus aeruginosus</i>	Obs. i 2013

Art	Kommentar
Myrhauk <i>Circus cyaneus</i>	Obs. i 2013
Kongeørn <i>Aquila chrysaetos</i>	Obs. i 2013
Lerkefalk <i>Falco subbuteo</i>	Signifikant økning i perioden, obs. i 2013
Jaktfalk <i>Falco rusticolus</i>	Obs. i 2013
Vandrefalk <i>Falco peregrinus</i>	Hekking, overvintring
Vannrikse <i>Rallus aquaticus</i>	Obs. i 2013, signifikant nedgang i perioden
Åkerrikse <i>Crex crex</i>	Obs. i 2013
Tjeld <i>Haemantopus ostralegus</i>	Obs. i 2013
Sandlo <i>Charadrius hiaticula</i>	Signifikant nedgang i perioden, obs. i 2013
Heilo <i>Pluvialis apricaria</i>	Signifikant nedgang i perioden
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	Negativ trend i perioden, obs. i 2013
Kvartbekkasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	Obs. i 2013
Småspove <i>Numenius phaeopus</i>	Obs. i 2013
Storspove <i>Numenius arquata</i>	Obs. i 2013
Rødstilk <i>Tringa totanus</i>	Obs. i 2013
Fjelljo <i>Stercorarius longicaudus</i>	Obs. i 2013
Dvergmåke <i>Larus minutus</i>	Obs. i 2013
Makrellterne <i>Sterna hirundo</i>	Negativ trend i perioden
Skogdue <i>Columba oenas</i>	Obs. i 2013
Tyrkerdue <i>Streptopelia decaocto</i>	Obs. i 2013
Haukugle <i>Surnia ulula</i>	Positiv trend, obs. i 2013
Spurveugle <i>Glaucidium passerinum</i>	Obs. i 2013
Hornugle <i>Asio otus</i>	Obs. i 2013
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	Obs. i 2013
Nattravn <i>Caprimulgus europaeus</i>	Signifikant økning i perioden, obs i 2013
Vendehals <i>Jynx torquilla</i>	Hekking i 2013
Dvergspett <i>Dendrocopos minor</i>	Obs. i 2013
Tretåspett <i>Picoides tridactylus</i>	Obs. i 2013
Gulerle <i>Motacilla flava</i>	Signifikant nedgang i perioden.
Vintererle <i>Motacilla cinerea</i>	Obs. i perioden
Nattergal <i>Luscinia luscinia</i>	Signifikant nedgang i perioden, obs i 2013
Buskskvett <i>Saxicola rubetra</i>	Signifikant økning i perioden
Ringtrost <i>Turdus torquatus</i>	Obs. i 2013?
Elvesanger <i>Locustella fluviatilis</i>	Obs. i 2013
Sivsanger <i>Acrocephalus palustris</i>	Obs. i 2013
Myrsanger <i>Acrocephalus palustris</i>	Obs. i 2013
Rørsanger <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Signifikant økning i perioden
Fuglekonge <i>Regulus regulus</i>	Signifikant økning i perioden, etter kalde vintre?
Stjertmeis <i>Aegithalos caudatus</i>	Obs. i 2013
Løvmeis <i>Poecile palustris</i>	Obs. i 2013
Tornskate <i>Lanius collurio</i>	Obs. i 2013
Varsler <i>Lanius excubitor</i>	Obs. i 2013
Lavskrike <i>Perisoreus infaustus</i>	Obs. i 2013, signifikant økning i perioden

Art	Kommentar
Nøttekråke <i>Nucifr. caryocatactes</i>	Positiv trend i perioden, obs i 2013.
Kornkråke <i>Corvus frugilegus</i>	Obs. i 2013
Stillits <i>Carduelis carduelis</i>	Signifikant økning i perioden
Gråsisik <i>Carduelis flamma</i>	Negativ trend i perioden
Brunsisik <i>Carduelis f. cabaret</i>	Obs. i 2013
Grankorsnebb <i>Loxia curvirostra</i>	Obs. i 2013?
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	Signifikant økning i perioden
Konglebit <i>Pinicola enucleator</i>	Signifikant økning i perioden (invasjoner), obs 2013
Dompap <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Signifikant nedgang i perioden, etter harde vintrer?
Kjernebiter <i>Cocc. coccothraustes</i>	Obs. i 2013
Snøspurv <i>Plectrophenax nivalis</i>	Obs. i 2013

Det ble i alt observert 165 fuglearter innen kommunegrensene i 2013. Dette er ni arter under gjennomsnittet for perioden 2009-2013, mens antallet individer holdt seg. Antallet observatører var det samme i 2012 og 2013, og hver observatør har altså rapportert flere individer.

I den artsvisе omtalen er mange arter luket ut fordi det har vært lite spesielt å melde om sammenlignet med et «normalår». De utvalgte er videre trukket fram etter subjektivt vurderte spesielle forhold rundt eller for arten og ut fra data artikkelforfatterne tolker som tegn på klar endring i forekomst – i utgangspunktet en endring gjennom perioden på +/- 10 % eller mer.

Via Artsobservasjoner.no ble det rapportert 5 450 observasjoner og i alt 52 266 individer. I tillegg omfatter oversikten noen data fra LRSK, tårnbok og ringmerking.

Artsomtaler for 2013:

Forkortelser:

- ptN, V, S, Ø** = På trekk/tur mot nord, vest, sør eller øst
Nf, Øf, Vf, Sf = Nord, øst, vest eller sør for ...
Ad. = Utfarvet/voksen fugl (i 2. eller 3. kalenderår eller eldre (**2K, 3K, 3K+** osv.))
Juv. = Ungfugl (unge i ungfugldrakt/ første kalenderår (**1K**))
Pullus/pulli = Reirunge/reirunger
♂/♀ (♂♂/♀♀) = Symbol for hhv. hann og hunn (hanner/hunner)

Kortnebbgås *Anser brachyrhynchus* (19-23-34-32) **31 obs.** **09.04-01.10**
Den første registrerte flokken (17 ind.) på vårtrekket passerte over Fiskumvannet **09.04** (CMI). Seinere bl.a. 500 ind. over Bergsvingen **15.04** (MSJ). **21.04** ble av 7 600 fugler notert trekkende nordover fra flere steder i bygda – selv om noen flokker trolig er registrert flere ganger (AHA, SMS, JTB, MSJ, SST, MJA). Seinere mindre enkeltflokker fram til og med **17.05** (SST, JLH, RSJ, AHA, TGR, MSJ, MJA, LWH, MWH). Fra høsttrekket bl.a. 50 ind. Bergsvingen **21.09** (MSJ), 100 ind. ptS Hals **25.09** (AHA), i alt opp mot 1 000 ind. notert over Bergsvingen og Fiskumvannet **26.09** (LWH, MJA, JTB). Seinere mindre enkeltflokker ptS notert **28.09-01.10** (MSJ, AHA, SST, HAJ og MJA).

Grågås *Anser anser* (34-65-89-101) **110 obs.** **27.03-26.08**
Småflokker på 5-6-8 ind. fra i slutten av mars til overgangen juli/august - hovedsakelig på strekningen Hokksund-Fiskumvannet (EKR, TGR, MSJ, SST, JVI, AHA, RSJ, KAN, WHN, MWH, LWH, CMI, MJA, HJN, JLH RZA, VER, JÅR, AJA, PØK, OSÅ, GMP, AHT, THT, AGA, HKG, LFR). Dessuten bl.a. 33 ind. Hokksund **05.04** (TGR), 20 ind. v/Bomenga **14.04** (SST), v/Kolbrekkvannet N 1 ind. **26.04**, 12 ind. **01.05**, 30 ind. **11.05** og 4 ind. **18.05** (HJN), 2 ind. Skogsvann **01.05** (HJN), 18 ind. Bergsvingen **17.05** (MWH, LWH) og 16 ind. Stryken **26.05** (SST, BEL, MJA). Fra høsten bl.a. 63 ind. Bergsvingen **11.08** (EKR) og fra Fiskumvannet 100 ind. Fiskumvannet **17.08** (SST), 185 ind. **20.08** (LWH), 80 ind. **20.08** (MJA), 180 ind. **23.08** (OSÅ), 67 ind. **25.08** (SST) og 50 ind. **26.08** (JTF).

Hvitkinngås *Branta leucopsis* (2-7-1-11) **1 obs.**
Kun én obs. i 2013 - 3 ind. Vestfosselva v/Smørgrav-Berg **17.05** (SST).

Stjertand *Anas acuta* (1-2-4-3) **4 obs.** **01.05-10.07**
1 par Råen **01.05** (MWH, LWH, EKR, SST) og 1 ♀ Fiskumvannet **10.07** (AGM, GMJ).

Knekkand *Anas querquedula* (1-2-0-10) **3 obs.** **07.05-20.05**
Ved Råen 1 ♂ **07.05** (TGR), 2 ♂♂ **17.-19.05** (SST, LWH, MWH, JÅR) og 1 ♂ **20.05** (EKR, SST, LWH, MWH).

Skjeand *Anas clypeata* (1-9-0-17) **5 obs.** **20.05-24.10**
1 par Råen **20.-27.05** (EKR, SST, MSJ), 1 ♂ Råen **23.-26.05** (AJA, SST), 1 hunnf. ind Fiskumvannet **22.09** (SST, AHA, BEL, EKR), 2 hunnf. ind. Langebru **29.09** (SST) og 1 hunnf. ind. Fiskumvannet **24.10** (AJA).

Bergand *Aythya marila* (2-2-1-3) **6 obs.** **25.05-03.12**
1 ♂ Fiskumvannet **25.05** (GMP), 1 hunnf. ind. Fiskumvannet **02.10** (EKR), 2 hunnf. ind. Fiskumvannet **19.10** (SST), 6 hunnf. ind. Fiskumvannet **08.-28.11** (SST, EKR, RZA), 3 ind. Fiskumvannet **03.12** (LWH).

Svartand *Melanitta nigra* (8-2-2-8) **8 obs.** **12.05-15.12**
6 ind. Råen, Fiskumvannet **12.05** (AHA), 15 ind. Råen **23.05** (AJA), 3 ind. Fiskumvannet **24.11** (EKR, SST), 1 ♀ Fiskumvannet **25.11** (LWH), 1 ♀ Fiskumvannet **28.11** (RZA), 3 ind. Fiskumvannet **03.12** (LWH). 1 1K hann Hellefossen **15.12** (SST).

Vaktel *Coturnix coturnix* (1-0-12-18) **5 obs.** **03.07-17.08**
1 ind. Hals **03.07** (AHA), 1 ind. Bergsvingen **06.07** (EKR), 2 ind. Bergsvingen **11.-20.08** (EKR, SST, BEL, JVI), 1 ind. Sørby **17.08** (SST).

Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis* (10-23-2-14) **7 obs.** **12.01-11.10**
1 ind. Langebru **12.01** (SST), 1 ind. Bergsvingen **19.02-04.04** (EKR, MSJ), 1 ind. Langebru **17.03** (SST), 1 ind. Fiskumvannet **22.09-06.10** (SST, BEL, LWH) og 3 ind. Fiskumvannet **11.10** (MSJ).

Havørn *Haliaeetus albicilla* (1-2-5-1) **1 obs.**
1 ind. over Fiskumvannet **24.02** (via LRSK Buskerud fra THA).

Sivhauk *Circus aeruginosus* (17-24-11-23) **27 obs.** **20.04-08.09**
1 par startet hekking ved Fiskumvannet i 2013 – første gang notert **09.05** (AHA), men forsøket mislyktes da hannen ble funnet døende **21.05** og døde tre dager seinere (MSJ, TGR, AHA, AJA m.fl.). Øvrige observasjoner : 2 ind. **20.04** (MWH, LWH), 1 ♀ 4K+ **27.04** (SST), 1 ad. ♀ **01.05** (SST), 1 ad. ♀ **05.05** (VER, RZA), 1 ♀ **06.05** (TGR, MSJ, AJA), 1 ♀ **08.05** (OSÅ), 1 ♂ **14.05** (TGR), 1 ♀ **17.05** (MWH, LWH), 2 ind. **18.05** (AHA, SST). 1 ♀ **19.05** (LWH), 1 ind. **20.05** (JVI), 1 ♀ **20.05** (EKR), 1 ♂ **21.05** (MSJ), 1 ind. **13.06** (JAN), 2 ind. (♂ og ♀) Flesaker **11.08** (EKR), 1 3K+ ♀ Bergsvingen **11.08** (SST) og 1 1K **17.08-08.09** (SST, MSJ m.fl.) – alt ved Fiskumvannet. Dessuten 1 ad. ♀ Hals **05.05** (AHA).

Fjorårets tragedie ved Fiskumvannet. Et sivhaukpar startet hekking, men 21. mai ble hannen som Magne Sjøblom her holder funnet svært forkommen. Fuglen døde tre dager seinere, og derved mislyktes også hekkforsøket. Foto: A. Hals.

Myrhauk *Circus cyaneus* (6-2-5-6) **3 obs.** **20.04-22.09**
1 ♀ Bergsvingen **20.04** (SST, MSJ, AJA, TGR), 1 ♀ Fiskumvannet **27.04** (SST), 1 1K Fiskumvannet **22.09** (SST, BEL).

Kongeørn *Aquila chrysaetos* (4-6-5-3) **4 obs.** **10.01-21.12**
1 ind. Øytjern **10.01** (HJN), 1 ind. Fiskumvannet **24.09** (MSJ), 1 1K og en ad. Holtefjell hhv. **26.11** og **21.12** (AHA).

Dvergfalk *Falco columbarius* (9-18-31-9) **21 obs.** **03.04-24.09**
Hekking i 2013: 1 par med mat til 3 pulli Øyvann ØE 12.-19.07 (HJN) og 3 ind. (2K+/1K) Øyvann ØE 25.-28.07 (HJN).

Lerkefalk *Falco subbuteo* (11-13-16-20) **22 obs.** **24.04-18.09**
Ved Fiskumvannet 1 ind. 27.04 (SST), 01.05 (EKR) og 18.05 (OSÅ, SST), 2 ad. 25.05 (GMP), 3 ind. 26.05 (MWH, LWH). Videre 1 ind. 26.05 (SST), 28.05 (ELA, JLA), 02.06 (SST), 03.06 (PGA) og 05.06 (OBO, LÅG). 1 ♂ 10.06 (AJA), 2 ind. 16.06 (SST), 1 ind. 17.06 (LWH) og 08.07 (ETH), 2 ind. 11.08 (EKR) og 1 ♂ 04.09 (MSJ). Dessuten 1 ind. Hals 24.04, 04.05, 18.05 og 02.07 (alt AHA) og 1 ind. Bergsvingen 18.09 (MSJ).

Jaktfalk *Falco rusticolus* (0-1-0-0) **1 obs.**
1 ind. over Bergsvingen 10.04 (MSJ).

Vandrefalk *Falco peregrinus* (7-22-54-44) **14 obs.** **11.01-06.10**
1 ad. Bergsvingen/Sem 11. og 12.01 (JTB og SST), 1 ad. Nordbyhaugen, Hals og Bergsvingen 11.08 (EKR og SST), 1 ind. Fiskumvannet 17.08 (SST), 1 ind. over Flesaker 25.08 og 08.09 (SST), 1 1K og en ad. Fiskumvannet 22.09 (AHA, SST, BEL), 1 1K over Bergsvingen 26.09 (LWH). 1 ind. Bergsvingen 05.10 (HJN), 1 1K Bergsvingen 06.10 (SST, MWH, LWH) og 1 ind. Bergsvingen 06.10 (AJA).

Vannrikse *Rallus aquaticus* (8-2-3-1) **1 obs.**
2 ind. m/lokkelyd Hegstadmyra 23.05 (SST).

Åkerrikse *Gallinula chloropus* (9-0-0-3) **10 obs.** **19.05-11.08**
1 ind. Nedre Lobben 19.05-19.06 (GFO, JTF, SST), 1 ind. Verp 22.-23.05 (via EMI), 1 ind. Sørby, Bergsvingen 26.05-01.06 (SST), 1 hann Kolbræk 02.-04.06 (TEI), 1 ind. Skjølstdammen 06.06 (RSJ) og 1 ind. Råen 11.08 (BEL).

Tjeld *Haematopus ostralegus* (1-1-1-0) **4 obs.** **05.05-09.05**
1 ind. 05.05 (CMI), 2 ind. 05.05 (SST), 2 ind. 07.05 (TSC) og 1 ind. 09.05 (AHA) – alt ved Fiskumvannet.

Tjelden er tilnærmet årlig gjest – om enn i lite antall, på vårtrekket ved Fiskumvannet. Foto: A. Hals.

Vipe *Vanellus vanellus* (51-119-151-107) **78 obs.** **03.04-17.08**

Sandlo <i>Charadrius hiaticula</i>	(6-4-4-0)	1 obs.	
1 ind. Fiskumvannet 25.08 (SST).			
Heilo <i>Pluvialis apricaria</i>	(25-11-12-7)	4 obs.	05.05-08.09
1 ind. 05.05 (RZA, VER), 09.05 (AHA) og 08.09 (SST) – alt ved Fiskumvannet, samt 2 ind. ptS Hals 12.08 (AHA).			
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	(6-2-4-1)	2 obs.	14.06-08.09
1 ♂ 14.06 (AGA, HKG) og 4 ind. 08.09 (SST) – begge ved Fiskumvannet.			
Kvartbekkasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	(0-0-0-0)	1 obs.	
1 ind. Fiskumvannet 05.06 (OBO, LÅG).			
Rugde <i>Scolopax rusticola</i>	(10-17-19-13)	12 obs.	18.04-23.10
1 ind. Halshaugen 18.04 (AHA), 1 ind. Fiskumvannet 01.05 (CMI), 05.05 (RZA, VER) og 09.05 (AHA), 2 ind. Storekleiv 01.06 (LWH), 1 ind. Tørrbekk 01.06 (SST) og 3 1K Hals 09.06 (AHA). Videre 1 ind. Knive 10.06 (EKR), Kolbrekkvannet N 20.06 (LWH), Kolbergåsen 29.06 (AHA), Korvaldskogen V 07.07 (SST) og Hals 23.10 (AHA).			
Småspove <i>Numenius phaeopus</i>	(5-7-1-2)	3 obs.	20.04-11.08
1 ind. Berg 20.04 (SST), 1 ind. Berg 21.04 (RSJ) og 1 ind. ptS Fiskumvannet 11.08 (EKR).			
Storspove <i>Numenius arquata</i>	(14-22-9-3)	11 obs.	20.04-07.08
2 ind. Bergsvingen 20.04 (SST), 2 ind. v/Foss-Flesaker 20.04 (SST), 2 ind. over Bergsvingen 23.04 (MSJ) og 24.04 (JVI), 8 ind. Råen 05.05 (RZA, VER), 1 ind. Fiskumvannet 05.05 (RZA, VER), 1 ind. Fiskumvannet 25.05 (GMP), 1 ind. Hals 06.08 (AHA) og 2 ind. ptS Hals 07.08 (AHA).			
Rødstilk <i>Tringa totanus</i>	(6-16-13-3)	3 obs.	09.05-27.08
2 ind. 09.05 (AHA), 1 ind. 02.06 (SST) og 1 ind. 27.08 (MJA) - alt ved Råen/Fiskumvannet.			
Fjelljo <i>Stercorarius longicaudus</i>	(0-0-0-0)	1 obs.	
1 2K+ trekkende Fiskumvannet 03.06 (via LRSK Buskerud fra FGG, PGA, ALB).			
Dvergmåke <i>Hydrocoloeus minutus</i>	(0-0-0-0)	1 obs.	
1 1K Fiskumvannet 22.09 (AHA, SST m.fl.)			
Skogdue <i>Columba oenas</i>	(4-8-17-5)	7 obs.	17.03-20.06
1 ind. v/Berg-Sørby 17.03 (SST), 1 ind. Bergsvingen 06.04 og 14.04 (SST), 1 ind. Hals 20.04 (AHA), 1 ind. Fiskumvannet 01.05 (JLH), 2 ind. Skotselv 15.06 (INI) og 1 ind. over Kolbrekkvannet N 20.06 (LWH).			
Tyrkerdue <i>Streptopelia decaocto</i>	(5-0-0-1)	12 obs.	12.01-24.11
7 ind. Hokksund 12.01 (SST), 2 ind. Vestfossen 22.04 (MSJ), 1 ind. Hokksund 27.04 (RSJ), 1 ind. Bergsvingen 11.06 og 2 ind. Loesmoen 21.06 (LWH), 1 ind. Skotselv 23.07 (JRA, ESJ), 1 og 2 ind. Bergsvingen hhv. 04.08 og 11.08 (EKR),			

I 2013 ble tyrkerdua registrert flere ganger enn på svær mange år. Foto: Steinar Stueflotten.

Haukugle <i>Surnia ulula</i>	(0-0-0-12)	8 obs.	02.02-15.10
1 ind. Lofthusmyrene 02.02 (JLH), 1 ind. Hegstad 02.02 (SST). 1 ind. Øytjern 17.02 (LWH, MWH). 1 ind. Minde østre 03.04 (TGR) 1 ind. Grasåsen 16.04 (AHA, SMS), 1 hann Skogen, Gml. Kongsbergvei 21.04 (JTB), 1 ind. Basserudåsen 30.04 (TGR) og 1 ind. Krambudalen 15.10 (LWH). Stor invasjon i Sør-Norge høsten 2012 – vinteren 2013.			
Spurveugle <i>Glaucidium passerinum</i>	(3-5-8-1)	5 obs.	11.01-05.12
1 ind. rastende Olberg 11.01 (HJN), 1 ind. Hegstad 10.02 (SST) og 11.02 (LBL), 1 ind. Hals 28.11 (AHA) og 1 ind. Øytjern 05.12 (LWH).			
Hornugle <i>Asio otus</i>	(4-6-16-3)	2 obs.	30.05-17.06
1 ind. Fiskumvannet 30.05 (ALA) og 1 ind. over Lunde 17.06 (FGR).			
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	(0-1-2-0)	1 obs.	
1 ind. Grasåsen 16.04 (AHA, SMS).			
Nattravn <i>Caprimulgus europaeus</i>	(3-6-6-7)	8 obs.	06.05-06.07
1 ind. Fiskumelva v/Fiskumvannet 06.05 (RSJ), 2 ind. Tørrbekk 18.05 (SST), 1 ind. Tryterud 19.05-01.06 (KBJ), 1 ind. Storekleiv 01.06-02.06 (LWH, MWH, EKR), 2 ind. Tørrbekk 15.06 (SST) og 1 ind. Hegstad 06.07 (EKR).			
Vendehals <i>Jynx torquilla</i>	(6-6-4-18)	11 obs.	01.05-24.08
1 ind. Halshaugen 01.05 (AHA), 1 ind. Hegstad 05.05 (RZA, VER), 1 ind. Halshaugen 06.05 og 11.05 (AHA), 2 ♂♂ Hals 12.05 (AHA), 1 ♂ Fiskumvannet 31.05 (AJA), 3 1K og 1 2K+ i kasse Halshaugen 05.07 (AHA), 1 1K ringmerket			

Ut fra eksisterende data virker vendehalsbestanden å være stabil. Her fra en hekking på Halshaugen i 2013. Foto: A. Hals.

- Dvergspett** *Dendrocopos minor* (0-4-11-4) **3 obs.** **17.04-09.10**
 1 ind. Grasåsen **17.04** (AHA, SMS), 1 ind. Stryken **26.05** (SST, BEL, MJA), 1 ♂ ringmerket Hals **09.10** (AHA).
- Tretåspett** *Picoides tridactylus* (1-2-8-6) **6 obs.** **16.04-18.11**
 1 ind. Grasåsen **16.04** (AHA, SMS), 1 ♀ Skogen, Gml. Kongsbergvei **21.04** (JTB), 1 ♂ Kolbergåsen **13.06** (AHA). 1 ind. 1K Leversby **14.06** (EMI, CMI), 1 hunnf. ind. Hoenseteråsen **13.10** (AHA) og 1 hunn Langebro/Sem **18.11** (RSJ).
- Gulerle** *Motacilla flava* (14-16-14-10) **10 obs.** **09.05-31.08**
 1 hann Råen **09.05** (AHA), 1 hunn Råen **12.05** (AHA) 1 ind. Fiskumvannet **17.05** (MWH), 3 ind. Fiskumvannet **18.05** (AHA), 12 ind. ptN Fiskumvannet **18.05** (SST), 3 ind. Fiskumvannet **19.05** (LWH), 1 ind. Fiskumvannet **20.05** (JVI), 1 ind. Fiskumvannet **23.05** (AJA), 1 ind. Fiskumvannet **10.06** (AJA, MSJ) og 1 ind. over Vestfossen **31.08** (AGU).
- Vintererle** *Motacilla cinerea* (4-4-3-7) **7 obs.** **27.03-02.10**
 1 ind. Hals **27.03** (AHA), 2 ind. Vestfosselva v/gml. fabrikk **13.04** (SST), 1 ind. Fossen i Skotselv **29.04** (HJN), 1 ♂ Kreklingundergangen **10.06** (AHA), 2 par Hoen og 3 pull Hoensdammen **10.06-11.06** (FGR) og 1 ind. Fiskumvannet **02.10** (EKR).
- Rødstrupe** *Erithacus rubecula* (105-163-116-104) **66 obs.** **07.04-07.12**
 Første notering i 2013: 1 ind. Hals **07.04** (AHA). For øvrig bl.a. 8 og 7 ind. ringmerket Hals hhv. **20.04** og **31.08** (AHA), 1 ind. Kroktjern og 2 ind. Svartskurden **28.04** (SST), 10 ind. Fiskumvannet **01.05** (JLH), 1 ind. Sirikjerke **12.05** (AAN), 4 ind. Kolbergtjern **28.06** (LWH), 1 ind. Dalesetra **14.10** (AHA), 2 ind. Kolbrekkvannet N **19.10** (LWH), 1 ind. Flesaker **19.10** (SST). 1 ind. Halshaugen **28.** og **29.10** (AHA), 2 ind. Råen **03.12** (LWH) og 1 ind. Tjuvøya **07.12** (JÅR).
- Nattergal** *Luscinia luscinia* (23-9-14-0) **1 obs.**
 2 ind. Fiskumvannet **20.05** (JVI). Arten var helt fraværende i 2012.
- Buskskvett** *Saxicola rubetra* (31-43-51-46) **65 obs.** **28.04-08.09**
 Med forholdsvis få unntak kun registrert ved Fiskumvannet – første gang for året med 2 ind. **28.04** (MWH, LWH). Gjennom sommeren inntil 6-8 ind. hele Fiskumvann-området sett under (SST, RZA, VER, MWH, LWH, AHA, OSÅ,

JVI, EKR, AJA, GMP, ELA, JLA, OBO, LÅG, MSJ, CMI, EMI, PBU, SPE, AGA, HKG, ETH, AMÅ, ESE). Dessuten 4 ind. mat til unger Hegstad **30.06** (SST). Utenom Fiskumvannet bl.a. 6 ind. Hals **12.05** (AHA) og 1 par Skjølstdammen **11.06** (AHA, TGR, PØK, BEL, BTB), samt 4 ind. Hals og 3 ind. Leirdalen **13.07** (AHA).

Ringtrost *Turdus torquatus* (5-3-2-2) **14 obs.** **16.04-05.05**
1 ind. Bergsvingen 16.04 (CMI) og 17.04 (EKR, TGR, MSJ), 2 ind. Bergsvingen 20.04 (LWH, MWH), 3 ind. over Sem/Bergsvingen 20.04 (HJN, SST), 1 ind. Berg 20.04 (SST), 1 ind. Furua 20.04 (SST), 1 ind. Bergsvingen 22.04 (MSJ), 1 ♂ Verpsletta 22.04 (CMI). 1 ind. Bergsvingen 22.04 (EKR). 1 ind. Kolkinn 24.04 (CMI). 1 ♂ Verpsletta 25.04 (CMI), 5 ind. Råen 03.05 (SST) og 1 ind. Råen **05.05** (JÅR).

Elvesanger *Locustella fluviatilis* (0-0-0-0) **6 obs.** **01.06-21.06**
1 ind. Råen **01.-21.06** (SST, LWH, JBE, AHA).

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus* (1-3-0-0) **6 obs.** **11.06-29.09**
1 ind. Fiskumvannet 14.05 (TGR), 1 ind. Råen 11.06-09.07 (PBU, SPE, LWH, EKR). 1 1K Fiskumvannet 29.09 (SST)

Myrsanger *Acrocephalus palustris* (9-24-44-49) **16 obs.** **23.05-11.08**
Ved Fiskumvannet/Hegstad/Råen 1 ind. **23.05-02.06** (SST, AJA, EKR), 3 ind. Fiskumvannet **25.05-14.06** (LWH, GMP, CMI), 2 ind. **26.05-19.06** (SST, AHA, JBE), 1 ind. **01.06** (SST), 2 ind. **08.-16.06** (SST), 4 ♂♂ **11.-15.06** (LWH, SST), 1 ind. **09.06** (JBE), 1 ind. **22.06** (JVI), 2 ind. 22.06 (SST), 3 ind. **23.06** (HJN), 1 ind. **30.06** (SST), 2 ind. **03.07** (EKR) og 1 ind. **11.08** (SST). Utenom Fiskumvannet 1 ind. v/Berg-Sørby **28.05-01.06** (SST, LWH, MWH), 1 ind. Bomenga **01.06** (SST), 2 ind. Bergsvingen **11.-15.06** (WH, SST) og 1 ind. Nedre Lobben **18.06** (RZA).

Rørsanger *Acrocephalus scirpaceus* (18-19-29-32) **30 obs.** **18.05-24.08**
Med ett unntak kun registrert ved Hegstad/Fiskumvannet i 2013 - 1 ind. **18.** og **19.05** (SST), 2 ind. **20.05** (JVI) og **26.05** (SST), og **28.05** (ELA, JLA), 1 ind. **30.05** (ALA), **01.06** (SST) og **02.06** (SST, RVO), 2 ♂♂ **07.06** (AJA). 1 ♂ **09.06** (AHA) og **10.-11.06** (MJA), 2 ♂♂ **11.06** (PBU, SPE), 1 ind. **14.06** (AGA, HKG), 3 ind. **15.06** (SST), 1 ind. **16.06** (SST), 3 ind. **18.06** (RZA), 2 ind. **22.06** (JVI, SST), 1 ind. **08.07** (ETH), 4 ind. **11.08** (EKR). Dessuten 1 1K Hals **24.08** (AHA).

Fuglekonge *Regulus regulus* (8-9-14-13) **15 obs.** **31.03-17.12**
1 ind. Ospåsen **31.03** (AHA) og Skogen, Gml. Kongsbergvei **21.04** (JTB), 2 ♂♂ Smedbakken **26.04** (JTB), 2 ind. Kolbrekkvannet N og Øytjern **17.05** (MWH, LWH), 4 ind. Kolbrekkvannet N **20.06** (LWH), 1 ind. Hals **28.09** (AHA) og Hoensetra/Hoenseteråsen **13.10** (AHA), 4 ind. Krambudalen **15.10** (LWH). 2 ind. Kolbrekkvannet N **19.10** (LWH), 3 ind. Dalesetra **20.10** (AHA), 2 ind. Geveltsetra **13.11** (HJN), 3 ind. Øytjern **05.12** (LWH), 1 ind. Geveltsetra **07.12** (HJN) og 4 ind. Øytjern **17.12** (LWH).

Stjertmeis *Aegithalos caudatus* (2-4-11-1) **2 obs.** **08.04-08.12**
3 ind. Skotselva **08.04** (CMI) og 2 ind. Hals **08.12** (AHA).

Løvmeis *Poecile palustris* (4-4-4-14) **8 obs.** **24.02-09.11**
Kun registrert på Hals/Halshaugen i 2013: 1 ind. **24.02** og 06.03, 5 ind. **25.03**, 1 2K+ 06.07, 1 ind. ringmerket **13.08**. 1 ind. **28.09**, 1 ind. **24.10** og 1 ind. **09.11** (AHA).

Tornskate *Lanius collurio* (10-14-14-6) **23 obs.** **17.05-13.08**
Ved Fiskumvannet/Hegstad/Råen 1 ♂ **17.05** (SST), **18.05** (AHA, SST), **24.05** (OSÅ) og **02.06** (SST), 1 par **24.05** (AJA), 1 ♀ **30.06** (SST) og 3-5 ind. **11.08** (EKR, SST). Utenom Fiskumvannet 1 ♂ Geveltsetra **03.06** (HJN) og 1 ♀ **30.06** (AHA), 1 2K+ ♂ **06.07**, 2 hunnf. ind. **07.07**, 1 2K+ ♂ og 2 hunnf. ind. **12.07**, 3 ind. **13.07** og 1 2K+ ♀ og 2 1K **14.07** – alt på Hals/Halshaugen (AHA). Dessuten 1 ind. ringmerket Hals hhv. **07.08** og **13.08** (AHA).

Tornskata er årvisst ved Fiskumvannet, og bestanden ser ut til å være noenlunde stabil. Foto: A. Hals.

Varsler <i>Lanius excubitor</i>	(15-23-24-24)	8 obs.	11.01-31.12
1 ind. Bergsvingen 11.01 (JTB), 1 ind. Hegstad 09.-13.04 (MJA, SST), 1 ind. Fiskumvannet 26.09-19.10 (LWH, SST, MJA), 1 ind. Hals 19.10 (AHA), 1 ind. Fiskumvannet 17.11 (MWH, LWH) og 1 ind. Fiskumvannet 31.12 (AHA).			
Lavskrike <i>Perisoreus infaustus</i>	(0-1-1-1)	2 obs.	16.11-27.12
1 ind. Svarttjern, Holtefjell (på viltkamera) 16.11 og 27.12 (AHA).			
Nøttekråke <i>Nucifraga caryocatactes</i>	(5-3-7-15)	11 obs.	12.01-08.09
1 ind. Hals 12.01 og 02.02 (AHA), 1 ind. Fiskumvannet 01.05 (JLH), 1 ind. Hals 24.05 (AHA), 1 ad. og 3 pull/nyutfløyne 1K Hals 10.07 (AHA), 1 ind. Råen 20.08 (LWH), 2 ind. Halshaugen 08.09 (AHA), 1 ind. Råenåsen 08.09 (AHA), 1 ind. over Verpsletta 13.09 (JON) og 1 ind. Hals 18.09 (AHA).			
Kaie <i>Corvus monedula</i>	(46-74-81-64)	61 obs.	06.01-12.12
4 par i gang med reirbygging Vestfossen 13.04 (SST).			
Kornkråke <i>Corvus frugilegus</i>	(2-4-9-15)	9 obs.	06.04-18.10
1 ind. Bergsvingen 06.-07.04 (SST, AHA, MSJ), 2 ind. over Bergsvingen 10.04 (MSJ). 1 ind. Fougner, Fiskumvannet 03.05 (TGR), 2 ind. over Fiskumvannet 08.05 (TGR, MSJ), 1 ind. Fiskumvannet 10.-14.06 (AJA, MSJ, AGA), 1 ind. over Flesaker 02.10 (EKR) og 4 ind. Sem 18.10 (AHA).			
Ravn <i>Corvus corax</i>	(32-93-72-72)	66 obs.	11.01-17.12
3 1K pull/nylig utfløyne 1K Haukeberget Krekling/Kårtvedt 19.06 (AHA).			
Stillits <i>Carduelis carduelis</i>	(43-57-68-65)	79 obs.	04.01-27.12
Stabilt til stede gjennom hele året – bl.a. 25 ind. Hals 04.01 (AHA), 30 ind. Bergsvingen 19.01 (LWH) og Hals 20.01 (AHA). For øvrig fra Bergsvingen bl.a. 8 ind. 04.04 (EKR), 5 ind. 06.04 (LWH, SST) og 5 ind. 13.04 (SST). Videre bl.a. 2 ind. Hellefoss 19.04 (TGR), 3 ind. Fiskumvannet 01.05 (EKR, JLH, STS), 7 ind. Bergsvingen 17.08 (JVI), 5 ind. Flesaker 22.09 (AHA), 10 ind. Fiskumvannet 22.09 (SST, BEL), 10 ind. Bergsvingen 06.10 (AJA), 6 ind. Fiskumvannet 06.10 (SST), 8 ind. Bergsvingen 03.12 (LWH) og 15 ind. Halshaugen 27.12 (AHA).			

Gråsisik *Carduelis flammea* (81-58-16-23) **33 obs.** **24.02-27.12**
 Fra 2013 bl.a. 10 ind. Halshaugen **24.02** (AHA), 3 ind. Grasåsen **16.04** (AHA, SMS), 4 ind. Fiskumvannet **05.05** (RZA, VER), 2 ind. Sirikjerke **12.05** (AAN), 5 ind. Fiskumvannet **19.05** (LWH), 2 ind. Hegstad **30.06** (SST), 4 ind. Fiskumvannet **22.09** (AHA, SST, BEL), 20 ind. Fiskumvannet **26.09** (LWH), 10 ind. Fiskumvannet **29.09** (SST), 60 ind. Fiskumvannet **13.10** (MÅS), 18 ind. Krambudalen **15.10** (LWH). 12 ind. Fiskumvannet **19.10** (SST). 20 ind. Ospåsen **27.10** (AHA), 10 ind. Hals/Halshaugen **24.11- 27.12** (AHA) og 4 ind. over Øytjern **05.12** (LWH).

Brunsisik *Carduelis flammea cabaret* (3-4-8-8) **5 obs.** **27.03-29.09**
 1 hann Bergsvingen **27.03** (AHA) og 3 ind. **01.05** (JLH), 2 ind. **09.05** (AHA), 1 ind. **22.09** (AHA, SST, BEL) og 2 ind. **29.09** (SST) – alt ved Fiskumvannet.

Grankorsnebb *Loxia curvirostra* (16-27-15-3) **7 obs.** **21.09-12.12**
 2 ind. Ospåsen **21.09** (AHA), 2 ind. Flesaker **22.09** (EKR), 8 ind. Fiskumvannet **26.09** (LWH), 2 ind. Sirikjerke **15.10** (LWH), 8 ind. Kolbrekkvannet N **19.10** (LWH), 1 hunnf. ind. Hals **24.10** (AHA) og 7 ind. Vestfossen **12.12** (MSJ).

Rosenfink *Carpodacus erythrinus* (14-29-32-41) **51 obs.** **12.05-22.07**
 I sang og spill fra Fiskumvannet/Råen/Hegstad bl.a. 1 hann **12.05** (AHA), 2 3K+ ♂♂ **18.05** (AHA, SST), 2 3K+ ♂♂ **19.05** (SST), 2 ind. **20.05** (JVI, EKR, SST), 1 par **23.05** (AJA), 1 ♂ **24.05** (AJA), 3 ind. – herunder 1 3K+ ♂ **26.05** (SST), 3 ind. **28.05** (ELA, JLA), 2 ind. **01.06** (LWH, MWH), 6 ind. **01.06** (SST), 3 ind. **02.06** (SST, RVO), 2 ♂♂ **07.06** (AJA), 1 2K ♂ **08.06** (SST), 2 ind. **11.06** (LWH), 2 ind. **15.06** (SST), 3 ind. **16.06** (SST), 2 ind. Fiskumvannet **17.06** (LWH), 1 3K+ ♂ **17.06** (MJA), 4 ind. **22.06** (JVI) og 1 ind. **22.07** (LWH, MWH). Utenom Fiskumvannet bl.a. 1 ind. Skjelbred **01.-02.06** (SST). 1 3K ♂ Dørjebu **01.-02.06** (SST), 1 ♂ Kverk **03.06** (EKR) og 1 ♂ Hals **30.06** (AHA) – alt syngende individer.

Rosenfinken – her en utfarget hann, holder stand ved Fiskumvannet, men storhetstida var nok 70- og 80-tallet. Foto: A. Hals.

Konglebit *Pinicola enucleator* (0-0-0-1) **1 obs.**
 3 ind. Fiskumvannet **25.04** (CMI).

Dompap *Pyrrhula pyrrhula* (199-163-94-63) **64 obs.** **06.01-30.12**
 Registrert i det meste av kommunen gjennom hele året. Fra materialet bl.a. 5 ind. Jungerkollen **24.02** (EKR), 6 ind. Halshaugen og Mastebogen **24.02** (AHA, SST), 2 ind. Skar **25.02** (SST), 3 ind. Mellomtjern **28.03** (EKR), 9 ind. ringmerket Hals **07.04** (AHA), 5 ind. Ormåsen **10.04** (TGR), 8 ind. Smedselva **14.04** (RZA, BEI, VER), 7 ♂♂ Skotselv **01.05** (INI), 4 ind. Kolbrekkvannet N **17.05** (LWH), 1 ♂ Stryken **26.05** (SST, BEL, MJA), 8 ind. Krambudalen **15.10** (LWH), 12 ind. Øytjern **05.12** (LWH), 6 ind. Skarra **07.12** (AHA) og 4 ind. Øytjern **17.12** (LWH).

Kjernebiter *Cocc. coccothraustes* (24-55-23-27) 15 obs. 24.02-25.10

Fra Hals/Halshaugen bl.a. 1 par ringmerket **03.03** (AHA), 3 ind. **20.04** (SST, AHA), 4 ind. ringmerket **27.04** (AHA), 7 ind. ringmerket **01.05** (AHA) og 1 ind. ringmerket **07.08** (AHA). For øvrig 1 ind. over Råen **23.05** (AJA), 1 ind. Klunderud **28.05** (SST), 1 ind. Sameia, Vestfossen **14.** og **18.10** (MSJ) og 3 ind. samme sted **25.10** (MSJ).

Snøspurv *Plectrophenax nivalis* (2-8-2-2) 1 obs.

3 ind. Fiskumvannet **10.04** (CMI).

Bergsvingen er et populært og strategisk greit samlingspunkt under trekk både vår og høst. Foto: A. Hals.

81 personer står som observatører/bidragstere i 2013:

AAN = Arnfred Antonsen, **AGA** = Arild Gauteplass, **AGU** = Andreas Gullberg, **AHA** = Anders Hals, **AHT** = Andreas Hessvik-Trøite, **AJA** = Audun Jahren, **ALA** = Aleksander Landsverk, **ALB** = Arne Labraaten, **AGM** = Agnar Målsnes, **ARH** = Arve Henningsen, **ASZ** = Anne Stine Zakariassen, **BEI** = Bjørn Eide, **BEL** = Bent Ellingsen, **BTB** = Bjørn Tore Bollerud, **CLO** = Carsten Lome, **CMI** = Christoffer Mikalsen, **CWR** = Christian Wexels Riser, **EGA** = Eli Gates, **EKR** = Eirik Kristoffersen, **ELA** = Erlen Landsverk, **EMI** = Egil Mikalsen, **ESE** = Eirik Sekse, **ESJ** = Elisabeth Sjolte, **ETH** = Edvin Thesen, **FGG** = Fredrik Georg Gade, **FGR** = Finn Gregersen, **GFO** = Geir Fossum, **GGR** = Gjermund Graver, **GMJ** = Gunn Mjelde, **GMP** = Geir Magne Pedersen, **HAJ** = Henning A. Johansen, **HJN** = Hans Jørgen Nilsen, **HKG** = Hege Kvarstein Gauteplass, **INI** = Ingar Nilsen, **JAN** = Jonatan Andresen, **JAP** = John Apeland, **JBE** = Jostein Bærø Engdal, **JEN** = Jens Erik Nygård, **JLA** = Jan Landsverk, **JLH** = Jon Ludvig Hals, **JNY** = Jan-Erik Nyhus, **JON** = Jan Olav Nybo, **JRA** = Jo Ranke, **JTB** = Jan Trygve Bollerud, **JTF** = Jens Tøndel Fossum, **JVI** = Jorunn Villand, **JÅR** = Jon Åge Ruud, **KAN** = Knut Arne Nygård, **KBJ** = Kristin Bjartnes, **KER** = Kjeld Erik Rasmussen, **LBL** = Leif Bjørn Lunde, **LFR** = Livar Frøyland, **LWH** = Lennart Wam Hansson, **LÅG** = Lars Ågren, **LZA** = Live Zakariassen, **MJA** = Morten Jagdum, **MOM** = Marius Omland, **MSJ** = Magne Sjøblom, **MWH** = Mikael Wam Hansson, **MÅS** = Melvin Åsum, **OBO** = Ole Bosse, **OSÅ** = Olav Sâtvedt, **PBU** = Per Buertange, **PFU** = Per Furuseth, **PGA** = Peder Gade, **PSK** = Per Olav Skaaret, **PØK** = Per Øystein Klunderud, **RSJ** = Roar Sjønnegård, **RVO** = Rune Voie, **RZA** = Rune Zakariassen, **SMS** = Svein M. Søggen, **SPE** = Steinar Pedersen, **SST** = Steinar Stueflotten, **TEI** = Tor Jan Eikeland, **TFJ** = Tor Fjesme, **TGR** = Torhild Graversgaard, **THA** = Tore Haare, **THT** = Trude Hessvik-Trøite, **TSC** = Tom Schandy, **VER** = Viggo Eriksen, **WHN** = Wenche Helene Nygård.

Følgende 220 personer /rapportører har bidratt i perioden 2009-2013:

AAN = Arnfred Antonsen, **ABJ** = Anders Bjordal, **ABØ** = Asbjørn Børset, **AGA** = Arild Gauteplass, **AGU** = Andreas Gullberg, **AGÜ** = Andreas Günther, **AHA** = Anders Hals, **AHE** = Asgeir Helgestad, **AHG** = Anders Hangård, **AHT** = Andreas Hessvik-Trøite, **AJA** = Audun Jahren, **AKO** = Anne Kolstad, **AKR** = Anita Kristiansen, **ALA** = Aleksander Landsverk, **ALB** = Arne Labraaten, **ALO** = Annhild Lorentzen, **AMÅ** = Agnar Målsnes, **ANS** = Anne Sørensen, **ANÆ** = Arne Nævra, **ARH** = Arve Henningsen, **ASZ** = Anne Stine Zakariassen, **ASØ** = Arvid Sørby, **BEH** = Børre Eirik Helgerud, **BEI** = Bjørn Eide, **BEL** = Bent Ellingsen, **BEN** = Bård Engelstad, **BGR** = Benjamin Grimsby, **BHL** = Bjørn Harald Larsen, **BKY** = Bård Kyrkjedelen, **BOT** = Bjørn Olav Tveit, **BTB** = Bjørn Tore Bollerud, **BVN** = Bjørn Vidar Nyhus, **CBE** = Claus Bech, **CLO** = Carsten Lome, **CMI** = Christoffer Mikalsen, **CSM** = Cato Smørgrav, **CWR** = Christian Wexels Riser, **DAS** = Daniel A. Skjauff, **DKO** = Dagfinn Kolberg, **EBA** = Erik Bangjord, **EBR** = Erik Brenna, **EBS** = Erlend Barskrind, **EGA** = Eli Gates, **ELA** = Erlen Landsverk, **EFO** = Erik Fossum, **EKR** = Eirik Kristoffersen, **EMI** = Egil Mikalsen, **ESE** = Eirik Sekse, **ESJ** = Elisabeth Sjolte, **ETH** = Edvin Thesen, **EWE** = Egil Ween, **FBO** = Frank Borgen, **FGG** = Fredrik Georg Gade, **FGR** = Finn Gregersen, **FHH** = Frank H. Hansen, **FTB** = Frank T. Brandbu, **FWC** = Fred William Christoffersen, **GBT** = Geir Børge Tangen, **GCH** = Gjermund Christiansen, **GEN** = Greger Engstrøm, **GER** = Gustav Ersdal, **GFO** = Geir Fossum, **GGR** = Gjermund Graver, **GKA** = Gard Karlsnes, **GMJ** = Gunn Mjelde, **GMP** = Geir Magne Pedersen, **GSG** = Geir Sverre Grimsby, **GSY** = Gorm Syversen, **HAI** = Henning A. Johansen, **HDI** = Herman Didriksen, **HFB** = Håkon Fredrik Borgen, **HGR** = Håkon Gregersen, **HHV** = Håvar Hveding, **HJN** = Hans Jørgen Nilsen, **HKA** = Harald K. Andersen, **HKG** = Hege Kvarstein Gauteplass, **HLI** = Heiko Liebel, **HRØ** = Hilmar Røthing, **IBO** = Ingunn Bollerud, **INI** = Ingar Nilsen, **INS** = Inge Stensrud, **ITS** = Inger T. Steen, **JAN** = Jonatan Andresen, **JAP** = John Apeland, **JBE** = Jostein Bærø Engdal, **JED** = Johs. Edvardsen, **JEN** = Jens Erik Nygård, **JGY** = Jan Gylder, **JHM** = Jørn Helge Magnussen, **JJE** = Jørn Jensen, **JLA** = Jan Landsverk, **JLB** = Jonas Langbråten, **JLH** = Jon Ludvig Hals, **JLÅ** = Jon Lofthus Aarsand, **JML** = Jostein Myromslien, **JMM** = Jon Martin Mjelde, **JML** = Jostein Myromslien, **JMY** = Jostein Myre, **JNY** = Jan-Erik Nyhus, **JON** = Jan Olav Nybo, **JRA** = Jo Ranke, **JSY** = Jan Syvertsen, **JTB** = Jon Trygve Bollerud, **JTF** = Jens Tøndel Fossum, **JTJ** = Jon Trygve Johnsen, **JVI** = Jorunn Villand, **JÅR** = Jon Åge Ruud, **KAK** = Knut Arne Kolberg, **KAN** = Knut Arne Nygård, **KBJ** = Kristin Bjartnes, **KBR** = Kjell Brenden, **KDI** = Kenneth Didriksen, **KDL** = Kristin Dahle Larsen, **KER** = Kjeld Erik Rasmussen, **KFI** = Katrine Figenschou, **KJO** = Kjetil Johannessen, **KJU** = Knut Luell, **KKR** = Kari Kristiansen, **KMY** = Kendt Myrmo, **LBL** = Leif Bjørn Lunde, **LFR** = Livar Frøyland, **LGO** = Lucie Gotaas, **LJR** = Lars Jørgen Røstad, **LWH** = Lennart Wam Hansson, **LZA** = Live Zakariassen, **LÅG** = Lars Ågren, **MBA** = Mona Bakke, **MGÜ** = Morten Günther, **MHE** = Morten Helberg, **MJA** = Morten Jagdum, **MLI** = Marte Lilleeng, **MJL** = Michelle Jasmin Lundström, **MMY** = Merethe Myromslien, **MOM** = Marius Omland, **MSB** = Mari-Sofie Borgen, **MSJ** = Magne Sjøblom, **MVG** = Marius Von Glahn, **MWD** = Merete Wiken Dees, **MWH** = Michael Wam Hansson, **MÅS** = Melvin Åsum, **NBV** = Nils Bjørn Vistad, **NHT** = Neri H. Thorsen, **NNN** = Ukjent/Ikke notert, **NOF-ØE** = NOF Øvre Eiker, **NSB** = ansatte ved NSB, **NSK/KBG** = Naturskolen Kongsberg, **OBE** = Ola Betten, **OBO** = Ole Bosse, **OBY** = Ole Bye, **OHO** = Olav Hovlandsvåg, **OMS** = Ole Martin Sæterhaug, **ONO** = Ola Nordsteien, **OSÅ** = Olav Sâtvedt, **OTE** = Ole Temtemoen, **PBU** = Per Buertange, **PFU** = Per Furuseth, **PGA** = Peder Gade, **PKE** = Per Kristian Eide, **PKS** = Per Kristian Slagsvold, **PNE** = Petter Nessjøen, **POS** = Per-Otto Suther, **PSI** = Per Siristuen, **PSK** = Per Olav Skaaret, **PUR** = Pål Usterud Rønningen, **PWB** = Per Willy Bøe, **PØE** = Peder Øen, **PØK** = Per Øystein Klunderud, **RAN** = Roger Andreassen, **RBI** = Raymond Birkelund, **REA** = Rolf E. Andersen, **REN** = Ragnhild Engdal, **RJF** = Rolf Jørn Fjærbu, **RMN** = Reidun Marie Nygård, **RRU** = Rita Rustand, **RSJ** = Roar Sjønnegård, **RSO** = Rune Solvang, **RUG** = Runar Ugland, **RVO** = Rune Voie, **RZA** = Rune Zakariassen, **SAJ** = Stein Arne Jensen, **SAL** = Svein Almedal, **SBJ** = Sigrun Bjerve, **SLA** = Stian Landsverk, **SMS** = Svein M. Søggen, **SPE** = Steinar Pedersen, **SRI** = Simon Rix, **SSS** = Sondre Søndrål Slettemoen, **SST** = Steinar Stueflotten, **TAN** = Tonny Andersen, **TBA** = Terje Bakken, **TBL** = Torgeir B. Lande, **TEH** = Tor Egil Høgås, **TEJ** = Tor Erik Jelstad, **TEI** = Tor Jan Eikeland, **TEN** = Tom Engstrøm, **TFJ** = Tor Fjesme, **TFO** = Terje Fossan, **TGI** = Terje Gimnes, **TGR** = Torhild Graversgaard, **TGU** = Tore Gunnarsen, **THA** = Tore Haare, **THK** = Torbjørn Horsberg Kornstad, **THO** = Thorstein Holtskog, **THT** = Trude Hessvik-Trøite, **TKO** = Trond Korsgård, **TSC** = Tom Schandy, **TSE** = Tore S Eriksrød, **TSO** = Tommy Solberg, **TST** = Torill Stubberud, **TVB** = Tormod Vaaland Burkey, **UMB** = Universitetet for miljø- og biovitenskap, **VER** = Viggo Eriksen, **VLØ** = Vetle Løvli, **VÅR** = Vemund Aasgaard Rønningen, **WHN** = Wenche Helene Nygård, **WSO** = William Solberg, **ØFO** = Øystein Folden, **ØHJ** = Øystein Haarklau Johansen, **ØNL** = Øyvind Nyvold Larsen, **ØSA** = Øystein Sand, **ÅKL** = Åse Klunderud.

Kasser og ringmerking 2013

ART	Perioden 1983- 2012	VEST- SIDA		ØVRE EIKER		UTENOM Ø. EIKER		Sum 2013	Perioden 1983- 2013
		Pulli	Ad.	Pulli	Ad.	Pulli	Ad.		
Knoppsvane	35						5	5	40
Stokkand	21						2	2	23
Strandsnipe	21					4		4	25
Hettemåke	120					31		31	151
Fiskemåke	27			4		11		15	42
Sildemåke	49			1		1		2	51
Gråmåke	56			4		1		5	61
Svartbak	20			1				1	21
Vendehals	147		4					4	151
Grønnspekk	5		1					1	6
Flaggspekk	139		7				1	8	147
Dvergspekk	6		1					1	7
Låvesvale	216		18					18	234
Trepiplerke	93		26					26	119
Heipiplerke	89		5					5	94
Linerle	264		9				2	11	275
Jernspurv	460		26					26	486
Rødstrupe	1 893		65					65	1 958
Rødstjert	67		9				1	10	77
Buskskvett	69						1	1	70
Svarttrost	786		30					30	816
Gråtrost	960		31				3	34	994
Måltrost	374		22					22	396
Rødvingetrost	438		8					8	446
Duetrost	5		1					1	6
Rørsanger	3		1					1	4
Gulsanger	6		1				1	2	8
Munk	1 011		70					70	1 081
Hagesanger	618		11					11	629
Møller	49		3					3	52
Tornsanger	109		5					5	114
Gransanger	281		29					29	310
Løvsanger	1 885		209				22	231	2 116
Fuglekonge	85		1					1	86
Gråfluesnapper	182		11				9	20	202
Svarthvit fl.snp.	5 659	139	12	16		8		175	5 834
Løvmeis	89		3					3	92
Granmeis	291		14				2	16	307
Toppmeis	36		1				1	2	38

ART	Perioden 1983- 2012	VEST- SIDA		ØVRE EIKER		UTENOM Ø. EIKER		Sum 2013	Perioden 1983- 2013
		Pulli	Ad.	Pulli	Ad.	Pulli	Ad.		
Svartmeis	591	6	5					11	602
Blåmeis	6 428	70	96	91	2		33	292	6 720
Kjøttmeis	9 851	212	177	29	1		21	440	10 291
Spettmeis	209		14				4	18	227
Trekryper	80		5					5	85
Tornskate	60		5					5	65
Nøtteskrike	123		6					6	129
Stær	1 300		4			2		6	1 306
Gråspurv	178						1	1	179
Pilfink	828		13				13	26	854
Bokfink	4 078		98				6	104	4 182
Bjørkefink	2 329		129					129	2 458
Grønnfink	12 695		271				140	411	13 106
Stillits	102		4				1	5	107
Grønnsisik	4 770		37				159	198	4 968
Brunsisik	209						3	3	212
Dompap	2 326		60				3	63	2 389
Kjernebiter	216		21					21	237
Gulspurv	1 060		48					48	1 108
Sivspurv	207		1					1	208
Andre arter									1 866
118 arter									
Sum 2013 (59 arter)	66 167	427	1628	146	3	58	434	2696	68 868

Fra kontroll- og gjenfunnsstatistikken

Av **gjenfunn** tas her med en kjernebiter som ble kontrollert på Læsø, Nord-Jylland i Danmark 4 år og 1 mnd. etter merking på Hals i november 2009. Dette er vårt første utenlandsfunn av kjernebiter. Videre - en grønnsisik ble kontrollert i Gjesdal i Rogaland sju uker etter merking på Geithus i mai 2013 og en grønnfink kontrollert i Fana ved Bergen ett år etter merking på Hals i september 2012, samt ei hettemåke som ble kontrollert i Røykenvika, Gran på Hadeland 16 dager etter merking ved Krokstadelva i april 2013. Alle disse ble kontrollert levende. En bokfink ble funnet død i Farnham, Dorset i England 1 år og 8 mnd. etter merking på Hals i april 2012.

Av **kontroller** ble det i 2013 i all hovedsak kun gjort lokale funn. En rekke knoppsvaner ble avlest i felt, og alle disse «hørte» hjemme i Indre Oslofjord-bassenget inkl. Drammensfjorden og Drammensvassdraget.

Kasser lever ikke evig, og et lite snekkerstunt i påska 2013 resulterte i 50 nye kasser som dels er blitt satt ut for å erstatte gamle kasser, og dels er blitt brukt som gevinster på foreningens medlemsmøter.

For tida står det ute ca. 200 småfuglekasser – ved Hegstad/Fiskumvannet, på Hals/Vestsida inn til grensa mot Flesberg og ved Varlo. Det henger dessuten – bl.a. i de samme områdene, i alt ca. 10 kasser for kattugler og ca. 20 kasser for stær, men disse ble dessverre svært lite brukt i 2013.

I tillegg har enkeltmedlemmer her og der også en del kasser hengende ute, som gjerne kan inngå i hele «eiendomsmassen» til NOF Øvre Eiker til disposisjon for foreningens kasse- og ringmerkingsgruppe.

--- 0 ---

Duer i Buskerud

Steinar Stueflotten, Damenga 19, 3032 Drammen, e-post: sstuef@broadpark.no

Duefamilien omfatter fem arter i Buskerud: bydue, skogdue, ringdue, tyrkerdue og turteldue. Bydue og tyrkerdue er standfugler. De andre er trekkfugler, men enkelte ringduer og en sjelden gang en og annen skogdue kan overvintre i milde vintrer. Ringdua er den mest tallrike av artene, og den kan opptre i store flokker på trekket vår og høst. Turteldua er den sjeldneste duearten, og den er bare observert et fåtall ganger i Buskerud. Denne beskrivelsen er basert på den kunnskapen som LRSK for tiden har om disse artenes forekomst i fylket.

Bydue *Columba livia var. domestica*

Byduene har sitt opphav i rømte tamduer. Disse stammer opprinnelig fra arten klippedue som ikke lenger hekker i Norge. Tamduene er blitt avlet på i generasjoner, og byduene kan derfor oppvise stor draktvariasjon. Noen draktvarianter kan være svært lik den opprinnelige stamformen klippedue. Bydua er som navnet sier, nært knyttet til byer og tettsteder og fins spredt og tallrikt over det meste av landet. Den norske hekkebestand teller trolig mer enn 10 000 par. Selv om bydua har en frittlevende vill bestand i Norge, blir den pga. sin bakgrunn og nære tilknytning til mennesket, ofte neglisjert som en «god» art av mange i det ornitologiske miljøet.

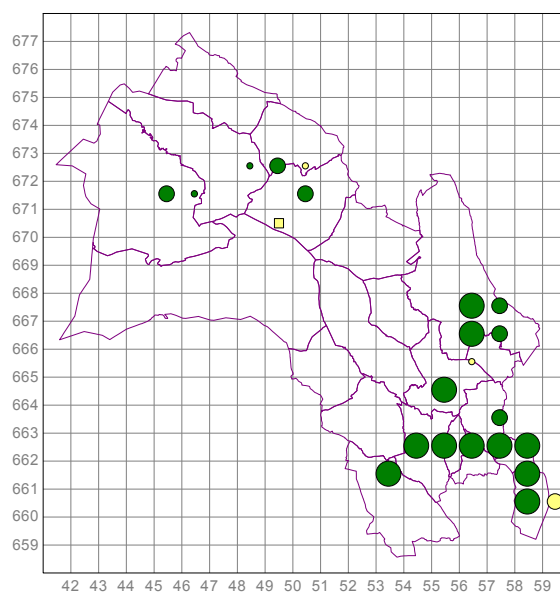
Byduer i Åssiden Elvepark, Drammen 05.12.2013.
Foto: Jorunn Villand.

Forekomst i Buskerud

Status: Vanlig hekkefugl i byer og tettsteder, der arten ofte kan observeres på næringssøk i det omkringliggende kulturlandskapet. Vanligst i lavlandet i sørlige deler av fylket, mer fåtallig i tettbebyggelser i Hallingdal (Nesbyen, Gol og Geilo). Standfugl, og mye tyder på av våre byduer er svært stedbundne.

Bestand: De største bestandene fins i de tre største byene i fylket, dvs. i Drammen, Kongsberg og Hønefoss. I Drammen og Hønefoss kan bestandene telle flere hundre individer. Enkeltflokker på 50-100 ind. er ikke uvanlig å se flere steder i Drammen sentrum og ved kornsiloen på Holmen, maks. 250 ind. ble observert på Strømsø 8.12.2010 (K.Bøhn).

Bydue

Oppdatert utbredelseskart for bydue. Prikkstørrelse iht. hekkekoder i Atlas-prosjektet. Gule prikker viser observasjoner utenom hekkesesongen.

Total vinterbestand i Drammen ligger trolig på 200-400 ind. I Hønefoss lå vinterbestanden tidligere på rundt 200 ind. (V.Ree i Norsk Fugleatlas). I seinere år er flokker på 20-40 ind. jevnlig blitt observert i Hønefoss sentrum. I Kongsberg var bydua sjelden å se på 1960-tallet, men har i de siste tiåra blitt en vanlig fugl i sentrum med flokker på opptil 20-30 ind. Vinterbestanden i Vestfossen (Øvre Eiker) ligger på typisk 20-50 ind. Et tilsvarende antall har tilhold i Hokksund, maks. 110 ind. sett på Sem 12.10.2008 (S.Stueflotten). På 1990-tallet etablerte det seg også en liten koloni på ca. 10 fugler på Halshaugen ved Vestfossen (A.Hals). Andre tettsteder med små faste bestander i Buskerud: Tofte (Hurum) 20-40 ind., Sætre (Hurum) 20-40 ind., Slemmestad (Røyken) 10-20 ind., nedre Lier/Lierbyen 20-30 ind., Mjøndalen (Nedre Eiker) 30-50 ind., Krokstadelva (Nedre Eiker) 20-30 ind., Vikersund (Modum) 20-50 ind., Vik (Hole) ca. 10 ind., Nesbyen (Nes) ca. 10 ind. maks. 40 ind. på Liudden 31.10.2010., Gol sentrum (Gol) 5-10 ind., maks. 33 ind. 02.09.2008 (T.Breiehagen), Geilo (Hol) 10-20 ind., mens Ål synes å mangle en fast bestand. Det kan nevnes at det oppe på Langedrag (Nore og Uvdal) 1000 moh., fins et dueslag hvor det har vært opptil 40 tamduer (jf. gult firkantsymbol i rute MN90 i utbredelseskartet ovenfor).

Total vinterbestand i Buskerud ligger trolig på mellom 750 – 1000 ind., som tilsvarer 300 – 400 hekkende par.

Bydua kan i noen sammenhenger være en kontroversiell art. Når bestandene i byområdene i enkelte perioder blir store, oppstår det ofte diskusjoner i aviser og sosiale media om all dueplagen som dette medfører, og det blir da ofte rettet krav om å få redusert antallet. Dette har flere ganger ført til at det er igangsatt nedskyting av bestandene. I Hønefoss ble bydue-bestanden på ca. 300 ind. skutt ned til rundt 100 ind. vinteren 1990. I Drammen ble 250 byduer fanget inn av Fuglehjelpen i 2001, 143 av disse ble drept, resten ble fraktet til Trøndelag og sluppet løs på gårder der. Høsten 2003 oppstod det en ny diskusjon om dueplagen på Drammens Torg. Tellingene hadde vist at det da var ca. 400 byduer i Drammen. To skadedyrtryddere ble engasjert for å skyte ned bestanden til 100-200 ind. Mens Fuglehjelpen fikk betalt 100 kr per due, fikk duejegerne i 2003 bare 15 kr per due (kilde: DTBB 10.11.2003). Slik desimering av duebestandene har kun vist seg å ha en kortvarig og begrenset effekt da bestandene i hovedsak bestemmes av mattilgangen i området.

Byduene spiser stort sett mat som de finner i parker og på gater og torg i bebyggelsen, der de også hyppig blir matet av folk. I tillegg streifer de ofte rundt på jorder og stubbåkrer i nærområdet, på leting etter spillkorn og andre frø. De kan også samle seg i flokker ved kornsiloer og andre kornlagre, som på Holmen i Drammen.

Skogdue *Columba oenas*

I Norge forekommer skogdua først og fremst i lavlandet på Østlandet og videre sørover langs Sørlandet, kun spredt og sjelden ellers i Sør-Norge. Arten hekker sjelden høyere enn 200 moh. og er sterkt knyttet til områder med gamle løvtrær i kulturlandskapet og andre varierte og åpne skogsområder. Den unngår helst ren barskog. Skogdua plasserer reiret i gamle svartspetthull eller andre naturlige hulrom i gamle trær, og kan også benytte uthengte rugeholker. Osp ser ut til å være det foretrukne reiret. Skogdua kan benytte det samme reirhullet i år etter år, og flere par kan hekke nær hverandre i løse kolonier. Den norske hekkebestanden er estimert til 1000-5000 par (M.Viker i Norsk Fugleatlas). Bestanden synes å ha gått ned i takt med utviklingen av det moderne norske skogbruket som har ført til mangel på egnede reirhull i store gamle løvtrær. Arten fører et stillfarende og bortgjemt liv i hekketiden, og reirfunn blir sjelden rapportert. Eggleggingen kan starte allerede i begynnelsen av april, og skogdua kan legge 2-3 kull i løpet av en hekkesesong.

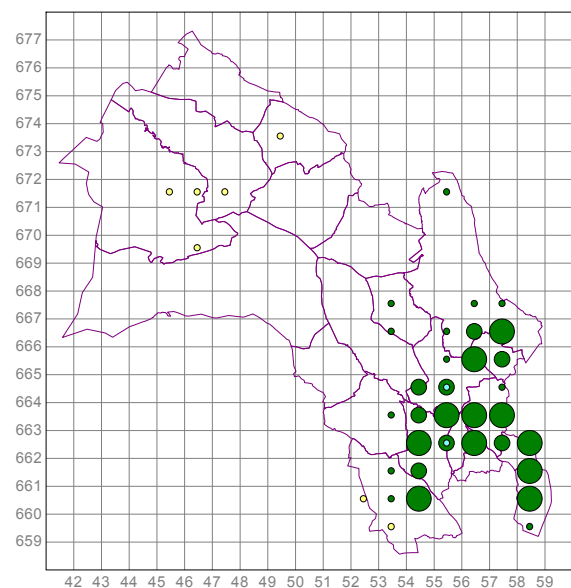
Skogdue, Linnestranda, Lier 4.10.2014.

Foto: Jorunn Villand

Forekomst i Buskerud

Status: Spredt og fåtallig hekkefugl i lavlandet i de nedre delene av fylket. 95 % av alle observasjoner er gjort under 200 moh. Sjelden observert høyere enn 300-500 moh., og kun sjelden streifgjest i de øvre dalførene i fylket. Trekkfugl som overvintrer i Sør-Europa. Ankommer tidlig om våren, ofte medio mars. Høsttrekket foregår stort sett i september.

Skogdue

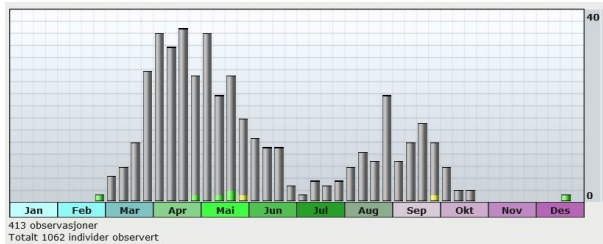

Oppdatert utbredelseskart for skogdue. Prikkestørrelse iht. hekketider i Atlas-prosjektet. Gule prikker viser observasjoner utenom hekkesesongen. Blå prikker viser vinterobservasjoner.

Følgende observasjoner er rapportert fra de øvre delene av fylket, de fleste er gjort om våren:

- 1 ind. Tangane, Strandafjorden, Ål, 13.5.-1.6.1972 (T.Breiehagen).
- 1 ind. Åsgardane, Gol, 9.5.1983 (G.E.Roe).
- 1 ind. Strandafjorden, Ål, 23.5.2002 (B.Sloan).
- 2 ind. Dagali, Hol, 22.7.2008 (R.Hall).
- 2 ind. Geilo, Hol, 9.6.2010 (W.Slettemoen).
- 1 ind. Ustedalsfjorden, Hol, 23.5.2013 (A.Gauteplass, H.K.Gauteplass).

Bestand: Skogdua hekker spredt og fåtallig i lavlandet i nedre deler av fylket. Som oftest kun som enkeltpar, sjelden flere par sammen i det samme området. 5-6 par hekket i et område med grov, gammel osp på Ospåsen i Øvre Eiker fram til ca. 1975. Arten forsvant fra lokaliteten da målbestanden økte utover på 1970-tallet (A.Hals). Tre reir ble funnet i Bårdsrudmarka et par år midt på 1970-tallet (P.O.Syvertsen og Ø.Syvertsen). Gjennomsnittlig bestandstetthet i Europa ligger på 15 par/100 km² (Hegemeijer & Blair 1997), men trolig ikke mer enn 5 par/100 km² i Norge, noe som vil innebære en bestand på maksimalt 20-30 par i Buskerud i skogområder under 200 moh.

Fordelingen av antall skogdue-observasjoner gjennom året i Buskerud.

Vårtrekk: Skogdua ankommer Buskerud medio mars. Gjennomsnittlig ankomstdato: 25.3. ± 14 dager (31 år), tidligst 1 ind. Vikersund, Modum 4.3.2011 (E.Kristoffersen), 1 ind. Tjuvøya, Nedre Eiker ultimo februar 2000 (J.L.Hals) var trolig på tidlig vårtrekk. Tidligere vårtrekk i seinere år med gjennomsnittlig ankomstdato på 2000-tallet: 17.3. Sjelden mer enn 10 ind. sammen på vårtrekket, maks 28 ind. Nordfjorden, Ringerike 20.3.2003 (K.Myrmo).

Høsttrekk: Skogdua trekker sørover igjen i løpet av september. Siste observasjonsdag i gjennomsnitt: 1.10. ± 12 dager (17 år), seinest Averøya, Ringerike 23.10.1985 (Ringerike Feltstasjon). Sjelden mer enn 10 ind. sammen på høsttrekket, maks. 35 ind. Linnestranda, Lier 27.8.2004 og 33 + 40 ind. samme sted 8.9.2004 (R.E.Andersen).

Vinter: Arten er meget sjelden å se om vinteren. Enkeltindivider er kun observert to ganger:

- 1 ind. Geithus (Modum) 18.12.2000 (J.L.Hals).
- 1 ind. Tjuvøya (Øvre Eiker) ultimo februar 2000 (J.L.Hals).

Den siste observasjonen dreier seg trolig om en tidlig ankomst på vårtrekket.

Ringdue *Columba palumbus*

Ringdua er en vanlig art i det meste av Europa. Arten er vanlig hekkefugl i Sør-Norge nord til Trøndelag, mer spredt og fåtallig videre nordover. Ringdua har vært i ekspansjon i lang tid og har utvidet hekkeområdet sitt både mot vest og nord. Den har også spredt seg oppover mot fjellbjørkeskogen, samt begynt å hekke i mer urbane strøk i

hager og parker. Arten hekker i variert skoglandskap, både i større sammenhengende skogsområder og i mindre skogholt i kulturlandskapet. Det tynne og dårlige kvistreiret legges oftest i gran, men kan også plasseres i andre trær. Ringdua legger ofte 2 kull. Den norske bestanden er anslått til 100 000-500 000 par. Trekkfugl som overvintrer i Sør-Europa. Ca. 1 % av bestanden kan overvintrre langs norskekysten (Svorkmo-Lundberg mfl. 2006).

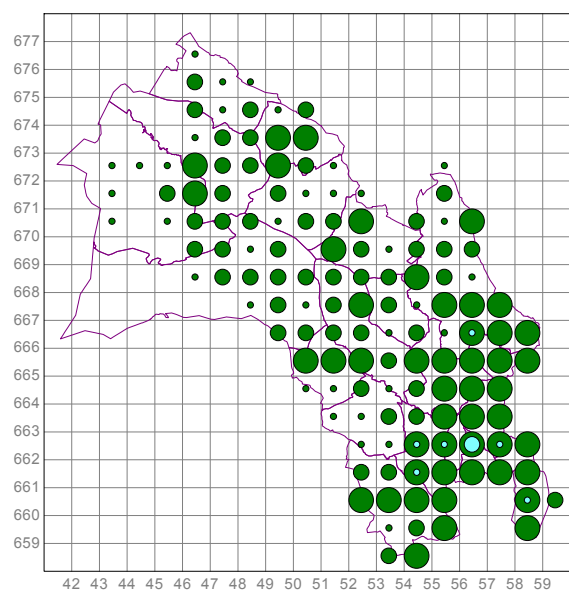
Forekomst i Buskerud

Status: Vanlig hekkefugl i skogområdene i det meste av fylket. Sees regelmessig til opp i fjellbjørkeskogen ca. 1000 moh., en sjelden gang også på streif i snaufjellet opp til 1200 moh., f.eks. 1 ind. ved Fanitulvegen, Ål 13.7.2008 (C. Mikalsen og E. Mikalsen). Trekkfugl som ankommer i midten av mars, og som forlater oss igjen i løpet av september. Ringdua kan opptre i store flokker på flere hundre individer både på vår- og høsttrekket. Enkelte individer kan overvintrre i milde vintrer.

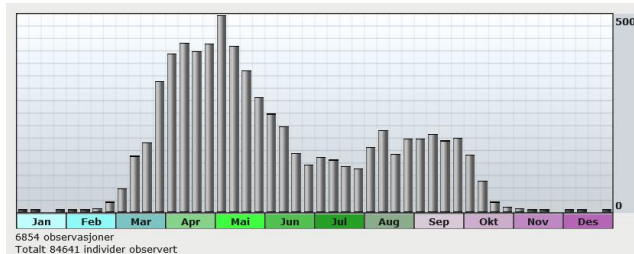
Ringdue adult med 2 juv, Jensvoll, Lier 20.9.2014. Foto: Jens E. Nygård.

Ringdue

Oppdatert utbredelseskart for ringdue. Prikkestørrelse iht. hekketider i Atlas-prosjektet. Blå prikker viser vinterobservasjoner.

Bestand: Ringdua hekker spredt til vanlig skogsområdene i store deler av fylket, i alle fall opp til 800 moh. Hekker nå også regelmessig i hager og parker i byer og boligområder. Med en typisk bestandstetthet i Skandinavia på 40-150 par/100 km² tilsier det ca. 5 000 – 10 000 hekkende par i Buskerud. Bestanden synes å ha vært nokså stabil de siste 20 årene (Kålås mfl. 2014). Ringdue har ofte 2 kull per år med 2 egg i hvert kull. Det første kullet legges i april-mai, det andre i juni-juli.

Fordelingen av antall ringdue-observasjoner gjennom året i Buskerud.

Vårtrekk: Ringdua ankommer Buskerud medio mars. Gjennomsnittlig ankomstdato: 15.3. ± 15 dager (40 år), tidligst medio februar flere år på 2000-tallet. Ringdua har i seinere år ankommet hele tre uker tidligere enn på 1970-1990-tallet, i gjennomsnitt 2.3. mot 24.3. før år 2000. Observasjoner tidligere enn 15. februar ansees å være overvintrede individer. Ankommer øvre Hallingdal (Ål og Hol) i gjennomsnitt 26.3., tidligst 1 ind. Breiehagen, Ål 11.3.2014 (T.Breiehagen). Kan på vårtrekket i april opptre i store flokker på opptil 200-500 ind. eller mer, maks. 1000 ind. i tre store flokker ved Fiskumvannet, Øvre Eiker 15.4.2008 (T.Bakken).

Høsttrekk: Ringdua trekker sørover igjen i september til medio oktober. Siste observasjon i gjennomsnitt: 12.10. ± 9 dager (32 år), seinest ultimo oktober flere år. Enkelte etternølere kan år om annet sees til langt ut i november, f.eks. 1 ind. Hals, Øvre Eiker 14.11.2000 (A.Hals). Ringduer kan allerede i siste halvdel av august samle seg i flokker på 200-300 ind. på stubbåkrer og legder i kornåkrer, maks. 600 ind. i erteåker og legde i rugåker på Hals 11.8.2011 (A.Hals). Flokker på opptil 100-300 ind. er vanlig å se utover i september til primo oktober, bl.a. 400 ind. Klokkarstua, Hurum 8.10.2006 (E.Gates). Duejakta begynner 21.8. og det blir sikkert skutt en god del ringduer på jordene rundt om i kulturlandskapet utover høsten.

Vinter: Arten er i seinere år blitt observert fåtallig, men relativt hyppig i lavlandet om vinteren. Følgende observasjoner er registrert i perioden 1.12.-15.2.:

- 1 ind. Drammen by 8.1.1999 (S.Stueflotten)
- 3 ind. Linnestranda, Lier 4.12.1999 (R.E.Andersen)
- 1 ind. Hals, Øvre Eiker 6.12.2000 (L-E.Hals)
- 1 ind. Hovjordet, Nedre Eiker 10.1.2001 (T.Bakken)
- 1 ind. Drammen by 1.12.2004 (P.Sjolte Ranke)
- 1 ind. Darbu, Øvre Eiker 9.1.2006 (B.T.Bollerud)

- 4 ind. Eikeli, Hønefoss, Ringerike 12.1.2007 (K.Myrmo)
- 1 ind. Hovjordet, Nedre Eiker 4.2.2007 (T.Bakken)
- 2 ind. Klokkarstua, Hurum 4.2.2007 (E.Gates)
- 1 ind. Hokksund, Øvre Eiker 12.12.2007 (B.Nyhus)
- 2 ind. Drammen by 1.12.2009 (E.Kristoffersen)
- 13 ind. Drammen by 10.12.2009 (E.Kristoffersen)
- 4 ind. Øren, Drammen 25.12.2009 (B.Ellingsen)
- 2 ind. Øren, Drammen 27.12.2009 (B.Ellingsen)
- 4 ind. Berskog, Drammen 11.2.2011 (C.Mikalsen)
- 6 ind. Holmsbu, Hurum 7.1.2012 (O.Rygh)
- 1 ind. Øren, Drammen 13.1.2014 (E.Kristoffersen)
- 1 ind. Røyken, Røyken 29.1.2014 (R.E.Andersen)

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto*

Tyrkerdua var opprinnelig en asiatisk art som spredte seg vest- og nordover til Europa med stor fart fra ca. 1930. Den nådde Danmark og Sør-Sverige i perioden 1948-1950. Haftorn (1971) angir første sikre observasjon i Norge fra Stavanger i 1954, men seinere undersøkelser har vist at arten ble sett på Fokstua, Dovre allerede 20.6.1949, og at det ble gjort flere observasjoner i Moss og Oslo i årene 1951-1953 (Ree 1984). Tyrkerdua innvandret til Norge langs to hovedruter, en fra Sør-Sverige mot Østlandet og en fra Jylland over Skagerrak til Sør-Vestlandet og videre oppover langs kysten. Arten nådde Møre og Trøndelag på begynnelsen av 1960-tallet og Tromsø i 1969.

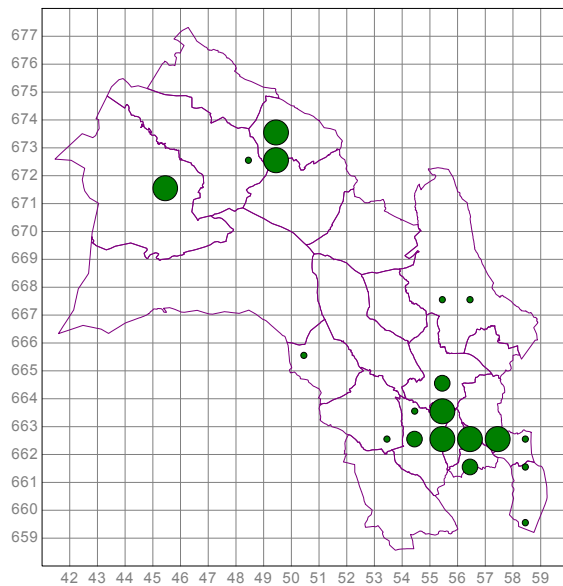

Tyrkerdue, Foto: Jan-Erik Nyhuus

Forekomst i Buskerud

Status: Første kjente observasjoner i Buskerud var 1 ind. i Nesbyen juli 1961, 2 ind. Hokksund 28.9.1962 og 3 ind. Herbru st. i Numedal desember 1962 (Haftorn 1971). Arten etablerte seg som fast hekkefugl i Drammen allerede på 1960-tallet. Det samme skjedde trolig også andre steder i sørfylket. På 1970-tallet hadde tyrkerdua allerede etablert seg som vanlig hekkefugl både i Vestfossen og Hokksund, Øvre Eiker. Første registrerte hekkefunns fra nordfylket ble gjort på Geilo i 1973 og på Gol i 1974 (Breiehagen 1976). Utover på 1970- og 1980-tallet spredte tyrkerdua seg stadig mer, og den ble etter hvert sett mange steder i fylket.

Tyrkerdue Atlas-prosjektet 1975-84

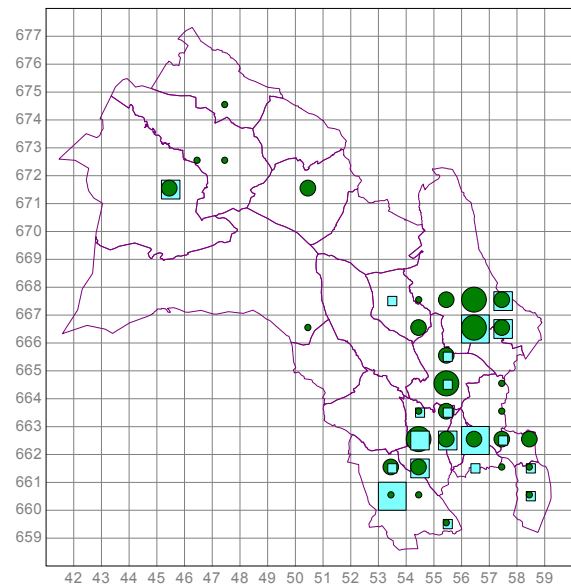
Utbredelseskart for tyrkerdue i Atlas-perioden 1975-1984.

Tyrkerdua er en utpreget kulturmarksfugl som er sterkt knyttet til bebyggelse, hager, parker, skogholt og andre landlige kulturmarksområder. Reiret legges i varierende høyde både i løvtrær og bartrær. På Gol hekket tyrkerdua tidligere også i en heisekran (1975), og på toppen av en lyktestolpe (1976-77). Tyrkerdua kan starte hekkingen tidlig om våren og legge opptil 3 kull per sesong. Arten er hardfør og klarer seg bra her i Norge, men den er avhengig av menneskelig virksomhet i form av foringsplasser, kornlagre, gårdsbruk o.l. for å klare seg gjennom vinteren.

Bestand: I Atlas-prosjektet (1975-1984) ble arten registrert i 19 10x10 km Atlas-ruter i Buskerud og trolig hekket det da mellom 40-80 par i fylket. Hovedutbredelsen var i Drammen/Hokksund-området og nord til Åmot, men det hekket også flere par på Gol og Geilo. I forbindelse med at tyrkerdua ble valgt til årets prosjektfugl i Buskerud i 2003, ble det gjort en ny kartlegging av bestanden (Stueflotten 2005). I perioden 1990-2004 ble tyrkerdua observert i hekketida i 17 Atlas-ruter og i 23 ruter totalt. Arten hadde økt i antall i Hønefoss-Røyse området og i Kongsberg-området, men hadde gått tilbake i Gol og Modum. Fra Drammen meldte flere observatører at det var blitt færre tyrkerduer å se enn for 10-20 år siden. Tyrkerdua hadde fortsatt tilhold i Nesbyen, der den ble observert for første gang i Buskerud i 1961.

Fra det oppdaterte utbredelseskartet ovenfor ser vi at tyrkerdua nå har utvidet sitt område en del siden 1980-tallet. Forekomsten har økt til 32 ruter i hekketida, men arten synes å ha forsvunnet fra Gol.

Tyrkerdue

Oppdatert utbredelseskart for tyrkerdue 1990-2014. Prikkestørrelse iht. hekketekoder i Atlas-prosjektet. Blå prikker viser vinterobservasjoner.

Arten er i stor grad standfugl, noe som også framgår av at vinterutbredelsen stort sett overlapper med hekketida. Arten opptrådte nok mer tallrikt for 30 år siden da det f.eks. ble observert 20 ind. på Gol 3.10.1977 (I.Johnsen), 30 ind. på Eiker Mølle, Hokksund (Øvre Eiker) 13.11.1982 (A.Hals) og 20 ind. på Norderhov (Ringerike) 27.11.1990 (K.Myrmo). Maks. antall observert i seinere år: 14 ind. Holmen (Drammen) 23.9.2005 (S.Stueflotten), 12 ind. Hønefoss (Ringerike) 3.9.2010 (B.Sloan) og 11 ind. Steinsletta (Hol) 11.9.2013 (R.Zakariassen). Nåværende fylkesbestand anslås til 40-80 par.

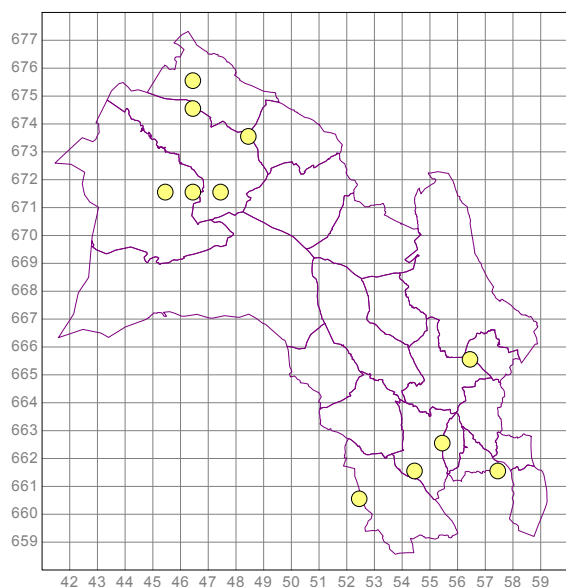
Turteldue *Streptopelia turtur*

Turteldua hekker i et bredt belte gjennom Sentral- og Sør-Europa fra De Britiske Øyer i vest og videre østover gjennom Russland og Sentral-Asia. Turteldua er en utpreget trekkfugl som overvintrer i Afrika sør for Sahara. Arten er ikke konstatert hekkende i Norge. De fleste observasjoner blir gjort i trekketidene i mai og i september-oktober. En ganske sky art som gjerne blir observert sittende på ledninger eller på næringssøkende på bakken.

Forekomst i Buskerud

Status: Sjelden trekkgjest, der de fleste funn som ellers i Norge, er blitt gjort i mai og september-oktober. Det kan virke overraskende, men halvparten av observasjonene er gjort i Hallingdals-regionen.

Turteldue

Utbredelseskart som viser funn av turteldue.

Følgende 12 funn er kjent fra fylket:

- 1 ind. Haug, Hokksund, Øvre Eiker ca. 1914 (Johnsen 1914, side 27).
- 1 ind. Grøndalen, Hemsedal oktober 1965 (A.Grønndalen).
- 1 ind. Kleivi, Hol og Ål 15.5.1971 (T.Breiehagen)
- 1 1K Meheia, Kongsberg 25.9.1976 (skutt av E.Heia)
- 1 ind. Grinda, Øvre Eiker 12.5.1988 (A.Hals)
- 1 ind. Geilomoen, Hol 3-17.9.1990 (P.Furuseth)
- 1 ind. Hovda, Ål 15.5.1994 (K. & L.G.Plischewski)
- 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 4.6.1996 (S.Moe m.fl.)
- 1 ad. Lio, Hemsedal 18-20.10.1997 (B.Fjeldheim m.fl.)
- 1 1K Bønsnes, Hole 28.9.2003 (V.Bunes)
- 1 ind. Fagerheim, Skoger, Drammen 31.10.2008 (S.Stueflotten).

Den mer sjeldne mongolturteldua som hekker i Sibir og Sentral-Asia, er ikke med sikkerhet blitt observert i Buskerud, men 1 ind. som viste karaktertrekk til en mongolturteldue av underarten *meena*, ble observert ved Turrhaug på Sangefjellet, Ål 19.9.2008 (T.Breiehagen). Funnet ble ikke godkjent av NSKF pga. mangelfull dokumentasjon, men er godkjent av LRSK som 1 ind. ubestemt turteldue/mongolturteldue.

Referanser

- Breiehagen, T. 1976. Faunistisk rapport fra Buskerud til og med 1975. *Sterna* 15(3): 159-167.
- Cramp, S. (Ed) 1985, Handbook of the Birds of Europe the Middle East and North Africa, Volume IV. Oxford University Press.
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P-G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) 1994. Norsk fugleatlas. NOF, Klæbu, 552 s.
- Haftorn, S. 1971. Norges Fugler. Universitetsforlaget. 862 s.
- Hagemeyer, W.J.M. and Blair, M.J. (Ed) 1997. The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T&A D Poyser, London.
- Johnsen, N. 1914. Eker – Træk af en storbygds saga. Kristiania. 655 s.
- Kålås, J. A., Husby, M., Nilsen, E. B. & Vang, R. 2014. Bestandsvariasjoner for terrestriske fugler i Norge 1996-2013. NOF - Rapport 4-2014. 36 sider.
- Ree, V. 1984. Norges første tyrkerduer *Streptopelia decaocto*. *Vår Fuglefauna* 7 (3): 119-129.
- Stueflotten, S. 2005. Tyrkerdua i Buskerud. *Buskskvetten* 21, 2 s.
- Svorkmo-Lundberg, T., Bakken, V., Helberg, M., Mork, K., Røer, J.E. & Sæbø, S. (red.) 2006. Norsk VinterfuglAtlas. NOF, Trondheim, 496s.

Kongeørn i Buskerud

Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2012-2014

Thor Erik Jelstad

"Todalskongen"

Foto: Børge Jensen

Desember 2014

 **NATURVERNFORBUNDET
I BUSKERUD**

Forord

Det var en av disse fine forsommerdagene i fjellet. Naturen hadde våknet til liv etter en lang vinter og det var fuglesang overalt. Jeg befant meg øverst i bjørkebeltet et sted mellom Numedal og Hallingdal og hadde uforvarende kommet på ei elgku med en nyfødt kalv. Jeg satt og fulgte kalven der den strevde seg opp bjørkelia på den andre siden av myra nedenfor meg. Da merket jeg et sus like over hodet, og fikk øye på ei rype forfulgt av en kongeørn. Jeg rakk å registrere at det var en ung ørn. Ei lirype som flyr for livet er ingen sinke, og et øyeblikk så det ut til at den skulle redde seg inn i bjørkeskogen. Da kommer ei ørn til, en eldre fugl, i voldsom fart inn fra siden og slår rypa som flagrer livløs ned på myra. Gammelørnen overlot til ungfuglen å plukke opp byttet. Det hele var over i løpet av sekunder.

Det er snart 20 år siden dette skjedde og det var en hendelse som gjorde et voldsomt inntrykk. Slike drama skjer daglig i naturen, men det er ytterst sjelden å oppleve det fra orkesterplass. Det var som å være til stede på "ørneskolen", hvor den gamle fuglen viste hvordan det skulle gjøres.

Jeg tar med dette for å fortelle at det er opplevelsen av kongeørnen – den stolteste og vakreste av alle fugler – som er den egentlige drivkraften i det arbeidet jeg gjør. Slik tror jeg det er for mange, amatører så vel som profesjonelle. Alle som har lest Yngvar Hagens beskrivelse av kongeørnen i hans bok *Rovfuglene og viltpleien* skjønner at der er det ikke bare den nøkterne vitenskapsmannen som taler. I våre dager, hvor alt skal måles og telles og resultatene presenteres i tørre rapporter, har akkurat det aspektet lett for å bli borte. Det er synd.

Tallene som presenteres i denne rapporten bygger på feltarbeidet til en rekke personer, anført av en liten kjerne av kongeørnentusiaster som i mer enn 20 år har brukt sin fritid til å framskaffe den omfattende kunnskapen vi i dag har om kongeørn i fylket. En stor takk til alle som har bidratt.

De mer personlige og frimodige kommentarene i denne rapportene står naturligvis helt og holdent for forfatterens regning.

Åmot, 21 desember 2014
Thor Erik Jelstad

Sammendrag

Denne rapporten presenterer resultatene av en undersøkelse av bestand og reproduksjon hos kongeørn i Buskerud for årene 2012-2014. Kartleggingen er utført av det samme nettverk av kongeørninteresserte i Buskerud som tidligere har publisert rapporter i Buskskvetten og på hjemmesiden til Naturvernforbundet i Buskerud.

Reproduksjonen i 2012 var på minst 21 unger, i 2013 på minst 17 unger og i 2014 på minst 31 unger. I de syv årene 2007-2014 som den fylkesdekkende kartleggingen har pågått, har gjennomsnittlig ungeproduksjon vært på minst 22 unger. Ungeproduksjonen i 2014 er den høyeste som har vært registrert siden det fylkesdekkende arbeidet startet i 2007.

Kongeørnbestanden estimeres til 55-60 territorielle par. I perioden 2000-2010 antas det å ha vært en viss vekst i bestanden, men den synes nå å ha flatet ut og de 3-4 siste årene synes bestanden å ha holdt seg stabil.

Rapporten omtaler flere naturvernrelaterte saker. Den alvorligste trusselen mot kongeørnen i årene framover synes imidlertid å komme fra offentlig myndigheter med Rovviltnemnder som stadig oftere fremmer krav om bestandsregulering av kongeørn og endog uttak av egg fra reir.

Organisering

Arbeidet har vært organisert som tidligere år, hvor noen få nøkkelpersoner har utført hoveddelen av feltarbeidet. I tillegg har mange enkeltpersoner bidratt med opplysninger om forekomst og ungeproduksjon av kongeørn i Buskerud.

Bent Fjeldheim og Martin Lindal har hatt ansvaret for Hemsedal, Lars Egil Furuseth og Per Furuseth Ål, Hol og det meste av Nore og Uvdal, Thor Erik Jelstad sørfylket og deler av Nes og Gol. Med sørfylket mener vi Numedal til og med Rødberg, Hallingdal til og med Flå og øvrige kommuner i søndre del av fylket. Tore Gunnarsen har utført et betydelig feltarbeid både i nord- og sørfylket. Disse personene med tillegg av Knut Arne Solberg, utgjør det som i denne rapporten er kalt kongeørngruppa. Forfatteren har som tidligere år sammenstilt dataene fra feltarbeidet. Lars Egil Furuseth presenterte resultatene under Naturvernforbundets fugletreff 1. november på Tyrifjord hotell.

Følgende personer har bidratt med observasjoner: Jan Trygve Bollerud, Øystein Kjerulf Brenno, Kjell Arild, Dokka, Henning Dunker, Øystein Engen, Bent Fjeldheim, Vegard Finset Fjeldheim, Lars Egil Furuseth, Per Furuseth, Jon Atle Georgsen, Tore Gunnarsen, Olav Huso, Thor Erik Jelstad, Børge Jensen, Martin Lindal, Ulf Myrvold og Knut Arne Solberg og Tor Ola Skogstad. I tillegg har vi fått nyttig informasjon fra en rekke enkeltpersoner. Vi har hatt et godt samarbeid med biolog Erlend Rolstad om hekkebiotoper i skogområdene.

Seriøst feltarbeid på kongeørn er ikke noe som passer for alle. I sin siste utgave av *The Golden Eagle* har Jeff Watson denne treffende beskrivelsen av de egenskaper som kjennetegner den dedikerte kongeørnentusiastene [14].

"The first of these qualities is tenacity, and a preparedness to pursue their interest despite the frustration caused by the elusiveness of the birds they study and the frequently inclement conditions and difficult terrain in which they work. Then there is a single-mindedness of purpose and a related tendency to be at ease with solitude. Dedicated "eagle people" are unlikely to be the most gregarious folk on earth. From these qualities, perhaps reinforced by the daily experience of eagle field work, can emerge an understandable degree of intolerance, particularly towards our thoughtlessness and misuse of the natural world."

Metodikk

Det er i hovedsak benyttet samme arbeidsmetodikk som tidligere år, og det vises til tidligere rapporter for en nærmere beskrivelse [5].

Økonomi

Det er ikke mottatt økonomisk støtte til arbeidet med kongeørn som ligger til grunn for denne rapporten.

Kartleggingsområde

Kartleggingen dekker i utgangspunktet hele fylket. Men så krevende som kartlegging av kongeørn er, vil naturlig nok noen deler av fylket ikke være så godt undersøkt som ønskelig. Det er utført minst 280 revirkontroller, noe som er omtrent på nivå med tidligere år.

Resultater

Revir og reirplasser

Det ble ikke funnet nye revir i 2012 og 2013. I 2014 ble det funnet ett nytt revir i Gol. Det er grunn til å tro at det ikke dreier seg om en nyetablering, men noe som er oversett tidligere år. Antall revir er i 2014 redusert fra 71 til 66. Det skyldes dels at noen revir med fravær av observert aktivitet over mange år er slettet og dels at noen naborevir er slått sammen basert på en vurdering av at de i realiteten må være ett og samme revir. Det er dog betydelig usikkerhet og en stor grad av skjønn knyttet til en slik vurdering. Nyere forskning [9] viser at voksne, revirhevdende fugler forflytter seg mer enn tidligere antatt. Det er i funnet 18 nye reir, innenfor kjente revir, i perioden. Det fordeler seg slik:

Tabell 1. Nye reirfunn i perioden.

Plassering	2012	2013	2014	Sum
Berg	1	1	12	14
Furu/gran	-	2	2	4

Det er fortsatt en del områder med indikasjoner på uoppdagede revir, men hvor det må gjøres flere observasjoner før det kan registreres som revir. Det gjelder bl.a. søndre del av Kongsberg (begge sider av Lågendalen), Vikerfjellområdet på Ringerike og deler av Nore og Uvdal.

Hekkeresultater

Tabell 2a. Hekkeresultater 2012

Kommune	Kjente revir	Kontrollerte revir	Okkuperte revir	Ingen aktivitet	Aktivitet	Avbrutt hekking	Vellykket hekking	Unger
Kongsberg	4	4	4	-	1	1	2	2
Ringerike	5	5	4	1	1	2	1	1
Flå	6	6	5	1	2	2	1	1
Nes	5	5	3	2	2	-	1	1
Gol	2	2	2	-	1	-	1	1
Hemsedal	5	5	5	-	4	-	1	1
Ål	8	5	5	-	3	-	2	3
Hol	10	9	9	-	3	-	6	7
Sigdal	5	5	4	1	2	2	-	-
Krødsherad	2	2	2	-	2	-	-	-
Øvre Eiker	1	1	1	-	1	-	-	-
Lier	1	1	1	-	-	-	1	1
Flesberg	2	2	2	-	1	-	1	1
Rollag	2	2	2	-	2	-	-	-
Nore og Uvdal	12	11	9	2	6	1	2	2
Sum	70	65	58	7	31	8	19	21

I februar 2014 kom det store mengder våt snø i høyereliggende områder. Det medførte enormt mye grein- og toppbrekk og flere kongeørnreir ble ødelagt. Her et reir i Sigdal som har fått hard medfart. Foto: Thor Erik Jelstad

Tabell 2b. Hekkeresultater 2013

Kommune	Kjente revir	Kontrollerte revir	Okkuperte revir	Ingen aktivitet	Aktivitet	Avbrutt hekking	Vellykket hekking	Unger
Kongsberg	4	4	4	-	4	-	-	-
Ringerike	5	5	5	-	3	1	1	1
Flå	6	6	5	1	3	-	2	2
Nes	5	5	5	-	3	-	2	2
Gol	2	2	2	-	1	-	1	1
Hemsedal	5	5	5	-	4	-	1	1
Ål	8	8	5	3	3	-	2	2
Hol	10	10	10	-	8	1	1	1
Sigdal	5	5	4	1	2	-	2	2
Krødsherad	2	2	1	1	1	-	-	-
Øvre Eiker	1	1	1	-	1	-	-	-
Lier	1	1	1	-	1	-	-	-
Flesberg	2	2	2	-	2	-	-	-
Rollag	2	2	1	1	-	1	-	-
Nore og Uvdal	12	12	9	3	5	-	4	5
Sum	70	70	60	10	41	3	16	17

Tabell 2c. Hekkeresultater 2014

Kommune	Kjente revir	Kontrollerte revir	Okkuperte revir	Ingen aktivitet	Aktivitet	Avbrutt hekking	Vellykket hekking	Unger
Kongsberg	4	4	3	1	-	-	3	3
Ringerike	5	5	5	-	4	1	-	-
Flå	6	6	4	2	4	-	-	-
Nes	5	5	5	-	2	1	2	3
Gol	3	3	3	-	-	1	2	2
Hemsedal	5	5	5	-	2	-	3	4
Ål	7	7	7	-	1	1	5	6
Hol	9	9	9	-	2	1	6	6
Sigdal	4	4	4	-	3	-	1	1
Krødsherad	2	2	1	1	-	1	-	-
Øvre Eiker	1	1	-	1	-	-	-	-
Lier	1	1	1	-	-	-	1	1
Flesberg	2	2	2	-	-	-	2	2
Rollag	2	2	1	1	1	-	-	-
Nore og Uvdal	10	10	8	2	6	-	2	3
Sum	66	66	58	8	25	6	27	31

Aktivitet: Påbygde reir eller observasjon av adulte individer, enten enkeltindivider eller par, uten at ruging er påvist.

Ingen aktivitet: Det er ikke observert adulte/revirhevdende individer og heller ikke funnet påbygde reir.

Okkuperte revir: Kontrollerte revir fratrukket revir med Ingen aktivitet, som er fordelt på Aktivitet, Avbrutt hekking og Vellykket hekking.

Avbrutt hekking: Oppgitt hekking der hvor det tidligere er påvist ruging eller unger.

Unger: Utflydde unger eller store reirunger (> ca 7 uker).

Kommentar til resultatene

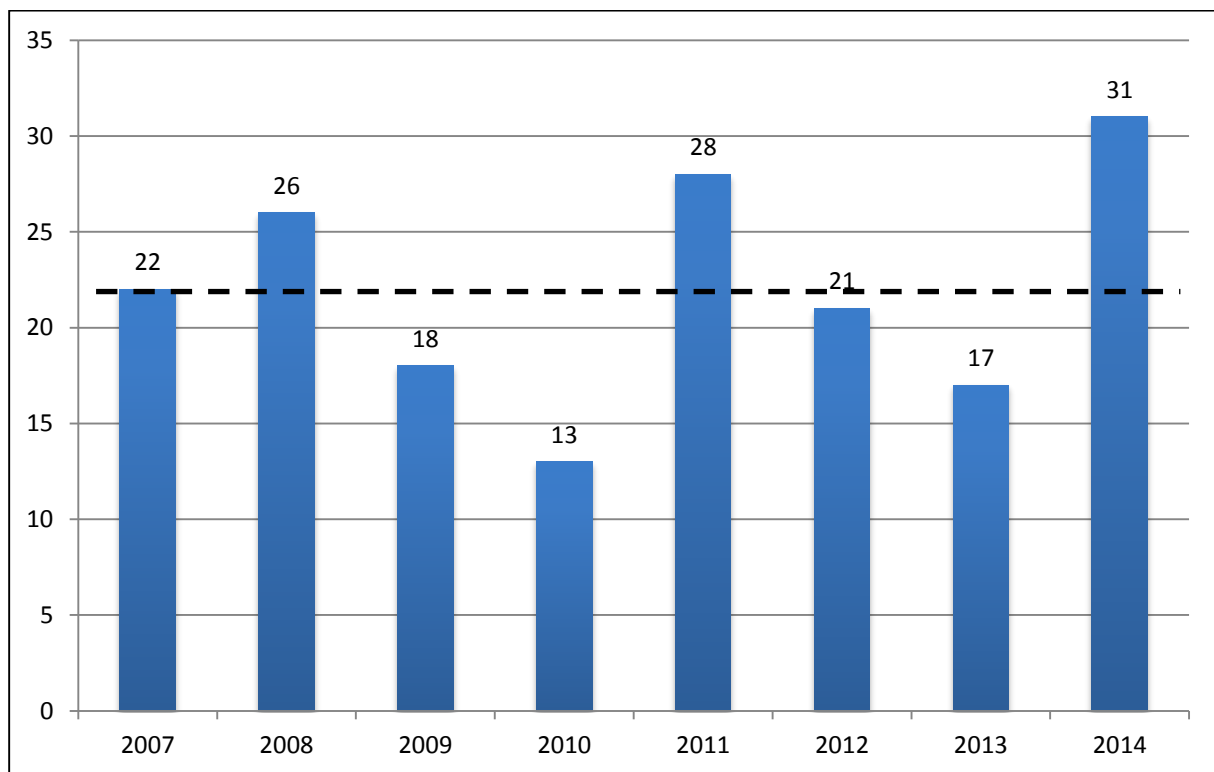
Tabell 2a-c viser hovedtallene for 2012-2014.

2014 er det beste produksjonsåret som er registrert siden det organiserte arbeidet startet i 2007. Sannsynligvis må man tilbake til de gode årene på slutten av 80-tallet med stor harebestand for å finne like god produksjon. Gunstige værforhold og bedret næringstilgang, antas å være de to viktigste faktorene som har bidratt til den gode ungeproduksjonen. Ungeproduksjonen har vært spesielt god i nordfylket. Her er det også rapportert om oppgang i rypebestanden.

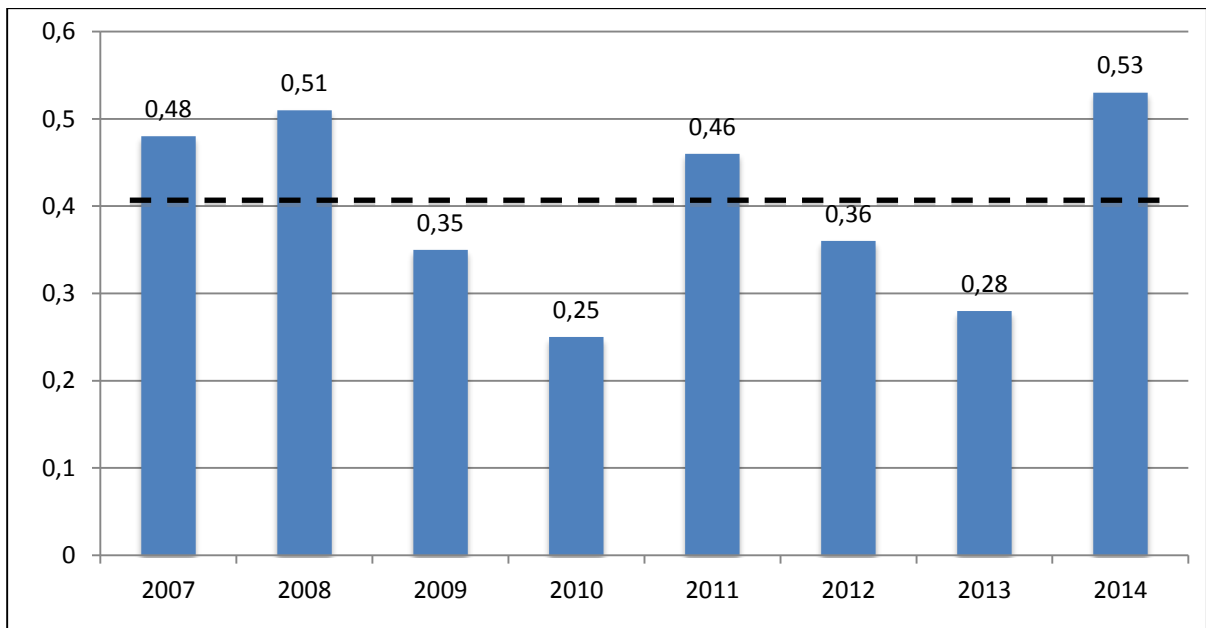
Som i tidligere rapporter må det understrekes at antall unger presentert i denne rapporten er minimumstall. Erfaring fra tidligere viser at det selv med betydelig feltinnsats er lett å overse hekking. Den kritikk som tidligere har kommet om at ikke alle revir og unger er fanget opp, har ikke tatt hensyn til hvor kompleks kartlegging av denne arten er [12]. Det innhentes årlig oversikt over hva som er ringmerket av andre miljøer i Buskerud fra Ringmerkingssentralen som ledd i kvalitetssikringen av arbeidet og for å avdekke eventuelle hull i materialet.

Det er spesielt de seinere årene lagt mer vekt på feltarbeid utover høsten for å lete etter utflydde unger i revir med usikker status. I 2013 førte observasjon av en årsunge så seint som i november til funn av et nytt reir brukt det året. Likevel må man gå ut i fra at noen vellykkete hekkinger blir oversett hvert år. Spesielt problematisk er revir hvor det ikke er registrert noen aktivitet og hvor alle kjente reir er urørt. Det er ofte en indikasjon på at det finnes uoppdagede reir som parene kan ha tatt i bruk. Det er brukt mye tid på leting i slike revir, dog med beskjedent utbytte.

Vi regner med at det er gjort observasjoner av personer og miljøer som kongeørngruppa ikke har kjennskap til. Ikke alle som har kunnskap om kongeørn i fylket ønsker å gi informasjonen videre. Det må naturligvis respekteres.

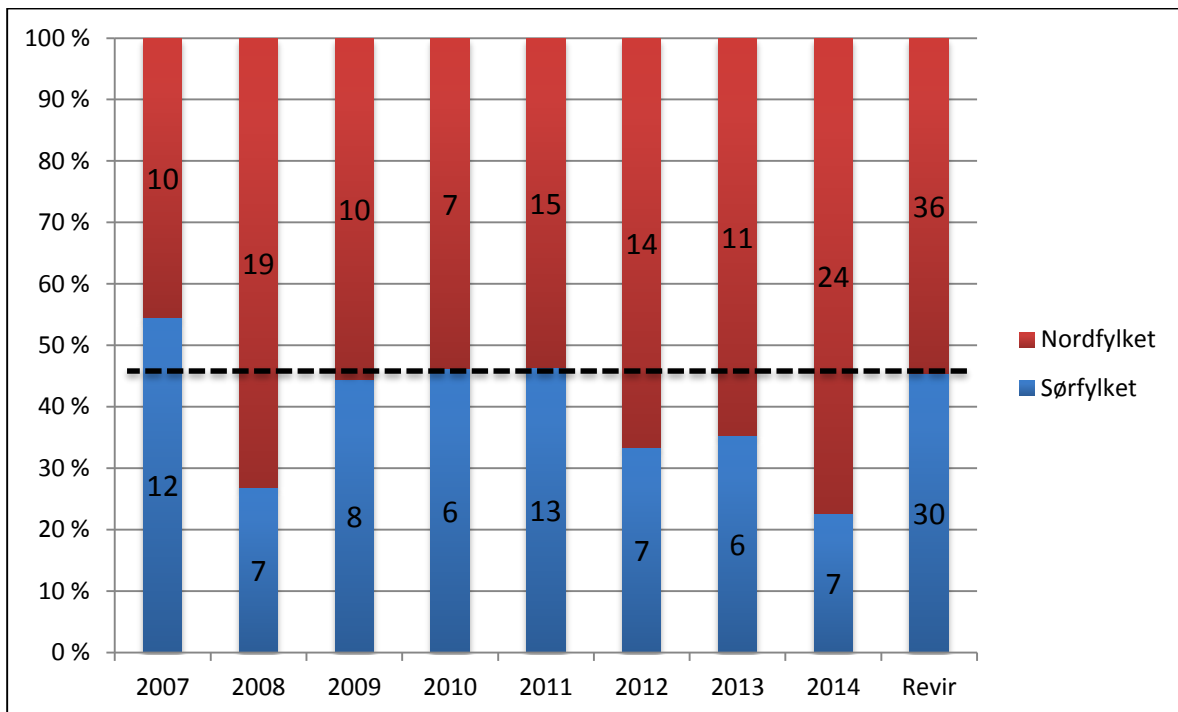

Figur 1. Ungeproduksjon i perioden 2007-2014. Stiplet linje viser gjennomsnitt.

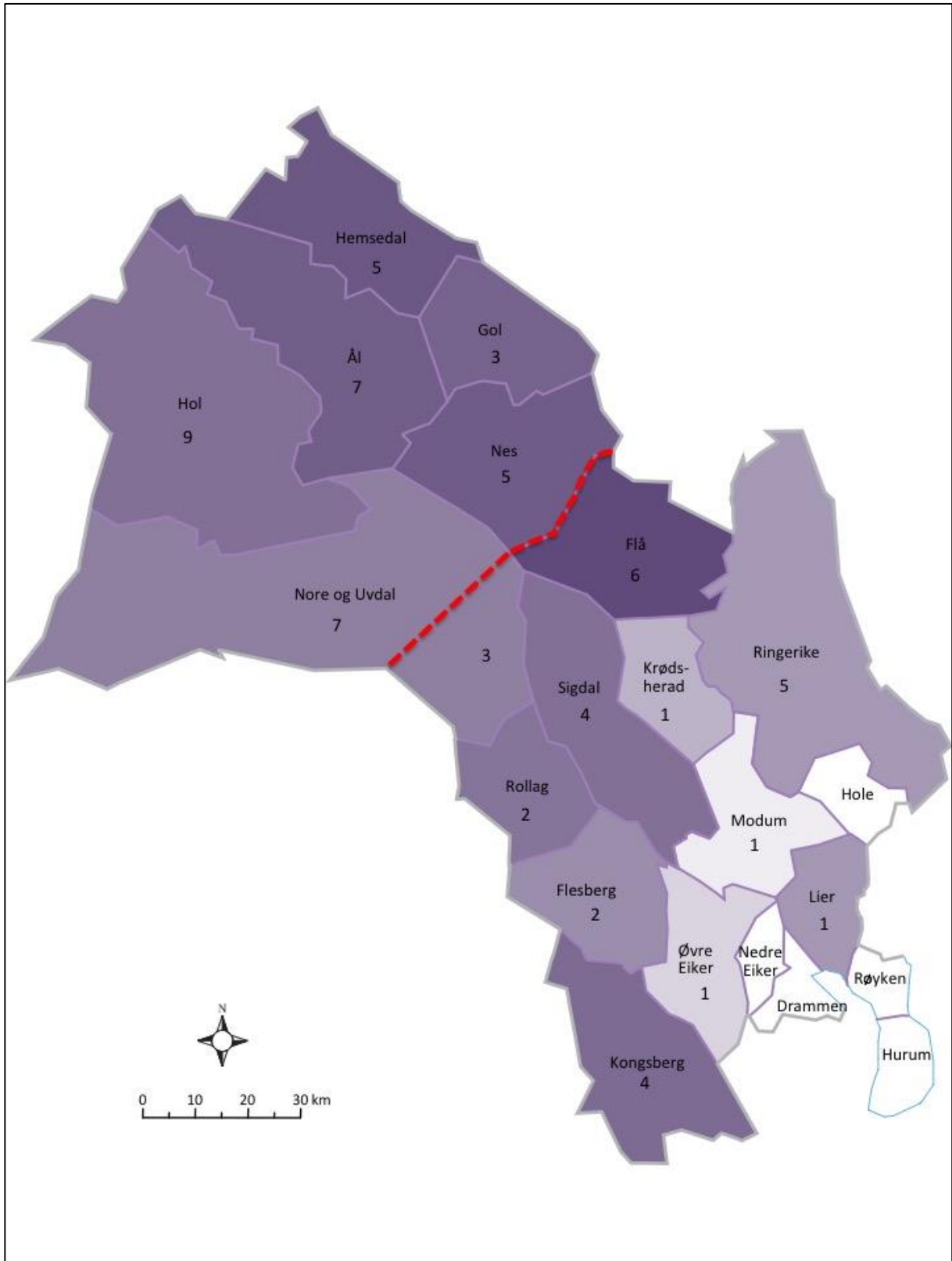
Figur 2. Unger pr okkupert revir i perioden 2007-2014. Stiplet linje viser gjennomsnittet i perioden.

Som det framgår av figur 1 og 2 er det betydelig årlig variasjon i årlig ungeproduksjon og unger pr okkupert revir. Gjennomsnittet for perioden er 22 unger pr år og 0,4 unger pr okkupert revir. Litteraturen [13] angir ofte en årlig reproduksjon på 0,5 unger pr territorielt par dersom bestanden skal holde seg stabil. Legger vi dette til grunn sammen med et estimat på 55-60 par, vil det si at det årlig oversees 6-7 unger i de årlige undersøkelsene. Det er et overraskende høyt tall, selv om det årlig utvilsomt er vellykket hekking som ikke fanges opp av kartleggingen.

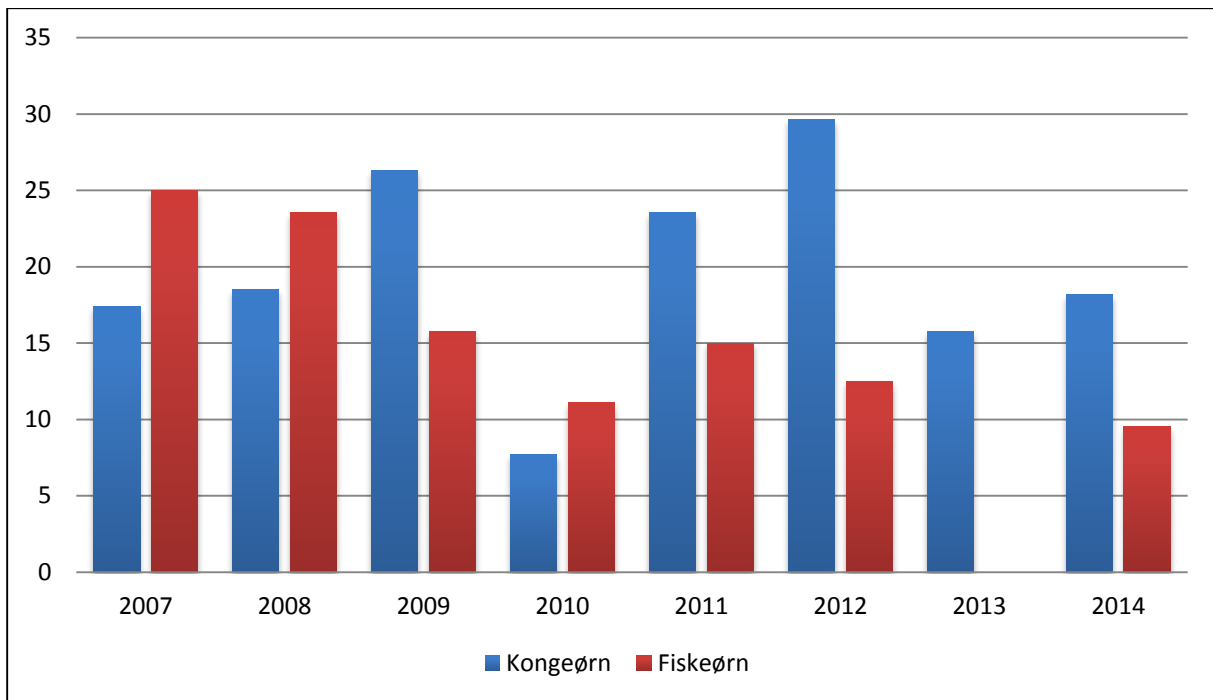

Figur 3. Ungeproduksjon fordelt på nord- og sørfylket. Stiplet linje viser nivået ved samme hekkesuksess i begge områder. Med **Sørfylket** menes Numedal til og med Rødberg, Hallingdal til og med Flå og øvrige kommuner i søndre del av fylket.

Som det framgår av figur 3 var reproduksjonen relativt sett vesentlig bedre i nordfylket i perioden 2012-2014.

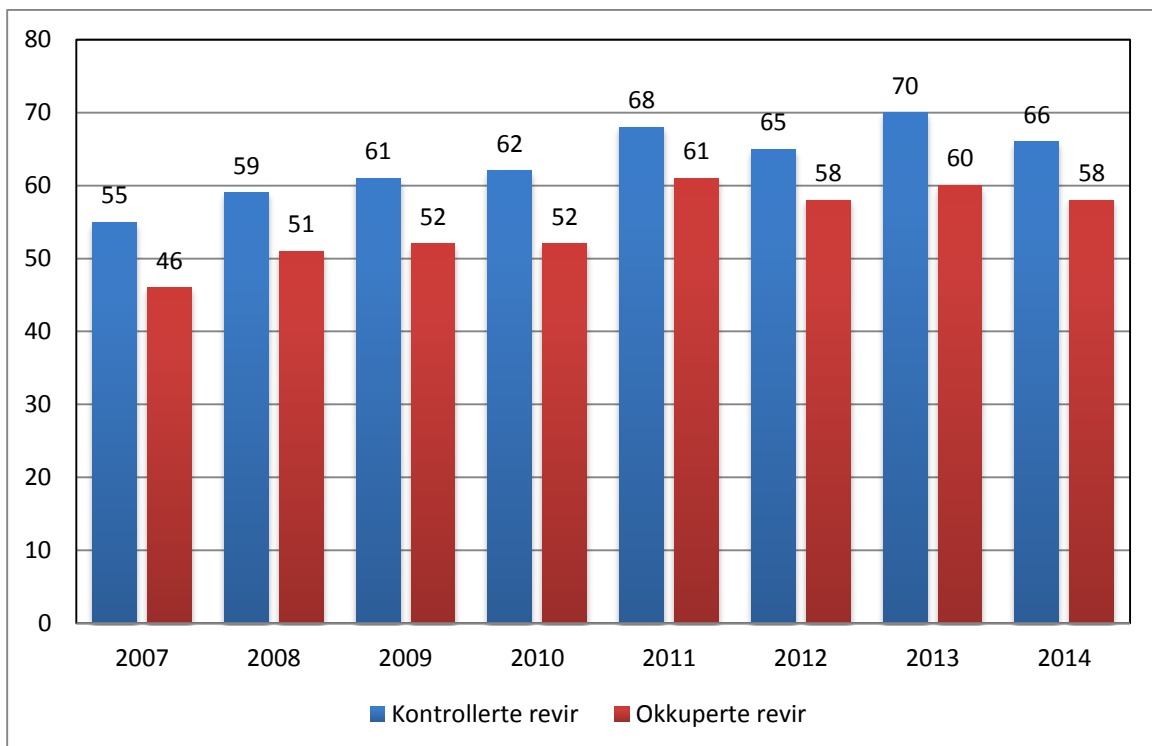

Figur 4. Fordeling og tetthet av revir. Rød stipløt linje viser skille mellom nord- og sørfylket (Modum er her angitt med ett revir da det ene av revirene under Krøds-herad i tabellen ligger delvis i Modum).

Figur 5. Andel (%) påbegynte hekkeforsøk som mislykkes hos kongeørn og fiskeørn.

Figur 5 viser at 1 av 5 påbegynte hekkeforsøk hos kongeørn mislykkes, mens det tilsvarende tallet hos fiskeørn er 1 av 6 [4]. Med hekkeforsøk menes her påbegynt ruging. Noen undersøkelser regner reirbygging som hekkeforsøk. De fleste kongeørnpar bygger på eller i det minste pynter reiret i mars, også når det ikke synes å være et seriøst hekkeforsøk, og det anses derfor ikke hensiktsmessig som kriterium for hekkeforsøk. Det er ingen åpenbar sammenheng mellom de to artene i de årlige variasjonene i avbrutte hekkeforsøk. Det kunne man kanskje forvente hvis værforholdene i mai-juni var en viktig årsak til avbrutt hekking.

Figur 6. Kontrollerte og okkuperte revir 2007-2014.

Bestandsstatus

Med bestand menes her antall territorielle par i fylket. *Figur 6* viser antall okkuperte revir i perioden 2007-2014. Begrepet okkupert revir slik det er definert her, atskiller seg noe fra territorielle par i det et revir regnes som okkupert dersom det i etablerte revir er observert minst ett adult individ der. Siden det kan tenkes at det i noen revir bare finnes enkeltindivider, kan antall okkuperte revir ligge noe høyere enn antall territorielle par.

I perioden 2011-2014 har antall okkuperte revir variert mellom 58 og 61. Tar man hensyn til det som er skrevet ovenfor og at det sannsynligvis fortsatt er noen revir som ikke er funnet, anslås bestanden, målt i antall territorielle par, til å ligge i intervallet 55-60.

I Naturvernforbundets rapport fra 2007 [5] ble bestanden anslått til 46-53 par. I rapportene fra 2009 [6] og 2010 [7], ble bestanden vurdert til å ligge over 50 par og begge rapportene antydte at anslaget fra 2007 var for lavt. Det var antakelig en riktig vurdering, og det er da også etter 2007 funnet mange nye revir.

I revidert *Forvaltningsplan for rovvilt i region 2 – Sør-Norge* [11] anslås bestanden til 46-66 par, mens antall kjente revir oppgis til 70-73. Det er ukjent hvilket datagrunnlag som ligger til grunn for disse estimatene. Det er ikke rettet noen henvendelse til noen av oss i kongeørngruppa som arbeider med fylkesdekkende kartlegging av arten. I planen heter det (s.21): "Antall aktive revir med tilstedeværelse av kongeørn varierer betydelig mellom år, anslagsvis mellom 65-90 %." Slike årlige variasjoner stemmer dårlig med våre undersøkelser og synes å være i strid med kongeørnen som en langlevende og i hovedsak revirtro art.

NOF utga i 2014 en omfattende rapport [1] med bestandsstatus for rovfugler, både på nasjonalt plan og pr. fylke. Her oppgis bestanden til minimum 68 og maksimum 71 par hvor følgende definisjon er lagt til grunn:

"The lower number includes documented breeding pairs, whereas the higher number includes probable and possible breeding pairs."

Som kilde oppgis en rapport fra *Rovfuglgruppa i Buskerud, Telemark og Vestfold* til Fylkesmennene i Oslo og Akershus, Buskerud, Oppland og Vestfold [12]. Rapporten er unntatt offentlighet, men forfatteren har fått innsyn i rapporten, og det finnes ingen holdepunkter i rapporten for det bestandsestimatet NOF bruker. Det antas at forfatterne av NOF-rapporten har forvekslet territorielle par med kjente revir. NOF rapporten inneholder også åpenbare feil i estimatene for andre rovfuglarter i fylket. Det er ytterst beklagelig at en rapport som kan bli brukt som kilde i årene framover inneholder slike feil. NOF har ikke besvart henvendelser hvor feilene er påpekt.

I følge en oversikt forfatteren har fått fra [Rovdata](#) er det i *Rovbase* pr. oktober 2014 registrert 66 lokaliteter (revir). *Rovdata* opplyser på sine nettsider at det vil komme et nytt bestandsestimat for kongeørn i løpet av året.

I forbindelse med *Rovviltmeldingen* fra 2003 ble det laget en delrapport om kongeørn [10]. Den gang ble bestanden i Buskerud estimert til 45-50 territorielle par. Estimater i denne rapporten ligger ca. 20% høyere. Det har utvilsomt vært en viss økning i bestanden siden 2002, spesielt i de sørlige og lavereliggende områder i fylket. Men mye skyldes også i grundigere undersøkelser som har gitt funn av revir som trolig har vært aktive i hele perioden. Det er vanskelig å si hvor stor den reelle økningen har vært, men den overstiger neppe 10 %. De siste 4-5 årene er det ingen indikasjoner på endringer.

Foto Børge Jensen

Ringmerking

Tabell 3. Antall unger ringmerket i 2007-2014 pr kommune. Kilde: Ringmerkingssentralen + egne notater.

Kommune	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Flå	2	-	-	-	-	-	-	-
Nes	-	1	-	-	-	-	-	-
Hemsedal	-	-	2	-	-	-	-	2
Ål	-	1	-	1	3	3	1	5
Hol	2	6	1	3	1	6	-	4
Nore og Uvdal	1	4	-	1	3	1	2	2
Sum *)	5	12	3	5	7	10	3	13
Ringmerket av andre	-	-	4	1	8	6	1	5
Sum fylket	5	12	7	6	15	16	4	18

*) Ringmerking er utført av Lars Egil Furuseth og Per Furuseth.

Ringmerkingen av kongeørn i Buskerud utføres av svært erfarent personell og det er all grunn til å tro at det skjer i betryggende former uten noen ulemper for fuglene. Kongeørn er også blant de arter med relativt mange gjenfunn. Ikke minst har den omfattende fotograferingen på åte bidratt med mange opplysninger. Reirbesøk i forbindelse med ringmerking gir også muligheter til innsamling av byttedyrrester. Dette er gode argumenter for ringmerking av denne arten.

Likevel er det enkelte, forfatteren inkludert, som ikke er veldig begeistret for denne aktiviteten. Motstanden bunner i holdninger som ligger utenfor det strengt rasjonelle og faglige, men kan like fullt ha gyldighet. Kongeørn er kanskje det sterkeste symbolet vi har på den ville og frie natur og det er endog for mange en opplevelse av noe hellig med denne fuglen, av noe som bør være urørt av mennesker. Og det er vanskelig ikke å føle noe av dette når man opplever kongeørnen uforstyrret i sitt rette element. Synet av en kongeørn sittende i ei bratt li med eldgammel furu i urørt natur oppe i fjellskogen er en sterk opplevelse og gir en følelse av noe ekte, uforanderlig og tilhørende en virkelighet bortenfor det rasjonelle og målbare. Vår fremste naturkunstner, Jan Petter Bratsberg, har i flere av sine fenomenale kongeørn- og hubromotiver formidlet denne stemningen på en fin måte.

En kongeørn med "ringer på beina" har etter denne oppfatningen mistet noe av det urørte og av det "ville og frie". Det samme gjelder naturligvis i enda større grad fugler med satelittsendere. I en tid hvor kun det rasjonelle teller er det dessverre vanskelig å få gehør for slike synspunkter.

Forvaltning og trusler

I rapportperioden har det vært noen konflikter knyttet til skogbruk, anleggsvirksomhet og arealplaner, men få av dem har vært alvorlige. Den mest alvorlige trusselen er etter forfatterens mening et økende krav om bestandsregulering og usikkerhet knyttet til hva myndighetene kommer til å gjøre. Nedenfor er det en kort gjennomgang av relevante saker:

2012

Anleggsarbeid ved reirplass

I mai 2012 ble vi kjent med at det var planer om oppstart av anleggsarbeid på et damanlegg i sørfylket som ligger ca. 300 meter fra en reirplass. Det var på det tidspunkt fastslått at paret hadde gått til hekking i reiret, som har utsyn direkte mot anleggsområdet. Anleggsarbeidet ville medføre betydelig støy og kunne medført at paret oppga hekkingen. Selskapet som eier dammen ble kontaktet og anmodet om å utsette anleggsarbeidet. Etter en del diskusjoner gikk de med på å utsette anleggsarbeidet til etter 1. august og inntok etter hvert en positiv holdning. Fylkesmannen engasjerte seg også i saken og påpekte, som oss, at det skulle vært gjort en vurdering etter Naturmangfoldloven.

Med tanke på at utsettelsen sannsynligvis medførte en del kostnader for eier, fikk saken relativt raskt et tilfredsstillende utfall og paret gjennomførte vellykket hekking. Det har i ettertid vært god dialog med selskapet. Det er grunn til å tro at hensynet til selskapenes omdømme spiller en viss rolle i slike saker, i motsetning til offentlig forvaltning hvor omdømme sjelden synes å være noe man er spesielt opptatt av.

2013

Vassdragsutbygging

Forfatteren sendte i mai 2013 en høringsuttalelse til NVE i forbindelse med en vassdragsutbygging i sørfylket. Uttalelsen påpekte at det ligger en hekkeplass for kongeørn ca. 500 meter fra planlagt dam og at anleggsarbeidet måtte ta hensyn til det. Miljørapporten som fulgte med konsesjonssøknaden

påpekte at det var observert kongeørn i området, men kjente ikke til reirplassen. Konesjonssaken er i skrivende stund ikke avgjort.

Hogst ved reirplass i Nore og Uvdal

Forfatteren fikk høsten 2013 en forespørsel fra Viken Skog om å gi råd ved en planlagt hogst ved en kjent og tradisjonell hekkeplass i Nore og Uvdal. Befaringen ble gjennomført 9. november med skogeier og miljøansvarlig i Viken Skog og det var enighet om hvordan hogsten skulle gjennomføres. I befaringsrapporten ble det også presisert hvordan hogsten skulle gjennomføres.

Skogeier fulgte imidlertid ikke rådet som ble gitt og valgte i stedet å gjennomføre hogsten på en måte som gjorde at reirplassen ble liggende eksponert fra skogsbilveien som går ca. 200 meter nedenfor reiret, se foto nedenfor.

Hogst ved hekkeplass i Nore og Uvdal. Reiret ligger i klippen øverst i berget. Bildet er tatt fra skogsbilveien og den omtalte hogsten er det åpne feltet nederst i bildet. Foto: Thor Erik Jelstad.

Skogbrukets miljøstandard tilsier at det i hekkeperioden ikke skal være skogbruksaktivitet nærmere enn 400 meter fra reirplasser og det skal ikke hogges nærmere enn 50 meter ut fra bergvegger med reir og 100 meter til hver side. Disse reglene kan imidlertid ikke tolkes bokstavelig og det er nødvendig å vurdere den enkelte situasjon for seg. Denne saken er godt eksempel på hvor galt det blir når man ikke gjør det. Her var det nødvendig å bevare noe av skogen ned mot veien for skjerming mot innsyn mot reiret. Det framkom at Svein Søgner i Norges Skogeierforbund hadde gitt klarsignal til å gjøre slik skogeier ønsket. Søgner har etter det forfatteren vet ingen spesielle fagkunnskaper om kongeørn og har så vidt vites heller ikke vært på stedet før hogsten startet.

Saken er klaget inn til Det Norske Veritas, hvor Viken Skog er miljøsertifisert. Det er ikke kjent hvilket utfall saken fikk der.

Innslag i NRK om kongeørn som skadevolder på sau

NRK Radio, Buskerudsendinga hadde 1. november 2013 et innslag hvor en bonde i Hol ble intervjuet om tap av sau og lam til rovvilt, og da spesielt kongeørn. Reporteren intervjuet også Espen Marker,

Staten Naturoppsyn. Reporteren uttalte: "Rovviltansvarlig i Statens naturoppsyn, Espen Marker, stadfester at ørnebestanden i Øvre Buskerud er i vekst". Espen Marker uttalte deretter at det: "...skjer ofte at ørna tar lam tidlig på beitesesongen".

Den som hørte innslaget måtte nødvendigvis sitte igjen med inntrykket av at kongeørnen er en betydelig skadevolder på lam og at problemet er voksende i fylket. Faktum er imidlertid noe helt annet. I perioden 2007-2013 er det i gjennomsnitt erstattet 24 sau/lam som tatt av kongeørn. Dette utgjør 1,6 % av erstatningene som er gitt for rovvilttap i fylket. Trenden, om man kan snakke om det, er avtakende og ikke økende. Det er heller ikke noe dokumentasjon på at kongeørnbestanden i Øvre Buskerud er i vekst.

Det er beklagelig at Statens Naturoppsyn bidro til den villedende framstillingen som ble gitt i innslaget. Saken ble tatt opp med Fylkesmannen som la ut en artikkel på sine nettsider som korrigerer det feilaktige inntrykket Statens Naturoppsyn hadde skapt.

Hekkeberg, Ringerike. Foto: Thor Erik Jelstad

Foringsplass for kongeørn i Nes kommune

Børge Jensen og Tore Haraldset har i flere år drevet en foringsplass i Nes Østmark med fotoskjul hvor fotografer kan leie plass. Den lokale jegerforeningen uttrykte misnøye med virksomheten, og hevdet at virksomheten ville medføre økte bestander av kråkefugler og rovvilt som igjen ville ha negativ innvirkning på småviltbestandene i området.

Kommunen tok på denne bakgrunn opp saken, som ble sendt på høring til en rekke instanser. Både beitebrukere og viltnemda var kritisk til foringa, mens Jan Ove Gjershaug, NINA, påpekte at det ikke fantes noen holdepunkter for at virksomheten hadde negativ virkning på småviltet. Den mest interessante uttalelsen kom imidlertid fra Mattilsynets distriktskontor i Hallingdal som bl.a. uttalte¹:

¹ Brev av 27.2.2013 til Nes kommune

"Rovdyrtap av sau på beite har et vesentlig aspekt av dyrevelferdsmessig art. Dersom foring av rovvilt har et omfang som medfører økt rovdyrtap av sau på beite i nærområdet sommerstid er dette uheldig for dyrevelferden for berørte beitedyr. Slike effekter kan selvsagt være vanskelig å dokumentere, men bør hensyntas ut fra en føre-var tankegang."

Det er imidlertid ingen holdepunkter for å hevde at foringa har medført økte skader på beitedyr forårsaket av kongeørn. Statistikken i Rovbase viser at det i perioden 2000-2013 er erstattet 3 sau/lam som drept av kongeørn i Nes kommune. Det utgjør 0,1% av rovvilterstatningene i kommunen denne perioden. Dette er dessverre ikke det eneste eksemplet på at Mattilsynet ikke evner å opptre som en nøytral faginstans, men velger å ta parti for næringsinteressene på bekostning av naturmangfoldet. Vi har sett det samme i verneprosessen for Nordre Tyrifjord våtmarkssystem.

Saken endte med at Nes kommune ga tillatelse til å fortsette foringa med noen begrensninger.

Planlagt hogst ved hekkelokalitet i Flesberg

I forbindelse med planlagt hogst ved den nordre hekkelokaliteten i Flesberg, deltok forfatteren i desember 2013 på en befaringsammenkomst med skogeier, biolog Erlend Rolstad og representant for tømmerkjøper. Nærheten til kongeørnreiret, sammen med verneverdier i skogen under reiret, medførte at skogeier etter råd fra biologen ville vurdere frivillig vern. I skrivende stund ligger området i kø for frivillig vern.

Saken er et eksempel på at det også finnes skogeiere som ser verdien i å ta vare på naturmangfoldet, og står i skarp kontrast til saken fra Nore og Uvdal, omtalt ovenfor.

2014

Rovviltnemndene krever bestandsregulering av kongeørn

I februar sendte lederne for de regionale rovviltnemndene i landet et felles brev² til Klima- og miljødepartementet med innspill om rovviltpolitikken. Brevet ble sendt fra Fylkesmannen i Oppland og det var lederen for region 3 (Oppland), Senterpartiets Ivar Odnnes, som var initiativtakeren til brevet. Det hadde et innhold som uten unntak dreide seg om økt bekjempelse av rovvilt.

Brevet vakte oppsikt i vide kretser. Ikke minst gjaldt det punktet om kongeørn, hvor de skriver:

"Av rovviltforliket 2004 gikk det frem at bestanden og utbredelsen av kongeørn skulle opprettholdes på det som da var dagens nivå. I 2004 var bestandsestimatet 850-1200 hekkende par i Norge. Nå i 2013 er bestandsestimatet på 1224-1545 hekkende par. Rovviltnemndene etterlyser et verktøy for bestandsregulering av kongeørn. Vi ber om åpning for bestandsregulerende tiltak som kvotejakt eller uttak av egg."

Statsråd Tine Sundtoft skrev i et brev³ i august i år: *"Når et oppdatert bestandsestimat for kongeørn foreligger, vil jeg komme tilbake til en vurdering av bestandsregulering av kongeørn."*

Vi kan altså ikke utelukke at vi kommer i en situasjon hvor representanter for Statens Naturoppsyn klatrer opp i kongeørnreir og fjerner eller punkterer egg. Skjer det, vil norsk naturforvaltning ha nådd sitt desiderte lavmål.

² Brev av 6.2.2014 til Klima- og miljødepartementet

³ Brev av 20.8.2014 til Sogn og Fjordane Bondelag

Kongeørngruppa har for mange år siden valgt ikke å rapportere stedfestet informasjon om kongeørnreir til myndighetene, med mindre det foreligger konkrete trusler (hytteutbygging, veibygging, skogsdrift m.m.). Det ble gjort nettopp i frykt for at informasjonen kunne bli brukt til å begrunne bestandsregulering.

Under ledelse av Statens Naturoppsyn er det i Oppland i 2014 gjennomført et registreringsprosjekt på kongeørn finansiert med midler bevilget av Rovviltnemnda [4]. Kartleggingsarbeidet har skjedd i et samarbeid mellom Statens Naturoppsyn, fjellstyrene og medlemmer fra NOF avdeling Oppland. I lys av rovviltnemndenes krav om bestandsregulering av kongeørn, er det grunn til å undre seg over at det ornitologiske miljøet velger å inngå et samarbeid med krefter som har som mål å bekjempe kongeørn og våre store rovdyr.

Skiløype ved hekkelokalitet i Nore og Uvdal

I mars ble forfatteren kontaktet av en person som kunne fortelle at det var kjørt med løypemaskin eller beltevogn like ovenfor et kongeørnreir i Nore og Uvdal. Etter at både kommunen og det lokale e-verket ble kontaktet, viste det seg at det dreide seg om oppkjøring av en helt ny trasé for skiløype. Reiret var på det tidspunktet påbygd og det var ikke avklart om paret ville gå til hekking. Kommunen bidro etter kort tid til at løypekjøringen ble stanset.

Saken illustrerer det dilemma man noen ganger kommer opp i. Når et inngrep truer, skal man informere om en reirplass eller er det best å la det være i håp om at det går bra?

I dette tilfelle ble det vurdert at paret kunne komme til å gå til hekking og at skiløypa kunne utgjøre en reell fare for at paret vil avbryte hekkingen. Det kom også fram at løypa var ment å inngå i kommunens ski- og løypeplan som seinere skulle på høring.

Ulempen er at reirplassen i etterkant har blitt kjent for mange personer i bygda, med den risiko det innebærer for så vel tilsiktet som utilsiktet forstyrrelse. Det er grunn til å tro at kommunens viltansvarlig bidro til å spre informasjon til personer som ikke hadde noe saklig behov for det. I en pause under Villreinrådets møte i juni ble han overhørt mens han i manges påhør latterliggjorde at naturvernensiden tok opp denne saken. Det er trist å oppleve at offentlige tjenestemenn opptre slik, men spesielt overraskende er slike holdninger dessverre ikke. Med en regjering som ønsker stadig mer delegering til kommunene og "lokal forvaltning", er det grunn til å være betenkt på naturens vegne.

Gigantutbygging på Norefjell

Norefjells østside har fram til de seinere år hatt et relativt urørt preg. Det har da også vært et viktig hekkeområde for kongeørn og tre par hekket tidligere regelmessig på denne siden av fjellet. I 2004 endret situasjonen seg brått da miljøvernminister Børge Brende satte alle råd fra sine egne faginstanser til side, godkjente kommunedelplanen og åpnet for bygging av 420 hytter på Gulsvikfjellet. Ei inntil da stille setergrend uten vinterbrøyta vei. Men som vi ofte har sett, mye vil ha mer og i 2011 la grunneierne fram planer om over 1000 hytter i tillegg til de som var godkjent. Med ny ledelse i miljøvernavdelingen sa Fylkesmannen, som i 2004 protesterte kraftig, denne gang i store trekk ja til planene. Det er vanskelig å forstå at Fylkesmannen som miljøfaglig instans kan endre oppfatning så diametralt. Verken Naturvernforbundet eller Turistforeningen engasjerte seg i saken og ordføreren i Flå var tydelig overrasket over at planene gikk så glatt igjennom.

Utbyggingen vil, om den blir fullt ut realisert, true en av hekkelokalitetene. Til dette kommer en kraftig økningen i ferdselen, med den risiko det medfører for forstyrrelser. Utbyggingen på Gulsvikfjellet er kanskje det største tilbakeslaget for det klassiske naturvernet i Buskerud i nyere tid.

Hekketerrang for kongeørn på Norefjells østside, truet av hytteutbygging. Foto: Thor Erik Jelstad

Reirfotografering

Kongeørn virker som en magnet på naturfotografer og hvert år tas det talløse bilder av denne ubestridte kongen blant våre fugler. Mange av dem blir tatt fra skjul som er satt opp ved åteplasser. Det er etter forfatterens mening helt uproblematisk. Det gir mange muligheten til å oppleve kongeørn på nært hold, noe som også antakelig bidrar til et forsterket ønske om å verne om arten. Det gir også en god mulighet til avlesing av fargeringer.

Reirfotografering er langt mer problematisk. Kongeørn er ømtålig for forstyrrelser og i jakten på det perfekte film- eller fotoopptak er det fristende å tøyne grensene. Spesielt i rugetida og de første ukene etter klekking kan for nærgående aktivitet få negative konsekvenser. Det er seinest i år observert et tilfelle der et fotoskjul er plassert ca. 40 meter fra en reirplass tidlig i hekketida, satt opp av en av våre mest kjente naturfotografer. I en svensk rapport beskrives slik virksomhet som et økende problem [2]. Tilgangen på rimelige droner med godt fotoutstyr som selges fritt og i stort antall er en ny potensiell trussel. Det samme gjelder viltkameraer.

NRK viste tidligere i år *Norsk Naturperler*, en storslått serie vist i beste sendetid. Vi så næropptak fra både havørn- og kongeørnreir. Etter forfatterens mening kan slike opptak ha en smitteeffekt og friste andre til det samme, ikke minst nå som det finnes så mye teknologisk avansert utstyr til en rimelig pris. Det vil øke risikoen for utilsiktede forstyrrelser og kan i ytterste konsekvens føre til avbrutt hekking. Det vanskeliggjør også argumentasjonen mot annen forstyrrende virksomhet. I en konkret sak i Buskerud i 2014 ble det nettopp brukt som motargument at det stod et fotoskjul ikke langt fra reiret.

Fotografering og filming ved reirplassen til kongeørn og andre sårbare arter kan forsvares dersom det brukes i riktig sammenheng, for eksempel i forbindelse med spørsmål knyttet til forvaltning av artene. Dessverre har ytterst få naturfilmer en slik agenda. Det handler stor sett om å vise mest mulig spektakulære bilder. Et godt eksempel er nettopp serien *Norske Naturperler* hvor produsentene lot en unik mulighet gå fra seg til å sette de fantastiske opptakene inn i en større sammenheng. Er det oppdragsgiverne som ikke ønsker en slik vinkling og heller foretrekker familiefilmer uten fokus på konflikter og interessemotsetninger?

Dom for felling av tre med kongeørnreir

En sauebonde fra Saltdal kommune i Nordland ble i juni i år i Hålogaland lagmannsrett dømt til 21 dagers betinget fengsel og kr. 18.000 i bot for å ha felt et tre med et kongeørnreir. Dommen ble anket til Høyesterett som imidlertid forkastet anken.

Selv om saken ikke gjelder forhold i Buskerud, omtales den her da den har prinsipielt interessante sider. Det er verdt å merke seg at bonden ble dømt selv om reirtreet ble felt utenfor hekketida, i oktober. Sauebonden ble dømt for å ha overtrådt naturmangfoldlovens § 15, annet ledd, som lyder slik:

"Unødig skade og lidelse på villlevende dyr og deres reir, bo eller hi skal unngås."

Tilsvarende formulering hadde man tidligere i viltloven. Bonden ble dømt på tross av at det dreier seg om en art som ikke er rødlistet. Dommen må derfor forstås slik at den også gir styrket vern til reirplassene til andre arter. I sitt svar på en henvendelse fra forfatteren⁴ skriver Nils Kristian Grøvik, jurist ved viltseksjonen i Miljødirektoratet bl.a.:

"Jeg antar bl.a. hønsehauk vil bli vurdert på samme måte."

Reirplasser til sårbare arter blir med jevne mellomrom ødelagt. Det er å håpe at slike saker etter dette oftere blir anmeldt.

Hogst ved kongeørnlokalitet i Flå

Under kontroll av en reirlokalitet i Flå i juli i år oppdaget Per Furuseth at det pågikk hogst under 150 meter fra reirplassen. Samtale med fører av skogsmaskin avdekket at han ikke var kjent med hekkelokaliteten. Nortømmer, som var ansvarlig for hogsten, stoppet driften etter kort tid og trakk seg ut av området.

Hekkelokaliteten er kjent av mange. Den er registrert hos kommunen og Fylkesmannen og burde derfor vært oppdaget dersom Nortømmer hadde innhentet opplysninger i tråd med sine egne rutiner. Hendelsen ble derfor registrert som et avvik i Nortømmers kvalitetssystem og saken ble rapportert til sertifiseringselskapet, Intertek Certification AB. Selv om selskapet ikke fulgte sine egne rutiner, skal de ha ros for rask reaksjon da de ble gjort oppmerksom på forholdet. Flere saker har vist at de nye reglene om hensyn til rovfugler og ugler ved hogst og skogbrukstiltak er et nyttig hjelpemiddel for naturvernet.

⁴ E-post av 23.6.2014

Referanser

1. Heggøy, O. & Øien, I. J.. *Conservation status of birds of prey and owls in Norway* (NOF/BirdLife Norway, 2014). at http://birdlife.no/innhold/bilder/2014/01/29/2588/nof_rapport_12014.pdf
2. Hjernquist, M. *Åtgärdsprogram för för kungsörn 2011–2015*. (Naturvårdsverket, 2011). at <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6400/978-91-620-6430-3/>
3. Høitomt, G. & Opheim, J. Kongeørn i Oppland 2014. *Hujon* 320–321 (2014).
4. Jelstad, Thor Erik *Egne upubliserte data for 25-30 lokaliteter i Buskerud i perioden 2007-2014*.
5. Jelstad T.E, Furuseth L.E. & Furuseth P. *Kongeørn i Buskerud Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2007 Bestandsstatus og trusler*. (2007). http://nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2007/Kongeorn_i_Buskerud_i_2007_v2.pdf
6. Jelstad, T. E., Furuseth, P., Furuseth, L. E. & Lindal, M. *Kongeørn i Buskerud. Rapport fra Kartleggingsarbeidet i 2009*. (Naturvernforbundet i Buskerud, 2010). at <http://nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2010/Kongeorn%20i%20Buskerud%202009.pdf>
7. Jelstad, T. E., Furuseth, L. E., Furuseth, P. & Lindal, M. *Kongeørn i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2010*. (Naturvernforbundet i Buskerud, 2010). at <http://naturvernforbundet.no/getfile.php/Fylkeslag - Buskerud/Dokumenter/Årsrapport kongeørn 2010.pdf>
8. Jelstad, T. E., Furuseth, L. E., Furuseth, P. & Lindal, M. *Kongeørn i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2011*. (2011). at <http://naturvernforbundet.no/getfile.php/Fylkeslag - Buskerud/Dokumenter/Årsrapport kongeørn 2011.pdf>
9. Moss, Edward H.R. et.al. Home-Range Size and Examples of Post-Nesting Movements for Adult Golden Eagles (*Aquila chrysaetos*) in Boreal Sweden. *Journal of Raptor Research*, 48(2):93-105 (2014). at <http://www.bioone.org/doi/full/10.3356/JRR-13-00044.1>
10. Nygård, Torgeir & Gjershaug, Jan Ove. *Utredninger i forbindelse med ny rovviltmelding. Kongeørn i Norge: Bestand, predator- rolle og forvaltning*. 26 (2003). at <http://www.nina.no/archive/nina/pppbasepdf/fagrapport/058.pdf>
11. Rovviltnemnda i region 2. *Forvaltningsplan for rovvilt i region 2 – Sør-Norge Gaupe, jerv, brunbjørn, ulv og kongeørn*. 52 (2013) http://www.fylkesmannen.no/Documents/Dokument FMBU/Miljø og klima/Rovvilt/Forvaltningsplan_rev.2013/Forvaltningsplan rovvilt november 2013 Interactive.pdf
12. Steen, O.F. *Rovfuglgruppa i Buskerud, Telemark og Vestfold. Virksomhet og resultater i 2009. Rapport til Fylkesmennene i Oslo og Akershus, Buskerud, Oppland og Vestfold*, pp. 40. (2009).
13. Tjernberg, Martin. *Kungsörnens status och ekologi i Sverige 2006 samt tänkbare prognoser för artens utveckling*. (ArtDatabanken, SLU, 2006). at <http://www.lansstyrelsen.se/vasternorrland/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/rovdjur/artfakta-kungsorn.pdf>
14. Watson, Jeff. *The Golden Eagle. Second edition*. (T&AD Poyser, 2010).

Artikkelforfatteren

Thor Erik Jelstad
Søyaveien 157, 3340 Åmot
te-jelst@online.no
Tlf. 908 68 938

Naturvernforbundet i Buskerud (NIB)
Åssideveien 525, 3322 Fiskum
Tlf. 32 75 05 04 E-post: pedrokl@online.no
www.naturvernforbundet.no/buskerud

Fuglelivet i Linnestranda naturreservat. Rapport 2013

av Jens Erik Nygård

I 2013 ble 335 dager dekket, det er desidert best dekning noensinne! Det ble sett 155 arter, noe som er ny rekord! Det ble sett 2 nye arter, haukugle og svømmesnipe, dermed er det totale antallet arter på Linnestranda oppe i 217. Første konstaterte hekking av vannrikse i Buskerud er også bemerkelsesverdige.

Observasjonsarbeidet

Antall dager med besøk hver måned:

Januar	26	Juli	29
Februar	26	August	30
Mars	29	September	30
April	30	Oktober	28
Mai	31	November	22
Juni	28	Desember	26

Observatørene

Observatørene er listet i rekkefølge etter hvor mange arter de har innrapportert fra Linnestranda. Navneforkortelse er også gitt. Informasjonen er hentet fra Artsobservasjoner.no.

Jens Erik Nygård, Lier	JEN	132
Jorunn Villand	JVI	132
Jan-Erik Nyhus, Lier	JNY	122
Lennart W. Hansson, Krokstadelva	LWH	115
Steinar Stueflotten, Drammen	SST	115
Rolf E. Andersen, Tranby	REA	111
Bent Ellingsen, Drammen	BEL	91
Jostein Bærø Engdal, Sætre	JBE	91
Michael W. Hansson, Krokstadelva	MWH	91
Bård Kyrkjedelen, Asker	BKY	85
Geoffrey Acklam	GAC	85
Eli Gates, Hurum	EGA	78
Rune Zakariassen, Lommedalen	RZA	75
Andreas Hessvik-Trøyte, Drøbak	AHT	70
Trude Hessvik-Trøyte, Drøbak	THT	69
Leif Bjørn Lunde, Vigrestad	LBL	59
Arild Gauteplass, Geilo	AGA	55
Hege Kvarstein Gauteplass	HKG	55
Vegard Bunes, Røyse	VBU	52
Solveig Engdal, Sætre	SEN	51
Odd Rygh, Oslo	ORY	45
Jens Tøndel Fossum, Røyse	JTF	39
Per Furuset, Hovet	PFU	39
Nils Kristian Grønvik, Trondheim	NKG	39
Tor Gunnar Værnes, Slependsen	TVÆ	38
Eirik Kristoffersen, Vikersund	EKR	37
Ole Bosse, Lunner	OBO	37
Lars Ågren, Mathopen	LÅG	36
Runar Mauritzen, Oslo	RMA	36
Jon Lurås, Løten	JLU	35
Hans Peter Rømme	HPR	35
Simon Rix, Oslo	SRI	33
Ketil Toska, Bønes	KTO	32

Christian W. Riser, Tromsø	CRI	31
Terje Axelsen	TAX	31
Arild Espelien	AES	30
Anders Bjordal, Alversund	ABJ	30
Espen Bergersen	EBE	29
Live Zakariassen	LZA	28
Viggo Eriksen	VER	28
Kjetil Johannesen, Oslo	KJO	24
Thomas Grønn, Oslo	TGR	24
Tom Schandy, Øvre Eiker	TSC	24
Morten Jagdum, Kongsberg	MJA	24
Marius Omland	MOM	24
Steinar Pedersen, Askim	SPE	23
John Apeland, Lillehammer	JAP	23
Jonas Langbråten, Vanse	JLA	20
Eric F. Roualet, Oslo	ERO	17
Jan Olav Nybo, Oslo	JON	17
Ketil Knudsen, Oslo	KKN	16
Ken A. Jensen, Skedsmokorset	KAJ	16
Trond Berg, Elverum	TBE	15
Trond Aspelund	TAS	15
Kirsten Trogstad	KTR	15
Anders Hangård, Nøtterøy	AHA	14
Jon Grune Roland, Fåberg	JGR	14
Tor Fjesme, Lunde	TFJ	13
Andreas Gullberg, Østerås	AGU	13
Agnar Målsnes, Odda	AMÅ	13
Gunn Mjelde, Odda	GMJ	13
Gunstein Wigemyr, Vingrom	GWV	13
Erika Paulino	EPA	13
Morten Helberg, Ytre Enebakk	MHE	12
John Martin Mjelde, Oslo	JMM	12
Carsten Lome	CLO	12
Anna Nilsson	ANI	12
Jostein Myre, Asker	JMY	10
Edgar Sumstad, Stadsbygd	ESU	10
Alfred Brødreskift, Stadsbygd	ABR	10
Johan Eilertsen, Rissa	JEI	10
Tor G. M. Eriksen, Stadsbygd	TER	10
Heiko Liebel, Asker	HLI	8
Audun Jahren, Øvre Eiker	AJA	6
Anders Hals, Vestfossen	ANH	6
Børre Eirik Helgerud, Drammen	BEH	6
Morten Pedersen, Spydeberg	MPE	6
Knut Arne Nygård, Sandvika	KAN	5
Per Buertange, Askim	PBU	3
Sindre Løvli, Sandvika	SLØ	3
Jon Helle, Trondheim	JHE	2
Jan Petter Vad, Isfjorden	JPV	2
Gjermund Graver, Fenstad	GGR	2
Børge Mørkve-Simonsen, Søgne	BMS	2
Anne Grete Nebell, Åndalsnes	AGN	1
Torgeir Finstad	TFI	1
Neri Horntvedt Thorsen, Andebu	NHT	1
Leif Syvertsen, Lier	LSY	1

Sum: 2805

Takk til alle som har tatt en tur innom Linnestranda og som bidrar med verdifulle observasjoner.

Været i 2013

Januar og februar hadde mye fint og kaldt vintervær og vi opplevde optimale forhold for å drive fuglekikking vinterstid, sentrert rundt foringen ved fugletårnet. Kulda fortsatte i mars og isen gikk ikke opp før i begynnelsen av april og var ikke helt borte før i slutten av måneden. Den forsinkede våren fortsatte også inn i mai. De varmekjære artene ankom forholdsvis sent.

Høsten var tørrere enn i fjor, stiene tørket opp mellom perioder av høyvann. Isen la seg heller ikke år permanent før nyttår.

Miljøstatus

Forvaltningplanen for Linnestranda har foreløpig ikke ført til annet enn klopping av stien til tårnet. Kloppen (plankegang) ble ikke fullført helt fram til tårnet, dermed er det et parti som det fortsatt er vanskelig å forsere for de som ikke er forberedt med gummistøvler når forholdene tilsier det.

For øvrig nokså status quo i forhold til forstyrrelser i reservatet. Det er noe mindre fising fra bredene, men økende forstyrrelser fra kanopadling og båttrafikk i elvemunningen.

Resultater

Antall besøkende fuglekikkere på Linnestranda øker stadig og antall dager med registrerte observasjoner er det høyeste noensinne. Det fører til at vi får et bedre bilde av fuglelivet. De fleste arter har blitt registrert på flere dager i 2013 enn tidligere.

Det ble observert 155 arter, noe som er 1 mer enn i fjor og ny rekord. To nye arter ble sett: En haukugle ble sett ved brua på riksvei 23 den 8.1. Dette kunne ventes som følge av den betydelige invasjon av arten som skjedde denne vinteren. I mai ble vår første svømmesnipe observert i elvemunningen. Første konstaterte hekking av vannrikse i Buskerud ble realitet på Linnestranda i 2013!

Av andre observasjoner må nevnes tredje observasjon av ærfugl (en flokk på 19 ind), 5. og 6. observasjoner av fjellvåk og havørn, 3. observasjon av svartehavsmåke og ubest. grønlands/polarmåke.

I tillegg til vannrikse hekket dverglo og sannsynlig rosenfink for første gang. Sivhøne hekket etter å ha vært borte i mange år. Trolig hekket mer enn 60 arter i år!

Artsgjennomgang

KNOPPSVANE

Status: 1–2 par er hekkende årlig, og den kan sees hele den isfrie perioden.

2013: Ble observert på 141 dager fordelt på hele året. Største antall var 54 ind 26.8 (BEL). Vellykket hekking på Dyno-dammen førte til 4 unger.

SANGSVANE

Status: Sees årlig i lite antall tidlig vår og sein høst.

2013: 20 observasjoner i periodene 6.3–1.5 og 24.10–17.12. Største antall var 18 ind rastende 16.4 (JVI).

DVERGSVANE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

SÆDGÅS

Status: Sjelden. Sist sett i 2012.

KORTNEBBGÅS

Status: Passerer Linnestranda i store flokker om våren, færre blir observert om høsten. Noen flokker raster, men de fleste flyr over for å raste på Tyrifjorden.

2013: Ble observert på 23 ulike dager i perioden 9.4–9.6 og 22.9–5.10. Ca. 465 ind. rastet på kvelden den 9.4 (JEN, REA). Den 21.4 passerte minst 3500 ind på direkte trekk (JEN, REA). Trekket fortsatte med mindre flokker fram til 10.5. Et enkelt individ ble sett sammen med grågås den 9.6 (JVI).

Vi kunne i år observere et betydelig høsttrekk over lokaliteten, i slutten av september og begynnelsen av oktober. Størst antall 331 ind i 3 flokker den 26.9 (JVI).

TUNDRAGÅS

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2011.

GRÅGÅS

Status: Observeres med jevne mellomrom. Dette er lokalt hekkende grågjess som for det meste holder til langs Drammenselva.

2013: Ble observert på 18 dager i perioden 14.4–14.9. Største antall var 40 ind overflygende 14.9 (JEN). Dette er et lite antall i forhold til seinere år.

STRIPEGÅS

Status: Sjelden. Sist sett i 2008.

HVITKINNGÅS

Status: Årviss i lite antall.

2013: Ett par 21.4 (JEN, JVI, JNY, REA, SST) 9 ind rastende 19.5 (BKY, JEN, JNY) og 2–3 ind 20.5 (BEL, JNY, SST).

KANADAGÅS

Status: Har blitt noe mindre vanlig de siste år, kanskje på grunn av forsøk på å fjerne arten fra norsk fauna. Har hekket ett år.

2013: Ble observert på 23 dager i perioden 1.4–23.9. Største antall var 25 ind 4.4 (JNY).

RUSTAND

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1978.

GRAVAND

Status: Økende forekomst, forsøker å etablere seg som hekkefugl på Linnestranda, få vellykkede hekkinger er registrert.

2013: Arten sett på 15 dager i perioden 18.4–9.10. Største antall var 3 ind flere ganger.

MANDARINAND

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1999.

BRUNNAKKE

Status: Vanlig i trekketidene.

2013: Ble observert på 28 dager fra 14.4–25.6 og 15.9–12.10. Største antall var 10 ind 28.9 (BEL).

SNADDERAND

Status: Sjelden, men nesten årlig forekommende. Sist sett i 2012.

KRIKKAND

Status: Meget vanlig i trekketidene.

2013: Ble sett på 74 dager i perioden 13.4–28.10. Største antall var 31 ind 24.9 (JVI).

AMERIKAKRIKKAND

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2008.

STOKKAND

Status: Meget vanlig i den isfrie perioden. Årlig hekkende 1-3 par.

2013: Ble observert 161 dager i perioden 7.3–24.12. Største antall var 150 ind 12.9 (JVI). Minst 3 hekkinger med dununger observert både i mai, juni og juli.

STJERTAND

Status: Årviss i lite antall i trekketidene.

2013: Trolig ett og samme ind i perioden 24.8–18.9

(HPR, JVI, LWH, SST m.fl.) Fikk selskap av et ind til den 8.9 (JEN).

KNEKKAND

Status: Årviss i lite antall.

2013: Som i fjor 1 hann ble sett 5.5 (JEN, REA, RZA, VER, SST, TGV). 2 hann og 1 hunn ble sett 19.5 (BKY, JBE, JEN, JNY, SST).

SKJEAND

Status: Årviss i lite antall

2013: Ett par ble sett 9.5 (JBE, JVI, LBL, REA), 2 par dagen etter (EGA, JNY, JVI), ett hunnfarget ind 8.7–10.7 (GAC, HPR, JNY, JVI), 1 ad. hann 13.7–21.7 (JEN, JNY, JVI, SST) og 2 ind. 26.8 (LWH).

TAFFELAND

Status: Sjelden i trekketidene. Sist sett i 2012.

TOPPAND

Status: Meget vanlig i trekketidene, i størst antall på høsten.

2013: Ble sett på 73 dager i perioden 1.4–4.12. Største antall 26 ind 13.4 (REA).

BERGAND

Status: Nesten årviss i lite antall, hovedsakelig om høsten.

2013: En hunn observert 29.9 og 4.10 (BKY, JBE, JEN, JNY, JVI, SEN).

ÆRFUGL

Status: Meget sjelden.

2013: Inntil 19 ind (15 hunner og 4 hanner) ble sett på Linnestranda den 5.5 (BKY, JEN, JNY, REA, RZA, TGV, SST). Kun tredje observasjon på Linnestranda, de forrige i 1994 og 1997!

Foto: Jens Erik Nygård

HAVELLE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

SVARTAND

Status: Nesten årviss trekkgjest i lite antall.

2013: 1 hunn ble sett 25.5 (JEN), 1 hunn 17.7 (JEN, JNY), 2 ind 21.10 (LWH) og 1 ind 14.12 (JVI, vinterfunn).

SJØORRE

Status: Sjelden. Sist sett i 2011.

KVINAND

Status: Meget vanlig i trekketidene, også sett i hekketida. Mulig hekkefugl.

2013: Ble observert på 122 dager i perioden fra 7.3–31.12. Største antall 24 ind. 14.4 (SST).

BØFFELAND

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

Observasjonen ble behandlet av NSKF i 2011 og ble godkjent som D-observasjon.

LAPPFISKAND

Status: Sjelden, men ser nå ut til å være nesten årlig.

2013: 1 hunn 21.10 (LWH).

SILAND

Status: Vanlig om våren, økende forekomst.

Hekkende enkelte år.

2013: Observert på 60 dager i perioden 7.3–30.11, men sjeldnere etter juli. Største antall var 13 ind. 4.5 (JEN).

Foto: Jens Erik Nygård

LAKSAND

Status: Vanlig på vår- og høsttrekk.

2013: Observert på 107 dager i perioden 9.3–31.12, hovedsakelig i trekketidene. Største antall 30 ind 13.4 (REA).

FASAN

Status: Tidligere vanlig og sannsynlig hekkefugl. Nå i sterk tilbakegang. Sist sett i 2012.

SMÅLOM

Status: Sjelden, men synes å ha økende forekomst.

2013: 3–4 ind 1.5 (JEN, JNY, JVI, REA, SST), 2 ind 3.5 (JNY, REA), 4–12 ind 4. mai (JEN, JVI, SST),

2 ind 5.4 (BKY, JEN, REA, TGV), 1 ind. 6.5 (REA, TSC), 1 ind 9.5 (LBL, REA), 1 ind 10.5 (EGA, REA), 1 ind 20.5 (SST) og 1 ind 24.5 (JEN).

STORLOM

Status: Årlig i lite antall på våren.

2013: 9 ind 20.4 (BEL), 1 ind 21.4 (BKY, JEN, JNY, REA, SST, TBE), 1 ind 27.4 (JEN, LWH), 5 ind 28.4 (JEN), 1 ind 5.5 (JEN, JVI) og 1 ind 9.5 (LBL, REA).

GULNEBBLOM/ISLOM

Status: Meget sjelden, sett 1 gang i 2006.

DVERGDYKKER

Status: Nesten årviss i lite antall senhøstes.

2013: Sjelden vårobservasjon 6.5 (REA, TSC), 1–3 ind 1.10–11.10 (BEL, JEN, JVI, VBU m.fl.)

TOPPDYKKER

Status : Vanlig på vårtrekk, noe sjeldnere om høsten, økende forekomst de siste åra.

2013: Observert på 35 dager i perioden 4.4–18.6 og 2.9–10.11 med hovedvekt på våren. Største antall 15 ind 26.4 (JEN).

HORNDYKKER

Status : Årviss i lite antall. Sist sett i 2012.

GRÅSTRUPEDYKKER

Status : Meget sjelden. Sist sett i 2009.

HAVSULE

Status : Meget sjelden. Funnet død i 2006.

STORSKARV

Status: Forekommer i en lokal ikke-hekkende populasjon av mellomskarv (*Phalacrocorax carbo sinensis*) og overtrekkende flokker av nordlig storskarv (*P. c. carbo*) som sees på vårtrekk.

2013: Observert på 171 dager i perioden 4.4–31.12 Største antall var 2 flokker på tilsammen 255 ind (JEN, JNY, REA). Største antall lokale skarver var 51 ind 27.9 (SST).

GRÅHEGRE

Status: Kan sees på Linnestranda store deler av den isfrie perioden, som oftest 1–2 ind.

2013: Ble observert på 108 dager i perioden 17.3–31.12. Største antall var 4 flere ganger.

EGRETTHEGRE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2011.

GLENTE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2012.

SIVHAUK

Status: Fåtallig trekkfugl, økende forekomst.

2013: 1 hann 15.4 (REA), 2 ad 16.4 (JNY, JVI, REA), 1 ad hann 22.4 (JNY), 1 hann 28.4 (JNY), 1 hunn pTN 1.5 (JEN, JNY, REA, SST), 1 ad hunn 5.5 (BKY, JEN, JVI, REA, TGV), 1 ad hunn 10.5 (EGA, JNY, REA), 1 3K hann over Dynodammen 16.5 (JVI), 1 hunn 20.5 (SST), 1 hunn 30.5 (JNY, LWH), 1 hunn 17.6 (JVI), 1 ind 6.8 (JVI), 1 1K ind 18.8 (AHA) og 1 ind 27.8 (JNY, LWH). Beste år for sivhauk hittil!

MYRHAUK

Status: Sjelden.

2013: 1 ind overflygende 28.9 (JEN, JVI, SST) og 1 hunnfarget ind ptS 6.10 (JEN, JNY, VBU).

Foto: Jens Erik Nygård

VEPSEVÅK

Status: Sjelden, men nå nesten årlig.

2013: 1 ind overflygende 26.7 (JVI) og 9.8 (EKR, JVI).

HØNSEHAUK

Status: Regelmessig observert i lite antall, oftest i trekketidene og i vinterhalvåret.

2013: Ble observert på 21 ulike dager, ett ind hver gang, 9.1–13.4 og 12.9–10.11.

SPURVEHAUK

Status: Vanlig rovfugl på Linnestranda.

2013: Ble sett på 80 dager spredt over hele året. Som oftest observeres ett ind, 3 dager i oktober ble det sett 2 individer samtidig.

MUSVÅK

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2013: 1 ind 10.4 (EGA, JNY), 4 ind 20.4 (JEN, JNY, REA), 2 ind 21.4 (JEN, JNY, REA), 1 ind 27.4 (JVI), 2 ind 1.5 (JEN, REA, SST), 1 ind rastende 22.9 (JEN), 1 ind 26.9 (BEL), 1 ind 28.9 (JEN, JVI, SST), 1 ind 5.10 (BEL, JVI, SST), 1 ind 8.10 (BEL), og 1–2 ind 12.10 (JVI, REA, SST)

FJELLVÅK

Status: Meget sjelden.

2013: 1 ind ble trekkende mot nord 21.4 (JEN, JNY, JVI, REA, SST) og 28.4 (JEN, JNY, JVI, SST). Dette er 5. og 6. observasjon av arten på Linnestranda.

FISKEØRN

Status: Regelmessig fiskende i sommerhalvåret.

2013: Observert på 48 dager i perioden 16.4–5.9, som oftest ett til 2 individer, 3 individer ble sett på 5 ulike datoer i slutten av juli. Et godt år for fiskeørn på Linnestranda!

HAVØRN

Status: Meget sjelden.

2013: 1 ind overflygende fra nord mot sør den 2.5 (JVI). 1 ind overflygende 14.6 (AGA, HGA). Dette er 4. og 5. observasjon av arten på Linnestranda!

TÅRNFALK

Status: Årviss i lite antall på trekk vår og høst.

2013: 1 ind ved Jordhaugene 1.4. (NHT), 1 ind næringsøkende 18.4 (BKY) og 1 ind overflygende 31.7 (JEN).

DVERGFALK

Status: Sjelden.

2013: 1 ind næringsøkende 21.8 (BKY, JVI).

LERKEFALK

Status: Nesten årviss næringsøkende i området.

2013: 1 ind 14.5 (JNY) og 1 ind overflygende 26.7 (JVI).

JAKTFALK

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2008.

VANDREFALK

Status: Årviss i lite antall siden 2006.

2013: 1 hunn 13.4 sittende på isen (REA), 1 ind 17.5 (JVI), 1 ind 25.6 (BEL), 1 ind 14.7 (JVI), 1 ind 21.7 (JNY, JVI) og 1 ind 23.7 (JVI).

JERPE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1998.

ORRFUGL

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1996.

VANNRIKSE

Status: Sjelden, men kan være mer regelmessig enn det som blir registrert på grunn av at den ikke så gjerne viser seg i det åpne.

2013: Ett par gjennomførte hekking i Møysund dette året. Det er første påviste hekking av arten i Buskerud! Det ble sett 2 unger. Familien flyttet over i elvemunningen på høsten, fra 14.9–24.11. Paret ble oppdaget av nabo Marius Omland og dokumentert fotografisk av JEN. For øvrig rapportert av JBE, JNY, JVI, LWH, ORY og SST.

Foto: Jens Erik Nygård

MYRRIKSE

Status: Sjelden. Sist sett 2008.

ÅKERRIKSE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2006.

SIVHØNE

Status: Tidligere hekkefugl, nå sjeldnere.

2013: Første hekking på Linnestranda siden 1980! 5 unger ble klekket og vokste opp på Dynodammen (JEN, JVI, REA, SST m.fl.). Ble observert på 62 dager fra 23.5–10.11.

Foto: Jorunn Villand

SOTHØNE

Status: Årviss i lite antall i trekketidene.

2013: 1 ind 6.4 (JBE, JEN, JLA, JLU, JNY, LWH, REA, SST), 9.5 (JBE, JVI), 25.8 (BEL) og 15.9 (JEN, SST).

TRANE

Status: Sjelden, men nesten årviss overflygende.

2013: 2 ind overflygende 21.4 (JEN, JNY, JVI, REA, SST), 1 ind 22.4 (JNY) og 1 ind ptN 16.5 (REA).

TJELD

Status: Vanlig om våren.

2013: Observert på 45 dager i perioden 3.4–20.7. Ett til 2 par stasjonære hele våren, vi har hatt mistanke om hekking, men det er ikke blitt bekreftet. Største antall 34 ind rastende på isen 15.4 (REA).

AVOSETT

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2009.

DVERGLO

Status: Vanlig på trekk.

2013: Observert på 49 dager i perioden 20.4–11.8. Hekking ble for første gang sikkert påvist! Ett par med 3 unger hekket på grusslette ved Gilhus (JEN). 5 ind var også største antall.

Foto: Jens Erik Nygård

SANDLO

Status: Vanlig.

2013: Observert på 49 dager fra 13.4–23.8. Sannsynlig forsøk på hekking ved Jordhaugene. Avledningsmanøver ble observert flere ganger i perioden 15.6–13.7 (JEN), men unger ble aldri sett. Største antall 8 ind flere ganger 14.7–29.7 (JEN, AHT, THT).

HEILO

Status: Nesten årviss på trekk i lite antall, sees oftest på jordene.

2013: 15 ind 5.5 (HPR, JEN, JVI, REA, TGV), 5–9 ind 6.5 (JVI, REA, SST) og 2 ind 13.5 (JEN), alle ved Jordhaugene.

TUNDRALO

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

VIPE

Status: Meget vanlig, hekkefugl i jordbrukslandskapet.

2013: Observert på 101 dager fra 6.4–5.10. Største antall var 25 ind 30.7 (JNY). Hekking ble påvist ved Jordhaugene.

POLARSNIFE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2012.

DVERGSNIFE

Status: Nesten årlig i lite antall på trekk. Sist observert i 2010.

TEMMINCKSNIFE

Status: Årlig i lite antall på trekk.

2013: 5 ind ptN 17.5 (SST), 3 ind 20.5 (SST), 2 ind 26.5–29.5 (JEN, JNY, JVI), og 1 ind 8.8–10.8 (JVI, KTO, LWH, SST, TAX)

TUNDRASNIFE

Status: Sjelden. Sist sett i 2010.

FJÆREPLYTT

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1995.

MYRSNIFE

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2013: 1–3 ind 1.8–5.10, totalt på 20 dager.

BRUSHANE

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2013: 1 hann 12.5 (JVI, LWH, MWH, REA) var eneste vårobservasjon. Om høsten observert på 32 dager i perioden 4.8–21.9. Største antall var 8 ind 11.8 (JEN, SST).

SVØMMESNIFE

Status: Ny art for Linnestranda!

2013: Ett ind. ble observert og fotografert i elvemunningen den 8.6 (JNY).

POLARSVØMMESNIFE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

KVARTBEKKASIN

Status: Sjelden.

2013: 1 ind næringsøkende 12.10 (REA).

ENKELTBEKKASIN

Status: Vanlig på trekk. Hekker trolig årlig.

2013: Ble observert på 63 dager i perioden 21.4–2.11. En vinterobservasjon 9.12 (JVI). Største antall var 9 ind 26.4 rastende ved Jordhaugene (RZA) og i elvemunningen 14.9 (JEN, SST). Hekking sannsynlig i sumpen på østsiden.

DOBBELTBEKKASIN

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2007.

RUGDE

Status: Nesten årlig i lite antall. Regelmessig rugdetrekk innenfor reservatet ble registrert i 2008.

2013: To ind ved Dynodammen 4.5 (SST) og ett ind trekkende langs åskammen 20.5 (JEN).

SMÅSPOVE

Status: Årviss på trekk i lite antall

2013: 3 ind rastende 10.5 (EGA), 7 ind overflygende 12.5 (HPR), 4 ind rastende 16.5 (REA) og 1 ind 18.5 (JEN, JNY, REA)

STORSPOVE

Status: Vanlig på trekk, oftest om våren.

2013: Observert på 22 dager i perioden 14.4–23.6 og 4.8–24.8. Største antall var 24 ind 15.4 (REA).

SVARTHÅLESPOVE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2003.

LAPPSPOVE

Status: Meget sjelden.

2013: 1 ind. ble sett 2.9 (LWH, Ragnar Sandbæk).

SOTSNIFE

Status: Sjelden.

2013: 1 ind 18.8 (AHA).

RØDSTILK

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2013: Observert på 21 dager i perioden 2.5–31.8. Største antall 5 ind 2.5 (JEN, JNY, JVI).

Foto: Jan-Erik Nyhuus

GLUTTSNIPE

Status: Vanlig på trekk

2013: Observert på 68 dager i perioden 3.5–15.9.
Største antall var 22 ind 4.5 (MOM, SST).

SKOGSNIPE

Status: Vanlig, sannsynlig hekkefugl.

2013: Observert på 38 dager fra 14.4–10.8. Største antall var 7 ind 20.7 (REA).

GRØNNSTILK

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2013: Observert på 28 dager i perioden 3.5–23.8.
Største antall 15 ind 15.5 (JVI). Nytt maksantall for annet år på rad!

STRANDSNIPE

Status: Meget vanlig, hekkefugl.

2013: Observert på 96 dager i perioden 21.4–25.9.
Største antall var 15 ind 26.7 (JVI).

STEINVENDER

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2008.

Ubestemt FJELLJO/TYVJO

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1995.

DVERGMÅKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2009.

HETTEMÅKE

Status: Meget vanlig.

2013: Ble observert på 93 dager i perioden 3.4–17.10. Største antall var 90 ind 17.4 (JEN).
Ett ind fargemerket ved Ulsrudvann i Oslo 12.5.2011 ble observert 27.4 (JEN) og ett ind fargemerket ved Langskjær i Bærum ble observert 26.5 (JEN). Dette er to av flere avleste fargeringsmerkede hettemåker i 2013.

FISKEMÅKE

Status: Meget vanlig i den isfrie perioden. Hekker av og til på bøyer utenfor Gilhusodden.

2013: Observert på 95 dager i perioden 1.4–9.11.
Største antall var 220 ind 19.7 (AES). Hekket på industritak ved Gilhus 26.5–30.6 (JEN).

Foto:
Jens Erik Nygård

SVARTEHAVSMÅKE

Status: Meget sjelden.

2013: For andre år på rad ble en 1K svartehavsmåke observert på Linnestranda! Den opphold seg her fra 14.9–8.10, først oppdaget av JNY. Andre observatører: JBE, JEN, JNY, JVI, LWH, SST + en rekke andre. Observasjonen er godkjent av NSKF.

Foto: Jan-Erik Nyhuus

SILDEMÅKE

Status: Vanlig i lite antall i sommerhalvåret.

2013: Ble observert på 82 dager i perioden 7.4–23.9.
Største antall var 50 ind 30.6 (JEN).

GRÅMÅKE

Status: Meget vanlig året rundt.

2013: Ble observert på 132 dager fordelt over hele året. Største antall var 250 ind 1.6 (JEN). 3 fargemerke ind 10. mai (EGA): 1 ind merket i småbåthavna Drøbak 16.4.2013, 1 ind Drøbak havn 30.11.2012 og 1 ind merket ved Tollbodbyrgga i Fredrikstad 15.1.2013.

GRØNLANDSMÅKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2001.

POLARMÅKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2012.

UB. GRØNLANDSMÅKE/POLARMÅKE

2013: 1 ind overflygende 8.5 (JBE, SLØ). Sett av to uavhengige observatører, men ikke sikkert bestemt. Mest sannsynlig en grønlandsmåke iflg. LRSK.

SVARTBAK

Status: Meget vanlig i den isfrie perioden.

2013: Ble sett på 130 dager, fordelt over hele året. Største antall var 32 ind 31.5 (JBE). Ett ind fargemerket ved Strandby havn, Fredrikshavn i Danmark merket 15.7.2011 ble observert 10.5 (EGA). Samtidig ett ind fargemerket ved Åskot, Mandal 2.7.2005

SPLITTERNE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1978.

SVARTTERNE

Status: Meget sjelden. Sist observert i 2009.

MAKRELLTERNE

Status: Vanlig i sommerhalvåret. Sporadisk hekkende.

2013: Ble sett på 47 dager i perioden 5.5–9.8. Største antall var 6 ind 19.7 (AES).

RØDNEBBTERNE

Status: Nesten årvisst i lite antall.

2013: 1 1K ind 16.8 (JGR), 2 1K ind 17.8–18.8 (AHA, JEN, JNY, JVI, SST), 1 ad + 4 1K ind næringssøkende 18.8 (JEN), 1 1K ind 24.8–25.8 (BEL, JEN, SST). 2 udokumenterte observasjoner er utelatt.

LOMVI

Status: Nesten årvisst opptreden i lite antall. Sist observert i 2012.

ALKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2007.

ALKEKONGE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2012.

BYDUE

Status: Er blitt sjelden etter at fast oppholdsted ved Gilhus er blitt borte.

2013: 4 ind 19.1 (KJO), 3 ind ved Gilhus 11.5 (REA), 35 ind 18.5 flygende over Gilhus (JEN, REA). 10 ind overflygende 19.5 (JEN), 6 ind overflygende 25.7 (JVI), 1 ind overflygende 18.8 (JEN).

SKOGDUE

Status: Årlig i lite antall.

2013: 1 ind overflygende 14.5 (REA), 1 ind 16.4 (REA), 2 ind rastende på mudderet! 20.4 (JAP, JEN, JNY, JVI, REA) og 2 ind overflygende 28.5 (RZA).

RINGDUE

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret. Hekkefugl.

2013: Ble sett på 112 dager i perioden 3.3–19.10. Største antall var 150 ind ved Jordhaugene 29.9 (JVI). Arten ble konstatert hekkende også i 2013.

TYRKERDUE

Status: Var vanlig på 70-tallet, nå sjelden. Har hekket.

2013: Første funn siden 2008! Ble fotografert overflygende 18.5 (JNY).

GJØK

Status: Sees eller høres nesten årlig. Sist hørt i 2012.

KATTUGLE

Status: Sjelden. Sist registrert i 2005.

HORNUGLE

Status: Sjelden. Sist sett i 1979.

JORDUGLE

Status: Sjelden. Sist sett i 2012.

HUBRO

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2008.

HAUKUGLE

Status: Ny art på Linnestranda!

2013: Under den store haukugleinvasjonen i 2013 ble også Linnestranda besøkt. Ett individ ble observert ved områdets grense ved brua over Lierelva på riksvei 23 (HPR, RZA).

Foto: Rune Zakariassen

TÅRNSEILER

Status: Vanlig i sommerhalvåret

2013: Ble sett på 45 dager i perioden 12.5–17.8. Største antall var ca. 200 ind ptN 17.5 (REA).

ISFUGL

Status: Har vært meget regelmessig observert på Linnestranda, men ikke de 4 sista åra, sist i 2008.

VENDEHALS

Status: Trolig nesten årlig passerende på trekk. Sist sett i 2012.

GRÅSPETT

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

GRØNNSPETT

Status: Vanlig på Dynos område, av og til i reservatet, ser ut til å gå tilbake.

2013: Kun 4 observasjoner i 2013! 1 ind sang/spill 25.2 (EGA, JAP), 1 ind 27.4 (BKY, JEN, LWH), 1 ind 14.5 (EGA) og 1 ind 15.8 (GAC).

SVARTSPETT

Status: Sees eller høres årlig.

2013: 1 ind hørt 8.3 (JVI) og 1 ind hørt fra østsiden 8.9 (JEN, JNY).

FLAGGSPETT

Status: Meget vanlig. Hekkefugl.

2013: Ble observert på 147 dager fordelt på hele året. Største antall var 4 ind 10.2 (JNY). Hekking ble påvist.

HVITRYGGSPETT

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1973.

DVERGSPETT

Status: Vanlig, hekkefugl. I tilbakegang?

2013: Ble observert på 42 dager fra 19.1–2.9. Største antall var 2 ind flere ganger. Hekking ble ikke påvist i 2013.

TRETÅSPETT

Status: Meget sjelden. Sist observert i 2011.

SANGLERKE

Status: Vanlig, hekkefugl i jordbrukslandskapet.

2013: Ble observert på 46 dager i perioden 7.4–6.10. Største antall var 9 ind overflygende 13.4 (JVI). Hekking ble påvist (reir med egg, mating av unger) ved Jordhaugene i 2013 (JEN).

SANDSVALE

Status: Vanlig i sommerhalvåret.

2013: Observert 27 dager fra 29.4–17.9. Største antall var ca. 30 ind 12.5 (REA).

LÅVESVALE

Status: Vanlig i sommerhalvåret. Sannsynlig hekkefugl.

2013: Observert 69 dager i perioden 21.4–5.10. Største antall var 300 ind 30.8 (HPR).

TAKSVALE

Status: Vanlig i sommerhalvåret. Hekkefugl.

2013: Observert 37 dager i perioden 1.5–10.9. Største antall var ca. 100 ind ptN (REA). Ble påvist hekkende på låven på Gilhus gård (JEN).

TREPIPLERKE

Status: Sjelden på Linnestranda, til tross for at den er vanlig i skogområder i nærheten.

2013: 1 ind ved Jordhaugene 30.4 (HPR) og 1 ind i tårnskogen 27.8 (JNY).

HEIPIPLERKE

Status: Vanlig på trekk vår og høst.

2013: Observert på 17 dager i periodene 25.4–5.5 og 7.9–6.10. Største antall var 20 ind 29.9 (JVI).

SKJÆRPIPLERKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2007.

GULERLE

Status: Vanlig på trekk, fortrinnsvis om høsten.

2013: En vårobservasjon 18.5 (JVI) Ble observert på 9 dager på høsten fra 10.8 -14.9. Største antall var 40 ind 28.8 (HPR).

VINTERERLE

Status: Årviss på trekk i lite antall. Passerer på vei til og fra hekkelassene i Lierdalen. Mulig hekking i 2009.

2013: Observert 20 dager i periodene 21.4–1.5 og 22.7–26.10. Største antall 2 ind 7 dager.

LINERLE

Status: Meget vanlig, hekkefugl.

2013: Observert 112 dager i perioden 16.4–14.11. Største antall var 30 ind på jordet ved Gilhusodden 4 dager i perioden 19.8–19.9 (EGA, JVI).

SIDENSVANS

Status: Sporadisk forekommende i vinterhalvåret.

2013: Ble observert på 16 dager i perioden 17.10–22.2. Største antall var 26 ind 14.12 (JVI).

FOSSEKALL

Status: Nesten årvisst på trekk. Passerer på vei til og fra hekkeplassene i Liervassdraget. Sist sett i 2012.

GJERDESMETT

Status: Vanlig, men varierende i antall, hekkende i gode år.

2013: Ble sett 31 dager hovedsakelig på høsten, da bestanden viste et oppsving. Største antall var 3 ind 26.10 (JVI) og 2.11 (JEN).

Foto: Jens Erik Nygård

JERNSPURV

Status: Vanlig i lite antall om våren, hekkefugl.

2013: Observert 29 dager i perioden 20.4–4.10, hovedsakelig om våren. Største antall var 5 ind 9.5 (REA).

RØDSTRUPE

Status: Meget vanlig, hekkefugl.

2013: Observert 176 dager i fordelt på det hele året. Største antall var 4 ind en rekke ganger. Hekking ble påvist også i 2013.

NATTERGAL

Status: Vanlig i hekketiden, trolig årlig hekkende.

2013: Ble observert på 41 dager i perioden 9.5–28.7. Største antall var 3 syngende hanner 1.6 (JEN). Hekking ble påvist i 2013 (JBE, JVI).

BLÅSTRUPE

Status: Fåtallig på trekk.

2013: 1 hunn 12.5 (MWH, LWH), 1–3 ind, deriblant 1 syngende hann 16.5 (JNY, JVI, LWH, REA), 1 ind 17.5 ved Gilhus (REA), 1–2 ind 23.8 (JNY, JVI, LWH), 1 ind 25.8 (JNY) og 1 ind 4.9 (JVI).

RØDSTJERT

Status: Sjelden. Sist sett i 2012.

BUSKSKVETT

Status: Tidligere hekkefugl, nå sjelden.

2013: 1 par ved Jordhaugene 11.5 (REA), 1 ind samme sted 20.5 (BEL), 1 ind 21.7 (JVI) og 22.7 (JNY), i takrøret ved fugltårnet.

STEINSKVETT

Status: Årvisst i lite antall.

2013: Ett par ved Gilhus 5.5 (JEN, JNY), 1 hann ved Gilhus 17.4 (REA), 1 hunn ved elvemunningen 18.5, (JEN, REA), 1 hann ved Gilhus 26.5 (JEN), 2 ind samme sted 13.6 (RZA), 1 ind ved jordet på Gilhusodden 1.9 og 2.9 (JEN, LWH). Mulig hekking ved Gilhus også i år.

RINGTROST

Status: Sjelden.

2013: 1 ind ved Gilhus gård 27.5 (JNY). Første siden 2003 og kun 8. observasjon noensinne!

SVARTTROST

Status: Vanlig, hekkefugl.

2013: Ble observert 117 dager fordelt over hele året. Største antall var 12 ind 21.4 (JEN, REA).

GRÅTROST

Status: Meget vanlig, hekkefugl i stort antall.

2013: Ble sett på 147 dager fordelt over hele året. Største antall var 100 ind ved Jordhaugene 29.9 (JVI). Arten hekket som vanlig med mange par.

MÅLTROST

Status: På trekk i lite antall. Nyetablert hekkefugl.

2013: Ble observert på 21 dager i periodene 19.4–21.9. Syngende hann hørt over lengre tid på våren, så hekking er mulig, men ikke sikkert påvist.

RØD Vingetrost

Status: Meget vanlig, hekkefugl i stort antall.

2013: Observert på 73 dager fra 16.4–25.10. Største antall var 35 ind 16.4 (REA).

Duetrost

Status: Sjelden.

2013: 1 ind 18.8 (AHA).

Gresshoppesanger

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1997.

SIVSANGER

Status: Sjelden.

2013: 1 hann syngende ved Dynodammen 13.5 (JEN), 1 ind ved syngende ved Gilhusodden 14.6 (AGA, HGA) og 1 ind 15.8–17.8 (JEN, JNY, JVI, SST).

BUSKSANGER

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2008.

MYRSANGER

Status: Vanlig. Årlig hekkende i lite antall.

2013: Observert på 20 dager i perioden 19.5–16.8. Hekking ble ikke sikkert påvist i år. Det ble ikke observert mer enn ett individ av gangen.

RØRSANGER

Status: Vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl.

2013: Ble observert på 87 dager i perioden 10.5–25.9). Største antall var minst 8 ind 7.8 (JVI).

GULSANGER

Status: Vanlig om våren, hekkefugl.

2013: Ble observert på 23 dager i perioden 17.5–16.8. Største antall var 3 syngende hanner flere ganger. Sannsynlig hekking også i 2012.

MØLLER

Status: Årviss i lite antall om våren.

2013: Kun 2 høstobservasjoner i år: 1 ind 21.8 (LWH) og 2 ind 25.8 (BEL, JEN).

TORNSANGER

Status: Årviss i lite antall om våren. Hekkefugl enkelte år.

2013: Ble observert på 12 dager i perioden fra 10.5–28.6. I tillegg 1 ind i elvemunningen den 6.8. Hekking ble påvist i 2013.

HAGESANGER

Status: Vanlig, hekkefugl.

2013: Ble observert på 27 dager fra 17.5–22.7. I tillegg ble 1 ind sett 30.8 (LWH). Største antall var 6 ind 25.5 (JEN). Sannsynlig hekking i 2013.

MUNK

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl.

2013: Ble sett 58 dager fra 1.5–26.10. Største antall var 12 ind 9.5 (REA). Hekking ble påvist også i 2013.

BØKSANGER

Status: Sjelden. Sist sett i 2012.

GRANSANGER

Status: Vanlig på trekk. Har også etablert seg som hekkefugl.

2013: Ble observert på 96 dager fra 16.4–12.10. Største antall var 6 ind 25.8 (JEN). Syngende hanner hørt gjennom hele hekkesesongen.

LØVSANGER

Status: Meget vanlig, hekkefugl

2013: Ble observert 100 dager fra 28.4–26.9. Store antall: 30 ind 26.8 og 2.9 (LWH). Syngende hanner hørt gjennom hele hekkesesongen.

FUGLEKONGE

Status: Sjelden.

2013: 1 ind 3.3 (JTF) og 20.4 (AHT, THT).

GRÅFLUESNAPPER

Status: Vanlig i lite antall om våren. Sannsynligvis årlig hekkende.

2013: Ble observert på 30 dager i perioden 9.5–4.9. Største antall var 8 ind 30.5 (JVI).

SVARTHVIT FLUESNAPPER

Status: Tidligere vanlig i lite antall om våren. Nå sjeldnere.

2013: 1 hann ved Dynodammen 14.4 (EGA), 1 hann 16.5 (REA), 3 ind. 19.5 (CWR, EBE) 1 hann syngende 1.6 (JEN).

SKJEGGMEIS

Status: Sjelden.

2013: Minst 2 ind 16.1 (JVI), 5 ind 17.1 (JNY), 2 2K ind 3.2 (JVI, HPR, LWH, MWH, SST), 1 2K hann i perioden 16.2–22.2 (AJA, BEL, EFR, JBE, JEN, JMY, JNY, JVI, KJO, SPE, SST).

Foto: Jostein Myre

STJERTMEIS

Status: Sees sporadisk i små familieflokker i vinterhalvåret. Hekker enkelte år?

2013: Observert på 59 dager i periodene 1.1–28.3 og 13.10–27.12. Fem individer stasjonære i januar–februar, 10 ind ble sett 21.2 (RMA).

Foto: Jan-Erik Nyhuus

LØVMEIS

Status: Vanlig hele året, men kan være nokså stillferdig og usynlig i perioder. Hekkefugl.

2013: Observert på 178 dager spredt over hele året, bortsett fra juni (anonym i hekketida?). Største antall 4 ind 9.1 (JBE, SEN). Hekking ble ikke påvist, men sannsynlig.

GRANMEIS

Status: Art som bruker området om vinteren, men ellers holder til i nærliggende barskogsområder. Synes å ha blitt sjeldnere de siste åra. Sist sett i 2011.

SVARTMEIS

Status: Sjelden, men økende antall observasjoner.

2013: 1–2 ind observert på 10 dager i perioden 5.1–19.3. Ett ind 5.10 (JEN) og 29.11 (JVI).

BLÅMEIS

Status: Meget vanlig året rundt, hekkefugl.

2013: Observert på 208 dager spredt over hele året. Største antall var 50 ind 21.2 og 4.3 (RMA). Hekking ble påvist også i 2013.

KJØTTMEIS

Status: Meget vanlig året rundt, hekkefugl.

2013: Ble observert på 195 dager spredt over hele året. Største antall var 30 ind 3.4 (RMA). Hekking ble påvist også i 2013.

SPETTMEIS

Status: Vanlig, hekkefugl

2012: Ble observert på 175 dager fordelt over hele året. Største antall 5 ind 10.6 (PFU) og 6.10 (VBU). Hekking ble påvist også i 2013.

TREKRYPER

Status: Vanligst i vinterhalvåret, men har også vært påvist hekkende flere ganger.

2013: Ble observert på 51 dager fordelt over hele året unntatt september måned. Største antall var 2 ind flere ganger. Hekking ble påvist også i 2013 (REA, SST).

TORNSKATE

Status: Nesten årvisst i lite antall.

2013: 1 hann Jordhaugene 11.5 (REA), 1 hunn 17.5 (JNY, SST) og ett hunnfarget ind 10.8 (SST).

VARSLER

Status: Sjelden, men nesten årvisst.

2013: Observert på 15 dager i perioden 8.1–19.3, trolig kun ett stasjonært individ som jaktet i området.

NØTTESKRIKE

Status: Årvisst i lite antall.

2013: En vårobservasjon 3 ind overflygende 28.4 (JEN, SST). Om høsten observert på 15 dager fra 27.9 og ut året. Næringssøkende i tilknytning til vinterforingen. Største antall 5 ind 5.11 (JVI).

SKJÆRE

Status: Meget vanlig året rundt, hekkefugl

2013: Observert på 157 dager fordelt over hele året. Største antall var 19 ind 9.2 (JEN, SST).

NØTTEKRÅKE

Status: Årvisst i lite antall.

2013: 1. ind hørt 25.8 (JEN), 2 ind overflygende 28.8 (LWH), 1 ind overflygende 25.9 (JVI), 1 ind hørt 5.10 (JEN), 1 ind 6.10 (JEN, VBU) og 1 ind overflygende 13.10 (JVI).

KAIE

Status: Overnatter på Gilhusodden i store flokker vinterstid sammen med kråker.

2013: Observert på 67 dager i periodene 1.1–22.6 og 26.8–2.12. Største antall var 1500 ind 26.10 (JVI).

KORNKRÅKE

Status: Sjelden.

2013: 2 ind ved Jordhaugene 26.–27.10 (JEN, JVI, LWH).

KRÅKE

Status: Meget vanlig, hekkefugl. Kan overnatte på Gilhusodden i store flokker vinterstid sammen med kaier. I seinere år har de overnattet ved Gulskogen.
2013: Ble observert på 168 dager fordelt over hele året. Største antall var 100 flere ganger.

RAVN

Status: Årvis i lite antall.
2013: Ble observert på 49 dager spredt over det meste av året. Største antall var 10 ind overflygende 17.2 (JNY).

STÆR

Status: Vanlig, hekkefugl.
2013: Observert på 69 dager i perioden 25.3–18.10. Største antall var 100 ind 16.9 (JVI).

GRÅSPURV

Status: Vanlig i lite antall, hekkefugl. Tilstede hele året.
2013: Observert på 58 dager fordelt over hele året. Største antall var 25 ind 11.9 (JVI).

PILFINK

Status: Meget vanlig, hekkefugl. Tilstede hele året
2013: Observert på 189 dager fordelt over hele året. Største antall var 100 ind 11.9 (JVI).

BOKFINK

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl.
2013: Observert på 102 dager i perioden 23.3–24.10. Største antall var 60 ind 6.4 (REA).

BJØRKEFINK

Status: Årlig på trekk i lite antall.
2013: Observert på 48 dager fra 4.4–5.5 og 5.9–21.10. Største antall var ca. 30 ind 16.4 (REA).

GRØNNFINK

Status: Meget vanlig, hekkefugl.
2013: Ble observert på 184 dager spredt over hele året. Største antall var 30 ind 13.1 (SST) og 17.2 (EFR).

STILLITS

Status: Vanlig, hekkefugl.
2013: Ble observert på 89 dager i perioden 5.1–14.11. Største antall var 20 ind 3.11(JVI).

GRØNNISISIK

Status: Vanlig i vinterhalvåret, kan ha invasjonstypet forekomst, noen år også om sommeren. Hekking er sannsynlig enkelte år.
2013: Ble observert på 179 dager spredt over hele året, bortsett fra juni måned. Største antall var 200 ind 4.10 (JVI). Hekking ble påvist gjennom fugl med mat for unger 10.5 (EGA). Det er første gang på Linnesstranda, og 3. registrerte i Buskerud.

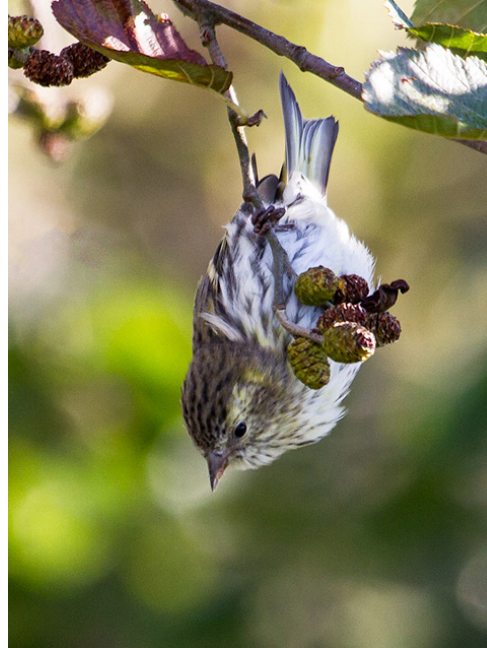

Foto:
Jens Erik Nygård

TORNIRISK

Status: Årvis i lite antall. Hekker enkelte år.
2013: Observert på 17 dager i perioden 8.4-27.9. Største antall var 4 ind 16.7 (JEN) og 31.7 (RMA). Samling av reirmateriale ble observert 1.6 (JEN) og 2.6 (JVI).

BERGIRISK

Status: Sjelden.
2013: 40 ind 4.10 (SPE, MPE)

GRÅSISIK

Status: Vanlig i vinterhalvåret. Se kommentar under brunsisik.
2013: Observert 78 dager spredt på store deler av året. Største antall var 70 ind 23.11 (SST). En del av de observasjonene som er gjort i sommerhalvåret gjelder nok brunsisik.

BRUNSIK

Status: Denne er utskilt fra gråsisik som egen art, ble tidligere betegnet som underart cabaret. Vanskelig å skille fra gråsisik og er nok vanligere enn antall registreringer skulle tilsi.

2013: Observert på 36 dager fra 6.4–10.6 og 28.9–30.11. Største antall var 8 ind 20.4 (JEN, REA). 1 observasjon i juli, 3 ind 29.7 (JVI).

GRANKORSNEBB

Status: Sjelden.

2013: 1 hann overflygende 8.10 (JVI, LWH, SRI), 6 ind næringsøkende på gran og furu i bebyggelsen 2.11 (JVI), ferske spisespor på kongler etter de samme 3.11 (JEN).

Foto: Jorunn Villand

ROSENFINK

Status: Økende antall observasjoner. I ferd med å etablere seg på Linnestranda?

2013: 1–3 syngende hanner og inntil 4 ind, hovedsakelig rundt Dynodammen 26.5–14.7. Par ble observert, også parring 1.6 (JEN). Sannsynlig hekking for første gang!

Foto: Jan-Erik Nyhuus

DOMPAP

Status: Vanlig i vinterhalvåret.

2013: Observert på 107 dager i periodene 1.1–22.5 og 6.10–31.12. Største antall var 20 ind 4 ganger i januar–februar.

KJERNEBITER

Status: Nesten årvisst, påvist hekkende.

2013: 1 ind 6.4 (JVI), 1 ind 15.4 (REA), 1 ind 4.5 (MOM), 2 ind på øya i mulig kurtise 6.5 (REA), 1 ind 19.5 (JVI), og 2 ind næringsøkende 14.11 (LWH).

LAPPSPURV

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1978.

SNØSPURV

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2007.

GULSPURV

Status: Meget vanlig, hekkefugl.

2013: Ble observert på 162 dager spredt over hele året. Største antall var 35 ind 18.2 (SPE).

HORTULAN

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1993.

SIVSPURV

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl.

2013: Ble observert på 143 dager i perioden 8.1–27.10. Største antall var 12 ind 14.9 (JEN, SST). Inntil 7 ind overvintret og greide seg bra på takrøfrø til våren kom.

PATTEDYR:

Grevling 19.5 (JNY)

Rødrev ved Jordhaugene 28.4 (JNY)

Mink 21.5 og 25.6 (JNY).

Bever 28.4 (JEN)

Elg også i år med mer eller mindre fast tilhold på østsiden. En elgkalv ble sett 1.6 (JEN).

**Organ for Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Buskerud**